

Beleids- en Begrotingstoelichting

**Economie, Wetenschap, Innovatie en
Industrie**

Begrotingsjaar 2026

**Matthias Diependaele, Vlaams minister
van Economie, Innovatie, Industrie,
Buitenlandse Zaken, Digitalisering en
Facilitair Management**

I. INHOUDSTAFEL

I. INHOUDSTAFEL	2
II. INLEIDING DOOR DE MINISTER.....	5
III. SAMENVATTING	6
IV. Transversale, horizontale en overkoepelende strategische doelstellingen...	11
1. Overkoepelende strategische doelstellingen	11
OSD1. De productiviteit en concurrentiekracht van onze economie en industrie duurzaam versterken	11
OSD2. Strategische sectoren ondersteunen en strategische autonomie verhogen	16
OSD3. Een ondernemers- en kmo-vriendelijke overheid en omgeving creëren	19
OSD4. Extra investeren in onderzoek & ontwikkeling & innovatie en tegelijkertijd inzetten op een sterkere economische valorisatie	25
V. BELEIDSVELD ECONOMIE	29
1. Inhoudelijk structuurelement "Toegang tot financiering voor ondernemingen"	29
1.1 Prestatie-indicatoren	29
1.2 Strategische doelstellingen.....	31
1.3 Operationele doelstellingen	32
1.4 Budgettair kader voor het begrotingsjaar.....	34
2. Inhoudelijk structuurelement "Ondernemerschap"	44
2.1 Prestatie-indicatoren	44
2.2 Strategische doelstellingen.....	47
2.3 Operationele doelstellingen	49
2.4 Budgettair kader voor het begrotingsjaar.....	51
3. Inhoudelijk structuurelement "Groei-ondersteuning voor kmo's en groei-bedrijven"	56
3.1 Prestatie-indicatoren	56
3.2 Strategische doelstellingen.....	58
3.3 Operationele doelstellingen	59
3.4 Budgettair kader voor het begrotingsjaar.....	60
4. Inhoudelijk structuurelement "Vergroening/klimaat"	75
4.1 Prestatie-indicatoren	75
4.2 Strategische doelstellingen.....	78
4.3 Operationele doelstellingen	78
5. Inhoudelijk structuurelement "Ruimtelijke Economie"	79
5.1 Prestatie-indicatoren	79
5.2 Strategische doelstellingen.....	80

5.3	Operationele doelstellingen	80
5.4	Budgettair kader voor het begrotingsjaar.....	81
VI.	BELEIDSVELD WETENSCHAPPELIJK ONDERZOEK	83
1.	Inhoudelijk structuurelement "Algemeen fundamenteel wetenschappelijk onderzoek"	83
1.1	Prestatie-indicatoren.....	83
1.2	Strategische doelstellingen.....	86
1.3	Operationele doelstellingen	86
1.4	Budgettair kader voor het begrotingsjaar.....	91
2.	Inhoudelijk structuurelement "Domeinspecifiek fundamenteel onderzoek"	100
2.1	Prestatie-indicatoren.....	100
2.2	Strategische doelstellingen.....	102
2.3	Operationele doelstellingen	103
2.4	Budgettair kader voor het begrotingsjaar.....	106
3.	Inhoudelijk structuurelement "Strategisch basisonderzoek"	114
3.1	Prestatie-indicatoren.....	114
3.2	Strategische doelstellingen.....	115
3.3	Operationele doelstellingen	116
3.4	Budgettair kader voor het begrotingsjaar.....	116
4.	Inhoudelijk structuurelement "Onderzoeksinfrastructuur"	119
4.1	Prestatie-indicatoren.....	119
4.2	Strategische doelstellingen.....	120
4.3	Operationele doelstellingen	120
4.4	Budgettair kader voor het begrotingsjaar.....	127
5.	Inhoudelijk structuurelement "Postinitieel onderwijs"	139
5.1	Prestatie-indicatoren.....	139
5.2	Strategische doelstellingen.....	140
5.3	Operationele doelstellingen	140
5.4	Budgettair kader voor het begrotingsjaar.....	141
VII.	BELEIDSVELD INNOVATIE	143
1.	Inhoudelijk structuurelement "Brugfunctie tussen fundamenteel en toegepast onderzoek"	143
1.1	Prestatie-indicatoren.....	143
1.2	Strategische doelstellingen.....	145
1.3	Operationele doelstellingen	145
1.4	Budgettair kader voor het begrotingsjaar.....	148
2.	Inhoudelijk structuurelement "Valorisatie van onderzoeksresultaten"....	159
2.1	Prestatie-indicatoren.....	159

2.2	Strategische doelstellingen.....	160
2.3	Operationele doelstellingen	160
2.4	Budgettair kader voor het begrotingsjaar.....	161
3.	Inhoudelijk structuurelement "Versterken van innovatiekracht ondernemingen"	164
3.1	Prestatie-indicatoren.....	164
3.2	Strategische doelstellingen.....	169
3.3	Operationele doelstellingen	169
3.4	Budgettair kader voor het begrotingsjaar.....	172
4.	Inhoudelijk structuurelement "Ontvangsten participaties"	180
4.1	Prestatie-indicatoren.....	180
4.2	Strategische doelstellingen.....	180
4.3	Budgettair kader voor het begrotingsjaar.....	180
VIII.	BELEIDSVELD WETENSCHAPSCOMMUNICATIE.....	182
1.	Inhoudelijk structuurelement "Wetenschapspopularisering- en communicatie".....	182
1.1	Prestatie-indicatoren.....	182
1.2	Strategische doelstellingen.....	184
1.3	Operationele doelstellingen	185
1.4	Budgettair kader voor het begrotingsjaar.....	186
IX.	APPARAATSKREDIETEN EN BEGROTINGSPROGRAMMA'S ZONDER BELEIDSVELD.....	193
1.	Apparaatskredieten	193
1.1	Budgettair kader voor het begrotingsjaar.....	193
1.2	Departement Werk, Economie, Wetenschap, Innovatie en Sociale Economie.....	193
1.3	IVA's zonder rechtspersoonlijkheid - Agentschap Innoveren en Ondernemen	194
2.	Provisies/Thema overschrijdend.....	201
2.1	Ontvangsten.....	201
2.2	Uitgaven.....	202
X.	LIJST MET AFKORTINGEN	211
XI.	OVERZICHT BELEIDS- EN REGELGEVINGSINITIATIEVEN	214
XII.	EVALUATIEAGENDA 2025-2026	219
XIII.	BIJLAGE 'METADATA INDICATOREN'	222

II. INLEIDING DOOR DE MINISTER

Vlaanderen staat economisch sterk. Onze bedrijven, onderzoekers en industrie behoren tot de wereldtop. We zijn een regio die innoveert, exporteert en kansen creëert. Onze industrie is de ruggengraat van onze welvaart, onze grote en kleine ondernemingen de motor van onze groei. Die troeven willen we behouden én versterken.

Een sterk Vlaanderen vraagt keuzes. Zeker vandaag. In een snel veranderende wereld kunnen we het ons niet veroorloven om stil te staan. De internationale concurrentie neemt toe, energie blijft duur, en technologische veranderingen volgen elkaar razendsnel op. Daarom maken we vandaag duidelijke beslissingen.

Besturen is bijsturen. Ook wanneer dat moeilijke beslissingen vraagt. We heroriënteren middelen, schrappen middelen waar de impact beperkt is en versterken wat Vlaanderen vooruithelpt. Subsidies en instrumenten worden beoordeeld op hun rendement en hun bijdrage aan onze beleidsdoelen. Zo maken we middelen vrij om te investeren waar ze het verschil maken.

We raken niet aan onze investeringen. Vlaanderen blijft resoluut investeren in onderzoek, innovatie en industrie. We versterken onze productiviteit, bouwen onze strategische autonomie uit en ondersteunen bedrijven die hier produceren en innoveren. Onze focus ligt op de lange termijn: duurzame groei, jobs en welvaart.

We versterken onze kerntaken en vereenvoudigen het beleid. Minder versnippering, minder planlast, meer efficiëntie en effectiviteit.

We blijven investeren in de Vlaamse productiviteitsagenda en het geïntegreerde industriebeleid. We ondersteunen onze strategische sectoren – van chemie en biotechnologie, over de agrovoedingsindustrie, tot defensie en halfgeleiders – en zetten tegelijk voluit in op verduurzaming, digitalisering, artificiële intelligentie en cybersecurity.

Vlaanderen kiest voor duidelijkheid en daadkracht. We behouden wat werkt en sturen bij waar dat nodig is. Zo blijft Vlaanderen een regio die economisch blijft groeien, zelfs in uitdagende tijden.

De toekomst is aan Vlaanderen.

III. SAMENVATTING

Ook in 2026 kiezen we resoluut voor een beleid dat Vlaanderen sterker, innovatiever en veerkrachtiger maakt. In een snel veranderende wereld willen we onze bedrijven, onderzoekers en industrie niet alleen wapenen tegen uitdagingen, maar ook volop kansen laten grijpen. In lijn met de prioriteiten in het Vlaams regeerakkoord zetten we met het beleid gericht op economie, wetenschap, innovatie en industrie in 2026 in op de volgende vier strategische doelstellingen.

- OSD1: De productiviteit en concurrentiekracht van onze economie en industrie duurzaam versterken
- OSD2: Strategische sectoren ondersteunen en strategische autonomie verhogen
- OSD3: Een ondernemers- en kmo-vriendelijke overheid en omgeving creëren
- OSD4: Extra investeren in onderzoek & ontwikkeling & innovatie en tegelijkertijd inzetten op een sterkere economische valorisatie

Met OSD1 zetten we in op het duurzaam versterken van de productiviteit en concurrentiekracht van onze economie en industrie. We geloven dat een welvarende samenleving begint bij een stevig economisch fundament. Daarom werken we verder aan de Vlaamse Productiviteits- en Competitiviteitsagenda die we, net als het geïntegreerd industriebeleid, in 2026 evalueren en actualiseren zodat we gericht kunnen inspelen op nieuwe uitdagingen en opportuniteiten. We voeren de nieuwe programmanota voor het programma Klimaatsprong voor de Industrie uit, waarmee we inzetten op innovatie, infrastructuur en betaalbare energie. Daarnaast nemen we verdere stappen richting de realisatie van een nieuwe kernreactor in Vlaanderen. Het departement WEWIS heeft, in samenwerking met VLAIO, een studieopdracht gelanceerd om een Vlaams stappenplan te ontwikkelen m.b.t. de mogelijke invoering van small modular reactors in Vlaanderen. Verder rollen we de geactualiseerde waterstofstrategie uit. Door te investeren in *Contracts for Difference* voor klimaatinvesteringen, stimuleren we bedrijven om sneller te kiezen voor duurzame technologieën. Zo zorgen we ervoor dat Vlaanderen niet alleen vandaag, maar ook morgen tot de economische top blijft behoren. Deze doelstelling wordt verder geconcretiseerd in het beleidsveld Economie, waar we onder meer inzetten op toegang tot financiering voor ondernemingen, groei-ondersteuning voor kmo's en het stimuleren van ondernemerschap (zie SD's onder beleidsveld Economie).

Met OSD2 ondersteunen we strategische sectoren en verhogen we onze strategische autonomie. We beseffen dat Vlaanderen enkel kan excelleren als we onze sterktes in sleuteltechnologieën zoals halfgeleiders, duurzame energie, biotech, cleantech, defensie en ruimtevaart ten volle benutten. In 2026 werken we een Vlaamse strategie voor kritieke en strategische grondstoffen uit, zodat onze industrie minder afhankelijk wordt van buitenlandse aanvoer. We bouwen verder aan een Vlaamse halfgeleiderstrategie en geven het impulsprogramma ruimtevaart-economie een nieuwe doorstart, met bijzondere aandacht voor de link tussen ruimtevaart en defensie. Het Vlaams Defensieplan krijgt concreet vorm via een meerjarenprogramma voor innovatie en industriële samenwerking. Ook de circulaire economie blijft een speerpunt: op basis van de evaluatie van het steunpunt Circulaire Economie en Vlaanderen Circulair beslissen we over de toekomst van dit beleid. Zo versterken we niet alleen onze economische weerbaarheid, maar bouwen we ook aan een toekomstbestendige industrie. Deze ambitie wordt verder uitgewerkt in de beleidsvelden Innovatie en

Wetenschappelijk Onderzoek, waar we inzetten op strategisch basisonderzoek, onderzoeksinfrastructuur en valorisatie.

Met OSD3 creëren we een ondernemers- en kmo-vriendelijke overheid en omgeving. We willen dat ondernemerschap in Vlaanderen maximaal wordt gestimuleerd en ondersteund. Daarom vernieuwen we het wettelijk kader van VLAIO, zodat onze steuninstrumenten nog beter aansluiten bij de noden van ondernemers. We breiden het e-loket voor ondernemers uit met nieuwe digitale functionaliteiten, waardoor administratieve processen eenvoudiger en sneller verlopen. Met het project Regelrecht pakken we de regeldruk aan en versnellen we vergunningverlening. We investeren in de digitale transformatie van kmo's, met gerichte opleidingen, begeleiding en ondersteuning, zodat ook innovatievolgers de sprong kunnen maken naar een digitale economie. Bovendien versterken we de samenwerking met lokale besturen en zetten we in op een vernieuwde High Tech Samenwerkingsagenda met Nederland, waarmee we grensoverschrijdende innovatie stimuleren. Op die manier zorgen we ervoor dat Vlaanderen een vruchtbare bodem blijft voor ondernemerschap, groei en innovatie. Deze doelstelling vindt haar vertaling in het beleidsveld Economie, waar we inzetten op administratieve vereenvoudiging, digitalisering en het versterken van het ondernemerschapsklimaat (zie SD's rond ondernemerschap en dienstverlening).

Met OSD4 blijven we investeren in onderzoek, ontwikkeling en innovatie, en zetten we volop in op een sterkere economische valorisatie. We zijn ervan overtuigd dat investeren in kennis en innovatie de sleutel is tot duurzame groei en maatschappelijke vooruitgang. In 2026 gaan we verder met de vijf strategische O&O&I-trajecten in uitvoering van Vlaamse Versnelling, met bijzondere aandacht voor valorisatie, rationalisatie van financieringskanalen en strategische investeringen in onderzoeksinfrastructuur. We dienen het bidbook in voor de kandidatuur van de Einsteintelecoop en zetten onze schouders onder de internationale promotie ervan. We maken werk van de implementatie van de AI Factory Antenna, waardoor Vlaamse onderzoekers en bedrijven toegang zullen krijgen tot de nieuwste AI-infrastructuur in Europa. We vernieuwen het convenant met het Kenniscentrum Data & Maatschappij, zodat we juridische en ethische expertise rond artificiële intelligentie verder kunnen uitbouwen. Daarnaast blijven we inspanningen leveren om via het FRIS-platform onderzoeksinfrastructuren en resultaten beter te ontsluiten en te laten valoriseren. Zo zorgen we ervoor dat de kennis die in Vlaanderen wordt opgebouwd, maximaal ten goede komt aan onze economie en samenleving. Deze ambitie wordt verder geconcretiseerd in de beleidsvelden Wetenschappelijk Onderzoek en Innovatie, waar we inzetten op fundamenteel en strategisch onderzoek, onderzoeksinfrastructuur en kennisdiffusie.

Hoewel we in deze beleids- en begrotingstoelichting voluit kiezen voor ambitie en investeren in de toekomst van Vlaanderen, zijn we ons tegelijk scherp bewust van de verantwoordelijkheid die we dragen voor de financiële gezondheid van de overheid. Onze keuzes voor innovatie, ondernemerschap en duurzame groei zijn er niet alleen op gericht om Vlaanderen sterker te maken op korte termijn, maar vooral om onze welvaart en ons sociaal model op lange termijn veilig te stellen.

Daarom waken we erover dat onze ambities steeds ingebed zijn in een gezond financieel kader. Dat betekent dat sommige, minder productieve uitgaven worden geschrapt om ruimte te creëren voor bijkomende productieve investeringen in de toekomst. Vanuit die optiek dragen we ook vanuit onze beleidsvelden bij aan het gezond houden van de Vlaamse overheidsfinanciën. In 2026 doen we daartoe een

inspanning van ruim 77 miljoen. De belangrijkste besparingen hebben betrekking op de Hinderpremie, de KMO-groeisubsidie en City of Things (samen goed voor 26 miljoen euro) die we niet langer voortzetten, en op BOF, FIO, Landbouwtrajecten, KMO-portefeuille, het Contract Ondernemerschap en de Moonshot (goed voor 49 miljoen euro) waar we de uitgaven temperen. De rest van de inspanningen worden verdeeld over kleinere uitgaven (KVAB, UNU-CRIS, Wetenschapscommunicatie en de provisie). Doorheen deze BBT lichten we deze besparingen ook toe. Dankzij deze noodzakelijke besparingen garanderen we dat we ook op lange termijn ons concurrentievermogen kunnen vrijwaren en zo de fundamenteën van een sterke Vlaamse economie veiligstellen.

TOTAAL - ECONOMIE, WETENSCHAP EN INNOVATIE, excl. apparaatsuitgaven en programma B

(duizend euro)

	AO	TO	LO	VAK	VEK
BA 2025	116.431	0	0	2.289.013	2.086.750
Bijstelling BO 2026	-8.758	5.000	0	8.116	-103.158
BO 2026	107.673	5.000	0	2.297.129	1.983.592

PROGRAMMA TC – ECONOMIE

(duizend euro)

	AO	TO	LO	VAK	VEK
BA 2025	116.322	0	0	999.738	761.931
Bijstelling BO 2026	-8.758	5.000	0	-116.774	-100.487
BO 2026	107.564	5.000	0	882.964	661.444

Economie (Programma TC) heeft betrekking op de middelen van het Fonds Innoveren & Ondernemen. Dit fonds wordt beheerd door het Agentschap Innoveren & Ondernemen en wordt ingezet voor maatregelen gericht op:

- het stimuleren van ondernemerschap (bespreking onder strategische doelstelling: *Meer en sterkere ondernemers*);
- het verhogen van het groeipotentieel en het innoverend vermogen van de Vlaamse ondernemingen (bespreking onder strategische doelstellingen: *Veerkrachtige sectoren en bedrijven* en *Impactvol innoveren in bedrijven en clusters en optimale kennisverspreiding in het beleidsveld Innovatie*);
- het creëren van stimulerende omgevingsfactoren voor het ondernemen (bespreking onder strategische doelstelling: *Duurzame en innovatieve ruimte om te ondernemen*).

PROGRAMMA TE - WETENSCHAPPELIJK ONDERZOEK**(duizend euro)**

	AO	TO	LO	VAK	VEK
BA 2025	0	0	0	817.679	841.631
Bijstelling BO 2026	0	0	0	118.911	-16.451
BO 2026	0	0	0	936.590	825.180

Met de middelen rond wetenschappelijk onderzoek (Programma TE) wordt er geïnvesteerd in grensverleggend fundamenteel onderzoek. Het doel is te investeren in de kennisbasis van onderzoekers en ondernemingen om voorop te kunnen lopen in de economie van morgen, en in excellent onderzoek van onderzoekscentra en universiteiten.

PROGRAMMA TF - INNOVATIE**(duizend euro)**

	AO	TO	LO	VAK	VEK
BA 2025	109	0	0	459.277	470.777
Bijstelling BO 2026	0	0	0	6.248	13.898
BO 2026	109	0	0	465.525	484.675

Met innovatie (Programma TF) wordt er een brug geslagen tussen het wetenschappelijk onderzoek en de praktische toepassing ervan. Hierbij worden subsidies of toelagen gegeven aan strategische onderzoekscentra met het oog op innovatieve economische en maatschappelijke valorisatie van excellent onderzoek op gebied van micro- & nano-elektronica, biotechnologie, duurzame ontwikkeling, digitalisering en maakindustrie.

PROGRAMMA TL - WETENSCHAPSCOMMUNICATIE**(duizend euro)**

	AO	TO	LO	VAK	VEK
BA 2025	0	0	0	12.319	12.411
Bijstelling BO 2026	0	0	0	-269	-118
BO 2026	0	0	0	12.050	12.293

Het programma Wetenschapscommunicatie (Programma TL) heeft betrekking op de middelen die het Departement WEWIS aanwendt om het brede publiek en jongeren te informeren over en te sensibiliseren voor het belang van wetenschap, en technologische innovatie en zo het maatschappelijk draagvlak voor deze

domeinen te versterken. Acties rond STEM, creativiteit en ondernemerschap worden (ook) ontwikkeld binnen het programma TC door het VLAIO.

IV. Transversale, horizontale en overkoepelende strategische doelstellingen

1. Overkoepelende strategische doelstellingen

Ons beleid funderen we op vier overkoepelende strategische doelstellingen:

1. OSD1 De productiviteit en concurrentiekracht van onze economie en industrie duurzaam versterken
2. OSD2 Strategische sectoren ondersteunen en strategische autonomie verhogen
3. OSD3 Een ondernemers- en kmo-vriendelijke overheid en omgeving creëren
4. OSD4 Extra investeren in O&O&I en tegelijkertijd inzetten op een sterkere economische valorisatie

OSD1. De productiviteit en concurrentiekracht van onze economie en industrie duurzaam versterken

Naar een Vlaamse productiviteitsagenda

De Vlaamse Productiviteits- en Competitiviteitsagenda (VPCA – Vlaamse Versnelling) vormt de hoeksteen van ons beleid om de productiviteit en concurrentiekracht van Vlaanderen duurzaam te versterken. Met deze agenda zetten we de neuzen in de Vlaamse Regering in dezelfde richting: verhogen van de Vlaamse productiviteit en versterken van ons economisch concurrentievermogen. Omdat een welvarende samenleving niet kan zonder degelijk economisch fundament.

In 2025 hebben we een vliegende start genomen. In uitvoering van Vlaamse Versnelling heb ik onder meer het actieplan industriebeleid, het actieplan defensie en het actieplan bedrijvigheid gelanceerd. In 2026 evalueren we de uitvoering en actualiseren we de acties.

Een nieuwe agenda voor industriebeleid in Vlaanderen

Een geïntegreerd Vlaams industriebeleid

In uitvoering van de VPCA lanceerden we in 2025 een geïntegreerd actieplan voor de versterking van de Vlaamse industrie. In samenwerking met de Vlaamse industriefederaties werden 89 concrete acties uitgewerkt rond de strategische domeinen innovatie, decarbonisatie, omgevingsbeleid en circulaire economie, talentontwikkeling, infrastructuur, afstemming met federaal (i.h.k.v. MAKE2025-2030) en Europees beleid en internationale concurrentiekracht.

In 2026 volgt een eerste evaluatie van het actieplan. Acties met een langere looptijd worden verdergezet, zodat hun structurele impact volledig kan worden gerealiseerd. Waar zich nieuwe uitdagingen of opportuniteiten aandienen, worden bijkomende acties geformuleerd. Afgeronde acties worden geëvalueerd en uit het actieplan verwijderd. Op die manier blijft het actieplan actueel, doelgericht en afgestemd op de noden van een snel veranderende economische en geopolitieke context. Deze herijking zorgt ervoor dat Vlaanderen gericht blijft inzetten op een duurzame, innovatieve en competitieve industrie.

Europees industriebeleid

De Europese economie groeit slechts matig en de beroepsbevolking krimpt, terwijl internationale concurrentie toeneemt. Om deze uitdagingen aan te pakken,

introduceerde de Europese Commissie de Clean Industrial Deal gericht op decarbonisatie, schone technologie en investeringen.

Net als in 2025 leveren we ook in 2026 inspanningen om proactief te wegen op het Europese beleid. Dat gebeurt door het verdedigen van de Vlaamse belangen tijdens voorbereidende consultaties, het beïnvloeden van ontwerpvoorstellen via de Vlaamse vertegenwoordiging bij de EU, en het zoeken naar coalities met gelijkgestemde lidstaten en belanghebbenden. We richten ons daarbij onder meer op de onderhandelingen rond de Industrial Accelerator Act, nieuwe IPCEI-projecten (*Important Projects of Common European Interest*), en de concretisering van de voorstellen uit de *Clean Industrial Deal* en uit de recent gelanceerde strategie voor de interne markt. Ook de onderhandelingen binnen de Raad over het Europees Competitiviteitsfonds, in het kader van het nieuwe Meerjarig Financieel Kader, vormen een belangrijk aandachtspunt.

We volgen actief de Raadswerkzaamheden inzake Industrie en Interne Markt op als ook die Raadswerkzaamheden in domeinen die er sterk aan gelinkt zijn, zoals Energie, Klimaat, Leefmilieu en Buitenlandse Zaken (luik Handel).

In onze belangenbehartiging staan drie prioriteiten centraal:

- Concurrentiekracht van onze industrie vrijwaren – met bijzondere aandacht voor de uitdagingen waarvoor deze staat op het vlak van o.m. decarbonisatie en internationale concurrentiekracht.
- Kansen voor kmo's versterken – door regelgeving werkbaar te houden (minimaliseren administratieve lasten), toegang tot financiering te verbeteren en deelname aan Europese programma's te stimuleren.
- Verdieping van de interne markt – als fundament voor innovatie, schaalvoordelen en een gelijk speelveld.

Zo zorgen we ervoor dat het Europese industriebeleid niet alleen bijdraagt aan strategische autonomie, maar ook tastbare voordelen oplevert voor de Vlaamse economie en tewerkstelling.

Staatssteun

We volgen de evoluties op het vlak van staatssteun in Europa op de voet op en bekijken waar de opportuniteiten voor Vlaanderen op dat vlak liggen. Als Vlaamse Regering pleiten we actief voor het herstel van een 'gelijk speelveld' op Europees niveau van de staatssteunregels. We blijven daarom streven naar een strikt afgelijnd staatssteunkader met duidelijke spelregels dat de integriteit van de interne markt borgt.

IPCEI

We bereiden ons voor op een deelname aan oproepen voor blijken van belangstelling voor de IPCEI-Circular Advanced Materials, de IPCEI-Artificial Intelligence en de IPCEI-Advanced Semiconductor Technologies. We onderzoeken ook de opportuniteit voor deelname aan de IPCEI-Innovative Nuclear Technologies, met o.a. een focus op SMRs (*Small Modular Reactors*). Vastlegging voor steun aan projecten wordt voor de eerste groep verwacht in 2026-2027 en voor Innovative Nuclear Technologies in 2027-2028. Later worden nog nieuwe initiatieven verwacht in het domein van autonome voertuigen en biotechnologie.

Een duurzame groei realiseren

Klimaatsprong

Vanaf 2026 zal de nieuwe programmanota voor het programma Klimaatsprong voor de Industrie van toepassing zijn. Deze is opgesteld in overleg met stakeholders en is gebaseerd op een update van de roadmapstudie 'Naar een koolstofcirculaire industrie', waarbij ook het aspect van internationale competitiviteit is meegenomen.

Het programma zal in de volgende periode 2026-2030 aan de slag gaan rond de thema's beleidsaansturing en regelgeving, financiering van de transitie, infrastructuur en de beschikbaarheid van betaalbare energie, en tenslotte innovatie. De belangrijkste acties voor 2026 zijn:

Op het vlak van beleidsaansturing en regelgeving:

- Het monitoren van de voortgang van de industriële transitie.
- Het proactief identificeren van de Vlaamse industriële belangen in EU-initiatieven.
- Het bestuderen van marktstimulatie van low-carbonproducten, onder andere door middel van criteria in publieke aanbestedingen.

Op het vlak van financiering van de transitie:

- Het ontwikkelen van een mechanisme om een 'first movers' malus bij infrastructuurinvesteringen te vermijden of te spreiden.
- Het evalueren en bijsturen van het 'Contracts for difference' instrument met het oog op eventuele opschaling.

Op het vlak van infrastructuur en de beschikbaarheid van betaalbare energie:

- Het voortzetten van het werk rond het proactief voorzien van voldoende ruimte voor leidingentracés.
- Het bijdragen aan de discussies rond betaalbare en beschikbare energie vanuit de Vlaamse bevoegdheden.

Op het vlak van innovatie:

- Het uitwerken van adviezen om het Moonshotprogramma te versnellen en bij te sturen met het oog op valorisatie.
- Het uitwerken van een programma om de 'Valley of Death' voor innovatie te overbruggen.

Contracts for difference

We zorgen voor de juiste financieringsinstrumenten om klimaattechnologieën bij onze ondernemingen versneld ingang te laten vinden en voor een optimaal gebruik van de EU-hefbomen daarbij. In 2025 werd hiertoe de pilootoproep "Transitiecontracten Klimaatsprong" gelanceerd voor steun aan bedrijven met een omvangrijke CO₂-uitstoot bij investeringen in bepaalde types grootschalige elektrische boilers of warmtepompen. De toewijzing van de middelen verloopt via een veilingprocedure en is gebaseerd op het concept van tweezijdige 'contracts for difference' (CfD's). Een evaluatie van de oproep in het kader van dit pilootproject wordt afgewerkt in het najaar van 2025. De Vlaamse Regering zal op basis van deze evaluatie beslissen over de verdere uitvoering van dit instrument.

Compensatieregeling van de indirecte emissiekosten (CIE)

Met de maatregel compensatie indirecte emissiekosten ondersteunen we onze ondernemingen om duurzame productie in Vlaanderen te houden, de internationale concurrentiekracht van onze ondernemingen te vrijwaren en de tewerkstelling in Vlaanderen te verankeren.

We doen tegen de eerste helft van 2026 een uitgaventoetsing. We beogen een internationale landenvergelijking waarin we bekijken met welke modaliteiten en budgettaire impact relevante (buur)landen hun compensatieschema uitvoeren. In 2026 moeten we ook eventuele wijzigingen aan de Vlaamse wetgeving doorvoeren op basis van de nieuwe Europese richtsnoeren.

Zie ook OD1-3.

Energiebeleidsovereenkomsten

De Energiebeleidsovereenkomsten (EBO's) zijn vrijwillige overeenkomsten voor de energie-intensieve ondernemingen, met als focus het verbeteren van de energie-efficiëntie van de bestaande (voornamelijk) fossiele processen in de energie-intensieve industrie via het uitvoeren van rendabele maatregelen. De huidige generatie EBO's loopt van begin 2023 tot eind 2026.

In 2025 vindt een evaluatie van dit instrument plaats in samenwerking met de minister bevoegd voor Energie en in overleg met de betrokken sectoren. Deze evaluatie kijkt zowel ex post naar de ervaringen van overheden en bedrijven als ex ante naar mogelijke toekomstscenario's voor de periode na 2026. Deze evaluatie zal afgerond zijn eind 2025. In 2026 zal de Vlaamse Regering, op basis van de evaluatie, beslissen over de verdere implementatie en uitvoering van dit instrument.

Waterstofstrategie

Waterstof zal een belangrijk onderdeel zijn om de Vlaamse klimaattransitie te realiseren, en duurzame innovatie in waterstof zien we als een economische opportuniteit om duurzame groei te realiseren. In 2026 lanceren we de geactualiseerde Vlaamse waterstofstrategie.

Kernenergie

Vlaanderen kent een hoog aandeel energie-intensieve industrie. Betaalbare energie en energiebevoorradingszekerheid zijn van cruciaal belang willen we het concurrentievermogen van deze industrie in Vlaanderen versterken. Door te investeren in kernenergie zorgen we voor een klimaatvriendelijke energiebron waarmee we tegelijkertijd onze importafhankelijkheid van fossiele brandstoffen afbouwen.

In 2026 nemen we verdere stappen om een nieuwe kernreactor in Vlaanderen te kunnen realiseren.

Ecologiesteun/GREEN

We evalueren en hertekenen de bestaande instrumenten gericht op het steunen van investeringen in duurzame technologieën (zoals Ecologiepremie Plus, GREEN, en de Strategische ecologiesteun), met het oog op transparantie, eenvoud en efficiëntie.

We onderzoeken hoe de ecologiesteun gericht kan ingezet worden voor de klimaatuitdaging van de industrie waarbij de efficiëntie van de instrumenten verhoogd wordt en een maximale impact van de steun bereikt wordt. We hebben hierbij aandacht voor een continue monitoring van die impact en sturen bij waar nodig.

We zetten strategische ecologiesteun zo gericht mogelijk in ter ondersteuning van onze industriële centra (o.m. in onze havens en in andere industriële clusters).

We onderzoeken de complementariteit en/of synergiën van de instrumenten die ingezet worden voor de vergroening van de warmtevraag van de industrie, en dit over de verschillende beleidsdomeinen heen. We streven hierbij naar een vereenvoudiging van het instrumentarium, een efficiëntiewinst in de inzet van de instrumenten en een verhoogde transparantie voor de doelgroep. We houden daarbij rekening met de nieuwe context van de verhoogde investeringsaftrek, de invoering van ETS2 en de Vlaamse taxshift.

Haalbaarheid van de EU-klimaatdoelstellingen voor de industrie

We blijven verder inzetten op maatregelen die de haalbaarheid van de klimaatdoelstellingen voor de industrie helpen ondersteunen zoals de compensatie indirecte emissiekosten en het programma Klimaatsprong voor de industrie, zoals hoger vermeld. We bepleiten actief om de RFNBO-doelstelling bij te sturen, zodat niet alleen groene maar ook koolstofarme waterstof kan bijdragen aan deze doelstellingen. We zorgen voor de omzetting van de REDIII-bepalingen voor RFNBO voor industriële waterstofgebruikers, via een actieplan door VLAIO om invulling te geven aan de bepalingen m.b.t. de integratie van hernieuwbare energie in de industrie (incl. de RFNBO-doelstelling).

In 2026 zullen een aantal elementen van het Europese emissiehandelssysteem (ETS) herzien worden. Ook de marktstabiliteitsreserve (MSR) wordt in 2026 herzien. We volgen deze ontwikkelingen nauwgezet waarbij we erover waken dat het reductiepad voor de industrie onder het Europese emissiehandelssysteem voldoende realistisch is. We grijpen de evaluatiemomenten en bijsturingmogelijkheden, voorzien in de Europese richtlijnen en verordeningen, aan om de haalbaarheid van het jaarlijks reductiepad voor ETS1, de effectiviteit ervan op klimaatvlak en de impact ervan op het concurrentievermogen, de koolstoflekkage en de handelspatronen te beoordelen en gepaste bijstellingen te bepleiten. We waken er bovendien over dat Vlaamse ETS1-veilinginkomsten prioritair worden ingezet om de transitie bij de energie-intensieve industrie te ondersteunen (transitie-instrument, ICL).

Op 1 januari 2026 treedt overigens het *carbon border adjustment mechanism* (CBAM) definitief in werking, na een transitiefase van 2023 tot 2025. De te betalen CO2-prijs voor import, via de aankoop van CBAM-certificaten, is equivalent met de intern Europese CO2-kost. Op die manier speelt CBAM een belangrijke rol in het tegengaan van koolstoflekkage. We volgen het CBAM-mechanisme nauwgezet op met bijzondere aandacht voor sectoren die hun productie buiten Europa

exporteren, en gaan na hoe de volledige waardeketen van de industriële productie voldoende beschermd kan worden.

OSD2. Strategische sectoren ondersteunen en strategische autonomie verhogen

Zoals in het Vlaams Industrieplan is opgenomen, is het noodzakelijk om onze strategische autonomie inzake belangrijke technologieën zoals halfgeleiders, biotech, cleantech, AI en quantum veilig te stellen, net als een gediversifieerde en stabiele toegang te verzekeren tot kritieke grondstoffen en materialen. Deze zijn in stijgende mate nodig voor de digitale en groene transitie van onze samenleving.

Kritieke grondstoffen

Kritieke grondstoffen, zoals lithium, koper, nikkel, kobalt en zeldzame aardemetalen, spelen een cruciale rol in de energie- en klimaattransitie, alsook in de digitale transitie. Waardoor een sterke stijging van de vraag wordt verwacht komende jaren en decennia. Deze transities vinden plaats tegen een achtergrond van geopolitieke verschuivingen. Vandaag beschikt Europa niet over een sterke positie doorheen de waardenketen van kritieke grondstoffen en deze afhankelijkheid van aanvoer uit 3de landen (vnl. China) maakt ons kwetsbaar. Om de risico's te verkleinen, worden daarom vanuit de EU en door een aantal lidstaten, diverse maatregelen genomen en ontwikkeld zoals o.a. de Critical Raw Materials Act (CRMA).

Om specifiek het Vlaamse ecosysteem van O&O en industrie op het vlak van kritieke grondstoffen te versterken, zal een eerste Vlaamse strategie kritieke en strategische grondstoffen opgesteld worden. De belangrijkste onderdelen zullen maatregelen omvatten op het vlak van data en monitoring, circulariteit, buitenlands en handelsbeleid, onderzoek en innovatie, exploratief onderzoek en industriële investeringen stimuleren.

Halfgeleiders

Halfgeleiders en nanotechnologie zijn spitstechnologie die de strategische autonomie en concurrentiekracht van Europa moet waarborgen. Een meer strategische Vlaamse aanpak is nodig, rekening houdend met het feit dat Vlaanderen op deze domeinen vanuit O&O-perspectief boven zijn gewicht bokst in internationaal perspectief, maar het nog ontbreekt aan doorbraken in de bredere industrie. Op basis van gesprekken met stakeholders werden doelstellingen scherp gesteld met het oog op een gericht beleid. In 2026 werken we de strategie verder uit.

Circulaire economie

In 2026 ronden we de evaluatie af van het steunpunt Circulaire Economie en Vlaanderen Circulair.

Met het instrumentarium van VLAIO ondersteunen we onze ondernemingen bij de omslag naar een circulaire economie. Momenteel brengen we de impact van de living labs die in het verleden door VLAIO ondersteund werden in kaart. Op basis van deze resultaten beslissen we in 2026 om nieuwe projecten uit te werken om de circulaire uitdagingen op te pakken en concrete oplossingen uit te werken. Hiervoor wordt een budget van 5 miljoen euro vooropgesteld.

Ook verwachten we in 2026 jaar wordt de Circular Economy Act. We werken met de andere Belgische actoren aan standpunten om de Vlaamse belangen zoveel

mogelijk vertaald te zien in deze nieuwe Europese wetgeving en de omslag naar een circulaire economie versneld te maken.

Defensie

In 2026 geven we verder uitvoering aan het Vlaams Defensieplan, met onze Vlaamse sterktes als kompas voor defensie-industrie-initiatieven.

We bouwen het Vlaams meerjarenprogramma veiligheid en defensie op dat moet zorgen voor een gefocuste inzet van de middelen voor industrie en innovatie in de sector van veiligheid en defensie-industrie. Dit programma zal richting en continuïteit bieden aan de sector en het moet de defensiesector in Vlaanderen duurzaam versterken en onze positie expliciet maken in strategische waardeketens.

Parallel blijven we onze engagementen in NAVO-DIANA en het NAVO-Innovatiefonds (NIF) consequent uitvoeren. Binnen het intra-Belgische protocolakkoord met de federale overheid en het Waalse Gewest respecteren we de meerjarige cofinancieringsafspraken en rapporteren we transparant over realisaties en impact. We versterken bovendien partnerschappen met NAVO-actoren, investeerders en Europese netwerken om het hoogtechnologische ecosysteem in en rond Vlaanderen te verbreden.

We dragen bij aan de werkzaamheden van de Raad Buitenlandse Zaken (luik defensie inclusief defensie-industrie).

Zie ook OD1-1, OD12-2, OD12-3, OD12-4.

Havens als strategische partners

De havens in Vlaanderen zijn van strategisch belang omdat ze als internationale toegangspoorten zorgen voor vlotte import en export van grondstoffen en goederen. Ze vormen een sleutelpositie om industriële clusters te ontwikkelen en versterken zo de concurrentiekracht van de Vlaamse economie. We betrekken de Vlaamse havens dan ook actief bij het uitrollen van ons industrieel beleid.

We onderzoeken de steun voor grote projecten in onze havens met betrekking tot CO₂-afvang met permanente opslag (CCS) en het gebruik van afgevangen CO₂.

Bio-economie

Eind 2025 verwachten we de nieuwe Europese Bioeconomy Strategy. Die zal samen met de in juli 2025 voorgestelde *Life Sciences Strategy* voeding geven aan de Europese Biotech Act. Het departement WEWIS zal al deze nieuwe voorstellen nauwgezet opvolgen en meehelpen afstemmen op de noden van de Vlaamse onderzoekers en industrie.

Ruimtevaart

We blijven inzetten op het versterken van de Vlaamse ruimtevaartindustrie waardoor meer internationale ruimtevaartfinanciering en een hogere return on investment voor Vlaanderen gerealiseerd kunnen worden.

De tussentijdse evaluatie van het impulsprogramma ruimtevaartindustrie en een consultatie van de sector en relevante betrokken actoren in juli 2025 heeft ons de nodige informatie verschaft om in 2026 een doorstart van het impulsprogramma te starten, onder de werktitel "Impulsprogramma ruimtevaarteconomie 2.0". De leidraad hierbij is "wat goed is wordt behouden, wat beter kan wordt aangepast,

wat ontbrak wordt toegevoegd". Zo wordt de formule van de vijf luiken behouden, en wordt een zesde luik "focus op ruimtevaartdefensie" toegevoegd. Dit luik vormt de brug met het impulsprogramma rond veiligheid en defensie. Communicatie wordt de rode draad doorheen impulsprogramma 2.0, teneinde zowel professionele instroom te garanderen als samenwerking tussen alle betrokken actoren te optimaliseren binnen de triple helix overheid, academica en het bedrijfsleven. Er is blijvende aandacht voor de Vlaamse return uit de ESA-programma's en de federale verdeelsleutel.

Zie ook OD12-2.

Agrovoedingsindustrie

De aanvragen in de in 2025 gelanceerde thematische FWO-oproep voor strategisch basisonderzoek "Innovatie in de landbouw- en voedingssector" worden in 2026 geëvalueerd en de meest excellente worden toegekend. Dit zal de laatste thematische oproep zijn bij FWO voor dit thema. Eind mei 2026 worden de resultaten bekendgemaakt. Daarnaast zal in 2026 ook opnieuw vanuit VLAIO een thematische oproep gebeuren in het kader van de landbouwtrajecten.

Geneesmiddelenindustrie

Ook in 2026 verdedigen we proactief de Vlaamse belangen van de geneesmiddelenindustrie in Europese dossiers op het gebied van gezondheid en geneesmiddelen, zoals de herziening van het Europees farmaceutisch pakket en de Critical Medicines Act. Daarbij onderschrijven we de doelstellingen van dit voorstel met het oog op het verhogen van onze strategische autonomie.

Eind 2025 doe we vanuit de provisie nog enkele gerichte investeringen in dementie-onderzoek- en in HIV-onderzoek.

Chemie

In 2026 blijven we inzetten op onze internationale samenwerking om zo de concurrentiepositie en weerbaarheid van onze chemische industrie te versterken. Dat doen we onder meer door een actieve rol te blijven opnemen in de trilaterale chemiestrategie (samen met Nederland en Noordrijn-Westfalen). Binnen dit kader verwachten we in 2026 de oplevering van de 3C-VaCS studie, die in opdracht van de trilaterale chemiestrategie inzicht brengt in de huidige en toekomstige waardeketens in onze chemiecluster. De resultaten zullen waardevolle beleidsinzichten verschaffen over hoe we onze cluster weerbaar voor de toekomst kunnen maken, waaronder informatie over toekomstige transregionale infrastructuurbehoeften voor het transport van energie en grondstoffen.

Daarnaast is Vlaanderen ook één van de stichtende leden van de European Chemical Regions Network (ECRN), die momenteel 13 regio's telt uit 7 Europese landen. Tot slot volgen we ook de ontwikkelingen aangekondigd in het Europese Actieplan voor de chemische industrie van nabij op, zoals de oprichting van een Critical Chemical Alliance.

Kennis- en economische veiligheid

In 2026 werken we verder aan de implementatie van ons kennis- en economisch veiligheidsbeleid. Wat betreft kennisveiligheid, zullen we uitvoering geven aan het Vlaams Defensieplan waarbij we bekijken of we de huidige FWO-aanpak voor de risicobeoordeling van projectaanvragen voor internationale samenwerking ook buiten het FWO kunnen gaan toepassen. Het idee bestaat eruit om het autonome

beslissingsrecht bij de kennisinstellingen te laten. Deze FWO-tool vormt dus een risicobeoordelingstool voor intern gebruik (met alle gewenste discretie van dien) door of binnen de kennisinstellingen en wordt ingezet voor alle buitenlandse samenwerkingsverbanden die de kennisinstellingen willen aangaan.

Parallel lopen de gesprekken met de andere overheden m.h.o.o. een nog betere afstemming.

Wat betreft economische veiligheid, blijven we op EU-niveau actief meewerken aan de herziening van de FDI-screeningsverordening. Daarbij streven we ernaar dat de Europese aanpassingen zo goed mogelijk aansluiten bij de logica en de werking van het interfederaal screeningsmechanisme. In 2026 werken we aan een actualisering van het samenwerkingsakkoord, waarbij we zowel de Vlaamse evaluatie van dit mechanisme als de Europese herziening van de screeningsverordening meenemen.

Binnen het Vlaamse luik van FDI-screening ligt de nadruk op het verder verfijnen en formaliseren van het interne risicobeoordelingskader, met bijzondere aandacht voor continuïteit en rechtszekerheid. In samenwerking met het beleidsdomein KBBJ en met academische experts werken we verder aan een moderner referentiekader voor de beoordeling van potentiële buitenlandse investeringen vanuit landen buiten de Europese Unie.

Mijn diensten werken verder volop aan de ontwikkeling van het Vlaams economisch veiligheidsplan. Dat plan zal Vlaanderen versterken in het omgaan met zowel de kansen als de risico's die verbonden zijn aan economische veiligheid in de brede zin. Het Vlaams economisch veiligheidsplan sluit nauw aan bij het Europese economisch veiligheidskader en bouwt op drie prioritaire actiedomeinen: groei bevorderen, samenwerken en beschermen. Deze aanpak combineert actieve betrokkenheid van het bedrijfsleven en andere stakeholders met gerichte kennisopbouw binnen de Vlaamse overheid. In 2026 reken ik erop te starten met de implementatie van het plan.

Vlaams-Nederlandse High Tech samenwerking

In het kader van de zevende Vlaams-Nederlandse top op 1 april 2025 in Gent, hebben we samen met Nederland een duidelijke koers uitgezet voor de versterking van onze bilaterale High Tech samenwerking. De samenwerking focust op gedeelde maatschappelijke uitdagingen zoals energietransitie, digitalisering, cyberveiligheid en duurzame industrie. Daarbij wordt ook gekeken naar de inzet van beleidsinstrumenten zoals Interreg en Europese financieringskanalen.

In het voorjaar van 2026 organiseren we een stakeholderbijeenkomst. Op basis van de resultaten van deze bijeenkomst voorzien we een ministeriële bijeenkomst waar de vernieuwde High Tech Samenwerkingsagenda officieel zal worden gepresenteerd en onderschreven.

OSD3. Een ondernemers- en kmo-vriendelijke overheid en omgeving creëren

Een ondernemers- en kmo-vriendelijke overheid

Werking VLAIO

We zetten verder in op de goede werking van VLAIO met extra aandacht voor de toegankelijkheid van kmo's. VLAIO blijft hét aanspreekpunt van de Vlaamse overheid voor alle ondernemers en ondernemingen in Vlaanderen. Het vervult deze

rol met een uitgebreid aanbod van dienstverlening en steuninstrumenten. VLAIO blijft hiervoor sterk samenwerken met de partners uit het VLAIO Netwerk om een nog beter ondernemersklimaat in Vlaanderen te creëren.

Een belangrijke actie tijdens het werkjaar 2025-2026 wordt de vernieuwing van het wettelijk kader om initiatieven die bijdragen tot een ondernemend en innoverend klimaat te vernieuwen. De doelstelling is de mogelijkheden tot steun sterker af te stemmen op de hedendaagse noden van ondernemers en om de financiering resultaatgerichter te kunnen verlenen.

Administratieve vereenvoudiging / kmo-test

De Vlaamse Regering maakt administratieve vereenvoudiging en vermindering van regeldruk een centraal beleidsdoel, zoals vastgelegd in het regeerakkoord 2024-2029. Via het project *Regelrecht* zet Vlaanderen in op structurele maatregelen: efficiëntere procedures voor ondernemingen, versnelling van vergunningverlening, en de versterking van het e-loket voor ondernemers als centraal digitaal toegangspunt tot Vlaamse overheidsdiensten. Belangrijke principes zijn de kmo-reflex (rekening houden met de capaciteit en noden van kleinere ondernemingen) en samenwerking met alle betrokken actoren (overheid, ondernemersorganisaties, maatschappelijke partners) om overbodige regels te schrappen, noodzakelijke regels eenvoudiger te maken, en dienstverlening meer klantgericht en digitaal te organiseren.

e-Loket voor ondernemers

Het e-loket voor ondernemers in Vlaanderen heeft als doel om ondernemers eenvoudig en digitaal toegang te geven tot overheidsdiensten en -informatie, zodat administratieve processen sneller en efficiënter verlopen. In 2026 breiden we het e-loket uit met nieuwe functionaliteiten, zoals het beheren van rechten tussen ondernemingen en werknemers, de gefaseerde invoering van de Single Digital Gateway en de aansluiting op nieuwe bouwstenen. Zo spelen we nog beter in op de noden en behoeften van ondernemers.

Lokale besturen

Lokale besturen zijn een belangrijke partner in het ecosysteem rond de ondernemer. Hun beleid en dienstverlening heeft een belangrijke invloed op het ondernemers- en innovatieklimaat. VLAIO zet dan ook verder in op de wisselwerking met de lokale besturen.

De digitale transitie versnellen

Artificiële intelligentie

Sinds de lancering in maart 2019 vormt het Vlaams Beleidsplan Artificiële Intelligentie (VBAI) het strategisch kader voor de uitbouw van een toekomstgerichte AI-werking in het Vlaamse O&O&I-landschap. Het plan beoogt Vlaanderen te positioneren als een toonaangevende regio in artificiële intelligentie, met aandacht voor excellent onderzoek, industriële toepassing & infrastructuur, talentontwikkeling en ondernemerschap. Het VBAI bestaat uit drie complementaire luiken: het onderzoeksluik, het implementatieluik en flankerend beleid.

Het onderzoeksluik wordt uitgewerkt via het Vlaams AI-Onderzoeksprogramma (VAIOP), dat zowel fundamenteel als toegepast onderzoek bundelt rond twee uitdagingen, met name *Ai-driven data science* en *Situated AI*. Het implementatieluik loopt via de instrumenten van VLAIO, die zich richten op

valorisatie en de doorstroming van AI-innovaties naar Vlaamse bedrijven. Daarnaast zullen VAIOP en het implementateluik worden vastgekleefd in infrastructuur opportuniteiten die Vlaanderen verkent. Het flankerend beleid wordt vormgegeven door initiatieven die draagvlak & efficiënt gebruik creëren bij burgers, bedrijven en kennisinstellingen en de juridische uitdagingen verder opvolgt.

De externe evaluatie van het VBAI in 2023 bevestigde de relevantie van het plan en leidde tot een versterking van de tweede cyclus die loopt van 2024 tot 2028.

Het VAIOP ontvangt een jaarlijkse financiering van 14 miljoen EUR. Bijkomend is er 200k euro flexibel inzetbaar budget voor aanvullende onderzoeksactiviteiten. In 2026 wordt het onderzoeksprogramma verder geïmplementeerd en wordt het programmaboek tussentijds geëvalueerd door de internationale adviesraad.

Naast het VAIOP zet het Departement WEWIS sterk in op het flankerend beleid. Deze initiatieven werden in 2025 geëvalueerd. In het najaar van 2025 heronderhandelen we de convenant met het Kenniscentrum Data & Maatschappij (KDM) met een focus op de verdere rol van KDM als juridisch-ethische expertisepartner die in toenemende mate inspeelt op concrete vragen vanuit industrie en beleid. In 2026 maken we werk van de implementatie van de nieuwe overeenkomst. Voor de flankerende onderdelen Amai! (rond burgerwetenschap) en de Vlaamse AI Academie (VAIA), eveneens in 2025 geëvalueerd, bekijken we of en hoe we deze initiatieven voortzetten aangezien een actualisering van de thema's en taakstelling zich in de snel veranderende wereld opdringt.

Met deze flankerende initiatieven wordt het draagvlak voor artificiële intelligentie in Vlaanderen verbreed, zowel bij burgers als bij bedrijven en kennisinstellingen.

Zie ook OSD4 en OD8-5.

Cybersecurity

In 2026 bevindt Vlaanderen zich halverwege de looptijd van het Vlaams Beleidsplan Cybersecurity 2024–2028. Het beleid zal in 2026 in de eerste plaats verder gezet worden, maar tegelijk wordt reeds vooruitgekeken naar de periode na 2028. Het onderzoeksconsortium kreeg daarom de opdracht om na te denken over de verdere evolutie van het programma, zodat Vlaanderen blijvend kan inspelen op nieuwe ontwikkelingen.

Een bijzonder aandachtspunt voor 2026 is de versterking van de bescherming van kritieke infrastructuren in Vlaanderen. Het toenemend aantal en de groeiende complexiteit van cyberdreigingen onderstrepen de noodzaak om dit thema verder uit te diepen. Het onderzoeksconsortium zal nagaan of dit aandachtspunt kan opgenomen worden.

Daarnaast blijft de vertaling van hoogstaand Vlaams onderzoek naar concrete toepassingen voor bedrijven een speerpunt. Het is cruciaal dat onderzoeksresultaten niet enkel binnen academische cirkels blijven, maar via diverse instrumenten – zoals TETRA-projecten, COOCK+ projecten en gezamenlijke pilootprojecten – toegankelijk worden gemaakt voor ondernemingen. Ook initiatieven zoals opleidingen, *summer schools* en de verdere uitbouw van het platform Cybersecurity-bites zorgen voor kennisdeling en bewustmaking binnen het Vlaamse bedrijfsleven.

De koppeling met Europese programma's en partnerschappen biedt hierbij belangrijke meerwaarde. Vlaanderen zal in 2026 verder inzetten op de aansluiting bij Europese investerings- en onderzoeksprogramma's binnen het kader van Horizon Europe, Digital Europe Programme en de capaciteitsopbouw onder het European Competitiveness Fund. Deze Europese trajecten versterken de uitvoering van het Vlaams Beleidsplan Cybersecurity en garanderen dat Vlaanderen niet enkel zijn eigen belangen verdedigt, maar ook maximaal kan meegenieten van de kansen die de digitale transitie in Europa biedt.

Ten slotte worden in 2026 ook een aantal wijzigingen verwacht in het Europese regelgeving rond Cybersecurity. In kader van de vereenvoudiging van regelgeving en administratieve lasten zal regelgeving zoals NIS2, Cyber Resilience Act en de Cyber Solidarity Act,... aangepast worden om de rapporteringsverplichtingen te verminderen en dubbele rapporteringsvereisten te vermijden.

Zie ook OD8-5.

Digitalisering bij kmo's en innovatievolgers

Vlaamse ondernemingen worden geconfronteerd met snel evoluerende technologische ontwikkelingen die een impact hebben op alle aspecten van de industrie en de samenleving. De Vlaamse overheid streeft ernaar om de concurrentiepositie en duurzame groei van Vlaamse ondernemingen te versterken door middel van digitale en datagedreven strategieën. Succesvolle digitale transformatie is echter meer dan de adoptie van nieuwe digitale technologieën, zoals onder andere AI, XR (Extended Reality), maar ook robotisering en IoT (Internet of Things). Om een succesvolle digitale transformatie te realiseren moet er voldoende aandacht besteed worden aan een aantal kritische voorwaarden zoals het beschikken over digitaliseringsstrategie met een plan van aanpak inzake data, aandacht voor cyberveiligheid en een mensgericht en duurzame aanpak van digitaliseren. Daarnaast komen er de volgende jaren ook verschillende wettelijke verplichtingen inzake digitalisering zoals de verplichte e-facturatie en NIS2 af op onze Vlaamse ondernemingen die vaak een bijkomende uitdaging vormen.

De Vlaamse overheid versterkt via een programma digitale transformatie haar inspanningen om de grote groep van Vlaamse ondernemingen (innovatievolgers) te laten groeien inzake digitale maturiteit zodat ook zij toekomstbestendig zijn in een sterk gedigitaliseerde economie en maatschappij. Opleiding en neutraal advies aan ondernemingen die nog belangrijke stappen dienen te zetten op het vlak van digitalisering zijn hierbij essentieel. VLAIO en het VLAIO Netwerk zullen hierin een belangrijke rol opnemen. Dit gebeurt in eerste instantie via het maximaliseren van het gebruik van bestaande instrumenten. Waar noodzakelijk kunnen er echter bijkomende specifieke acties uitgerold worden, al dan niet gericht op bepaalde waardeketens of sectoren. Bijzondere aandacht gaat hierbij ook naar de complementariteit en mogelijke hefboomen met activiteiten en oproepen in het kader van het Digital Europe Program.

We ondersteunen uiteraard ook deze ondernemingen die een eigen innovatief digitaal product of dienst willen ontwikkelen en op de markt brengen, dan wel bij de ontwikkeling van een nieuw product of dienst gebruik willen maken van digitale technologieën.

Europees digitaliseringsbeleid

De digitale transitie vormt een kernelement van de Europese agenda en heeft een directe impact op het Vlaamse beleid inzake economie, wetenschap en innovatie. Via verschillende programma's en wetgevende initiatieven versterkt de Europese Unie haar digitale soevereiniteit, competitiviteit en technologische capaciteit. Voor Vlaanderen is het van belang om hierin actief te participeren, zowel om de eigen belangen te verdedigen als om maximaal te kunnen inspelen op de kansen die deze programma's en instrumenten bieden.

Het Departement WEWIS volgt deze ontwikkelingen nauwgezet op binnen vier thematische assen: algemeen digitaliseringsbeleid, artificiële intelligentie, cybersecurity en nanotechnologie. Vlaanderen neemt hierbij rechtstreeks deel aan de discussie op EU niveau, o.m. via opvolging van de werkzaamheden van de Raad Telecom, en engageert zich in partnerschappen en gezamenlijke investeringen. Zo zijn we onder meer actief binnen het Digital Europe Programma, Horizon Europe en de EuroHPC Joint Undertaking, en volgen we de uitvoering van de AI act op, evenals de onderhandelingen over de Cyber Resilience Act en de Cyber Solidarity Act. Met Europese (co-)financiering investeren we in Testing & Experimentation Facilities (TEF) en de Nano-IC pilootlijn bij imec. We voorzien ook middelen voor een Europese Digital Innovation Hubs (EDIH) indien het Vlaamse voorstel wordt weerhouden op Europees niveau.

Om de koploperpositie op biomedisch vlak te versterken en het O&I potentieel te vergroten, zetten we in op de verdere ontwikkeling van de Genoom Data Infrastructuur dat opgestart was in het kader van het 1-Million Genome project in Europa en gefinancierd wordt door het Digital Europe Programme. In dit verband valt tevens op te merken dat we werk maken van de implementatie van de European Health Data Space in België en Vlaanderen en daarbij maximaal rekening houden met het potentieel van de gegevens voor gezondheidsonderzoek.

Voorts zal er bijzondere aandacht gaan naar de digitale activiteiten binnen het nieuw voorgestelde European Competitiveness Fund en de aansluiting vanuit Vlaanderen.

Door onze brede betrokkenheid dragen we bij aan de realisatie van Europese beleidsdoelstellingen inzake digitalisering, terwijl tegelijk de eigen economische en innovatieve slagkracht wordt versterkt.

Regionale specialisatie ondersteunen

LRM

Met de samenwerkingsovereenkomst heeft de Vlaamse Regering LRM verankerd in Limburg tot 2029. Dit biedt LRM de nodige stabiliteit om haar rol als investeringsmotor voor de regio verder uit te bouwen. LRM is een risicokapitaalverstrekker en biedt smart money aan, wat bedrijven de nodige ademruimte geeft om duurzaam te groeien. Daarnaast beheert LRM 3 bedrijvencampussen en ondersteunt het ondernemers die op zoek zijn naar geschikte bedrijven

. Op de voormalige mijnsites be-MINE en Terhills realiseert LRM indrukwekkende transformaties. Verder beschikt LRM over een sterk netwerk van 7 incubatoren, verspreid over Limburg, met ruim 300 startups. Tot slot heeft LRM in de voorbije

decennia een sterke reputatie opgebouwd op het vlak van innovatie en duurzaamheid, onder meer door de realisatie van ambitieuze klimaatprojecten.

LRM zal zich in de toekomst blijven inzetten op strategische investeringen met het oog op financieel, economisch en maatschappelijk rendement. LRM speelt zo als het ware een hefboomrol in het stimuleren van de economie, het versterken van de samenleving en het ondersteunen van ondernemerschap en innovatie. Daarbij wordt gestreefd naar een gebalanceerd portfolio in functie van de creatie van waardenetwerken met een duidelijke nadruk op bedrijfsfinanciering en een substantiële positie in vastgoed aangevuld met duurzaamheids- en klimaatprojecten

Zie ook OD1-2.

Ruimte voor bedrijvigheid West-Vlaanderen

Om het tekort aan bedrijventerreinen in West-Vlaanderen aan te pakken, wordt binnen het *Actieplan Ruimte voor Bedrijvigheid* nauw samengewerkt met de provincie West-Vlaanderen. Deze samenwerking heeft tot doel de opmaak van ruimtelijke uitvoeringsplannen te versnellen. De relevante zoekzones zijn inmiddels gekend en zullen op korte termijn worden afgewogen. Tegelijkertijd wordt, met het oog op de ruimtelijke beschikbaarheid op langere termijn, gewerkt aan de voorbereiding van een bovenlokaal aanbodbeheer. Daarbij ligt de nadruk op de aanpak van knelpuntterreinen en het herzien van onverantwoorde strategische reserves, zodat het beschikbare ruimteaanbod beter kan worden afgestemd op de werkelijke behoeften van ondernemingen.

In het bijzonder in de Westhoek en Zuid-West-Vlaanderen moet bij deze aanpak rekening worden gehouden met de krappe arbeidsmarkt. Dit vergt realistische en haalbare ambities inzake bijkomende bedrijventerreinen. Vanuit VLAIO wordt daarom ingezet op de ontwikkeling van een bovenlokaal uitgiftebeleid, waarbij de verschillende subregio's in West-Vlaanderen actief betrokken worden. Op die manier wordt gestreefd naar een gecoördineerde en doordachte afstemming tussen ruimte, economie en arbeidsmarkt.

Daarnaast telt West-Vlaanderen een aanzienlijk aantal solitair gelegen bedrijven met duidelijke groeiperspectieven. Voor deze ondernemingen zal zorgvuldig moeten worden afgewogen of uitbreiding op de huidige locatie verantwoord is, dan wel of een verhuis naar een bedrijventerrein wenselijker is. VLAIO zal deze afwegingen ondersteunen door objectieve onderbouwing en analyse van de lokale context, zodat voor elk bedrijf een evenwichtige en toekomstgerichte beslissing kan worden genomen.

Uitrol EFRO-programma

Het Vlaams EFRO-programma 2021-2027 is volop in uitvoering. Eind 2025 was reeds 90% van de voorziene EFRO-enveloppe vastgelegd. In september 2025 werden nog oproepen gelanceerd met een EFRO-enveloppe van 22.100 keur en waarvoor 4.000 keur voorzien wordt als FIO-cofinanciering in 2026. In de loop van 2026 wordt verwacht dat quasi integrale benutting van de EFRO-enveloppe zal bereikt worden.

Voor Interreg werd voor de volledige programmaperiode 2021-2027 uitgegaan van een totale budgettaire impact van 15 miljoen euro aan cofinancieringen via het FIO. Voor 2026 wordt een bedrag van 2.000 keur voorzien.

Entertainment Technologie-project

We investeren in een Entertainment Technologie-project. Daartoe voorzien we in het vernieuwde clusterbeleid de mogelijkheid om nieuwe speerpuntclusters zoals voor entertainment technologie op te starten, waarbij vooral naar complementariteit met bestaande initiatieven gekeken wordt.

Daarnaast werken we met imec, Flanders Make en VLAIO een programma uit voor *Flanders Stage Tech*, met als doel de innovatie in stage technologie te stimuleren en de Vlaamse expertise in podium- en immersieve technologie internationaal te verankeren. Het programma onderzoekt hoe een kennis- en innovatiecentrum kan worden uitgebouwd dat onderzoek, validatie en opleiding rond podiumtechnologie bundelt in samenwerking met bedrijven, kennisinstellingen en opleidingsverstrekkers. In 2026 ligt de focus op het opstellen van een businessplan, het afbakenen van de governance-structuur en het verkennen van de nodige infrastructuur en samenwerkingsmodellen, met het oog op een duurzame opstart vanaf 2027.

Voor wat betreft de mogelijke uitbouw van een fysieke hub voor de entertainment sector in de Rupelstreek werd het ruimtelijk planningsproces samen met de provincie opgestart.

OSD4. Extra investeren in onderzoek & ontwikkeling & innovatie en tegelijkertijd inzetten op een sterkere economische valorisatie

O&O-intensiteit

In 2025 ligt de inschatting van de O&O-intensiteit op basis van de O&O-overheidskredieten op 0,82%. Met de voorziene opstappen in 2026 zal deze inschatting lichtjes afnemen.

O&O-landschap

In het kader van de Vlaamse productiviteits- en competitiviteitsagenda zijn vijf strategische trajecten opgezet om het systeem van Onderzoek, Ontwikkeling en Innovatie (O&O&I) in Vlaanderen te versterken:

1. Grotere valorisatie van O&O&I-investeringen
2. Rationalisatie van en toegang tot O&O&I-financieringskanalen
3. Strategische investeringen in onderzoeksinfrastructuur
4. Verbetering van compliance en vermindering van regeldruk
5. Versterking van O&O&I in hogescholen

Deze trajecten vloeien voort uit de systeemanalyse Onderzoek, Ontwikkeling en Innovatie en uitgaventoetsing van het 'Vlaams beleid in het kader van productiviteit die het Departement Werk, Economie, Wetenschap, Innovatie en Sociale Economie (WEWIS) uitvoerde bij de start van de legislatuur 2024–2029. Elk traject focust op een specifieke hefboom binnen het O&O&I-landschap, met als doel de kenniscreatie, valorisatie en implementatie te optimaliseren ten behoeve van een veerkrachtige samenleving en economie.

FWO

Binnen traject 2 "Rationalisatie van en toegang tot de verschillende O&O&I-financieringskanalen" (zie verder) is er in 2025 reeds een intensief proces doorlopen met de verschillende stakeholders om te komen tot een aantal voorstellen voor aanpassingen in de regelgeving m.b.t. FWO. Hierbij wordt

toegespitst op de programma's Fundamenteel Onderzoek gezien de financieringsinstrumenten die verbonden zijn aan Strategisch basisonderzoek het voorwerp uitmaken van een uitgaventoetsing die zal lopen tot juni 2026. De FWO-programma's m.b.t. infrastructuur worden dan weer opgenomen in traject 3.

Hoewel er in de diepte naar verschillende FWO-programma's gekeken wordt, is hierbij ook steeds aandacht voor het gehele ecosysteem en wordt dus steeds ook met een systeemblik gekeken. FWO als hét huis van iedere excellente onderzoeker in Vlaanderen is hierbij het uitgangspunt, rekening houdend met de beheersbaarheid van de aanvraagmassa voor FWO en de impact op het gehele ecosysteem.

In 2026 zullen deze voorstellen uitgewerkt worden tot effectieve regelgeving. Gezien de linken met én vaak ook impact op andere instrumenten en de systeemblik die gehanteerd wordt, zal de timing van uitvoering afgestemd worden op andere instrumenten die in de loop van 2026 eveneens door de trajectgroep 2 zullen bekeken worden.

Zie ook OD5-1.

Onderzoeksinfrastructuur

In het kader van de hierboven vermelde O&O&I-trajecten, beoogt traject 3 de uitbouw van een sterk, duurzaam en toekomstgericht ecosysteem voor onderzoeksinfrastructuur in Vlaanderen. Het vertrekpunt is de opmaak van een visie en strategie op zowel instellings- als Vlaams niveau, vervat in een roadmap die een inventarisatie bevat van bestaande infrastructuren bij kennisinstellingen en bedrijven. Hierbij wordt de koppeling met de Europese roadmap voor strategische onderzoeksinfrastructuur niet uit het oog verloren.

Vlaanderen zal (naar verwachting) in 2027, samen met partneroverheden in België, Nederland en Duitsland, een kandidatuur indienen voor het huisvesten van de Einsteintelecoop in de regio rond Voeren. De Einsteintelecoop moet wereldwijd de eerste zwaartekrachtgolfdetector van de derde generatie worden. Het Vlaamse Projectteam Einsteintelecoop levert een actieve bijdrage aan de technische haalbaarheidsstudies en de bidbookvoorbereidingen in het grensoverschrijdende projectbureau voor de Einsteintelecoop, alsook aan de gezamenlijke internationale activiteiten ter promotie van de kandidatuur. Binnen Vlaanderen wordt verder ingezet op het betrekken van bedrijven via een valorisatiewerking, en de uitrol van wetenschapscommunicatie-initiatieven richting scholen alsook het bredere publiek. We zijn ervan overtuigd dat een investering in de Einsteintelecoop een hoge maatschappelijke en economische return voor Vlaanderen kan opleveren. In het kader van de meerjarenraming verhogen we daarom het voorziene investeringsbedrag van 200 naar 500 miljoen euro.

Samen met de andere Belgisch overheden voorzie ik eind 2025 het finale dossier in te dienen bij de Europese Commissie voor de erkenning van de onderzoeksinfrastructuur EMPHASIS. Het betreft een gedistribueerde Europese onderzoeksinfrastructuur gespecialiseerd in fenotypering van gewassen en planten. In 2026 zal het departement WEWIS dit proces verder nauwgezet opvolgen. het Vlaams instituut voor Biotechnologie (VIB) is de gastinstelling die het EMPHASIS project momenteel coördineert. Voor deze voorbereidende rol kreeg VIB vanuit de Vlaamse Regering reeds middelen tot zijn beschikking. Eind 2025 en begin 2026 zal ook het proces opgestart worden om EMPHASIS op de ESFRI

Roadmap te krijgen. Voorziene goedkeuring voor beide processen is voorzien voor eind 2026-begin 2027.

Vlaanderen, met België, kandideerde met succes voor een AI Factory Antenna. In 2026 gaan we verder met de implementatie van dit voorstel, onder meer door rekentijd te voorzien op de AI Factories in Finland en Duitsland. We werken aan een versterkt ecosysteem en positioneren Vlaanderen als partner voor AI Giga-Factories om de industriële schaal van state-of-the-art datacenters verder toegankelijk te maken. Daarnaast voorzie ik ook rekentijd voor niet-AI-toepassingen door middelen vrij te maken voor Tier-0 toegang op Europees niveau (rekentijd voor niet-AI toepassingen) als vervolg op onze huidige investeringen in de LUMI computer.

Zie ook SD8 en de daarbij horende OD's.

Kennisdiffusie

Vele Vlaamse kennisinstellingen behoren tot de wereldtop in kenniscreatie. Om hiervan maximaal de vruchten te kunnen plukken, moeten we met z'n allen sterker inzetten op kennisdiffusie en -valorisatie. In 2026 bouwen we verder aan het inzetten van de kennis voor het aanpakken van maatschappelijke uitdagingen en toepassingen met een economische waarde. Dit proces vereist een sterke structurele samenwerking tussen de kennisinstellingen onderling, met ondernemingen, maatschappelijke actoren, burgers en overheden. In elk van de 5 O&O&I-trajecten (cf. supra) zullen er vernieuwingen gerealiseerd worden die hieraan bijdragen.

Zie onder meer OD10-2.

Zie ook OD2-4 en SD16-1.

Flanders Technology & Innovation (FTI)

Om de Vlaming bewust te maken voor het belang van technologie en technologiegedreven ondernemerschap voor de Vlaamse samenleving, zetten we in 2026 verder onze schouders onder Flanders Technology & Innovation (FTI). VLAIO zal hiertoe in maart 2026 een internationaal georiënteerd technologiefestival organiseren en in het najaar rond de herfstvakantie een regionaal technologiefestival in elke provincie en een centraal festival in de Nekkerhal in Mechelen.

PIO

Vlaanderen werkt mee aan een innovatie en ondernemingsvriendelijker beleid gericht op versnelling van de valorisatie, onder meer via beleidsinstrumenten zoals innovatieve overheidsopdrachten. In opvolging van het Mobilidataprogramma wordt in interdepartementale samenwerking verder invulling gegeven aan een uitrol van geconnecteerde en autonome mobiliteitsoplossingen.

Europees O&O-beleid

Van 1 juli 2025 tot eind juni 2026 vertegenwoordigen we België in de Raad Concurrentievermogen, luik Onderzoek. 2026 wordt een cruciaal jaar met de onderhandelingen over het Meerjarig Financieel Kader (MFK) na 2027. Binnen dat kader gaat vanuit O&O&I-oogpunt voorname belangstelling uit naar de onderhandelingen over het Europees Kaderprogramma voor Onderzoek en

Innovatie en over het Europees Competitiviteitsfonds. Via onze attachés bij de Vlaamse Vertegenwoordiging mengen we ons actief in de Europese debatten en smeden we allianties om de Vlaamse belangen maximaal te behartigen zodat onze O&O&I-actoren maximaal de vruchten plukken binnen de nieuwe Europese meerjarenbegroting.

Het komende jaar worden ook de Europese innovatiewet, de Europese onderzoeksruimte-wet en de Europese Biotechwet verwacht. Samen met het MFK zijn de Europese innovatiewet en Biotechwet door de Vlaamse Regering als prioritaire dossiers naar voren geschoven. Het Departement WEWIS volgt dit dan ook nauwgezet op. De Europese Innovatiewet heeft tot doel hinderpalen voor innovatie weg te nemen zodat innovatieve bedrijven kunnen groeien in de EU. Met de Biotechwet wil de EU de ontwikkelingstijd van bio-techproducten verkorten zonder in te boeten op hoge veiligheidsstandaarden.

In 2026 volgen we ten slotte de vernieuwde European Research Area (ERA)-beleidsagenda 2025-2027 en de bijhorende ERA-acties op en voeren die uit in nauwe samenwerking met de belanghebbenden. De beleidsagenda vormt een routekaart om de Europese Onderzoeksruimte te versterken, gericht op het creëren van een eengemaakte markt voor onderzoek, innovatie en technologie. De agenda bevat concrete maatregelen en acties, gebaseerd op vrijwillige deelname van lidstaten, om grensoverschrijdende samenwerking te verbeteren, kennismobiliteit te bevorderen en de Europees onderzoeks- en innovatie-ecosysteem sterker en competitiever te maken.

Naast de Raadswerkzaamheden rond Onderzoek, volgen we vanuit O&O-perspectief ook de Raadswerkzaamheden in andere filières op, zoals Energie, Leefmilieu, en Landbouw. Via het Vlaams EU-platform betrekken we de belanghebbenden actief in het proces van beleidsbeïnvloeding.

Evaluatiebeleid en -cultuur

In 2026 geven we verder uitvoering aan de evaluatiekalender 2025-2029 die werd opgesteld conform de Vlaamse Codex Overheidsfinanciën. In 2026 zetten we verder in op het afstemmen en stroomlijnen van het evaluatiebeleid en de -praktijk met betrekking tot hogervermelde beleidsvelden met die van de andere beleidsvelden van het departement.

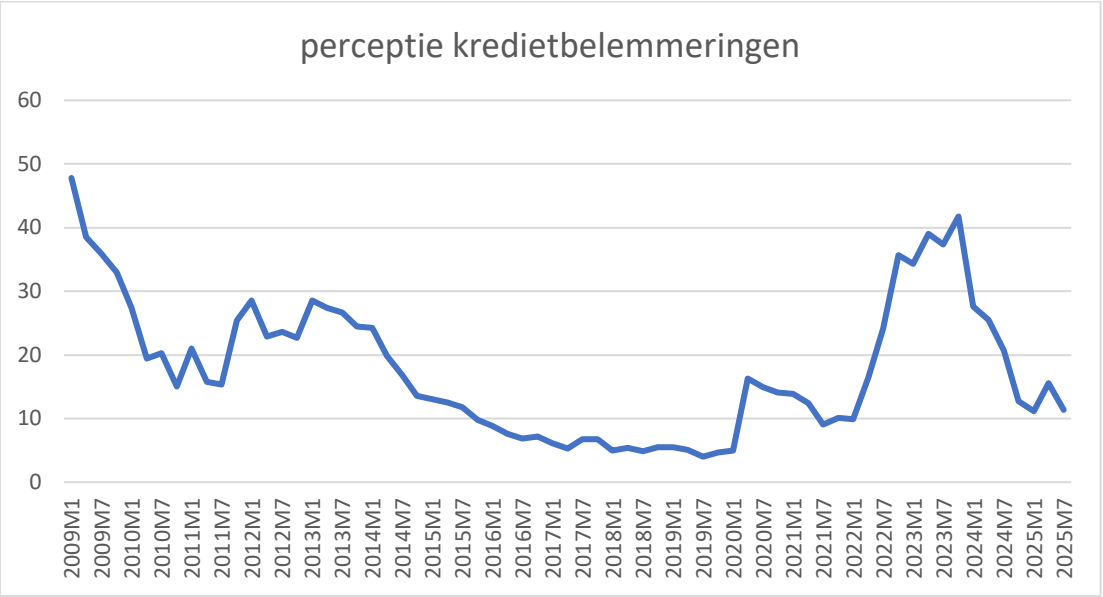
V. BELEIDSVELD ECONOMIE

1. Inhoudelijk structurelement "Toegang tot financiering voor ondernemingen"

1.1 Prestatie-indicatoren

Benaming	Perceptie kredietbelemmeringen
Definitie	Het percentage ongunstige interpretaties van de huidige kredietvoorwaarden door de ondernemingen
Laatste gekende waarde	12.7% (2024M7-2025M7)
Streefwaarde	20.8% (gemiddelde laatste 5 jaar)
Beleidsmatige relevantie	Deze indicator fungeert als vroegtijdige graadmeter voor de mate waarin ondernemingen kredietvoorwaarden als knellend ervaren, met rechtstreekse implicaties voor investeringscapaciteit en dus voor de doelstelling "vlotte toegang tot financiering en risicokapitaal". Als perceptie-indicator reageert hij snel op wijzigingen in rente, zekerheidsstelling, kosten en niet-prijsvoorwaarden en signaleert hij kredietkrapte dan wel versoepeling. De uitkomst wordt echter sterk beïnvloed door exogene factoren (ECB-rente, macrocyclus, bankregelgeving), waardoor de attribueerbaarheid aan Vlaams beleid beperkt is. Vlaanderen kan flankerend bijsturen via waarborgen, achtergestelde leningen en het versterken van alternatieve financieringskanalen en Europese cofinanciering. De indicator wordt signaalgestuurd gebruikt en geïnterpreteerd in samenhang met instrument-nabije metrics (bv. PMV-portfoliovolumes).
Koppeling met Duurzame Ontwikkelingsdoelstellingen of Landenspecifieke Aanbevelingen	SDG 9. Industrie, innovatie en infrastructuur
Budgettaire relevantie	De indicator "perceptie kredietbelemmeringen" heeft een signaalfunctie voor de budgettaire massa van dit ISE. Een stijging van het aandeel ondernemingen dat kredietvoorwaarden als ongunstig ervaart, kan aanleiding geven tot een verhoogde vraag naar Vlaamse financieringsinstrumenten zoals waarborgen, achtergestelde leningen en participaties via PMV. Hierdoor kan het noodzakelijk zijn om de budgettaire enveloppes voor deze instrumenten aan te passen of uit te breiden. De indicator dekt echter niet de volledige budgettaire massa van het ISE, omdat hij enkel het sentiment rond toegang tot bankfinanciering meet en geen rechtstreeks verband heeft met de uitgaven voor alle financieringsinstrumenten (zoals equity, cofinanciering, Europese middelen). De indicator is vooral relevant voor het deel van het ISE dat betrekking heeft op de waarborg- en

	kredietinstrumenten, en minder voor de bredere investerings- en participatiekanalen.
--	--

Figuur 1 Evolutie kredietbelemmering (2014-2024)

De kredietbelemmeringsindicator meet het aandeel ondernemingen dat de huidige kredietvoorwaarden als ongunstig ervaart, gewogen naar hun uitstaande bankschulden. Een stijging van de indicator duidt op een toegenomen perceptie van kredietschaarste, terwijl een daling wijst op een versoepeling van de ervaren kredietvoorwaarden.

Vlaanderen beschikt zelf niet over rentesturing (ECB), maar kan wel flankerend optreden door het versterken van waarborg- en achterstellingsmechanismen via PMV/z, het stimuleren van alternatieve financieringskanalen zoals durfkapitaal en crowdfunding en het gericht ondersteunen van sectoren of kmo's die disproportioneel geraakt worden. Op die manier kan Vlaanderen de toegang tot krediet voor ondernemingen enigszins vergemakkelijken en de negatieve impact van verstrakkende bankvoorwaarden op investeringen en groei temperen.

Dit is een perceptie-indicator die naast de verwachte elementen (renteniveau, gevraagde waarborgen, kredietkosten) ook door exogene factoren beïnvloed kan worden. Gezien het bovenstaande en de beperkte invloed van het Vlaamse beleid op het renteniveau en het ECB beleid is het moeilijk om een streefwaarde te kiezen, waarop het beleid zich kan focussen. Een verslechtering van de indicator noopt wel tot het overwegen van aanpassingen of versterking van het ondersteuningsbeleid.

Benaming	Projecten in portfolio bij PMV
Definitie	aantal projecten in portfolio het voorbije jaar (dus huidig jaar -1)
Laatste gekende waarde	1914 (2024)
Streefwaarde	Er wordt geen kwantitatieve streefwaarde vooropgesteld. Het is nuttig om de evolutie van de projecten te monitoren maar zowel een daling als stijging kunnen positief zijn. Een daling doordat er minder nood is aan bijkomende financiering, een

	stijging doordat veel interessante projecten financiering krijgen.
Beleidsmatige relevantie	De indicator "projecten in portfolio bij PMV" meet het aantal projecten dat in het voorbije jaar via PMV werd gefinancierd of verzekerd (leningen, waarborgen, participaties). Dit levert concrete, instrument-nabije informatie over de effectieve toegang van Vlaamse ondernemingen—met nadruk op kmo's en groeiers—tot publieke financieringshefbomen. Daardoor is hij beleidsmatig relevant als monitor voor bereik en inzet van het Vlaams instrumentarium en als signaal om de kalibratie (ticketgrootte, voorwaarden, doelgroep) bij te sturen. Tegelijk is de indicator contextgevoelig: schommelingen kunnen voortkomen uit projectgrootte, portfoliomix of conjunctuur, en zowel een stijging als een daling kan beleidsmatig gunstig geïnterpreteerd worden (minder marktfalen of net meer crowd-in in transitie-/groeiprojecten).
Koppeling met Duurzame Ontwikkelingsdoelstellingen of Landenspecifieke Aanbevelingen	SDG 9. Industrie, innovatie en infrastructuur
Budgettaire relevantie	De indicator heeft een rechtstreekse en instrument-specifieke budgettaire vertaling. Meer projecten impliceren doorgaans hogere toewijzingen/kapitaal en waarborgcapaciteit aan PMV, potentiële risicokosten (provisies/trekkingen) en beheerkosten, gecompenseerd door terugbetalingen, exits en Europese hefboom. Omgekeerd kan een daling het budgettair beslag verlichten. Budgetopvolging gebeurt daarom signaalgestuurd.

Het aantal bedrijven in portfolio is in 2024 toegenomen tot 1914 ten opzichte van 1831 in 2023. Dit duidt erop dat meer bedrijven financiering zochten bij PMV.

1.2 Strategische doelstellingen

SD1: Met de acties onder dit ISE streven we naar een vlotte toegang tot financiering en risicokapitaal voor ondernemingen en ondernemers.

In een dynamische en snel veranderende economie is het essentieel dat ondernemingen en ondernemers gemakkelijk toegang hebben tot financiering en risicokapitaal. Dit vormt de ruggengraat van innovatie, groei en concurrentievermogen. Door het vergemakkelijken van de toegang tot financiële middelen, kunnen bedrijven niet alleen hun activiteiten uitbreiden, maar ook investeren in nieuwe technologieën, markten betreden en werkgelegenheid creëren.

We werken hierbij complementair aan de markt; we streven ernaar om de bestaande financiële infrastructuur te versterken (bv. via risicodeling) en vullen het aan waar nodig. Dit doen we meer specifiek door het aanbieden van verschillende financieringsformules en investeringsmogelijkheden via de Participatiemaatschappij Vlaanderen (PMV) en de Limburgse

Reconversie maatschappij (LRM). Daarnaast werken we ook op de toegang van de Europese financieringsinstrumenten. Zo is PMV erkend als InvestEU implementing partner, wat de toegang tot Europese financiële instrumenten (inclusief InvestEU-investeringsprogramma 2021-2027) voor Vlaamse bedrijven en projecten bevordert.

Daarnaast helpen we ondernemers ook doorheen moeilijke periodes, zoals bv. het geval was tijdens de coronacrisis of ten gevolge van de oorlog in Oekraïne.

1.3 Operationele doelstellingen

OD1-1: Met het economische overheidsinstrumentarium van PMV en LRM voeren we een duurzaam investeringsbeleid dat zorgt voor welvaart en welzijn in Vlaanderen en dat het Vlaamse economische weefsel versterkt.

De samenwerkingsovereenkomst met PMV is in 2022 in werking getreden. In 2026 start het Departement WEWIS met de evaluatie van deze overeenkomst. De samenwerkingsovereenkomst met LRM werd in april 2024 door de Vlaamse Regering goedgekeurd. De samenwerkingsovereenkomsten geven de investeringsmaatschappijen onder meer de opdracht om Vlaamse ondernemingen bij te staan bij hun groei, digitalisatie, verduurzaming en hun internationalisatie, ofwel via rechtstreekse financiering, ofwel onrechtstreeks, via fondsen. Op deze manier wensen we de drempels te verlagen voor toegang tot financiering.

Waar PMV Vlaamsbreed werkt, focust LRM zich op de Limburgse regio en tracht het de regionale ecosystemen maximaal te versterken. De dividenden van LRM worden door de Vlaamse overheid als subsidie doorgestort naar Limburg Sterk Merk (LSM). LSM financiert niet-rendementsgebonden projecten die een bijdrage leveren aan de evenwichtige ontwikkeling van de provincie Limburg inzake tewerkstelling, mobiliteit, innovatie, wonen, zorg en gezondheidsvoorzieningen, wetenschappelijk onderzoek, onderwijs, milieu, toerisme en culturele aangelegenheden.

PMV-groep van zijn kant zet actief in op het mobiliseren van Europese middelen of door garantieregelingen aan te wenden vanuit de Europese financiële instellingen, dit om starters en groeiers alle kansen te geven voor (internationale) expansie. Daarom werd de samenwerkingsovereenkomst betreffende de dienstverlening door PMV in het kader van Europese financiële instrumenten goedgekeurd door de Vlaamse Regering op 22 december 2023.

Hoewel InvestEU officieel loopt tot 2027, zijn er voorstellen om het programma te verlengen of uit te breiden met extra EU-garanties of te integreren in bredere EU-beleidsinitiatieven zoals de Green Deal Industrial Plan, REPowerEU, en het Competitiveness Compass. PMV zal in 2026 deze ontwikkelingen opvolgen.

Voorts is PMV verantwoordelijk voor het fiduciair beheer van het Flanders Future Tech Fund (FFTF). FFTF is een publieke early stage financier die tickets van € 0,5 tot € 5 miljoen kan toekennen voor vroege technologie-initiatieven van de strategische onderzoekscentra (SOC's), universiteiten, Vlaamse speerpuntclusters en ook van private partijen. Bijzondere aandacht gaat naar de speerpunt domeinen zorg en welzijn, digitale transformatie en klimaat & duurzaamheid. In 2026 investeren we 175 miljoen euro extra in FFTF.

Naar aanleiding van het Defensieplan van de Vlaamse Regering heeft PMV haar investeringsbeleid aangepast om investeringen in defensie mogelijk te maken. In afwachting van de definitieve structuur van het Defensiefonds zal PMV defensiegerelateerde investeringen voorlopig financieren vanop haar eigen balans.

VLAIO staat in voor de verliesfinanciering van de instrumenten van PMV.

OD1-2: We stroomlijnen de Vlaamse financieringsondersteuning en stemmen deze af op de concrete noden van ondernemingen en projecten, die (nog) niet gelenigd worden door de markt of die niet volledig gefinancierd geraken.

De financieringsmogelijkheden die VLAIO, PMV en LRM aanbieden aan Vlaamse ondernemingen geven sterke kansen aan doorgroeiende, jonge, innovatieve ondernemingen. Om de echte Europese en wereldwijde doorgroei te realiseren hebben de Vlaamse ondernemingen ook nood aan financiering van andere kapitaalverschaffers in het Vlaamse, Belgische en Europese financieringslandschap.

VLAIO, PMV en LRM bundelen in 2026 de krachten om het relatiebeheer met het Vlaamse financieringslandschap aan te scherpen en de complementariteit tussen de instrumenten van de Vlaamse overheid en de private sector (banken, risicokapitaalfondsen, family offices, internationale risicokapitaalverschaffers, business angels, ...) te versterken. Zowel vanuit het oogpunt van de beleidsmakers als vanuit oogpunt van de bedrijfsadviseurs wordt het netwerk en de samenwerking versterkt, ook met het oog om samen in te spelen op mogelijkheden die Europa biedt.

Hierbij kunnen VLAIO, PMV en LRM voortbouwen op de relaties die bestaan vanuit de financieringsevents die VLAIO organiseert, het relatiebeheer rond Finmix, en de netwerk-relaties die PMV organiseert.

1.4 Budgettair kader voor het begrotingsjaar

ZONDER ISE, MVG excl. DAB

(duizend euro)

	AO			TO		
	BA 2025	evolutie	BO 2026	BA 2025	evolutie	BO 2026
ESR-ontvangsten (werking en toelagen (OW))	0	0	0	0	0	0
Toelagen (ontvangsten interne stromen (OI))	0	0	0	0	0	0
Overige (ontvangsten leningen (OL), ontvangsten participaties (OP); geen ESR-impact)	0	0	0	0	0	0
Totaal	0	0	0	0	0	0

FINANCIERING ONDERNEMINGEN, MVG excl. DAB

(duizend euro)

	AO			TO		
	BA 2025	evolutie	BO 2026	BA 2025	evolutie	BO 2026
ESR-ontvangsten (werking en toelagen (OW))	7.299	4.241	11.540	0	5.000	5.000
Toelagen (ontvangsten interne stromen (OI))	52	8.340	8.392	0	0	0
Overige (ontvangsten leningen (OL), ontvangsten participaties (OP); geen ESR-impact)	108.871	-21.239	87.632	0	0	0
Totaal	116.222	-8.658	107.564	0	5.000	5.000

Inhoudelijke toelichting evolutie:

De evolutie van de ontvangsten is voornamelijk te wijten aan de nieuwe raming voor de kapitaalaflossingen op de overbruggingsleningen, heropstartleningen en

huurwaarborgleningen (-21.239 keuro), de verkoop van het Researchpark Zellik (8.392 keuro) en het LRM-dividend (5.000 keuro).

(duizend euro)						
	VAK			VEK		
	BA 2025	evolutie	BO 2026	BA 2025	evolutie	BO 2026
ESR-uitgaven (werking en toelagen (WT), lonen (LO), provisies (PR))	23.087	3.246	26.333	23.087	3.246	26.333
Toelagen (interne stromen (IS))	3.430	-217	3.213	3.430	-217	3.213
Overige (leningen (LE), participaties (PA); geen ESR-impact)	1.500	-432	1.068	1.500	-432	1.068
Totaal	28.017	2.597	30.614	28.017	2.597	30.614
Aanwending VAK-ruiter						

Inhoudelijke toelichting evolutie:

De voornaamste aanpassing is de bijsturing van +5.000 keuro betreffende het dividend van de Limburgse Reconversie Maatschappij (LRM) dat via het Vlaamse Gewest terechtkomt bij Limburg Sterk Merk (LSM).

1.4.1 Departement en IVA's zonder rechtspersoonlijkheid (excl. DAB's)

Ontvangstenartikels

TB0-9TCAZZ-OW - ONTVANGSTEN WERKING EN TOELAGEN

Korte inhoud begrotingsartikel:

Op dit begrotingsartikel kwam de dividenduitkering van VPM.

Kredietevolutie:

(duizend euro)			
	AO	TO	LO
BA 2025	0	0	0
Bijstellingen BO 2026	0	0	0
BO 2026	0	0	0

Inhoudelijke toelichting kredietevolutie:

De Vlaamse Regering heeft beslist om, na het afsluiten van de verkoop van de VPM-participatie in GIMV, VPM te ontbinden en de resterende participatie in Gimv Health&Care over te dragen aan de Vlaams overheid. VPM wordt vereffend en het dividend valt weg.

TB0-9TCATBA-OW – ECONOMISCH OVERHEIDSINSTRUMENTARIUM

Korte inhoud begrotingsartikel:

Op dit begrotingsartikel landt de winstuitkering van LRM.

Kredietevolutie:

(duizend euro)

	AO	TO	LO
BA 2025	0	0	0
Bijstellingen BO 2026	0	5.000	0
BO 2026	0	5.000	0

Inhoudelijke toelichting kredietevolutie:

In het protocol dat tussen het Vlaams Gewest en de provincie Limburg met betrekking tot de hertekening van de LRM-groep werd afgesloten, wordt bepaald dat voor zover de bevoegde organen van de LRM beslissen over te gaan tot een winstuitkering, dat het bedrag daarvan dat toekomt aan het Vlaamse Gewest overgedragen wordt aan de provincie Limburg. De looptijd van het protocol werd door de Vlaamse Regering op 24 mei 2024 verlengd tot 30 juni 2029 en zo in overeenstemming brengt met de looptijd van het (nieuwe) samenwerkingsakkoord met LRM.

De LRM-dividenden worden aangewend voor een subsidie aan de Stichting Limburg Sterk Merk (LSM) (begrotingsartikel TB0-1TCA4BA-WT – ECONOMISCH OVERHEIDSINSTRUMENTARIUM) voor activiteiten die de economische, maatschappelijke en culturele ontwikkeling van de provincie Limburg bevorderen.

TC0-9TCAABA-OW - ECONOMISCH OVERHEIDSINSTRUMENTARIUM

Korte inhoud begrotingsartikel:

Dit is een nieuw begrotingsartikel voor de verwerking van de verliesfinanciering van de waarborgregeling van PMV. Voortaan wordt aan ontvangstenzijde enkel rekening gehouden met de premie-incasso en niet met recuperaties.

Kredietevolutie:

(duizend euro)

Inhoudelijke toelichting kredietevolutie:

	AO	TO	LO
BA 2025	6.507	0	0
Bijstellingen BO 2026	1.215	0	0
BO 2026	7.722	0	0

Inhoudelijke toelichting kredietevolutie:

De verwachte terugbetalingen aan intresten stijgen omdat een groot aantal leningen werd toegestaan met vrijstelling van intrestbetaling en betaling van alle intresten op de eindvervaldag. Doordat veel leningen stilaan beginnen af te lopen stijgen de verwachte ontvangsten.

De verwachte terugbetalingen aan intresten stijgen omdat een groot aantal leningen werd toegestaan met vrijstelling van intrestbetaling en betaling van alle intresten op de eindvervaldag. Doordat veel leningen stilaan beginnen af te lopen stijgen de verwachte ontvangsten.

TC0-9TCATBA-OW - ECONOMISCH OVERHEIDSINSTRUMENTARIUM**Korte inhoud begrotingsartikel:**

Dit artikel wordt niet meer gebruikt.

Kredietevolutie:**(duizend euro)**

	AO	TO	LO
BA 2025	0	0	0
Bijstellingen BO 2026	0	0	0
BO 2026	0	0	0

Inhoudelijke toelichting kredietevolutie:

Dit begrotingsartikel wordt niet meer gebruikt.

TC0-9TCAABC-OW - HANDELSHUURLNING**Korte inhoud begrotingsartikel:**

Het betreft het ontvangstenartikel van de handelshuurlening.

Kredietevolutie:**(duizend euro)**

	AO	TO	LO
BA 2025	792	0	0
Bijstellingen BO 2026	3.026	0	0
BO 2026	3.818	0	0

Inhoudelijke toelichting kredietevolutie:

De bedragen worden geactualiseerd op basis van de verwachte ontvangsten in 2026.

TC0-9TCAABX-OI – FONDS VOOR INNOVEREN EN ONDERNEMEN**Korte inhoud begrotingsartikel:**

Dit betreft het begrotingsartikel waarmee FIO gerecupereerde coronasteun (die conform de begrotingsinstructies door FIO naar de algemene middelen worden doorgestort) en ontvangsten van verkopen van onroerende goederen terugstort. Conform het Regeerakkoord krijgt de betrokken entiteit, om verdere efficiëntieverhogingen aan te moedigen, een deel van de verworven opbrengst die ze kan herinvesteren.

Kredietevolutie:**(duizend euro)**

	AO	TO	LO
BA 2025	52	0	0
Bijstellingen BO 2026	8.340	0	0
BO 2026	8.392	0	0

Inhoudelijke toelichting kredietevolutie:

Er zijn de volgende bewegingen voorzien in 2026:

- +8.392 keuro: IS van FIO naar Departement WEWIS voor de verkoop van het Researchpark Zellik waarbij 40% wordt geherinvesteerd en 60% naar de Algemene Middelen via WEWIS gaat.

-52 keuro: terugdraaien éénmalig BA 2025: Afromingsoefening BA 2025 voor teruggevorderde relancesteun.

TC0-9TCAABC-OP – CORONA 2020 – HANDELSHUURLENING EN HEROPSTARTLENING

Korte inhoud begrotingsartikel:

Het betreft het begrotingsartikel voor de kapitaal terugbetalingen van de handelshuurleningen, van de heropstartleningen en van de overbruggingsleningen t.g.v. de coronacrisis en de Oekraïne crisis.

Kredietevolutie:

(duizend euro)

	AO	TO	LO
BA 2025	108.871	0	0
Bijstellingen BO 2026	-21.239	0	0
BO 2026	87.632	0	0

Inhoudelijke toelichting kredietevolutie:

Het betreft de nieuwe raming voor de kapitaalaflossingen op de overbruggingsleningen, heropstartleningen en huurwaarborgleningen. Gezien een aantal leningen op eindvervaldag zijn gekomen, beginnen de kapitaalsaflossingen te dalen in 2026.

Uitgavenartikels

TB0-1TCA2BA-WT – ECONOMISCH OVERHEIDSINSTRUMENTARIUM

Korte inhoud begrotingsartikel:

Dit artikel bevat de middelen voor de dienstverlening door PMV in het kader van Europese financiële instrumenten (samenwerkingsovereenkomst goedgekeurd door de Vlaamse Regering op 22 december 2023). Met deze middelen is PMV in staat zich in te zetten om investeringen van Europese financiële instrumenten aan te trekken. (OD1-1)

Daarnaast bevat dit artikel de vergoedingen aan PMV voor het fiduciair beheer van het Flanders Future Tech Fund (FFTF), zoals opgericht door de Vlaamse Regering op 29 maart 2019 en geherpositioneerd door de Vlaamse Regering op 12 november 2021). (OD1-1)

Kredietevolutie:

(duizend euro)

	VAK	VEK
BA 2025	443	443
<i>Index</i>	9	9
<i>Compensaties</i>	0	0
<i>Andere bijstellingen</i>	0	0
BO 2026	452	452
Aanwending VAK-ruiter		

Inhoudelijke toelichting kredietevolutive:

Het betreft de middelen voor het fiduciair beheer van het Flanders Future Tech Fund FFTF en daarnaast ook de vergoedingen aan PMV voor de activiteiten in het kader van Europese financiële instrumenten.

TB0-1TCA4BA-WT – ECONOMISCH OVERHEIDSINSTRUMENTARIUM**Korte inhoud begrotingsartikel:**

Dit is de uitgavenzijde van het Fonds Winstuitkering LRM. Het dividend ontvangen van LRM wordt doorgestort aan LSM. (OD1-1)

Deze doorstorting is conform het protocol dat tussen het Vlaams Gewest en de provincie Limburg met betrekking tot de hertekening van de LRM-groep werd afgesloten. Daarin wordt bepaald dat voor zover de bevoegde organen van de LRM beslissen over te gaan tot een winstuitkering, dat het bedrag daarvan dat toekomt aan het Vlaamse Gewest overgedragen wordt aan de provincie Limburg. De looptijd van het protocol werd door de Vlaamse Regering op 24 mei 2024 verlengd tot 30 juni 2029 en zo in overeenstemming gebracht met de looptijd van het (nieuwe) samenwerkingsakkoord met LRM.

Kredietevolutive:

	(duizend euro)	
	VAK	VEK
BA 2025	0	0
<i>Index</i>	0	0
<i>Compensaties</i>	0	0
<i>Andere bijstellingen</i>	5.000	5.000
BO 2026	5.000	5.000
Aanwending VAK-ruiter		

Inhoudelijke toelichting kredietevolutive:

De LRM-dividenden, die staan op begrotingsartikel TB0-9TCATBA-OW, worden aangewend voor een subsidie aan de Stichting Limburg Sterk Merk (LSM) voor activiteiten die de economische, maatschappelijke en culturele ontwikkeling van de provincie Limburg bevorderen.

	(duizend euro)		
Andere bijstellingen	VAK	VEK	Toelichting
Doorstorting dividend 2026	5.000	5.000	
TOTAAL	5.000	5.000	

TC0-1TCA2BA-WT – ECONOMISCH OVERHEIDSINSTRUMENTARIUM**Korte inhoud begrotingsartikel:**

Het betreft het begrotingsartikel voor de netto verliesfinanciering van de NV PMV-Standaardwaarborgen. (OD1-1)

Kredietevolutive:

	(duizend euro)	
	VAK	VEK
BA 2025	17.663	17.663
<i>Index</i>	0	0
<i>Compensaties</i>	0	0
<i>Andere bijstellingen</i>	-1.763	-1.763

BO 2026	15.900	15.900
Aanwending VAK-ruiter		

Inhoudelijke toelichting kredietevolutie:

(duizend euro)			
Andere bijstellingen	VAK	VEK	Toelichting
Aanpassing berekening verliesfinanciering standaardwaarborgen	-1.763	-1.763	Rekening houdend met het VAPN-advies 2021/1 en de ESR-methodologie wordt een provisie aangelegd ten belope van het historisch verliespercentage van 4.5428%. Dit percentage wordt toegepast op de verwachte productie aan waarborgen van 350 miljoen euro. Dit geeft een afgerond een verwacht verlies van 15.900 keuro.
TOTAAL	-1.763	-1.763	

TC0-1TCA2BC-PA – HANDELSHUURLENING en HEROPSTARTLENING

Korte inhoud begrotingsartikel:

Het betreft het begrotingsartikel voor het toestaan van handelshuurleningen, van de heropstartleningen en van de overbruggingsleningen t.g.v. de coronacrisis en de Oekraïne crisis.

Dit begrotingsartikel draagt bij tot het realiseren van strategische doelstelling SD-1 en operationele doelstelling OD1-2.

Kredietevolutie:

(duizend euro)		
	VAK	VEK
BA 2025	1.500	1.500
<i>Index</i>	0	0
<i>Compensaties</i>	0	0
<i>Andere bijstellingen</i>	-432	-432
BO 2026	1.068	1.068
Aanwending VAK-ruiter		

Inhoudelijke toelichting kredietevolutie:

Op dit artikel worden niet enkel de leningen geboekt die worden toegestaan maar ook de uitgestelde interesten. Voor 2026 wordt in totaal 1.068 keuro aan uitgestelde interesten verwacht.

(duizend euro)			
Andere bijstellingen	VAK	VEK	Toelichting
handelshuurleningen, van de heropstartleningen en van de overbruggingsleningen t.g.v. de coronacrisis en de Oekraïne crisis	-432	-432	Nieuwe raming. Aanpassing van de raming voor de uitgestelde interesten.
TOTAAL	-432	-432	

TC0-1TCA2BC-WT – HANDELSHUURLENING EN HEROPSTARTLENING

Korte inhoud begrotingsartikel:

Het betreft het begrotingsartikel voor de verliezen op de handelshuurleningen, uitgegeven in 2020 n.a.v. de coronacrisis, en voor de verliezen van de heropstartleningen van 2021.

Dit begrotingsartikel draagt bij tot het realiseren van strategische doelstelling SD-1 en operationele doelstelling OD1-2.

Kredietevolutie:

(duizend euro)		
	VAK	VEK
BA 2025	4.981	4.981
<i>Index</i>	0	0
<i>Compensaties</i>	0	0
<i>Andere bijstellingen</i>	0	0
BO 2026	4.981	4.981
Aanwending VAK-ruiter		

Inhoudelijke toelichting kredietevolutie:

Voorlopig wordt van constant beleid uitgegaan.

(duizend euro)			
Andere bijstellingen	VAK	VEK	Toelichting
Verwachte verliezen op de overbruggingsleningen, heropstartleningen en huurwaarborgleningen met esr impact.	0	0	De verwachte verliezen worden boekhoudkundig niet ex ante aangerekend (met esr impact) tenzij er een grote default wordt verwacht.
TOTAAL	0	0	

TC0-1TCA2BV-IS – WAARBORGBEHEER NV

Korte inhoud begrotingsartikel:

Het betreft het artikel voor de beheervergoeding Waarborgregeling, ter uitvoering van de beheerovereenkomst tussen PMV en de Vlaamse Regering van 9 december 2022. (OD1-1)

Kredietevolutie:**(duizend euro)**

	VAK	VEK
BA 2025	2.401	2.401
<i>Index</i>	15	15
<i>Compensaties</i>	0	0
<i>Andere bijstellingen</i>	-231	-231
BO 2026	2.185	2.185
Aanwending VAK-ruiter		

Inhoudelijke toelichting kredietevolutie:

De aanpassingen door de index leveren 15 keuro verhoging op.

(duizend euro)

Andere bijstellingen	VAK		VEK	Toelichting
Beheersvergoeding waarborgregeling (2.170 keuro).	-231		-231	Nieuwe berekening.
TOTAAL	-231		-231	

TC0-1TCA4BA-WT - ECONOMISCH OVERHEIDSINSTRUMENTARIUM**Korte inhoud begrotingsartikel**

Dit artikel wordt niet meer gebruikt.

Kredietevolutie:**(duizend euro)**

	VAK	VEK
BA 2025	0	0
<i>Index</i>	0	0
<i>Compensaties</i>	0	0
<i>Andere bijstellingen</i>	0	0
BO 2026	0	0
Aanwending VAK-ruiter		

Inhoudelijke toelichting kredietevolutie:

Dit begrotingsartikel wordt niet meer gebruikt.

TB0-1TCA2BY-IS – FLANDERS FUTURE TECH FUND**Korte inhoud begrotingsartikel:**

Op dit begrotingsartikel worden de vergoeding voor PMV voor het operationeel beheer van FFTF en de vergoeding voor kosten van derden verschuldigd door FFTF aangerekend. (OD1-1)

In de overeenkomst van 14 oktober 2022 betreffende het operationeel beheer van Flanders Future Techfund wordt de modaliteiten van het FFTF nader bepaald

evenals werden concrete afspraken gemaakt over de operationalisering en het fiduciair beheer van FFTF.

Kredietevolutie:

	(duizend euro)	
	VAK	VEK
BA 2025	1.029	1.029
<i>Index</i>	-1	-1
<i>Compensaties</i>	0	0
<i>Andere bijstellingen</i>	0	0
BO 2026	1.028	1.028
Aanwending VAK-ruiter		

Inhoudelijke toelichting kredietevolutie:

Er wordt een gemiddelde van vier investeringen per jaar verwacht.

1.4.2 Overige entiteiten onder toezicht

- *LRM-groep*

Omschrijving

De begroting omvat de verschillende vennootschappen van de LRM-groep.

- *PMV*

Omschrijving

PMV bouwt als investeringsmaatschappij aan een duurzame Vlaamse economie, de motor van welvaart en welzijn. PMV is de partner van ambitieuze ondernemingen en projecten, die inzetten op maatschappelijke impact en financieel rendement.

- *Vlaamse Participatiemaatschappij (VPM)*

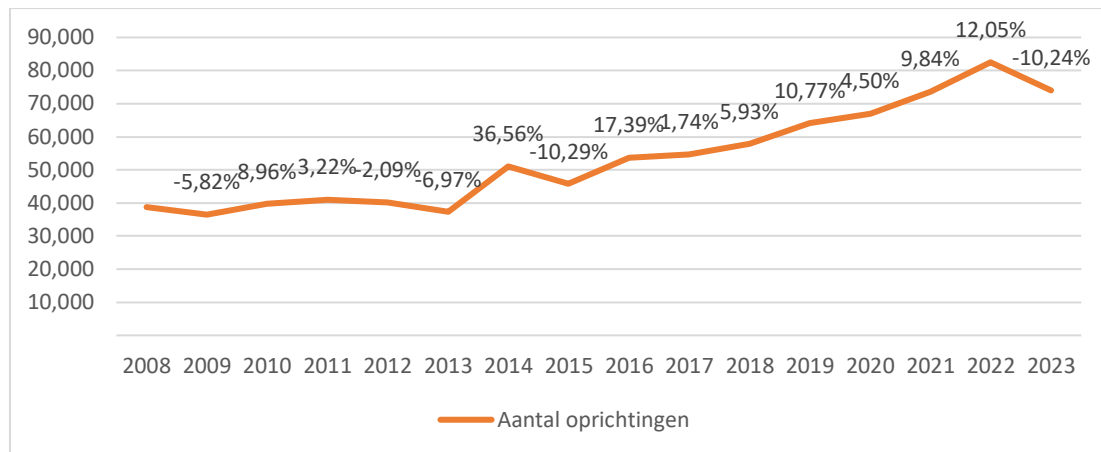
Omschrijving

De Vlaamse Participatiemaatschappij had als opdracht de aandelen die het Vlaamse Gewest aanhoudt in de GIMV (27,65%), te beheren. In het voorjaar 2024 werden deze aandelen verkocht. De ontvangsten bestonden voornamelijk uit de ontvangen dividenden van GIMV maar deze werden tot en met 2024 uitgegeven. Zie begrotingsartikel TB0-9TCAZZ-OW – ONTVANGSTEN WERKING EN TOELAGEN.

2. Inhoudelijk structurelement "Ondernemerschap"

2.1 Prestatie-indicatoren

Benaming	Aantal oprichtingen
Definitie	De oprichtingen (van btw-plichtigen) groepeerde de entiteiten die de hoedanigheid van btw-plichtige hebben op 31 december van het geobserveerde jaar, maar niet op 31 december van het jaar ervoor. Hier werd het 5-jarige lopend gemiddelde genomen
Laatste gekende waarde	-10,2% (2023)
Streefwaarde	Wijzigend; 5-jarig lopend gemiddeld groeipercentage: 5,4% (2019-2023)
Beleidsmatige relevantie	Deze indicator is een kernmaat voor ondernemerschapsdynamiek: hij toont in welke mate burgers en teams effectief de stap naar oprichting zetten, en weerspiegelt zo het ondernemingsklimaat en de ondernemerschapscultuur. Als effectindicator wordt hij mede gestuurd door conjunctuur en regelgeving, maar hij is beleidsmatig relevant omdat hij de breedte van de instroom in het ondernemersbestand aangeeft en zo aangeeft of maatregelen rond beeldvorming, VLAIO-netwerk en drempelverlaging voldoende doorstroom richting oprichting genereren.
Koppeling met Duurzame Ontwikkelingsdoelstellingen of Landenspecifieke Aanbevelingen	SDG 8. Waardig werk en economische groei
Budgettaire relevantie	Budgettair vertaalt deze indicator zich vooral indirect: een stijging in het aantal oprichtingen kan leiden tot een grotere vraag naar begeleidingstrajecten, campagnes en monitoring, waardoor de capaciteitsnoden bij het VLAIO-netwerk en partners toenemen. Daarnaast kunnen inhoudelijke accenten, zoals doelgroepgerichte acties of methodieken voor kansengroepen, en de nood aan monitoring en evaluatie, een impact hebben op de benodigde middelen. Omdat het volume conjunctuurgevoelig is, wordt in de BBT-cyclus gewerkt met een gemiddelde als streefwaarde. De indicator dekt dus niet de volledige budgettaire massa van het ISE, maar is vooral relevant voor de operationele middelen die ingezet worden voor begeleiding, campagnes en monitoring.

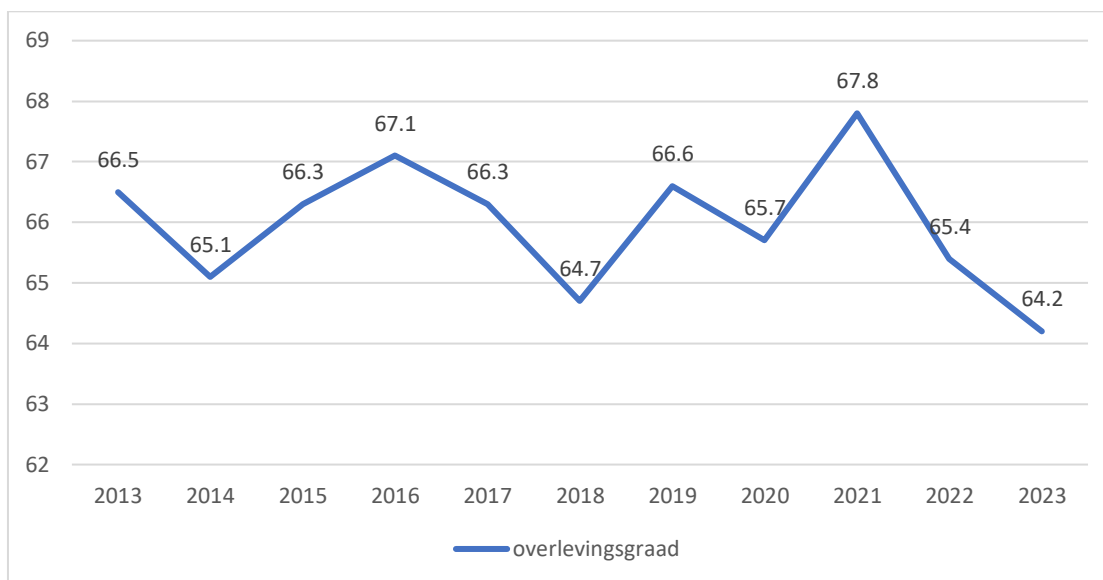

Figuur 2 Evolutie van het aantal oprichtingen (2008-2023)

In 2023 werden er in totaal 74.050 ondernemingen opgericht in het Vlaamse Gewest. Dat zijn er 10% minder dan in 2022 en de eerste daling sinds 2015. Sinds 2009 steeg het aantal opgerichte ondernemingen(open definitie) nagenoeg elk jaar. We slagen hiermee in grote lijnen in ons opzet om meer ondernemers in Vlaanderen te kweken.

Benaming	Overlevingsgraad na 5 jaar
Definitie	De overlevingsgraad van starters na 5 jaar
Laatste gekende waarde	64% (2023)
Streefwaarde	Hoewel de overlevingsgraad sterk afhankelijk is van land, sector en aard van onderneming, wordt internationaal een overlevingsgraad na 5 jaar van rond de 50% als goed beschouwd. Vlaanderen scoort historisch hoger, dus als streefwaarde zouden we 60% naar voor schuiven.
Beleidsmatige relevantie	De overlevingsgraad na 5 jaar is een kwaliteitsmaat voor ondernemerschap: ze geeft weer in welke mate starters duurzaam doorgroeien tot levensvatbare ondernemingen. Als effectindicator is ze sterk contextgebonden (sectormix, conjunctuur), maar beleidsmatig essentieel omdat ze aantoonst of ondersteuning in vroege fases (coaching, basisvaardigheden, toegang tot netwerken en financiering) ook leidt tot bestendiging van activiteiten.
Koppeling met Duurzame Ontwikkelingsdoelstellingen of Landenspecifieke Aanbevelingen	SDG 8. Waardig werk en economische groei
Budgettaire relevantie	Instrumenten zoals coaching, ondernemingsplanbegeleiding, opleidings- en adviessteun kunnen de overlevingskansen van starters positief beïnvloeden, maar het macro-economisch klimaat blijft een bepalende factor. De budgettaire impact van deze indicator is dus vooral zichtbaar in de middelen die worden ingezet voor begeleiding en opleiding van starters. Er is geen rechtstreeks verband tussen de hoogte van het budget en de

	overlevingsgraad, maar een verhoogde inzet op begeleiding en ondersteuning kan wel bijdragen aan een hogere duurzaamheid van ondernemingen. De indicator dekt niet de volledige budgettaire massa van het ISE, maar is vooral relevant voor het deel van het budget dat gericht is op het versterken van de levensvatbaarheid van nieuwe ondernemingen.
--	---

Figuur 3 Evolutie van de overlevingsgraad

In 2023 lag de overlevingsgraad (open definitie) van ondernemingen na 5 jaar in het Vlaamse Gewest op 64,2%. Dat betekent dat iets meer dan 64 van de 100 ondernemingen die 5 jaar eerder werden opgericht in 2023 nog actief waren.

De overlevingsgraad bleef min of meer stabiel in de hele periode 2013-2021 met 65% als minimum (in 2014 en 2018) en 68% (in 2021) als maximum. In 2022 daalde de overlevingsgraad opnieuw naar een van haar laagste niveaus om in 2023 haar laagste niveau in de voorbije 10 jaar te bereiken. Ondanks deze daling, blijven we in Vlaanderen een sterk ondernemersklimaat hebben.

Benaming	Bereik dienstverleners ondernemerschap	contract
Definitie	Deze indicator geeft aan hoeveel deelnemers bereikt werden met de dienstverlening van de partners van het VLAIO-netwerk die aangesteld werden via de overheidsopdracht ondernemerschap en innovatieversnelling.	
Laatste gekende waarde	11.499 (2024)	
Streefwaarde	Geen streefwaarde	
Beleidsmatige relevantie	Deze indicator toont in welke mate het VLAIO-netwerk via de overheidsopdracht ondernemers (in spe) effectief bereikt met begeleiding en dienstverlening. Als output-nabije graadmeter geeft hij aan of toeleiding en toegankelijkheid van ondersteuning werken en of drempels (info, skills, netwerk) daadwerkelijk worden	

	verlaagd—cruciaal voor de doelstelling “meer en sterkere ondernemers”.
Koppeling met Duurzame Ontwikkelingsdoelstellingen of Landenspecifieke Aanbevelingen	SDG 8. Waardig werk en economische groei
Budgettaire relevantie	De indicator “bereik dienstverleners contract ondernemerschap” heeft een rechtstreekse budgettaire relevantie. Een groter bereik betekent doorgaans dat er meer capaciteit nodig is, bijvoorbeeld in de vorm van extra uren begeleiding, meer trajecten of bijkomende events, wat leidt tot hogere operationele uitgaven binnen de contracten met netwerkpartners. Omgekeerd zal een daling in het bereik het beslag op het budget verminderen. Deze indicator dekt het deel van het ISE dat betrekking heeft op de operationele uitgaven voor dienstverlening en begeleiding van (startende) ondernemers. De budgettaire planning gebeurt hier signaalgestuurd: een stijging in het bereik kan aanleiding geven tot een verhoging van de middelen, terwijl een daling het budgettair beslag kan verlichten. De indicator heeft een rechtstreekse budgettaire link: meer bereik impliceert doorgaans meer capaciteit (uren begeleiding, trajecten, events) en dus hogere operationele aanwending binnen de contracten met netwerkpartners; omgekeerd vermindert een daling het beslag.

Deze indicator geeft aan hoeveel deelnemers bereikt werden met de dienstverlening van de partners van het VLAIO-netwerk. Het aantal deelnemers dat in 2024 bereikt werd ligt in lijn met voorgaande jaren.

2.2 Strategische doelstellingen

SD2: Met de acties onder dit ISE streven we naar meer en sterkere ondernemers in Vlaanderen

Het stimuleren van ondernemerschap is van cruciaal belang voor de economische groei en welvaart van Vlaanderen. Elke dag maken 200 Vlamingen hun droom waar door een eigen zaak te starten. Onze kleine en middelgrote ondernemingen vormen de ruggengraat van onze samenleving. Nergens is de toegevoegde waarde die door zelfstandige ondernemers gecreëerd wordt, zo groot. Ze zorgen voor geloof in de toekomst. Het is dan ook cruciaal dat we als Vlaamse overheid blijven inzetten op zowel het stimuleren van nieuw ondernemerschap als het ondersteunen van bestaande ondernemingen bij het verstevigen van hun productiviteit en concurrentiepositie, hun groei en op kantelpunten in hun levenscyclus.

De strategische doelstelling "meer en sterkere ondernemers in Vlaanderen" richt zich op het creëren van een dynamisch en veerkrachtig ondernemersklimaat. Om deze doelstelling te bereiken, zetten we in op vijf belangrijke pijlers:

- Positieve beeldvorming
- Ondersteuning van ondernemers in alle levensfasen van hun onderneming
- Ondersteuning voor snelgroeiende ondernemingen
- Vorming van ondernemers en levenslang leren met specifieke focus op STEM
- Stimuleren van innovatie bij steden en gemeenten

Positieve beeldvorming

Een positieve beeldvorming van ondernemerschap is essentieel om meer mensen aan te moedigen de stap naar het ondernemerschap te zetten. Door succesvolle ondernemersverhalen te delen en de maatschappelijke waarde van ondernemerschap te benadrukken, willen we een cultuur creëren waarin ondernemerschap wordt gewaardeerd en gestimuleerd.

Ondersteuning van ondernemers in alle levensfasen van hun onderneming

Ondernemers hebben in elke fase van hun onderneming specifieke behoeften. Van de (pre-)opstartfase over de groei- en maturiteitsfase tot, in bepaalde gevallen, de faling van het onderneming. Het is van belang om voor elke fase in gerichte ondersteuning te voorzien. Dit omvat onder andere advies, financiering en netwerkmogelijkheden, zodat ondernemers op elk moment de juiste hulp kunnen krijgen om hun onderneming succesvol te laten groeien.

Ondersteuning voor snelgroeiende ondernemingen

Snelgroeiende ondernemingen, ook wel scale-ups genoemd, spelen een belangrijke rol in de economische ontwikkeling. Door hun snelle groei creëren ze disproportioneel veel werkgelegenheid en toegevoegde waarde. Deze ondernemingen hebben vaak behoefte aan specifieke ondersteuning om hun groei te kunnen voortzetten. Dit kan variëren van toegang tot kapitaal en internationale markten tot gespecialiseerde kennis en expertise. Door deze ondernemingen te ondersteunen, kunnen we hun groeipotentieel maximaal benutten.

Vorming van ondernemers en levenslang leren met specifieke focus op STEM

De vorming van ondernemers en het bevorderen van levenslang leren zijn cruciaal om de vaardigheden en kennis van ondernemers up-to-date te houden. Een specifieke focus op STEM (Science, Technology, Engineering, and Mathematics) is hierbij van groot belang, aangezien deze disciplines de basis vormen voor innovatie en technologische vooruitgang. Door ondernemers te ondersteunen in hun professionele ontwikkeling, kunnen we hen beter voorbereiden op de uitdagingen van de toekomst.

Stimuleren van innovatie bij steden en gemeenten

Innovatie is een drijvende kracht achter economische groei en maatschappelijke vooruitgang. Steden en gemeenten spelen een sleutelrol in het creëren van een gunstig innovatieklimaat. Met het programma innovatieve overheidsopdrachten ondersteunen we - onder andere - lokale overheden bij het ontwikkelen en implementeren van innovatieve projecten en initiatieven. Zo kunnen we de innovatiekracht van Vlaanderen versterken en bijdragen aan een duurzame en competitieve economie.

2.3 Operationele doelstellingen

OD2-1: We zetten in op een positieve beeldvorming rond ondernemerschap met een specifieke focus op jongeren

Zin voor initiatief en ondernemerschap is één van de acht sleutelcompetenties voor levenslang leren. VLAIO draagt hier in Vlaanderen aan bij door het ondernemende denken en handelen te stimuleren en te ontwikkelen bij een zo breed mogelijke groep van jongeren, zowel binnen als buiten het onderwijs. Samen met haar partners zet VLAIO in op het creëren van omgevingen waar jongeren een eerste, succesvolle en positieve ondernemerservaring kunnen opdoen. De doelstelling is dat jongeren daarbij zowel ondernemerscompetenties opbouwen als met een positieve blik naar ondernemers en ondernemerschap kijken. We blijven hierbij inzetten op de realisatie van krachtige ecosystemen om jongeren met ondernemende ambities te ondersteunen en werken hierbij sterk samen met andere beleidsdomeinen.

We evalueren het VLAIO-subsidiekader 'Jongeren en Ondernemerschapseducatie' binnen het kader van de Vlaamse Codex Overheidsfinanciering, inclusief het verkennen en het formuleren van mogelijke vernieuwingen binnen het VLAIO-instrumentarium. Conclusies worden vertaald in nieuwe of aangepaste subsidiemodaliteiten.

OD2-2: We bieden ondersteuning aan ondernemers in alle levensfasen van hun onderneming

Ondernemers en ondernemingen krijgen over de levensfasen heen te maken met kantelpunten (van prestart, over groei tot en met stopzetting, opvolging en overname). We blijven via de partners in het VLAIO Netwerk voorzien in dienstverlening waarbij ondernemingen met de nodige expertise begeleid worden om op een juiste manier om te gaan met deze uitdagingen.

Ondernemen is ook risico's nemen. Als het fout loopt, willen we ondernemers niet in de kou laten staan. We voorzien daarom ook in specifieke dienstverlening om ondernemers en ondernemingen door deze moeilijke fase te helpen.

We zetten verder in op de mobilisatie en begeleiding van doelgroepen die moeilijker de stap zetten naar ondernemerschap en sociaal ondernemerschap. We mikken hierbij ook op het stimuleren van ondernemerschap bij werkzoekenden.

OD2-3: We bieden ondersteuning en begeleiding aan voor snelgroeiende ondernemingen

VLAIO biedt geïntegreerde ondersteuning aan voor startende en ambitieuze snelgroeiende ondernemingen in Vlaanderen met een mix van dienstverlening door partners uit het VLAIO Netwerk, subsidies en financiering. In het kader van deze begeleiding helpen we deze ondernemingen niet alleen in hun vroege fase, maar ook bij het overwinnen van de obstakels die zich voordoen bij internationale expansie en schaalvergroting, met specifiek aandacht voor de voorbereiding van een onderneming om investeerders aan te trekken, talent en de aansluiting tussen product en marktbehoefte. In uitvoering van de mededeling over de vernieuwing van het clusterbeleid zet VLAIO in op het creëren van acceleratorwerkingen gekoppeld aan de domeinen van de SOC's en de speerpuntclusters, te starten met het bieden van continuïteit en groeikansen voor Biotope van VIB en VITO4Starters.

Tegelijk bouwt Departement WEWIS hierbij aan stroomlijning met spin-off werking van Flanders Make.

VLAIO heeft dit jaar een scale-up monitoringrapport gepubliceerd om het aantal en de groei van startups naar scale-ups in kaart te brengen. De komende jaren zal VLAIO dit verder monitoren en ook dieper inzoomen op de evolutie van het aantal innovatieve startups (incl. spin-offs), de startup to scale-up ratio, het aantal scale-ups en consistente scale-ups in Vlaanderen.

OD2-4: We zetten in op vorming van ondernemers en levenslang leren met een specifieke focus op STEM

In functie van het levenslang leren doen we daarom verder een beroep op de Syntra en andere partners uit het VLAIO Netwerk met als doel ondernemers en hun werknemers te voorzien van de noodzakelijke ondernemerschapstrajecten en bijscholingen in (beroepstechnische) competenties (upskilling en reskilling) om wendbaar en toekomstgericht te blijven. Hierbij gaat specifieke aandacht naar STEM. Hiertoe werd de huidige gesloten oproep met de Syntra geëvalueerd en werden er aanbevelingen gedaan naar een nieuwe gesloten oproep voor de periode 2026-2031. Belangrijke accenten in deze nieuwe oproep zijn vooral: de afstemming van de opleidingen op de vraagzijde, trajecten met voldoende diepgang en attesterend vermogen, werknemersopleidingen met een specifieke STEM focus en samenwerking tussen de SYNTRA om efficiëntiewinsten te realiseren. De nieuwe oproep wordt in het najaar 2025 in procedure gebracht, het dossier van de SYNTRA wordt verwacht in februari 2026 en de goedkeuring door de Vlaamse Regering wordt voorzien in mei.

Daarnaast doen we in functie van de actuele opleidingsnoden bijkomende open oproepen ondernemersvorming rond belangrijke thema's zoals duurzaamheid of digitalisering, met als doel de kennisbasis hierover bij ondernemers en werknemers te vergroten.

In september 2025 wordt de vernieuwde tool Entre-Spiegel gelanceerd waarbij aspirant ondernemers, startende ondernemers en gevestigde ondernemers hun ondernemerscompetenties in kaart kunnen brengen en hiaten kunnen opsporen. Ondernemersvorming en – begeleiding kan hierbij een oplossing bieden.

We voeren een ambitieuze STEM-agenda 2030 uit met meetbare doelen waarbij we onder andere focussen op het arbeidsmarktgericht onderwijs en we voorzien in een STEM-hub voor bedrijven en de ondersteuning van scholen en lokale STEM-academies.

In het kader van de STEM-agenda 2030 blijft VLAIO zich actief inzetten op het verbinden en ondersteunen van de stakeholders om nauwere (lokale) samenwerking te realiseren. Hiervoor focussen we op initiatieven uit zowel het eigen beleidsdomein als de andere betrokken beleidsdomeinen zoals Onderwijs, Werk en Jeugd, cultuur en media.

Ondernemingen willen ook hun rol opnemen in het versterken van de STEM-competenties bij zowel de jongeren als (toekomstige) werknemers. Met STEMhub zal VLAIO deze ondernemingen inspireren, informeren en ondersteunen bij het ontwikkelen van STEM-competenties bij zowel jongeren als (toekomstige) werknemers.

Daarnaast zorgen we er ook voor dat jongeren, en bij uitbreiding alle burgers, de kans krijgen om buiten de schoolomgeving in aanraking te komen met de diverse

mogelijkheden binnen STEM. We blijven inzetten om STEM-activiteiten een prominente plaats te geven in de vrije tijd, met een divers aanbod over heel Vlaanderen. Om dit te realiseren, blijft VLAIO het ecosysteem STEM in de vrije tijd ondersteunen om (quadruple helix) samenwerkingen te faciliteren en innovatie in het activiteiten aanbod te realiseren. Hierbij wordt afgestemd met Wetenschapscommunicatie-initiatieven en cultuureducatie.

OD2-5: We stimuleren innovatie bij steden en gemeenten

We onderschrijven het potentieel van innovatieve overheidsopdrachten als volwaardig, regulier instrument om de werking en dienstverlening van de Vlaamse overheids- en publieke sector performanter, slimmer en toekomstbestendig te maken. Op deze manier pakken overheden en ondernemingen maatschappelijke uitdagingen samen aan. We breiden de werking van het Programma Innovatieve Overheidsopdrachten (PIO) uit met een aanpak Buying from Startups. Verder ondersteunen we innovaties in andere beleidsdomeinen, waarbij we onder meer onderzoeken hoe we opvolging kunnen geven aan het Mobilidata-programma.

2.4 Budgettair kader voor het begrotingsjaar

ONDERNEMERSCHAP, MVG excl. DAB

(duizend euro)

	VAK			VEK		
	BA 2025	evolutie	BO 2026	BA 2025	evolutie	BO 2026
ESR-uitgaven (werking en toelagen (WT), lonen (LO), provisies (PR))	11.314	-11.109	205	5.990	528	6.518
Toelagen (interne stromen (IS))	0	0	0	0	0	0
Overige (leningen (LE), participaties (PA); geen ESR-impact)	0	0	0	0	0	0
Totaal	11.314	-11.109	205	5.990	528	6.518
Aanwending VAK-ruiter						

2.4.1 Departement en IVA's zonder rechtspersoonlijkheid (excl. DAB's)

Ontvangstenartikels

Geen ontvangstartikelen

Uitgavenartikels

TC0-1TCA2CA-WT - BEVORDEREN VAN ONDERNEMERSCHAP

Korte inhoud begrotingsartikel:

Het betreft de middelen voor de organisatie van het tweejaarlijks festival Flanders Technology & Innovation (F.T.I.)

Kredietevolutie:

	(duizend euro)	
	VAK	VEK
BA 2025	11.314	5.990
<i>Index</i>	0	0
<i>Compensaties</i>	205	528
<i>Andere bijstellingen</i>	-11.314	0
BO 2026	205	6.518
Aanwending VAK-ruiter		

Inhoudelijke toelichting kredietevolutie:

De vastleggingen zijn in 2025 gebeurd voor het tweejaarlijks festival. In 2026 is VEK nodig voor 6.518 keuro. De 205 keuro VAK en 528 keuro VEK betreft de middelen bij DKBUZA op artikel SA0-1SEA2BG-WT.

(duizend euro)			
Compensaties	VAK	VEK	Toelichting
Van SA0-1SEA2BG-WT	205	528	Overhevelen middelen FTI
TOTAAL	205	528	

(duizend euro)			
Andere bijstellingen	VAK	VEK	Toelichting
FTI-festival:	-11.314	0	Werd volledig vastgelegd in 2025. In 2026 geen VAK nodig.
TOTAAL	-11.314	0	

2.4.2 Overige entiteiten onder gezag

- *Fonds Flankerend Economisch en Innovatiebeleid (Fonds voor Innoveren en Ondernemen)* Deze entiteit draagt bij aan alle OD's van SD2.

TCH-ATCA5CA-WT – Bevorderen van ondernemerschap

(duizend euro)			
Basisallocatie	VAK	VEK	Omschrijving
ATC3AB ATC3AN	3.000	3.203	Hier worden de acties rond STEM aangerekend. De STEM-partnerschappen en STEM-trajecten worden verlengd. Het VAK blijft na de verhoging met 500 keuro bij BA 2025 constant en het VEK stijgt met 65 keuro.
ATC306	500	500	Op deze rubriek worden de diverse evaluaties, studies en onderzoeken vastgelegd, die uitgevoerd worden in het raamcontract voor monitoring inzake ondernemerschap. De VAK en VEK blijven constant in 2026.
ATC313	3.746	4.345	Initiatieven ter bevordering van het ondernemerschap. Op deze rubriek worden de oude oproepen uitbetaald. Daarnaast worden alle vastleggingen en betalingen aan de structurele partners hierop gegroepeerd en worden ook eventuele andere projecten ad hoc hierop vastgelegd en uitbetaald. Er wordt 3.746 keuro VAK voorzien (besparing van 600 keuro door stopzetting steun aan enkele structurele partners) en 4.345 keuro VEK voorzien (-4.655 keuro).
ATC361	21.954	24.000	Op deze rubriek worden de vastleggingen en uitbetalingen gedaan voor de aangeduide dienstverleners in het bestek ondernemerschap. Er zijn ook nog een aantal andere projecten die op deze rubriek worden vastgelegd en uitbetaald, het gaat hier telkens over overheidsopdrachten. Bij BO 2026 wordt 21.954 keuro aan VAK voorzien (-5.000 keuro t.o.v. BA 2025 door besparingen in de lopende overheidsopdrachten). Het VEK wordt geraamd op 24.000 keuro (+2.097 keuro t.o.v. BA 2025).
ATC387 ATC3AM ATC3AO	8.380	6.634	Hier worden de acties in het kader van de werking rond kennisdiffusie aangerekend. De middelen worden ingezet voor de opbouw van een digitaal platform, voor kennisinstrumenten en voor een oproep naar hogescholen. De VAK blijft constant op 8.380 keuro. De VEK-behoefte wordt geraamd op 6.634 keuro (-2.016 keuro t.o.v. BA 2025).

			Deze VAK en VEK is zichtbaar onder begrotingsartikel TCH-ATCA5CX-IS (Interne Stroom VLHORA). In 2025 was dit nog onder TCH-ATCA5CW-IS (Interne Stroom Hoger Onderwijs) gebudgetteerd.
ATC3AU	2.650	2.042	Op deze rubriek worden de projecten in kader van de beleidsplannen AI (Artificial Intelligence) en CS (Cybersecurity) aangerekend. Er is voor 2.650 keuro VAK (status quo t.o.v. BA 2025) voorzien binnen Ondernemerschap. Er is voor 2.042 keuro VEK (status quo t.o.v. BA 2025) nodig.
ATC373 ATC3AP	2.242	3.046	Dit betreft het budget voor e-loket. De VAK en VEK blijven constant.
ATF384	2.780	3.000	Programma Innovatieve Overheidsopdrachten (PIO). In 2026 wordt 2.780 keuro aan VAK voorzien en 3.000 keuro aan VEK, wat constant is t.o.v. BA 2025.
ATF396	6.537	6.537	In de nieuwe convenant voor de vzw Team Bedrijfstrajecten worden de VAK en VEK opgetrokken naar 6.537 keuro. De middelen komen via een verschuiving binnen FIO vanuit de provisie.
ATC339	3.686	3.686	Het betreft de beheersvergoedingen aan PMV die zowel qua VAK als qua VEK met 242 keuro dalen t.o.v. BA 2025.
ATC314	14.491	14.491	Fiscale minderinkomsten federale overheid in het kader van de win-winlening (art 132 decreet). Voor de begroting 2026 wordt o.b.v. de laatste meerjarenraming 14.491 keuro aan kosten verwacht. Dit bedrag wordt dan ook aan VAK en VEK zijde gebudgetteerd. Dit is een stijging van 710 keuro t.o.v. de BA 2025.
ATC3BA	1.206	2.119	Dit betreft de open oproep ondernemersvorming. Dit zijn overheidsopdrachten om opleidingen te (her)ontwikkelen die belangrijk zijn voor de skills van de toekomst (cfr. Draghi rapport, de opdrachten gaan vooral in op het skills tekort door digitalisering, AI, CS, duurzaamheid, energietransitie, etc.). De organisaties die inschrijven zijn werkgeversorganisaties, sectororganisaties, hogescholen, private opleidingsverstrekkers, etc. Hierop wordt 400 keuro bespaard.
ATC3BB ATC3BC	49.723 -	49.197 -	Dit is de basisallocatie voor de Ondernemerschapstrajecten Syntra (gesloten oproep). Jaarlijks ontvangt Syntra een indexatie voor het aandeel loon, steeds geraamd op 75% van de subsidies aan SYNTRA, volgens de GZI. Dit geeft een

			stijging van 572 keuro t.o.v. de berekening bij BA 2025.
ATF398	103	2.110	De lopende proeftuinen Smart Cities en Industrie 4.0 worden verder opgevolgd. Voor nieuwe initiatieven binnen deze proeftuinen en/of nieuwe proeftuinen, in het bijzonder ter ondersteuning van de energietransitie bij ondernemingen zijn slechts zeer beperkt middelen meer voorzien. Dit betekent een VAK daling van 3.500 keuro t.o.v. BA 2025. De vereffeningskredieten worden geraamd op 2.110 keuro (-1.918 keuro t.o.v. BA 2025). Zie ook de strategische doelstellingen "Succesvol ondernemen in een digitale samenleving" en "Een integraal industriebeleid voor de toekomst".
ATF000	3.500	4.411	Circulaire Economie. In 2026 wordt 3.500 keuro VAK en 4.411 keuro VEK voorzien specifiek gericht op de ondersteuning van de opschaling en de versnelling van de transitie naar een circulaire economie. Bij BA 2025 was ook 3.500 keuro VAK voorzien. De VEK stijgt met 911 keuro.

TCH-ATCA5CW-IS – Ondernemerschap stimuleren – Hoger Onderwijs

(duizend euro)

Basisallocatie	VAK	VEK	Omschrijving
ATC000 ATC3BH	900	4.942	Basisallocatie ATC000 betreft Infrastructuur Hogescholen en basisallocatie ATC3BH betreft Interne stromen Hoger Onderwijs. Er werd in 2023 een recurrent steuninstrument voor Infrastructuur Hogescholen opgestart. Het VAK-budget werd in 2024 aan de TETRA-lijn (zie hieronder bij innovatiesteun) toegevoegd. Er is nog 4.942 keuro VEK nodig voor de vastleggingen in eerdere jaren (status quo t.o.v. BA 2025). Daarnaast is er nog 900 keuro VAK (= status quo) en 4.942 keuro VEK voorzien voor bevorderen van ondernemerschap met interne stromen van het Hoger Onderwijs als begunstigde. De vermelde VAK/VEK bedragen zijn exclusief kennisdiffusie.

TCH-ATCA5CY-IS – Ondernemerschap stimuleren – Interne Stromen Flanders DC

(duizend euro)

Basisallocatie	VAK	VEK	Omschrijving
ATC3AC	2.258	2.258	Op deze rubriek wordt de jaarlijkse werkingssubsidie i.h.k.v. het convenant tussen

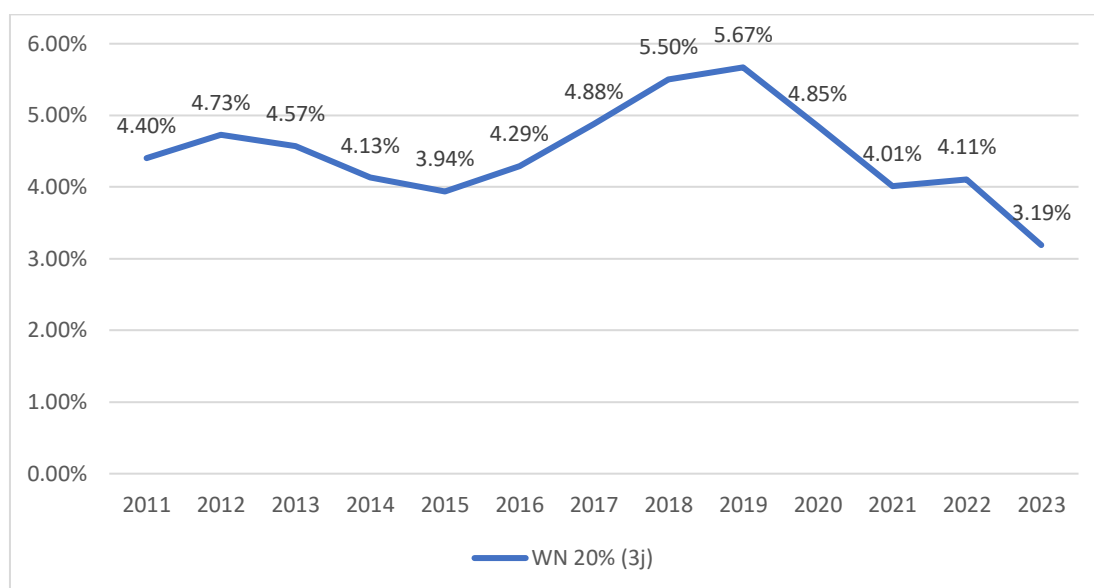
			VLAIO en Flanders DC vastgelegd en uitbetaald. De VAK en VEK stijgen met 28 keuro t.o.v. BA 2025 (index personeelsdeel).
--	--	--	--

3. Inhoudelijk structurelement "Groeiondersteuning voor kmo's en groei bedrijven"

3.1 Prestatie-indicatoren

Benaming	Aantal extreme groeiers
Definitie	Aandeel extreme groeiers naar werkgelegenheid (20%) in totale ondernemingsbevolking 10+ ondernemingen. Internationaal: gelijkaardig maar meetkundig gemiddelde en 10%
Laatste gekende waarde	3,19%
Streefwaarde	Het vijfjarig gemiddelde zouden we naar voor kunnen schuiven als streefwaarde, dit ligt op 4,37%
Beleidsmatige relevantie	De beleidsmatige relevantie van deze indicator ligt in het feit dat hij inzicht geeft in de mate waarin het Vlaamse ondernemingsklimaat en het ondersteuningsbeleid erin slagen om bedrijven te laten doorgroeien tot zogenaamde "gazellen". Een stijgend aandeel extreme groeiers wijst erop dat het beleid de juiste randvoorwaarden creëert voor doorgroei, zoals toegang tot groeifinanciering, talent, markten en innovatie-instrumenten. De indicator fungeert als signaal voor het detecteren van groeibarrières: wanneer het aandeel extreme groeiers daalt, kan dit aanleiding geven tot beleidsbijsturing, bijvoorbeeld door het versterken van risicokapitaal, het verminderen van administratieve lasten of het gericht ondersteunen van groeisectoren. De indicator ondersteunt zo de strategische doelstelling door te monitoren of het beleid daadwerkelijk bijdraagt aan het versterken van de groeicapaciteit en veerkracht van Vlaamse bedrijven.
Koppeling met Duurzame Ontwikkelingsdoelstellingen of Landenspecifieke Aanbevelingen	Landenspecifieke aanbeveling 3 – richt O&O-ondersteuning op bedrijven met het hoogste groeipotentieel.
Budgettaire relevantie	De budgettaire relevantie van deze indicator is indirect. Het aandeel extreme groeiers wordt in belangrijke mate bepaald door het macro-economisch klimaat en structurele factoren, maar het beleid kan via gerichte investeringen in groeiondersteuning, innovatie en talentontwikkeling de randvoorwaarden voor groei verbeteren. Een stijging van het aantal extreme groeiers kan leiden tot een hogere vraag naar groeiondersteunende instrumenten (zoals groeisubsidies, coaching, innovatiepremies), wat een impact kan hebben op de benodigde budgetten. De budgettaire planning gebeurt signaalgestuurd: bij een toename van het aantal groeiers kan het nodig zijn om

	de beschikbare enveloppes te verhogen of te herverdelen.
--	--

Figuur 4 Evolutie van extreme groeiers

Het aantal extreme groeiers geeft het aandeel ondernemingen weer dat volgens de OESO-definitie over een periode van drie opeenvolgende jaren gemiddeld minstens 20% jaarlijkse groei in werkgelegenheid realiseert. Deze bedrijven dragen disproportioneel bij aan de (nieuwe) Vlaamse werkgelegenheid. De indicator fungeert als graadmeter voor het ondernemerschapsklimaat en de dynamiek van de economie. Een daling van de indicator wijst op een beperkter vermogen van ondernemingen om door te groeien en werkgelegenheid te creëren, wat kan samenhangen met macro-economische omstandigheden of structurele knelpunten binnen het ecosysteem. Hoewel het Vlaamse beleid de internationale conjunctuur niet kan beïnvloeden, kan het wel faciliterend optreden door ondernemingen betere doorgroeikansen te bieden via versterking van risicokapitaal en scale-up-financiering, het wegnemen van groeibarrières zoals administratieve lasten en krapte op de arbeidsmarkt, en het stimuleren van innovatie- en exportcapaciteit. Op die manier kan Vlaanderen het ondernemerschap- en groeipotentieel versterken en het aandeel extreme groeiers structureel ondersteunen.

Deze indicator wordt slechts beperkt beïnvloed door het beleid en is eerder een functie van het algehele (macro-)economische klimaat, ondernemerscultuur... . Een hogere indicator is technisch gezien beter, maar het hanteren van een vijfjarig gemiddelde als streefwaarde voor de indicator, biedt een stabiele en realistische referentie. Omdat het aandeel extreme groeiers sterk kan schommelen door conjuncturele invloeden of uitzonderlijke bedrijfsontwikkelingen, dempt een meerjarig gemiddelde deze volatiliteit en weerspiegelt het beter de structurele trend. Dit maakt de streefwaarde beleidsmatig haalbaar, minder conjunctuurgevoelig en tegelijk consistent met internationale praktijken, terwijl de eenvoud van de methode de communicatie naar stakeholders vergemakkelijkt.

Uit de cijfers blijkt dat het aantal snelle groeiers onder onze ambities ligt. Vandaar zetten we met het VLAIO-instrumentarium verder in op ondersteuning gericht op deze specifieke groep van ondernemingen.

Benaming	Aantal gesteunde ondernemingen
Definitie	Deze indicator geeft aan hoeveel ondernemingen steun toegekend werd met de instrumenten van VLAIO die gericht zijn op de ondersteuning van groei-bedrijven (kmo-groeisubsidie, schaalklaar)
Laatste gekende waarde	374 (2024)
Streefwaarde	Geen streefwaarde
Beleidsmatige relevantie	De beleidsmatige relevantie van deze indicator ligt in het feit dat hij een outputnabije maat is voor het bereik en de toegankelijkheid van het ondersteuningsbeleid. De indicator maakt het mogelijk om te monitoren of het beleid erin slaagt om kmo's en groei-bedrijven effectief te activeren en te ondersteunen bij hun groeitraject. Een stijgend aantal gesteunde ondernemingen wijst op een goede toegankelijkheid en relevantie van de instrumenten, terwijl een daling kan wijzen op minder vraag, hogere selectiviteit of een verschuiving naar andere vormen van ondersteuning. De indicator ondersteunt de strategische doelstelling door te tonen in welke mate het beleid daadwerkelijk bijdraagt aan het versterken van de groei en veerkracht van Vlaamse ondernemingen.
Koppeling met Duurzame Ontwikkelingsdoelstellingen of Landenspecifieke Aanbevelingen	Landenspecifieke aanbeveling 3 – richt O&O-ondersteuning op bedrijven met het hoogste groeipotentieel.
Budgettaire relevantie	De budgettaire relevantie van deze indicator is direct: er is een rechtstreeks verband tussen het aantal gesteunde ondernemingen en de beschikbare budgetten voor deze instrumenten. Meer aanvragen of een hogere instroom betekent een groter beslag op de begroting. De budgettaire planning gebeurt signaalgestuurd: bij stijgende vraag kan het nodig zijn om de budgetten te verhogen of te herverdelen; bij dalende vraag kan het budgettair beslag afnemen. De effectiviteit van de ingezette middelen wordt geëvalueerd aan de hand van het bereik, de additionele investeringen en de gerealiseerde groei bij de gesteunde bedrijven. Deze indicator dekt het operationele deel van het ISE dat betrekking heeft op de uitgaven voor groei-ondersteuning.

3.2 Strategische doelstellingen

SD3: Met de acties onder dit ISE beogen we bedrijven en sectoren in Vlaanderen veerkrachtig te maken.

In een snel veranderende wereld is het van cruciaal belang dat bedrijven en sectoren veerkrachtig zijn om te kunnen inspelen op nieuwe uitdagingen en kansen. We ondersteunen onze bedrijven hierin via:

- het ondersteunen van zelfstandigen en kmo's voor opleidingen en het verwerven van advies en kennis

- het ondersteunen van ondernemingen via strategische investerings- en opleidingssteun
- gerichte initiatieven voor een beperkt aantal thema's en sectoren.
- Stimuleren van bedrijven om te investeren in vergroening

Ondersteunen van zelfstandigen en kmo's voor opleidingen en advies rond cybersecurity

We ondersteunen ondernemingen in Vlaanderen om te investeren in levenslang leren en kennisopbouw, zodat ze hun productiviteit en concurrentiekracht kunnen versterken. Via de kmo-portefeuille bieden we een laagdrempelig instrument op maat van kmo's en maatwerkbedrijven, met aandacht voor groei en innovatie.

Het ondersteunen van ondernemingen via strategische investerings- en opleidingssteun

Met strategische investerings- en opleidingssteun stimuleren we de vestiging van nieuwe bedrijven of de transformatie van bestaande bedrijven richting innovatieve productieprocessen

Gerichte initiatieven voor een beperkt aantal thema's en sectoren

Met ons beleid richten we ons ook op specifieke nichesectoren zoals de Vlaamse filmindustrie en kleine ondernemingen die geconfronteerd worden met een sluiting als gevolg van openbare werken.

Stimuleren van bedrijven om te investeren in vergroening

Met steuninstrumenten als de ecologiepremie Plus, strategische investeringssteun en Green investeringssteun stimuleren we bedrijven om te investeren in vernieuwende technologieën gericht op vergroening, CO2-besparing en energie-efficiëntie.

3.3 Operationele doelstellingen

OD3-1: We stimuleren ondernemingen in het Vlaamse Gewest om te investeren in levenslang leren .

We ondersteunen ondernemingen in het Vlaamse Gewest om te investeren in levenslang leren en kennisverwerving via opleiding zodat ze hun productiviteit en concurrentiepositie kunnen verbeteren. We doen dit via efficiënte, laagdrempelige instrumenten op maat van onze kleinste kmo's.

Om het bereik verder te vergroten stellen we de kmo-portefeuille ook open voor erkende maatwerkbedrijven.

Bij het ondersteuningsaanbod voor kmo's blijven we zoeken naar het juiste evenwicht tussen administratieve eenvoud en het tegengaan van misbruik enerzijds en de kwaliteitsbewaking anderzijds. Bij de kmo-portefeuille wordt hiervoor de kwaliteitskamer van de kmo-portefeuille mee ingezet.

OD3-2: Met opleidings- en investeringssteun ondersteunen we ondernemingen die zich door innovatie transformeren om hun internationale concurrentiële positie te versterken.

Met Strategische Transformatiesteun (STS) steunen we ondernemingen die zich door innovatie transformeren om hun internationale concurrentiële positie te versterken waarbij ook duurzaamheid een belangrijke rol speelt. We zetten STS gericht in voor investeringen die van strategisch belang zijn voor de Vlaamse economie.

OD3-3: Voor een beperkt aantal sectoren en thema's voorzien we specifieke instrumenten gericht op bepaalde doelgroepen van bedrijven of thema's.

Met Screen Flanders ondersteunen we duurzame groei in de Vlaamse audiovisuele sector. Rekening houdend met de aanbevelingen uit de recente evaluatie van het instrument zullen we verder onderzoeken hoe het instrument meer optimaal kan ingezet worden door de wijze van de economische valorisatie te optimaliseren en de administratieve lasten te verminderen.

Op basis van de Studie Vlaams Gamebeleid zal verder, in samenwerking met de minister van Media, geëvalueerd worden wat er voor de Vlaamse gamesector kan ondernomen worden. Er zal bekeken worden of een steuninstrument moet ontwikkeld worden om de Vlaamse gamewereld tegemoet te komen in de ondersteuning van zijn investeringsinspanningen om op deze manier de concurrentiepositie van deze sector in volle expansie, te optimaliseren en een gelijk speelveld tegenover het buitenland te scheppen.

De Hinderpremie wordt stopgezet in 2026. Bedrijven die genooddaakt zijn om hun zaak tijdelijk te sluiten, zullen wel nog ondersteund worden met een sluitingspremie. VOD3-4: Stimuleren van bedrijven om te investeren in vergroening

Zie OSD 1 – Een duurzame groei realiseren

3.4 Budgettair kader voor het begrotingsjaar

GROEI-ONDERSTEUNING KMO'S EN GROEIBEDRIJVEN, MVG excl. DAB

	AO			TO		
	BA 2025	evolutie	BO 2026	BA 2025	evolutie	BO 2026
ESR-ontvangsten (werking en toelagen (OW))	100	-100	0	0	0	0
Toelagen (ontvangsten interne stromen (OI))	0	0	0	0	0	0
Overige (ontvangsten leningen (OL),	0	0	0	0	0	0

ontvangsten participaties (OP); geen ESR-impact)						
Totaal	100	-100	0	0	0	0

Inhoudelijke toelichting evolutie:

De kredietevolutie wordt verklaard door de bijstelling van de verwachte Europese ontvangsten.

	VAK			VEK		
	BA 2025	evolutie	BO 2026	BA 2025	evolutie	BO 2026
ESR-uitgaven (werking en toelagen (WT), lonen (LO), provisies (PR))	11.957	-103	11.854	11.957	-103	11.854
Toelagen (interne stromen (IS))	948.450	-108.159	840.291	715.967	-103.509	612.458
Overige (leningen (LE), participaties (PA); geen ESR-impact)	0	0	0	0	0	0
Totaal	960.407	-108.262	852.145	727.924	-103.612	624.312
Aanwending VAK-ruiter						

Inhoudelijke toelichting evolutie:

De delta's worden grotendeels verklaard door het bijstellen van ICL-uitgaven gefinancierd door klimaatmiddelen. Tevens is er vermindering van 12,5 miljoen euro in het kader van de rationalisering van FIO (besparingen 2026).

Ontvangstenartikels

TC0-9TCAADC-OW – ONTVANGSTEN WERKING EN TOELAGEN

Korte inhoud begrotingsartikel:

Dit betreft het begrotingsartikel voor de ESR-neutrale verwerking van met BAR-ontvangsten gefinancierde uitgaven.

Kredietevolutie:

(duizend euro)			
	AO	TO	LO
BA 2025	100	0	0

Bijstellingen BO 2026	-100	0	0
BO 2026	0	0	0

Inhoudelijke toelichting kredietevolutie:

De ESR-neutraliteit moet gerealiseerd worden door de Europese ontvangsten te vergelijken met de uitgaven die door die Europese ontvangsten gedekt worden. De uitgaven worden gelijkgesteld aan het totaal aan uitgavenzijde (lonen + werking), zonder de BTW voor Gateway to Britain, dewelke aan uitgavenzijde gefinancierd wordt door een herverdeling van FIO.

In 2026 wordt hier niets meer voorzien.

Uitgavenartikels

TC0-1TCA2DA-WT – BELEIDSVOORBEREIDING

Kredietevolutie:

	(duizend euro)	
	VAK	VEK
BA 2025	11.857	11.857
<i>Index</i>	-3	-3
<i>Compensaties</i>	0	0
<i>Andere bijstellingen</i>	0	0
BO 2026	11.854	11.854
Aanwending VAK-ruiter		

Inhoudelijke toelichting kredietevolutie:

Met dit budget worden de volgende uitgaven voorzien:

- IT: 10.000 keuro (IT jaarplan);
- Communicatie: 1.214 keuro (communicatie jaarplan);
- Personeel: 350 keuro;
- VLAIO Netwerk: 200 keuro;
- Interregionale Samenwerking: 90 keuro.

In vergelijking met de BA 2025 is er de index van -3 keuro (Correctie index BA 2025: GZI NLBP 2,6% i.p.v. 3%).

TC0-1TCA2DC-LO – BAR LONEN

Kredietevolutie:

	(duizend euro)	
	VAK	VEK
BA 2025	75	75
<i>Index</i>	0	0
<i>Compensaties</i>	0	0
<i>Andere bijstellingen</i>	-75	-75
BO 2026	0	0
Aanwending VAK-ruiter		

Inhoudelijke toelichting kredietevolutie:

Het betreft de uitgaven voor wedden van medewerkers die voor het Europese BAR-programma werken. Er worden geen uitgaven meer voorzien in 2026.

TC0-1TCA2DC-WT – BAR WERKINGSUITGAVEN**Korte inhoud begrotingsartikel:**

Het betreft het begrotingsartikel voor de werkingsuitgaven in het kader van de technische bijstand BAR. (OD3-3)

Het BAR-kader werd op 1 april 2022 aangenomen door de Vlaamse Regering.

Kredietevolutie:

	(duizend euro)	
	VAK	VEK
BA 2025	25	25
<i>Index</i>	0	0
<i>Compensaties</i>	0	0
<i>Andere bijstellingen</i>	-25	-25
BO 2026	0	0
Aanwending VAK-ruiter		

Inhoudelijke toelichting kredietevolutie:

Er worden geen werkingsuitgaven meer voorzien in 2026.

	(duizend euro)		
Andere bijstellingen	VAK	VEK	Toelichting
	-25	-25	Er worden in 2026 geen uitgaven meer voorzien voor BAR
TOTAAL	-25	-25	

TC0-1TCA5DY-IS – FONDS VOOR INNOVEREN EN ONDERNEMEN**Korte inhoud begrotingsartikel:**

Dit betreft de kredieten van het Fonds voor Innoveren en Ondernemen. Dit begrotingsartikel draagt bij tot het realiseren van alle OD's onder SD3.

Kredietevolutie:

	(duizend euro)	
	VAK	VEK
BA 2025	948.450	715.967
<i>Index</i>	-1.341	-150
<i>Compensaties</i>	-1.411	-1.411
<i>Andere bijstellingen</i>	-105.407	-101.948
BO 2026	840.291	612.458
Aanwending VAK-ruiter		

Inhoudelijke toelichting kredietevolutie:

Er is een VAK en VEK daling van resp. -1.341 keuro en 150 keuro door de correctie van de index bij BA 2025, nl. Gezondheidsindex van NLBP (Niet Loonkredieten Buiten Provisie) van 2,6% i.p.v. 3%.

(duizend euro)			
Compensaties	VAK	VEK	Toelichting
Naar TC0-1TAA2ZZ-LO	-4	-4	Compensatie naar TC0-1TAA2ZZ-LO. Nieuwe raming voor de Vlaamse uitgaven voor EFRO voor lonen (dus gefinancierd door VG). Dit was bij BO2025 548 keuro en stijgt naar 552 keuro in 2026 (exclusief index). Deze werden tot 2024 in FIO vastgelegd en betaald aan VLAIO. Voortaan worden de uitgaven direct op de loon- en werkingskredieten van VLAIO geraamd, maar zoals bij BO 2025 te compenseren vanuit FIO.
Naar TB0-1TEA2GT-IS	-130	-130	Compensatie voor terugkeer gedetacheerde medewerker van FWO naar VLAIO/FIO. FWO vraagt compensatie voor deze terugkeer.
Naar TC0-1TAA2ZZ-LO	-4	-4	Compensatie naar TC0-1TAA2ZZ-LO. Nieuwe raming voor de Vlaamse uitgaven voor EEN voor lonen (gefinancierd door VG). Dit was bij BO2025 189 keuro en stijgt naar 193 keuro in 2026. Deze werden tot 2024 in FIO vastgelegd en betaald aan VLAIO. Voortaan worden de uitgaven direct op de loon- en werkingskredieten van VLAIO geraamd, maar zoals bij BO 2025 te compenseren vanuit FIO.
Van TC0-1TAA2ZZ-LO	277	277	Eenmalig BA 2025: Compensatie uit FIO van 277 keuro voor éénmalige betaling correctieboeking aan AG Insurance ivm opgebouwde

			pensioenrechten van 2 ex-collega's. De correctie heeft te maken met een juridisch advies dat on betaalde verloven dienen meegeteld te worden bij de pensioenopbouw.
Naar TB0-1TFA2LX-IS	-12	-12	Versterking verificatiebureau (bij BA2025 niet opgenomen), bijdrage van FIO aan VITO. Dit is recurrent tot en met 2027 voor 12 keuro en recurrent (tout court) voor 25 keuro.
Naar SH0-1SKA2QA-WT	-1	-1	Compensatie van 1000 euro (1 keuro) naar het Facilitair Bedrijf voor levering van papier voor printers.
Naar SC0-1SJA2NY-IS	-165	-165	Eenmalig BA 2025: VRD 3 Lambert 2008
Van TC0-1TAA2ZZ-WT	10	10	Nieuwe raming voor de Vlaamse uitgaven voor EEN voor werking (gefinancierd door VG). Dit was bij BO2025 93 keuro en daalt naar 83 keuro in 2026. Deze werden tot 2024 in FIO vastgelegd en betaald aan VLAIO. Voortaan worden de uitgaven direct op de loon- en werkingskredieten van VLAIO geraamd.
Naar CB0-1CBD2AR-PR	-1.357	-1.357	Sociaal Klimaatfonds
Naar TB0-1TFA2LX-IS	-25	-25	Versterking verificatiebureau (bij BA2025 niet opgenomen), bijdrage van FIO aan VITO. Dit is recurrent tot en met 2027 voor 12 keuro en recurrent voor onbepaalde duur voor 25 keuro.
TOTAAL	-1.411	-1.411	

(duizend euro)

Andere bijstellingen	VAK	VEK	Toelichting
ICL extra uitgaven via Algemene Middelen	-29.959	-29.959	Bijstelling toelage wegens ontoereikend Klimaatfonds.
Contract ondernemerschap	-5.000	-5.000	Bijstelling in het kader van de besparingen.

ICL uitgaven gefinancierd door Klimaatmiddelen.	258.170	0	VAK met oorsprong Klimaatmiddelen voor ICL
KMO-Portefeuille - luik consultancy	-5.000	-5.000	Bijstelling in het kader van de besparingen op subsidies. Het consultancyluik van de kmo-portefeuille (uitgezonderd CS) wordt geschrapt.
Index Syntra	572	572	Loonpercentage bedraagt 75%. Stijging spilindex september 2025 2%. Stijging van 1,4% GZI in 2026. Geeft 762 keuro voor index 2025 die nog niet is toegekend en 533 keuro voor index 2026. Bedrag te corrigeren naar: $50.782 * 1,5\% * 75\% = 572$ (ipv 534). M.b.t. de index voor Syntra. Er werd binnen het toelageartikel een nieuwe basisallocatie aangemaakt (TC002) waarop de Syntrakredieten worden geplaatst en die automatisch zal worden geïndexeerd. Verwacht indexbedrag: $50.782 * 1,5\% * 75\% = 572$. De automatische indexering (via afzonderlijke basisallocatie voor de Syntra-kredieten) zal pas vanaf BA 2026 worden toegepast. Gevolg: bij BO 2026 kan de 572 keuro manuele index worden toegekend.
Eenmalig BA 2025: Bijkomende maatregel BA 2025	0	30.000	Terugdraai VEK-besparing 2025
Bedrijven klimaatbeleid Moonshot	-5.000	-5.000	Bijstelling in het kader van de besparingen.
KMO-groeisubsidies	-12.500	-12.500	Bijstelling in het kader van de besparingen op

			subsidies. Stopzetting van dit steuninstrument.
Landbouwtrajecten FIO	-6.500	-6.500	Bijstelling in het kader van de besparingen op subsidies.
FIO-rationaliseren	-12.500	-12.500	Bijstelling O&O-steun in het kader van de besparingen op subsidies.
ICL uitgaven gefinancierd door Klimaatmiddelen.	-231.629	0	VAK met oorsprong Klimaatmiddelen voor ICL.
City of things - Industrie 4.0	-3.500	-3.500	Bijstelling in het kader van de besparingen op subsidies.
Ondernemerschapsbevordering	-1.000	-1.000	Bijstelling in het kader van de besparingen op subsidies.
ICL extra uitgaven via Algemene Middelen -	-41.561	-41.561	Bijstelling toelage wegens ontoereikend Klimaatfonds: toelage bij BO 2026 (-41.561) wegens ontoereikend VKF toevoegen.
Hinderpremie	-10.000	-10.000	Bijstelling in het kader van de besparingen op subsidies. Hinderpremie wordt afgeschaft, sluitingspremie wordt behouden.
TOTAAL	-105.407	-101.948	

3.4.1 Overige entiteiten onder gezag

- *Fonds voor Innoveren en Ondernemen (Fonds voor Innoveren en Ondernemen)*

Omschrijving

Deze entiteit draagt bij tot het realiseren van alle OD's onder SD3.

Ontvangstenartikels

TCH-9TCAAZZ-OI

(duizend euro)

Basisallocatie	Ontvangsten	Omschrijving
9TC301	612.458	Dit betreft de toelage aan het Fonds voor Innoveren en Ondernemen.
9TC310	258.170	Deze worden geraamd op 258.170 keuro (stijging van 26.541 keuro t.o.v. BA 2025), zijnde de ontvangst vanuit het Klimaatfonds voor Carbon Leakage ter compensatie van de dossiers uit 2025 (zie ook infra bij de verduidelijking van basisallocatie ATC369).

TCH-9TCAAZZ-OW

(duizend euro)

Basisallocatie	Ontvangsten	Omschrijving
BTC005	1.200	Ontvangsten (o.a. sponsoring) vanuit de organisatie van het tweejaarlijkse festival F.T.I.
9TC305	4.000	Terugbetalingen door de ondernemingen en stortingen uit hoofde van wettelijke of conventionele bepalingen Er wordt een bedrag van 2.000 keuro voorzien voor terugbetalingen (+2.000 keuro t.o.v. BA 2025).
9TC318	433	Het betreft de ontvangsten van de terugvorderbare voorschotten voor de evenementensector in het kader van de coronacrisis. Voor 2026 worden de terugvorderingen ingeschat op 433 keuro voor lopende afbetalingsplannen die de jaargrens overschrijden (daling van 67 keuro t.o.v. BA 2025).

Uitgavenartikels

TCH-ATCA2DC-WT – STIMULEREN VAN GROEI, TRANSFORMATIE EN INNOVATIE

(duizend euro)

Basisallocatie	VAK	VEK	Omschrijving
ATC370	4.414	4.414	Investeringssteun in toepassing van het decreet betreffende het economisch ondersteuningsbeleid (ecologiesteun) (aard 2). Er wordt een VAK voorzien van 4.414 keuro (+2.414 keuro t.o.v. BA 2025 gezien de verwachte hogere ontvangsten) op programma ATC370 (aard 2) (zie infra bij de verduidelijking van basisallocatie 'ATC320'). Wat het VEK betreft, is er een behoefte op aard 2 van 4.414 keuro (+2.414 keuro t.o.v. BA 2025).

(duizend euro)

Basisallocatie	VAK	VEK	Omschrijving
ATC374	18	18	Beheer Researchpark Zellik. Er is een overheidsopdracht parkmanagement gegund voor de jaren 2024, 2025 en 2026 aan jaarlijks 18 keuro (incl. btw). Zowel VAK als VEK dalen met 5 keuro t.o.v. BA 2025.

TCH-ATCA5DC-WT – GROEI-ONDERSTEUNING VAN KMO'S EN GROEI-BEDRIJVEN – STIMULEREN VAN GROEI, TRANSFORMATIE EN INNOVATIE

Professionalisering kmo's

(duizend euro)

Basisallocatie	VAK	VEK	Omschrijving
ATC316	35.000	36.000	KMO-portefeuille. Het voorziene budget voor 2026 daalt met 5 miljoen euro naar 35 miljoen euro door besparingen (schrappen pijler advies). Uit historische reeksen blijkt dat 80% van de vastleggingen nog hetzelfde jaar wordt uitbetaald. Het saldo dient uitbetaald te worden in het kalenderjaar volgend op het jaar waarin de steun werd aangevraagd. Bijgevolg bedraagt het benodigd VEK in 2026 in totaal 36.000 keuro.

Stimuleren van investeringen

(duizend euro)

Basisallocatie	VAK	VEK	Omschrijving
ATC317	0	9.998	KMO-Groeisubsidie. Voor 2026 wordt geen VAK meer voorzien (-12.500 keuro t.o.v. BA 2025). Het steuninstrument wordt stopgezet door besparingen. Voor 2026 wordt een VEK-

			behoefte van 9.998 keuro ingeschat (-191 keuro t.o.v. BA 2025).
--	--	--	---

Ondersteunen van specifieke sectoren

(duizend euro)

Basisallocatie	VAK	VEK	Omschrijving
ATC380	1.000	1.000	Sluitingspremie openbare werken. In 2026 wordt een VAK van 1.000 keuro en een VEK van 1.000 keuro voorzien. Dit is een daling van 9.000 keuro VAK en VEK omdat de hinderpremie wordt stopgezet met uitzondering van de sluitingspremie.
ATC328	3.500	3.500	Screen Flanders. Het VAK budget blijft constant op 3.500 keuro. Het VEK daalt met 1.000 keuro t.o.v. BA 2025.
ATC010	0	7.000	Contracts for difference. Er wordt 7 miljoen euro VEK voorzien voor Contracts for Difference.

Optimaal gebruik maken van de Europese structuurfondsen (EFRO & Interreg)

(duizend euro)

Basisallocatie	VAK	VEK	Omschrijving
ATC341	6.000	20.513	Door de aflopende programma's is er in 2026 4.000 keuro cofinanciering voorzien voor EFRO Vlaanderen en 2.000 keuro voor Interreg. Dit is een daling met 12,3 miljoen euro t.o.v. BA2025. VAK 2025: voor EFRO Vlaanderen en Interreg samen wordt een budget ingeschreven van 20.513 keuro VEK (-2.249 keuro t.o.v. BA 2025).

Provisies

(duizend euro)

Basisallocatie	VAK	VEK	Omschrijving
ATC372	3.150	28.493	Provisie voor investeringen in O&O en het bedrijfsleven. Er is 3.150 keuro VAK voorzien op de investeringsprovisie (-3.276 keuro t.o.v. BA 2025). Het VEK bedraagt 28.493 keuro (-17.808 keuro t.o.v. BA 2025).

Overige programma's

(duizend euro)

Basisallocatie	VAK	VEK	Omschrijving
ATC338	2.254	3.639	Werkingsuitgaven, gedeeltelijk ter cofinanciering van Europese projecten en ter dekking van beheersvergoedingen aan derden.

			In deze begrotingspost worden allerlei werkingsuitgaven voorzien ter ondersteuning van het economisch ondersteuningsbeleid. Status quo van VAK en VEK t.o.v. BA 2025.
--	--	--	---

Ecologische programma's

(duizend euro)

Basisallocatie	VAK	VEK	Omschrijving												
ATC320	33.759	56.049	Transitie en Transformatie, voorheen gekend als "Investeringssteun in toepassing van het decreet betreffende het economisch ondersteuningsbeleid (ecologiesteun) (aard 5)". Binnen deze basisallocatie worden vanaf 2024 de budgetten voor STS (Strategische Transformatiesteun) en Ecologiesteun gegroepeerd. Op basis van de budgettaire beslissingen in het Regeerakkoord was er een besparing van 20 miljoen euro op "Strategische investeringssteun aan bedrijven" in 2025 dewelke wordt doorgetrokken naar 2026. De totale VAK blijft status quo op 33.759 keuro. Wat het VEK betreft wordt op basis van historische tendensen voorzien dat in 2026 in totaal 56.049 keuro VEK nodig is voor STS en ecologiesteun (stijging van 11.136 keuro t.o.v. BA 2025).												
ATC3BQ ATC3CE	0	2.500	CCS (Carbon Capture & Storage) Backbone en CCU. De Vlaamse Regering besliste in maart 2019 om vanuit het Klimaatfonds middelen toe te wijzen aan het toenmalige Hermesfonds voor maatregelen i.k.v. CCS-hefboomfinanciering. Voor 2026 wordt voorlopig geen VAK voorzien. Er is nog 2.500 keuro VEK nodig voor bestaande engagementen (daling van 3.000 keuro t.o.v. BA 2025).												
ATC369	216.609	216.609	Compensatie Indirecte Emissiekosten Voor aanvragen in 2026 (emissiejaar 2025) worden volgende parameters gehanteerd: <table><tr><td>Emissiejaar</td><td>2025</td></tr><tr><td>Aanvraagjaar</td><td>2026</td></tr><tr><td>Steunintensiteit (%)</td><td>75</td></tr><tr><td>Benchmark</td><td>76,57</td></tr><tr><td>EUA-termijnkoers (€/ton CO2)</td><td>68,86</td></tr><tr><td>CO2-emissiefactor (tCO2/MWh)</td><td>0,51</td></tr></table> In 2025 werd voor 258.170 keuro aangevraagd. Herrekend naar de parameters van 2026 (emissiejaar 2025), met name 68,86 euro/ton CO₂ als emissierechtenprijs (in plaats van 89,30	Emissiejaar	2025	Aanvraagjaar	2026	Steunintensiteit (%)	75	Benchmark	76,57	EUA-termijnkoers (€/ton CO2)	68,86	CO2-emissiefactor (tCO2/MWh)	0,51
Emissiejaar	2025														
Aanvraagjaar	2026														
Steunintensiteit (%)	75														
Benchmark	76,57														
EUA-termijnkoers (€/ton CO2)	68,86														
CO2-emissiefactor (tCO2/MWh)	0,51														

			euro/ton CO₂) en 76,57 als gemiddelde benchmark (in plaats van 77,41), betekent dat 196.917 keuro voor 2026. Daar wordt nog een provisie van 10% aan toegevoegd wat het volledige budget op 216.609 keuro brengt. Het VEK volgt het VAK omdat de steun meteen in één keer wordt uitbetaald (er is dus geen encours).
--	--	--	--

Ruimtelijke Economie :

Herontwikkeling van ruimte voor bedrijven, regelluwe zones & klimaatneutrale bedrijventerreinen

(duizend euro)

Basisallocatie	VAK	VEK	Omschrijving
ATC353	30.000	20.000	Uitgaven voor de aanleg van bedrijventerreinen Het VAK budget wordt verhoogd met 9.950 keuro naar 30.000 keuro. Het VEK blijft status quo t.o.v. BA 2025.

Afstemmen van vraag naar en aanbod van werklocaties

(duizend euro)

Basisallocatie	VAK	VEK	Omschrijving
ATC347	2.000	1.620	Overheidsopdrachten in functie van continuering beleidsgericht onderzoek inclusief opdrachten en samenwerkingsovereenkomsten met de POM's. Deze middelen dienen voor studies op het vlak van ruimtelijke economie en het handelsvestigingsbeleid en voor het inhuren van expertise, waarvoor VLAIO niet de competenties in huis heeft (zoals MER-disciplines enz.). Er is 2.000 keuro VAK en 1.620 keuro aan VEK nodig (+1.500 keuro VAK en +1.020 keuro VEK t.o.v. BA 2025).

Toplocaties voor ondernemen en innoveren

(duizend euro)

Basisallocatie	VAK	VEK	Omschrijving
ATC351	2.000	1.460	Projecten in het kader van gebiedsgerichte partnerschappen en/of het Vlaams ruimtelijk-economisch beleid. Er is 2.000 keuro VAK nodig voor ruimtelijk-economische projecten en of gebiedsgerichte partnerschappen rond beheer en verduurzaming van projectzones of het verwevingsbeleid.

			Deze VAK blijft status quo t.o.v. BA 2025. Het VEK daalt naar 1.460 keuro (-140 keuro).
--	--	--	---

Andere programma's

(duizend euro)

Basisallocatie	VAK	VEK	Omschrijving
ATC340	0	250	Project Ondernemingsvriendelijke Gemeente Hier worden de overlegtafels VVSG uitbetaald. In 2022 startte er een nieuw project overlegtafels VVSG. Hiervoor wordt geen VAK meer voorzien in 2026. Er is nog 250 keuro VEK (status quo t.o.v. BA 2025) nodig.
ATC352	0	12.400	Voor handelskernversterking is net als in 2025 nog 12.400 keuro VEK nodig. Er wordt geen VAK meer voorzien.

TCH-ATCG5DF-IS

(duizend euro)

Basisallocatie	VAK	VEK	Omschrijving
ATC359	0	53	FIT EFRO. Het betreft het begrotingsartikel voor Interne Stroomten ten gunste van FIT. Het betreft hier middelen voor FIT vanuit een EFRO-project. Er is 53 keuro VEK nodig (-592 keuro t.o.v. BA 2025).

TCH-ATCG5DH-IS

(duizend euro)

Basisallocatie	VAK	VEK	Omschrijving
ATC356	288	288	Vergoeding aan VAF voor taken i.k.v. Screen Flanders. VAK en VEK blijven status quo t.o.v. BA 2025.

TCH-ATCA5DQ-IS

(duizend euro)

Basisallocatie	VAK	VEK	Omschrijving
ATC363 ATC3AA	101	226	ATC363 betreft Overdrachten aan VITO i.k.v. strategische ecologieprojecten en ATC3AA betreft de Cofinanciering EFRO VITO. Het VITO ontvangt van het Fonds voor Innoveren en Ondernemen middelen voor het beoordelen van de investeringen opgenomen in de strategische ecologieprojecten. Daarnaast is VITO begunstigde voor enkele EFRO-projecten. Het VAK en VEK blijven constant t.o.v. BA 2025.

TCH-ATCA5DR-IS

(duizend euro)

Basisallocatie	VAK	VEK	Omschrijving
ATC390 ATC392 ATC3AR	0	6.751	Hoger Onderwijs. Het betreft de interne stromen t.g.v. universiteiten en hogescholen. Er dient zowel VEK te worden voorzien voor lopende EFRO-projecten, als voor projecten van de investeringsprovisie (onderzoeksinfrastructuur, Innoverend Ondernemen, Einstein Telescoop Pathfinder Fieldlab...). De VEK-behoefte stijgt met 511 keuro t.o.v. BA 2025 naar 6.751 keuro.

TCH-ATCA5DT-IS

(duizend euro)

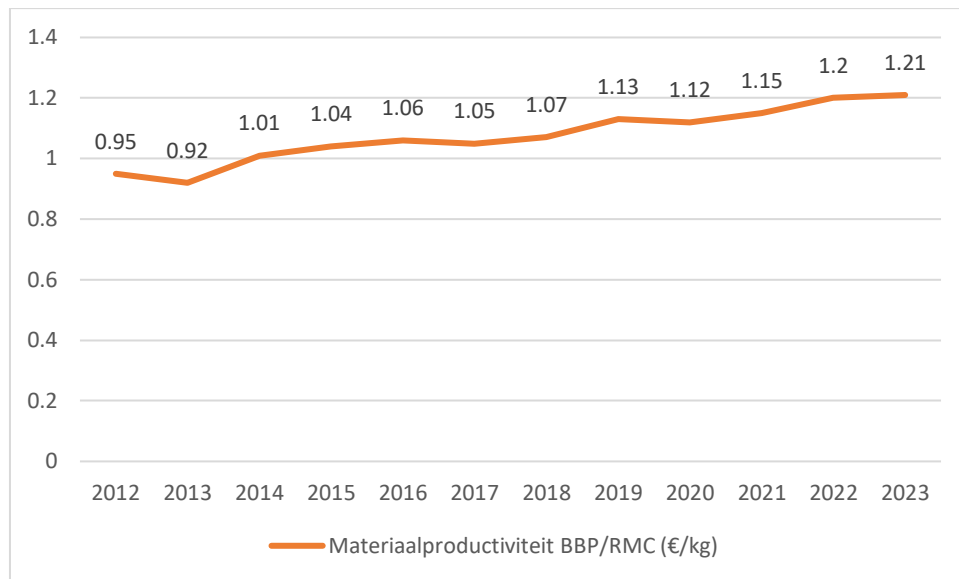
Basisallocatie	VAK	VEK	Omschrijving
ATC381	0	2.215	Het betreft de interne stromen t.g.v. het FWO (FRIS IT-aanpassingen, IRI call, KOTK...). Het VEK daalt met 410 keuro t.o.v. BA 2025.

4. Inhoudelijk structurelement "Vergroening/klimaat"

Het beleid rond vergroening en klimaat zit verweven in de andere ISEs, zoals het ISE "groei-ondersteuning voor kmo's en groeibedrijven", het ISE "domeinspecifiek fundamenteel onderzoek", het ISE "versterken van innovatiekracht van ondernemingen", of ook nog het ISE "brugfunctie tussen fundamenteel en toegepast onderzoek".

4.1 Prestatie-indicatoren

Benaming	Materialenvoetafdruk
Definitie	De materiaalproductiviteit is de verhouding tussen het bruto binnenlands product en het materiaalverbruik en drukt de efficiëntie van dit verbruik uit als de toegevoegde waarde die de economie genereert per eenheid materiaal.
Laatste gekende waarde	In 2023 op 1,21 euro per kilogram
Streefwaarde	In een circulaire economie is een lager verbruik van materialen het streefdoel. Evenwel is een groot deel van de import van materialen in Vlaanderen bedoeld voor de productie van halffabricaten en afgewerkte producten die opnieuw worden uitgevoerd naar het buitenland. De federale overheid hanteert een doelstelling inzake materiaalproductiviteit: de verhouding tussen het Bruto Binnenlands Product en de Direct Material Consumption moet tussen 2014 en 2030 met 30% stijgen.
Beleidsmatige relevantie	De beleidsmatige relevantie van deze indicator ligt in het feit dat hij inzicht geeft in de mate waarin het beleid bijdraagt aan de overgang naar een circulaire economie. Een stijgende materiaalproductiviteit wijst erop dat economische groei minder afhankelijk wordt van primaire grondstoffen, wat essentieel is voor het realiseren van de klimaat- en milieudoelstellingen. De indicator maakt het mogelijk om te monitoren of beleidsmaatregelen rond ecodesign, recyclage, circulaire businessmodellen en innovatie daadwerkelijk leiden tot een duurzamer gebruik van materialen. Hij ondersteunt zo de strategische doelstelling door te tonen in welke mate het beleid effectief bijdraagt aan het verminderen van de ecologische voetafdruk van de Vlaamse economie.
Koppeling met Duurzame Ontwikkelingsdoelstellingen of Landenspecifieke Aanbevelingen	SDG 9. Industrie, innovatie en infrastructuur
Budgettaire relevantie	Dit ISE heeft geen eigen budget.

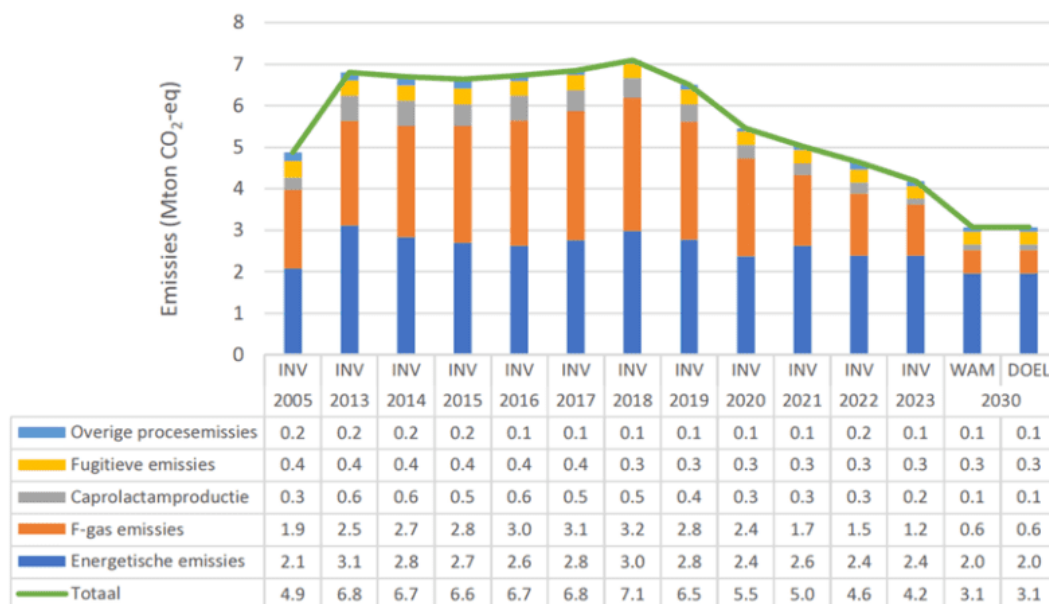

Figuur 5 Evolutie materiaalproductiviteit BBP/RMC (€/kg)

Een toename in de materiaalproductiviteit duidt erop dat aan dezelfde consumptie kan worden voldaan met minder primair materiaalverbruik (inclusief de indirecte consumptie van materialen) en dus op een verbeterde milieuprestatie van de productieketens. Het is echter een traag proces. De federale overheid streeft om de verhouding van 2014 (1,01%) met 30% te verhogen. In 2024 behaalt Vlaanderen een materialenproductiviteit van 1,21%.

Benaming	CO ₂ -reductie industrie
Definitie	Deze indicator geeft de broeikasgasemissies van de industriële sectoren in Vlaanderen weer (ETS en ESR)
Laatste gekende waarde	Helpt uitstoot afkomstig van industrie en energie(productie): 47 % in 2023. Vooral energie(productie), industrie en huishoudens doen uitstoot sinds 2005 dalen. De totale uitstoot (excl. LULUCF) daalde met 28,5 % in 2023 t.o.v. 2005.
Streefwaarde	De sectorale emissiedoelstelling voor de ESR-industrie werd vastgelegd op een uitstoot van 3,1 Mton CO ₂ -eq in 2030.
Beleidsmatige relevantie	Beleidsmatig is deze indicator relevant omdat hij rechtstreeks de voortgang meet van de klimaattransitie in de industrie, een van de grootste uitstoters van broeikasgassen. De indicator maakt het mogelijk om te beoordelen of het beleid – via instrumenten zoals ecologiesteun, strategische investeringssteun, innovatieprogramma's en regelgeving – effectief bijdraagt aan het realiseren van de Vlaamse en Europese klimaatdoelstellingen. Hij ondersteunt de strategische doelstelling door te tonen in welke mate de industrie haar uitstoot reduceert en waar bijkomende beleidsinspanningen of bijsturing nodig zijn.
Koppeling met Duurzame Ontwikkelingsdoelstellingen	Landenspecifieke aanbeveling 4 – industrie stimuleren om te decarboniseren.

of Landenspecifieke Aanbevelingen	
Budgettaire relevantie	Dit ISE heeft geen eigen budget.

Figuur 6 Evolutie van de uitstoot van broeikasgassen per sector (bron: <https://vmm.vlaanderen.be/feiten-cijfers/klimaat/klimaatthemas/broeikasuitstoot/indicator-broeikasgasemissies-per-sector?activeAccordion=dae2bc63-b1df-43d5-b4ae-10de7b1c582a>)

De indicator broeikasgasemissies is belangrijk omdat hij rechtstreeks de voortgang in de klimaattransitie weergeeft. Hij toont in welke mate verschillende sectoren hun uitstoot reduceren en maakt duidelijk of Vlaanderen op koers zit om zijn Europese en internationale klimaatdoelstellingen te halen. Daarnaast biedt de uitsplitsing per sector inzicht in waar bijkomend beleid nodig is, en vormt de indicator zo een essentiële graadmeter voor duurzaamheid, energiebeleid en economische transitie.

Benaming	Aantal gesteunde ondernemingen
Definitie	Deze indicator geeft aan hoeveel ondernemingen steun toegekend werd met de instrumenten van VLAIO die gericht zijn op de vergroening.
Laatste gekende waarde	468 (2024)
Streefwaarde	Het is onmogelijk hiervoor een streefwaarde voorop te stellen omdat de nood afhankelijk is van verschillende factoren en zowel een daling als een stijging kan positief zijn.
Beleidsmatige relevantie	Beleidsmatig is deze indicator relevant omdat hij inzicht biedt in het bereik en de toegankelijkheid van het ondersteuningsbeleid rond vergroening. De indicator maakt het mogelijk om te monitoren of het beleid erin slaagt om bedrijven effectief te

	activeren en te ondersteunen bij hun vergroeningstraject. Een stijgend aantal gesteunde ondernemingen wijst op een goede toegankelijkheid en relevantie van de instrumenten, terwijl een daling kan wijzen op minder vraag, hogere selectiviteit of een verschuiving naar andere vormen van ondersteuning. De indicator ondersteunt de strategische doelstelling door te tonen in welke mate het beleid daadwerkelijk bijdraagt aan de vergroening van het Vlaamse bedrijfsleven.
Koppeling met Duurzame Ontwikkelingsdoelstellingen of Landenspecifieke Aanbevelingen	Landenspecifieke aanbeveling 4 – industrie stimuleren om te decarboniseren.
Budgettaire relevantie	Dit ISE heeft geen eigen budget.

Het aantal uniek gesteunde ondernemingen is in 2024 gestegen tegenover 2023. In 2023 werden 365 unieke ondernemingen gesteund met de instrumenten GREEN, Ecologiepremie Plus en Strategische ecologiesteun.

4.2 Strategische doelstellingen

Niet van Toepassing

4.3 Operationele doelstellingen

Niet van toepassing

5. Inhoudelijk structurelement "Ruimtelijke Economie"

5.1 Prestatie-indicatoren

Benaming	Ruimtegebruik op bedrijventerreinen
Definitie	Verhouding van de oppervlakte in gebruik voor economische functies (bebouwd en onbebouwd) én infrastructuur op de totale oppervlakte van de bedrijventerreinen
Laatste gekende waarde	81,3%
Streefwaarde	80%
Beleidsmatige relevantie	De indicator "ruimtegebruik op bedrijventerreinen" meet de verhouding van de oppervlakte die effectief in gebruik is voor economische functies (bebouwd en onbebouwd) en infrastructuur, ten opzichte van de totale oppervlakte van de bedrijventerreinen. Beleidsmatig is deze indicator relevant omdat hij inzicht geeft in de mate waarin bedrijventerreinen efficiënt worden benut. Een hoge score wijst op een optimale invulling van de beschikbare ruimte, wat aansluit bij de doelstelling om schaarse ruimte maximaal in te zetten voor economische activiteiten. Een lagere score kan wijzen op onderbenutting, leegstand of oneigenlijk gebruik, en vormt een signaal voor het beleid om gericht in te grijpen via herontwikkeling, activering van reservezones of het aanpakken van leegstand. De indicator ondersteunt de strategische doelstelling door te monitoren of het beleid effectief bijdraagt aan het creëren van een gezond aanbod van beschikbare en kwalitatieve bedrijfsruimte, afgestemd op de noden van ondernemingen en sectoren.
Koppeling met Duurzame Ontwikkelingsdoelstellingen of Landenspecifieke Aanbevelingen	SDG 9. Industrie, innovatie en infrastructuur
Budgettaire relevantie	De budgettaire relevantie van deze indicator komt tot uiting in de investeringen die nodig zijn voor de ontwikkeling, herontwikkeling en optimalisatie van bedrijventerreinen. Beleidsmaatregelen zoals subsidies voor heraanleg, ondersteuning van gebiedsgerichte partnerschappen en investeringen in infrastructuur zijn gericht op het verhogen van de benuttingsgraad en het verbeteren van de kwaliteit van de bedrijfszones. De mate waarin deze middelen bijdragen aan een hogere score op de indicator hangt samen met de effectiviteit van de gekozen beleidsinstrumenten en de samenwerking met lokale actoren. Door in te zetten op een doordachte en vraaggestuurde aanwending van middelen, kan het beleid flexibel inspelen op evoluties in ruimtegebruik en de veranderende behoeften van het ondernemingslandschap. De indicator dekt dus vooral het deel van het ISE dat betrekking heeft op

	investerings in en ondersteuning van bedrijventerreinen en ruimtelijk-economische projecten.
--	--

5.2 Strategische doelstellingen

SD4: Een geschikt vestigingsmilieu voor elke onderneming

In een dichtbevolkte regio zoals Vlaanderen is het waarborgen van voldoende ruimte om te ondernemen van cruciaal belang voor de economische groei en het welzijn van de bevolking. Ondernemers hebben ruimte nodig om hun activiteiten uit te breiden, nieuwe ideeën te ontwikkelen en innovatieve projecten te realiseren. Ons beleid is erop gericht om de economische ruimte optimaal te gebruiken om zo steeds in een gezond aanbod van beschikbare bedrijventerreinen te voorzien.

We doe dit aan de hand van:

- Ontwikkeling van bedrijventerreinen en brownfields
- Monitoren van ruimtegebruik
- Aantrekkelijke handelskernen

VLAIO zet een werking op zodat elke onderneming in Vlaanderen over een geschikt vestigingsmilieu beschikt. Prioritaire aandacht gaat hierbij naar:

- Aantrekkelijke Handelskernen;
- Verweefbare activiteiten in de kernen;
- Kmo-zones en grootschalige bedrijventerreinen voor niet-verweefbare activiteiten door (her)inrichting van bedrijventerreinen en brownfields;
- Incubatoren en acceleratoren;

5.3 Operationele doelstellingen

OD4-1: We zetten in op de ontwikkeling van bedrijventerreinen en brownfields

Op basis van het actieplan Ruimte voor Bedrijvigheid nemen we verschillende initiatieven voor de optimale benutting van de bestaande bedrijventerreinen, en aanpak van knelpuntterreinen en strategische reserves en de (her)ontwikkeling van nieuwe terreinen en brownfields; tot die initiatieven horen een aanpassing van het decreet Ruimtelijke Economie en de subsidieregeling voor de (her)aanleg van de bedrijventerreinen.

We stellen ons pro-actiever op inzake het beter beheer van bedrijventerreinen op basis van uitgifteplannen en het ondersteunen van beheerpraktijken (via onder meer gebiedsregisseurs). We houden daarbij rekening met uitdagingen op het vlak van streekontwikkeling, onder meer ook in het bijzonder in de Rupelstreek.

De reconversies van verouderde terreinen en brownfields bieden ook opportuniteiten voor de verduurzaming van de bedrijventerreinen. Ondernemingen zullen aangezet worden samen te werken rond verduurzamingsacties en hiervoor toegeleid worden naar het (bestaande) VLAIO-instrumentarium. VLAIO ondersteunt de POM's om hier ook een rol in op te nemen. Het brownfieldconvenantenbeleid wordt geëvalueerd om het op de meest doelmatige manier te kunnen verderzetten.

De Vlaamse economie vereist ook de uitbouw van vestigingsmilieus voor specifieke ecosystemen. Daarbij kan gedacht worden aan regionale innovatiehubs maar ook de havens fungeren als vestigingsmilieu voor innovaties en transitie.

OD4-2: We monitoren het economisch ruimtegebruik op bedrijventerreinen

We zetten in op een betere monitoring van het economisch ruimtegebruik op en buiten bedrijventerreinen met het oog op een betere onderbouwing van het ruimtelijk-economisch beleid en de evolutie naar een volwaardig bovenlokaal aanbodbeheer van bedrijventerreinen en opdat informatie over de beschikbare bedrijfsruimte helpt om het juiste bedrijf op de juiste plaats te krijgen.

OD4-3: We zorgen voor aantrekkelijke handelskernen

We dragen bij aan een performanter beleid rond leegstaande bedrijfsruimten. Met de relevante stakeholders zal een overleg opgestart worden om de handelshuurwetgeving te evalueren.

Bedrijventerreinen en verweven werklocaties zijn communicerende vaten. VLAIO start in samenwerking met de VVSG, het departement Omgeving en het Kenniscentrum Vlaamse Steden een lerend netwerk om goede beleidspraktijken rond verweven werklocaties en een kernversterkend beleid te bevorderen. Het kernversterkend beleid gaat breder dan detailhandel en focust ook op bedrijvige kernen. In (landelijke) dorpskernen kunnen de lokale noden aanleiding zijn voor dorps-en buurtpunten die meerdere functies combineren.

Een kernversterkend beleid veronderstelt ook het tegengaan van de verdere uitwaaiing van detailhandel en andere publieksgerichte functies. De afzonderlijke omgevingsvergunning voor handelsactiviteiten wordt geëvalueerd in het kader van de regeldruktoets.

5.4 Budgettair kader voor het begrotingsjaar

5.4.1 Departement en IVA's zonder rechtspersoonlijkheid (excl. DAB's)

Ontvangstenartikels

Geen ontvangstenartikels

Uitgavenartikels

Geen uitgavenartikels

5.4.2 Overige entiteiten onder gezag

- *Fonds Flankerend Economisch en Innovatiebeleid (Fonds voor Innoveren en Ondernemen)*

Omschrijving:

Deze entiteit draagt bij aan het realiseren van strategische doelstelling SD4 en operationele doelstelling OD4-1, OD4-2 en OD4-3.

Ontvangstenartikels

Geen ontvangstenartikels

Uitgavenartikels

De uitgavenartikels en basisallocaties werden voor BO2026 toegevoegd aan het Inhoudelijk Structuurelement "Groeiondersteuning voor kmo's en groeibedrijven"

5.4.3 Overige entiteiten onder toezicht

- *Site-ontwikkeling Vlaanderen (SOV)*

Omschrijving

Site-Ontwikkeling Vlaanderen (SOV) staat in voor de herontwikkeling van de terreinen van het vroegere bedrijf Balmatt Industries in Mol. Op de gesaneerde gronden heeft VITO een pilootproject opgezet voor een diepe-geothermiecentrale met 3 boorputten. Vanaf 2021 maakt de centrale integraal deel uit van een testprogramma om geïnduceerde seismiteit te onderzoeken, met het oog op een veilige aardwarmtewinning in de toekomst. Hierbij is het de bedoeling een antwoord vinden op de vraag of het mogelijk is om aardwarmte te winnen uit kalkstenen diep onder Mol en Dessel zonder trillingen te veroorzaken die schade kunnen aanrichten aan de oppervlakte.

Ontvangsten

De ontvangsten voor SOV zijn zeer beperkt en bestaan uit een overgedragen overschot van vorig boekjaar van 4.161 keuro en rente-ontvangsten van 100 keuro.

Uitgaven

Bij de uitgaven zijn er voor 145 keuro werkingskosten (inclusief 55 keuro indirecte belastingen), 100 keuro rentelasten en 510 keuro aflossingen van langdurige leningen.

- *Clean Vision Invest*

Omschrijving

Clean Vision Invest is een eigen participatievehikel, een aparte VITO-entiteit met een eigen bestuur die investeert in VITO spin-offs. Door dit beleid stimuleert Clean Vision Invest spin-offs waarin VITO haar innovaties onderbrengt. Zodoende verhoogt CVI de financiële leefbaarheid van deze spin-offs en stoomt het uiteindelijk deze innovatiebedrijven klaar voor groeikapitaal van investeerders of overnames.

Clean Vision Invest ondersteunt het valorisatiebeleid van VITO en wil uitgroeien tot een succesvolle onderneming. In 2026 wordt dit fonds geëvalueerd en wordt nagegaan of het opportuun is om ook externe investeerders de mogelijkheid te geven om bij te dragen tot investeringen in duurzame technologie.

Ontvangsten

De ontvangsten voor CVI zijn zeer beperkt en bestaan uit een overgedragen overschot van vorig boekjaar van 51 keuro.

Uitgaven

Bij de uitgaven zijn er voor 36 keuro aan werkingskosten en 15 keuro aan over te dragen overschotten.

VI. BELEIDSVELD WETENSCHAPPELIJK ONDERZOEK

1. Inhoudelijk structuurelement "Algemeen fundamenteel wetenschappelijk onderzoek"

1.1 Prestatie-indicatoren

Benaming	Top 10 meest geciteerde wetenschappelijke artikels t.o.v. EU (RIS-indicator)
Definitie	Het aantal wetenschappelijke publicaties in de top-10% meest geciteerde publicaties wereldwijd t.o.v. het totaal aantal publicaties. Deze indicator is gestandaardiseerd t.o.v. het EU-gemiddelde
Laatste gekende waarde	RIS 2025: 139,7
Streefwaarde	Score conform innovatieleiders
Beleidsmatige relevantie	Beleidsmatig is deze indicator relevant omdat hij inzicht geeft in de mate waarin het Vlaamse onderzoek internationaal tot de absolute top behoort. Een hoge score wijst op wetenschappelijke excellentie, sterke onderzoeksnetwerken en een gunstig onderzoeks- en financieringsklimaat. De indicator maakt het mogelijk om te monitoren of het beleid erin slaagt om onderzoekers en instellingen te ondersteunen bij het realiseren van toonaangevende wetenschappelijke output, wat op termijn bijdraagt aan de aantrekkelijkheid van Vlaanderen voor talent en investeringen, en aan de basis ligt van toekomstige innovatie.
Koppeling met Duurzame Ontwikkelingsdoelstellingen of Landenspecifieke Aanbevelingen	SDG 9. Industrie, innovatie en infrastructuur
Budgettaire relevantie	De budgettaire relevantie van deze indicator komt tot uiting in de investeringen die nodig zijn om excellent fundamenteel onderzoek mogelijk te maken. De effecten van deze investeringen worden doorgaans pas na verloop van tijd zichtbaar, omdat het traject van financiering tot publicatie en citatie meerdere jaren kan beslaan. Het beleid richt zich daarom op het duurzaam ondersteunen van onderzoeksinstellingen, het bieden van competitieve financieringskanalen en het creëren van een stimulerende omgeving voor wetenschappelijke doorbraken. De indicator dekt niet de volledige budgettaire massa van het ISE, maar is vooral relevant voor het deel van het budget dat wordt ingezet op het stimuleren van wetenschappelijke excellentie en internationale zichtbaarheid.

De wetenschappelijke publicaties in de top-10 meest geciteerd bedraagt in 2025 139,7 ten opzicht van de EU27, in België bedraagt dit 109,8. Vlaanderen behaalt hiermee de 38ste plaats binnen de EU (van de 241 regio's) en blijft hierdoor bij de EU-top. Echter de prestatie van Vlaanderen daalde sinds 2018 met 35,7, waarvan

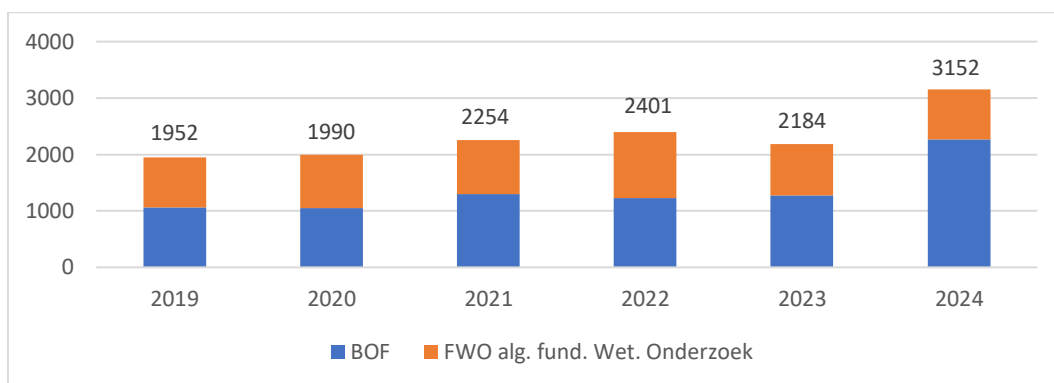
7,1 punten tijdens 2023-2025. Deze indicator is echter een vertraagde meting van het beleid, het duurt geruime tijd voor onderzoek wordt gepubliceerd. Recente inspanningen voor fundamenteel onderzoek kunnen dus nog niet gemonitord worden met deze indicator.

Benaming	GOVERD en HERD t.o.v. EU (RIS-indicator)
Definitie	De O&O-uitgaven in publieke sector t.o.v. BBPR (regionaal BBP). Deze indicator is gestandaardiseerd t.o.v. het EU-gemiddelde
Laatste gekende waarde	RIS 2025: 130,1
Streefwaarde	Score conform innovatieleiders
Beleidsmatige relevantie	Beleidsmatig is deze indicator relevant omdat hij inzicht geeft in de mate waarin Vlaanderen investeert in de publieke kennisbasis. Een hoge score wijst op een sterke inzet van publieke middelen voor onderzoek, wat essentieel is voor het waarborgen van toekomstige wetenschappelijke en economische competitiviteit. De indicator ondersteunt de strategische doelstelling door te tonen of het beleid voldoende middelen vrijmaakt om een robuust en toekomstgericht onderzoekslandschap te garanderen.
Koppeling met Duurzame Ontwikkelingsdoelstellingen of Landenspecifieke Aanbevelingen	SDG 9. Industrie, innovatie en infrastructuur
Budgettaire relevantie	De budgettaire relevantie van deze indicator is direct: de hoogte van de publieke O&O-uitgaven wordt rechtstreeks bepaald door beleidsbeslissingen en de toewijzing van middelen aan onderzoeksinstituten en -programma's. Door te investeren in fundamenteel onderzoek, creëert het beleid de voorwaarden voor wetenschappelijke vooruitgang en toekomstige valorisatie. De indicator dekt het grootste deel van de budgettaire massa van het ISE, omdat hij rechtstreeks samenhangt met de omvang van de publieke investeringen in onderzoek.

De Vlaamse O&O-uitgaven in de publieke sector bedragen 130,1 ten opzicht van de EU-27, die van België 115,9. Hiermee staat Vlaanderen op plaats 40 en behoort tot de Europese top zoals nagestreefd wordt. De scores zijn sinds 2018 sterk toegenomen met 27,8 punten (ten opzichte van de EU).

Benaming	Aantal projecten met BOF- en FWO-financiering
Definitie	Som van het aantal projecten en mandaten via BOF- en FWO-financiering gestart in (huidig jaar - 1), zoals gemeten in de FRIS-databank op 23 juli van het huidig jaar
Laatste gekende waarde	2024: 3152

Streefwaarde	Het is niet wenselijk om een streefwaarde te bepalen vermits de grootte van de projecten het aantal kan beïnvloeden
Beleidsmatige relevantie	Beleidsmatig is deze indicator relevant omdat hij inzicht biedt in de mate waarin het beleid onderzoekers in staat stelt om fundamenteel onderzoek uit te voeren. Een voldoende groot aantal gefinancierde projecten wijst op een breed en toegankelijk onderzoekslandschap, waarin talent de kans krijgt om vernieuwende ideeën te ontwikkelen en bij te dragen aan de kennisbasis van Vlaanderen. De indicator ondersteunt de strategische doelstelling door te monitoren of het beleid effectief bijdraagt aan het stimuleren van wetenschappelijke creativiteit en excellentie.
Koppeling met Duurzame Ontwikkelingsdoelstellingen of Landenspecifieke Aanbevelingen	SDG 9. Industrie, innovatie en infrastructuur
Budgettaire relevantie	De budgettaire relevantie van deze indicator is rechtstreeks: het aantal gefinancierde projecten hangt direct samen met de beschikbare middelen voor BOF en FWO. Door voldoende budget te voorzien, kan het beleid meer onderzoekers en projecten ondersteunen, wat op termijn bijdraagt aan de wetenschappelijke en maatschappelijke impact van het Vlaamse onderzoek. De indicator dekt het operationele deel van het ISE dat betrekking heeft op de uitgaven voor project- en mandaatfinanciering.

Figuur 7 Evolutie aantal project BOF en FWO-algemeen fundamenteel wetenschappelijk onderzoek

De laatste jaren bleef het aantal projecten relatief constant. Het aantal onderzoeksprojecten hangt nauw samen met de hoeveelheid budget die beschikbaar is voor de projecten. In 2024 was er een stijging.

1.2 Strategische doelstellingen

SD5: We ondersteunen het excelleren in door nieuwsgierigheid gedreven fundamenteel wetenschappelijk onderzoek als basis voor toekomstige technologische doorbraken.

Excellent fundamenteel wetenschappelijk onderzoek vormt de ruggengraat van technologische vooruitgang. Hoewel het vaak als abstract of theoretisch wordt ervaren, is het juist deze vorm van onderzoek die de bouwstenen levert voor toekomstige innovaties. Fundamenteel onderzoek richt zich op het begrijpen van de basisprincipes van natuur, materie, energie, leven en informatie. Zonder deze kennis zouden veel technologische toepassingen simpelweg niet mogelijk zijn. Zo legde de kwantummechanica de basis voor halfgeleiders en daarmee voor computers, terwijl de relativiteitstheorie essentieel bleek voor de ontwikkeling van GPS-technologie. Ook het ontrafelen van de structuur van DNA heeft geleid tot doorbraken in de biotechnologie en de gepersonaliseerde geneeskunde. Veel doorbraken ontstaan niet uit een directe zoektocht naar een oplossing, maar uit onderzoek dat wordt gedreven door nieuwsgierigheid. Lasers bijvoorbeeld werden aanvankelijk gezien als een "oplossing zonder probleem", maar zijn nu onmisbaar in communicatie, geneeskunde en industrie. Het internet is eveneens ontstaan uit fundamenteel onderzoek naar netwerken en informatieoverdracht.

Fundamenteel onderzoek levert niet alleen kennis op, maar draagt ook bij aan de ontwikkeling van mensen. Universiteiten en onderzoeksinstituten leiden onderzoekers op die leren kritisch te denken en complexe problemen te analyseren. Deze onderzoekers dragen later bij aan innovatie, zowel binnen de academische wereld als in de industrie.

Door te investeren in fundamenteel onderzoek bouwen samenlevingen aan een kennisreserve die kan worden aangesproken bij onverwachte uitdagingen, zoals pandemieën, klimaatverandering en de energietransitie. De snelle ontwikkeling van mRNA-vaccins was bijvoorbeeld niet mogelijk geweest zonder decennia aan fundamenteel biologisch en medisch onderzoek.

Kortom, fundamenteel onderzoek is onmisbaar indien we de toekomstige welvaart van Vlaanderen willen verzekeren. We stimuleren het fundamenteel wetenschappelijk onderzoek in Vlaanderen via het Fonds voor Wetenschappelijk Onderzoek (FWO) en de Bijzondere Onderzoeksfondsen (BOF). Daarnaast voorzien we in flankerende maatregelen om de loopbaan van onderzoekers aantrekkelijk te houden.

1.3 Operationele doelstellingen

OD5-1: We maken van FWO het huis van elke excellente onderzoeker.

Het Fonds Wetenschappelijk Onderzoek - Vlaanderen (FWO) is hét centrale financieringsagentschap voor fundamenteel en strategisch basisonderzoek in Vlaanderen. Het FWO stimuleert excellent onderzoek met impact, zowel binnen Vlaanderen als internationaal, en draagt bij aan kennisverruiming en sociaaleconomische waardecreatie.

De Vlaamse overheid voorziet jaarlijks substantiële middelen voor het FWO, verdeeld over fundamenteel onderzoek, strategisch basisonderzoek, klinisch wetenschappelijk onderzoek, onderzoeksinfrastructuur en werkingsmiddelen. In

2025 gaat het bijvoorbeeld om meer dan 600 miljoen euro aan VAK- en VEK-middelen.

Het FWO opereert binnen het Vlaamse wetenschaps- en innovatiebeleid als een onafhankelijk agentschap dat via internationale peerreview de beste onderzoeksvoorstellen selecteert. Deze selectie gebeurt op basis van excellentie, met aandacht voor gelijkheid, diversiteit en inclusie. Het FWO is ook betrokken bij strategische beleidsdoelstellingen zoals Open Science en kennisveiligheid.

Het FWO ondersteunt onderzoekers via:

- Mandaten en beurzen voor aspiranten, postdocs en professoren.
- Projectfinanciering voor fundamenteel en strategisch onderzoek.
- Onderzoeksinfrastructuur via open oproepen en gerichte investeringen.
- Internationale samenwerking, o.a. via mobiliteitsbeurzen en deelname aan Europese programma's zoals EOSC.
- Coaching en publicatieondersteuning voor popularisering van onderzoek.

Het Fonds Wetenschappelijk Onderzoek (FWO) staat centraal in traject 2 van de O&O&I-trajecten die tot doel hebben het Vlaamse O&O&I-systeem te versterken. Traject 2 binnen het Vlaamse O&O&I-beleid focust op de rationalisatie van en toegang tot de verschillende financieringskanalen voor onderzoek, ontwikkeling en innovatie. Het is één van de vijf strategische trajecten die voortvloeien uit de Vlaamse productiviteits- en competitiviteitsagenda, ook wel de "Vlaamse Versnelling" genoemd. Op 3 oktober 2025 werden de eerste resultaten van deze trajectgroep 2 reeds gepresenteerd aan de Vlaamse Regering in een mededeling. Deze mededeling speelde rechtstreeks in op de vraag in het regeerakkoord om van het FWO meer het huis van iedere excellente onderzoeker te maken.

OD5-2: We optimaliseren de huidige onderzoeksfinanciering voor onze Vlaamse universiteiten

In 2026 zal binnen traject 2 "Rationalisering van en de toegang tot de verschillende O&O&I-financieringskanalen" (cf. supra) het BOF-financieringskanaal bekeken worden. In 2025 werd reeds een eerste oefening gemaakt waarbij werd bekeken in hoeverre er overlap was met FWO-financieringskanalen en in 2026 wordt specifiek verder ingegaan op het BOF-financieringskanaal.

OD5-3: We leveren inspanningen om de onderzoekersloopbaan aantrekkelijk te houden voor alle onderzoekers

Omkadering Jonge Onderzoekers

We ondersteunen onze universiteiten bij de omkadering van jonge onderzoekers via de OJO-middelen. Gezien het merendeel van deze jonge onderzoekers actief wordt buiten de academische arbeidsmarkt is niet enkel het behalen van de graad van doctor met het verdedigen van een doctoraatsproefschrift belangrijk maar ook het doorlopen van een doctoraatsopleiding waarbij andere transversale vaardigheden verworven worden. Het OJO-besluit houdt rekening met deze realiteit en bepaalt dat de OJO-middelen dienen besteed te worden aan de creatie van een kader voor en de ontwikkeling, uitvoering en versterking van activiteiten met betrekking tot volgende doelstellingen:

- 1° training van jonge onderzoekers;

- 2° loopbaanontwikkeling en bevordering van loopbaanperspectieven van jonge onderzoekers;
- 3° versterken van de internationale oriëntatie in de loopbaan van jonge onderzoekers.

Daarbij moet elke universiteit minstens 35% van de ontvangen OJO-subsidie aanwenden voor samenwerking met een andere kennisinstelling in Vlaanderen.

In 2026 gaan we verder met de inhoudelijke en financiële opvolging van de financiering aan de hand van de jaarlijkse inhoudelijke en financiële rapportering vanuit de universiteiten.

Planlasten onderzoekers

We leveren in het kader van traject 4 van de O&O&I-trajecten ("Compliance én verminderen regeldruk en administratieve lasten voor onderzoekers") ook inspanningen om de administratieve lasten voor onderzoekers te verlagen. We zetten hierbij zowel in op het identificeren en wegwerken van lasten die niet langer hun doel dienen, alsook op ondersteuning van instellingen en onderzoekers bij het naleven van geldende regels waarmee hun onderzoek rekening moet houden.

Via de VLIR blijven we ook in 2026 ondersteuning bieden aan de kennisinstellingen bij de toepassing van internationale regelgeving rond het gebruik van genetische rijkdommen ('Nagoya Protocol'), en gelijkaardige dossiers zoals 'access and benefit sharing' inzake 'Digital Sequence Information' (DSI) binnen het Biodiversiteitsverdrag (waarvoor regelingen internationaal nog in de maak zijn). De taken binnen dit luik zijn in grote lijnen opgesomd in het convenant en worden jaarlijks geconcretiseerd in een jaarplan. Voor 2026 is de focus verder op het ondersteunen van alle gebruikers verbonden aan onderzoeksinstellingen. Eind 2026 wordt er een jaarplan 2027 verwacht waarin opgenomen is hoe de instellingen rond deze thematiek verder kunnen werken zonder verdere subsidiëring van de VLIR na 2027. In 2026 volgen we deze uitgave inhoudelijk en financieel verder op aan de hand van de jaarlijkse inhoudelijke en financiële rapportering.

Wetenschappelijke Integriteit

Eerlijkheid, transparantie, respect en verantwoordelijkheid vormen de basis voor een onderzoeksgemeenschap die streeft naar excellentie. De wetenschappelijke integriteit is een noodzakelijke voorwaarde voor het garanderen van de kwaliteit van het onderzoek.

De Vlaamse Commissie voor Wetenschappelijke Integriteit (VCWI) heeft een adviserende rol op het gebied van wetenschappelijke integriteit in Vlaanderen. Het geeft een tweede advies bij klachten over wetenschappelijke integriteit. Daarnaast heeft het VCWI ook een algemene adviesfunctie.

De VCWI wordt sinds 2025 gehost door de VLIR. Net als de voorgaande jaren, voorzien we hiervoor ook in 2026 in ondersteuning. Daarnaast voorzien we middelen ter ondersteuning van het voorzitterschap van ENRIO (European Network of Research Integrity Offices) dat van 2025 t.e.m. 2028 in handen van de VCWI is. ENRIO is een netwerk van Europese integriteitsexperten die door zijn acties (bv. kennisdeling) de wetenschappelijke integriteit in de EU wenst te versterken.

KVAB / Jonge Academie

In het kader van de begrotingsopmaak 2026 werd beslist om de structurele financiering van de KVAB stop te zetten. Deze beslissing is genomen na een grondige afweging binnen het bredere kader van beleidsprioritering en budgettaire rationalisatie.

De KVAB kwam als organisatie niet expliciet naar voren in de recente systeemanalyse van het O&O&I-beleid. Deze analyse had tot doel het Vlaamse onderzoeks-, ontwikkelings- en innovatiesysteem te evalueren op impact en efficiëntie, en vormt een belangrijke leidraad voor toekomstige beleidskeuzes.

Het maken van keuzes is nooit eenvoudig, zeker niet wanneer het gaat om instellingen met een lange traditie. Echter, eerder dan de kaasschaaf toe te passen, is gekozen voor een gerichte heroriëntatie van middelen, waarbij werd gekeken naar eerdere evaluaties en prestaties van de betreffende instelling. De hoofdfocus ligt op de versterking van kerntaken en evidence-informed beleid.

Zo wordt de Jonge Academie verder versterkt, werd de VCWI in 2025 reeds versterkt en krijgt VARIO een prominentere rol in het Vlaamse innovatiebeleid, onder meer via de Vlaamse Versnelling in haar geheel én in het O&O&I-luik in het bijzonder. Deze verschuiving sluit aan bij de ambitie om beleidsbeslissingen sterker te onderbouwen met wetenschappelijk bewijs en stakeholderdialoog, zoals ook blijkt uit recente hervormingen bij het FWO en de intensieve en rechtstreekse samenwerking met actoren uit het veld.

Als overgangsbepaling wordt aan KVAB voor 1 jaar een transitie-manager ter beschikking gesteld. Ook de jaarlijkse bijdrage van de Vlaamse overheid aan Regie der Gebouwen voor de ter beschikkingstelling van het Paleis der Academiën wordt in 2026 voorzien. De KVAB heeft op die manier de kans om via een ander financieringsmodel versterkt uit deze beleidsperiode te komen. Zo bestaat de mogelijkheid om de werking via ledenbijdragen uit te bouwen. De daarbij gepaard gaande verhoogde betrokkenheid kan net zijn wat de organisatie nodig heeft om op termijn opnieuw een duidelijke rol op te nemen in het hele O&O&I-ecosysteem.

De Jonge Academie (JA) is een onafhankelijke en kritische denktank bestaande uit excellente jonge wetenschappers en kunstenaars die over de grenzen van disciplines en kennisinstellingen heen de verbinding en dialoog tussen wetenschap, kunst, beleid en maatschappij stimuleert. Daartoe verzorgt de Jonge Academie publicaties, organiseert ze evenementen, is ze actief in internationale netwerken, zoals ALLEA, en is ze ook betrokken in burgerwetenschap. Ook in 2026 ondersteunen we de werkzaamheden van de Jonge Academie.

Bijzondere Onderzoeksfondsen (BOF)

Om de onderzoekersloopbaan voldoende aantrekkelijk te houden, ijveren we ervoor dat excellente onderzoekers voldoende financieringsopportuniteiten hebben. Een belangrijk instrument hiertoe zijn de Bijzondere Onderzoeksfondsen (BOF). Deze middelen stellen de Vlaamse universiteiten in staat om – binnen het raamwerk van de wetgeving over het hoger onderwijs in de Vlaamse Gemeenschap – hun eigen onderzoeksbeleid uit te tekenen.

De BOF-middelen bestaan uit drie onderdelen:

- Basistoelage voor de financiering van mandaten en projecten (88%): Het belangrijkste uitgangspunt is dat de middelen gebruikt worden om fundamenteel, grensverleggend onderzoek te stimuleren.
- Middelen die bestemd zijn voor de financiering van tenure track-mandaten (4%): deze mandaten bieden onderzoekers zicht op een vast benoeming, voor zover de mandaathouder voldoet aan duidelijke, vooraf bepaalde benoemingscriteria.
- Middelen bestemd voor Methusalem-financiering (8%): dit betreft structurele financiering van ervaren Vlaamse toponderzoekers. Deze toponderzoekers hebben tijdens hun loopbaan reeds aangetoond dat ze een onderzoeksgroep kunnen leiden waardoor ze een langlopende vorm van persoonsgebonden financiering krijgen die hen minder afhankelijk maakt van externe, projectmatige financiering en meer stabiliteit geeft aan de onderzoeksgroep. Het gaat over een aanzienlijke projectfinanciering voor 7 jaar die mits positieve evaluatie (al dan niet in vergelijkend perspectief) verlengd kan worden.

Er is gekozen om een beperkte besparing door te voeren op BOF in 2026. Deze moeilijke beslissing is genomen vanuit de overtuiging dat het noodzakelijk was om de programma's van het FWO te vrijwaren gezien uit de systeemanalyse bleek dat deze kanalen reeds onder grote druk staan.

Daarenboven is er ook rekening gehouden met het gegeven dat de universiteiten vanuit wetenschapsbeleid in het verleden een aantal recurrente opstappen gekend hebben en BOF bij vorige besparingsrondes zoveel mogelijk werd ontzien. Concreet wordt de besparing binnen BOF voornamelijk gerealiseerd door de afschaffing van het zogenaamde iBOF-kanaal voor interuniversitaire projecten binnen BOF (iBOF). Deze afschaffing draagt bij aan de rationalisering van de financieringskanalen gezien onderzoeksprojecten met samenwerking tussen de universiteiten op heden reeds ingediend kunnen worden binnen de reguliere FWO-kanalen. Stakeholders gaven aan dat het dupliceren van deze taak binnen de universiteiten gepaard ging met een te hoge overheadkost. Het verdelen van competitieve middelen voor fundamenteel onderzoek komt toe aan het FWO.

Uiteindelijk gaat het om een beperkte vermindering van het totale budget voor BOF. Gezien de indexering die er op BOF zit, is de effectieve besparing beperkt gebleven tot ongeveer 12,2 miljoen euro en komt men voor BOF op iets onder het niveau van 2024.

In 2026 gaan we verder met de inhoudelijke en financiële opvolging van de financiering aan de hand van de jaarlijkse inhoudelijke en financiële rapportering vanuit de universiteiten en de FRIS-data. De volgende beleidsevaluatie van BOF is voorzien voor 2028.

De VLIR speelt een flankerende rol bij BOF via de administratieve ondersteuning van het Gezaghebbende Panel van Vlaams Academisch Bibliografisch Bestand Sociale en Humane Wetenschappen (VABB-SHW). Het werk van dit panel is essentieel voor het berekenen van verschillende BOF-parameters die voortkomen uit VABB-SHW (bv. aantal publicaties in sociale en humane wetenschappen) en beschreven staan in het Besluit van de Vlaamse Regering betreffende de financiering van de Bijzondere Onderzoeksfondsen aan de universiteiten in de Vlaamse Gemeenschap van 21 december 2012 (BOF-besluit).

1.4 Budgettair kader voor het begrotingsjaar

ALGEMEEN FUNDAMENTEEL WETENSCHAPPELIJK ONDERZOEK, MVG excl. DAB

(duizend euro)

	VAK			VEK		
	BA 2025	evolutie	BO 2026	BA 2025	evolutie	BO 2026
ESR-uitgaven (werking en toelagen (WT), lonen (LO), provisies (PR))	0	0	0	0	0	0
Toelagen (interne stromen (IS))	753.613	115.739	869.352	769.414	-19.114	750.300
Overige (leningen (LE), participaties (PA); geen ESR-impact)	0	0	0	0	0	0
Totaal	753.613	115.739	869.352	769.414	-19.114	750.300
Aanwending VAK-ruiter						

Inhoudelijke toelichting evolutie:

Het verschil van 115.739 keuro VAK wordt grotendeels verklaard door een bijstelling bij FWO door jaarlijkse variërende vastleggingskredieten (123.844 keuro). Daarnaast werden besparingen doorgevoerd bij BOF (-14.500 keuro) en KVAB (-756 keuro) en werd eveneens indexatie toegekend aan de betrokken entiteiten.

1.4.1 Departement en IVA's zonder rechtspersoonlijkheid (excl. DAB's)

Ontvangstenartikels

Geen ontvangstenartikels.

Uitgavenartikels

TB0-1TEA2GM-IS – VLIR

Korte inhoud begrotingsartikel:

Het betreft de middelen ter uitvoering van het convenant tussen de Vlaamse Gemeenschap en de VLIR 2023-2027 (23 december 2022) met bijhorend addendum sinds 2025 (2 mei 2025). Het Besluit van de Vlaamse Regering betreffende de financiering van de Bijzondere Onderzoeksfondsen aan de universiteiten in de Vlaamse Gemeenschap van 21 december 2012 (BOF-besluit) vormt hiervoor de wettelijke basis. (OD5-3)

De laatste beleidsevaluatie van het convenant met VLIR vond plaats in 2022 en in 2027 zal er opnieuw een beleidsevaluatie van dit convenant uitgevoerd worden.

Kredietevolutie:

	(duizend euro)	
	VAK	VEK
BA 2025	122	122
<i>Index</i>	0	0
<i>Compensaties</i>	178	178
<i>Andere bijstellingen</i>	0	0
BO 2026	300	300
Aanwending VAK-ruiter		

Inhoudelijke toelichting kredietevolutie:

Het convenant met de VLIR beschrijft waarvoor de middelen zullen worden gebruikt. Het convenant omvat concreet drie verschillende luiken.

- administratieve ondersteuning van het Gezaghebbende Panel van Vlaams Academisch Bibliografisch Bestand Sociale en Humane Wetenschappen (VABB-SHW): 65.508 euro
- de ondersteuning van kennisinstellingen bij de toepassing van diverse internationale regelgeving: 55.951 euro
- hosten van de Vlaamse Commissie voor Wetenschappelijke Integriteit (VCWI) bij VLIR: 177.500 euro + index

	(duizend euro)		
Compensaties	VAK	VEK	Toelichting
Van TB0-1TEA2GR-IS	178	178	Compensatie op basis van addendum convenant VLIR (€178 keuro VCWI middelen)
TOTAAL	178	178	

TB0-1TEA2GR-IS – KVAB

Korte inhoud begrotingsartikel:

Op dit begrotingsartikel wordt de subsidie aan de Jonge Academie (via KVAB) aangerekend. (OD5-3)

De Jonge Academie (JA) is een onafhankelijke en kritische denktank bestaande uit excellente jonge wetenschappers en kunstenaars die over de grenzen van disciplines en kennisinstellingen heen de verbinding en dialoog tussen wetenschap, kunst, beleid en maatschappij stimuleert. Daartoe verzorgt de Jonge Academie publicaties, organiseert ze evenementen, is ze actief in internationale netwerken en is ze ook betrokken in burgerwetenschap. Ook in 2026 ondersteunen we de werkzaamheden van de Jonge Academie.

Kredietevolutie:

	(duizend euro)	
	VAK	VEK
BA 2025	1.191	1.191
<i>Index</i>	9	9
<i>Compensaties</i>	-178	-178
<i>Andere bijstellingen</i>	-756	-756

BO 2026	266	266
Aanwending VAK-ruiter		

Inhoudelijke toelichting kredietevolutie:

De middelen BO 2026 hebben betrekking op de middelen voor de Jonge Academie.

(duizend euro)

Compensaties	VAK	VEK	Toelichting
Naar TB0-1TEA2GM-IS	-178	-178	Compensatie op basis van addendum convenant VLIR (€178 keuro VCWI middelen)
TOTAAL	-178	-178	

(duizend euro)

Andere bijstellingen	VAK	VEK	Toelichting
KVAB	-756	-756	Bijstelling in het kader van besparing 2026.
TOTAAL	-756	-756	

TB0-1TEA2GS-IS – HOGER ONDERWIJS OJO BOF METHUSALEM TENURE TRACK

Korte inhoud begrotingsartikel:

Op dit begrotingsartikel worden de volgende subsidies aangerekend:

- Subsidie aan de universiteiten voor de bevordering hun fundamenteel wetenschappelijk onderzoek: Bijzondere Onderzoeksfondsen Algemeen (BOF-algemeen), BOF in het kader van het Methusalemprogramma en BOF voor de financiering van een Tenure Track-stelsel; (OD5-3)
- Subsidie aan universiteiten in de Vlaamse Gemeenschap die partner zijn bij een associatie in het kader van het programma "Omkadering van Jonge Onderzoekers" (OJO) op basis van de huidige regelgeving. (OD5-3)

De overheidsbijdrage aan de Bijzondere Onderzoeksfondsen wordt wettelijk geregeld in het W&I-decreet (art. 63/1) en meer concreet uitgewerkt in het Besluit van de Vlaamse Regering betreffende de financiering van de Bijzondere Onderzoeksfondsen aan de universiteiten in de Vlaamse Gemeenschap van 21 december 2012 (BOF-besluit).

De OJO-middelen worden wettelijk geregeld in het W&I-decreet (art. 63/4) en meer concreet uitgewerkt in het Besluit van de Vlaamse Regering betreffende de omkadering van jonge onderzoekers van 28 juni 2023 (het OJO-besluit).

Kredietevolutie:

(duizend euro)

	VAK	VEK
BA 2025	274.638	274.638
<i>Index</i>	2.362	2.362
<i>Compensaties</i>	0	0
<i>Andere bijstellingen</i>	-14.500	-14.500
BO 2026	262.500	262.500
Aanwending VAK-ruiter		

Inhoudelijke toelichting kredietevolutie:

Bijzondere Onderzoeksfondsen (BOF)

Er zijn 3 types overheidsbijdragen voor de Bijzondere Onderzoeksfondsen met name de basistoelage, de middelen die bestemd zijn voor de financiering van tenure track-mandaten, en tot slot de middelen die bestemd zijn voor de Methusalem-financiering. De bedragen voor de drie onderdelen zijn als volgt:

- Basistoelage: 224.806 keuro
- Tenure-track: 11.288 keuro
- Methusalem: 20.071 keuro

De verdeling van deze overheidsbijdrage aan de Bijzondere Onderzoeksfondsen tussen de universiteiten gebeurt op basis van een verdeelsleutel die is vastgelegd in het BOF-besluit. Deze verdeelsleutel bestaat uit 3 onderdelen met name een structureel deel, een bibliometrisch deel en tot slot het onderdeel beleidsaccenten. Deze onderdelen bevatten in totaal 9 parameters.

Op deze financiering vindt een besparing plaats van 14,5 miljoen euro.

Omkadering Jonge Onderzoekers (OJO)

Voor 2026 bedragen de OJO-middelen in zijn totaliteit 6.335 keuro. De verdeling van deze OJO-middelen tussen de universiteiten gebeurt op basis van een verdeelsleutel. Deze verdeelsleutel bevat een beperkte sokkel met een gelijke verdeling over de universiteiten en daarnaast 2 parameters met name de doctoraatsparameter die eveneens gebruikt wordt binnen BOF en tot slot een parameter m.b.t. de verdeling van het aantal jonge onderzoekers.

Deze financiering is een volledige verderzetting van het recurrent beleid zonder inhoudelijke of financiële aanpassingen.

(duizend euro)			
Andere bijstellingen	VAK	VEK	Toelichting
BOF – iBOF	-12.500	-12.500	Bijstelling in het kader van besparing 2026.
BOF – Methusalem	-2.000	-2.000	Bijstelling in het kader van besparing 2026.
TOTAAL	-14.500	-14.500	

TB0-1TEA2GT-IS – FWO

Korte inhoud begrotingsartikel:

Op dit begrotingsartikel wordt de toelage voor de werkingskosten (apparaat) van het FWO aangerekend. Hiermee wordt de samenwerkingsovereenkomst 2024-2028 uitgevoerd zoals goedgekeurd door de Vlaamse Regering op 17 mei 2024. (OD5-1)

Kredietevolutie:

(duizend euro)		
	VAK	VEK
BA 2025	23.107	23.107
<i>Index</i>	198	198
<i>Compensaties</i>	863	863
<i>Andere bijstellingen</i>	0	0

BO 2026	24.168	24.168
Aanwending VAK-ruiter		

Inhoudelijke toelichting kredietevolutive:

(duizend euro)

Compensaties	VAK	VEK	Toelichting
Van TB0-1TBA2AH-PR	733	733	Bijkomende middelen i.h.k.v. samenwerkingsovereenkomst FWO-Vl. Gem 2024-2028
Van TC0-1TCA5DY-IS	130	130	Compensatie FWO vanuit VLAIO n.a.v. vertrek FWO-medewerker die via detachering bij het FWO tewerkgesteld was
TOTAAL	863	863	

De samenwerkingsovereenkomst tussen het FWO en de Vlaamse Gemeenschap (2024-2028) voorziet dat het apparaatskrediet minstens 5% dient te bedragen van het gemiddelde vastleggingskrediet op het beleidsartikel van de afgelopen vijf jaar (incl. deze begrotingsronde). In 2026 zorgt dit voor 733 keuro aan extra middelen die voornamelijk zullen ingezet worden om de kosten (IT, expertenvergoedingen, reis-en verblijfkosten,...) verbonden aan de alsmaar toenemende aanvraagmassa te kunnen opvangen. Daarnaast wordt er 130 keuro gecompenseerd vanuit VLAIO doordat een medewerker die sinds 2016 gedetacheerd werd vanuit VLAIO in 2026 terugkeert naar VLAIO. Deze afspraak werd bij de detachering destijds vastgelegd in een samenwerkingsprotocol tussen het FWO en VLAIO.

TB0-1TEA5GT-IS – Fonds Wetenschappelijk Onderzoek

Korte inhoud begrotingsartikel:

Op dit begrotingsartikel worden het vastleggingskrediet en de hieruit voortvloeiende vereffeningen aangerekend voor de onderzoeksprojecten en -mandaten van het FWO. De basis hiervoor is de samenwerkingsovereenkomst 2024-2028 uitgevoerd zoals goedgekeurd door de Vlaamse Regering op 17 mei 2024. (OD5-1)

Kredietevolutive:

(duizend euro)

	VAK	VEK
BA 2025	448.822	464.623
<i>Index</i>	3.960	1.301
<i>Compensaties</i>	-290	-290
<i>Andere bijstellingen</i>	123.844	-8.350
BO 2026	576.336	457.284
Aanwending VAK-ruiter	28.329	

Inhoudelijke toelichting kredietevolutive:

(duizend euro)

Compensaties	VAK	VEK	Toelichting
Van TB0-1TBA2AH-PR	250	250	Frank De Winne-mandaten budget voor 2026
Naar TB0-1TBA2AH-PR	-540	-540	Terugdraaiing middelen Frank De Winne-mandaten 2025
TOTAAL	-290	-290	

De Frank De Winne mandaten werden voor een laatste keer toegekend in 2024. Dit betekent dat dit programma uitdovend is waardoor er een negatieve compensatie ten belope van 290 keuro ontstaat. We onderzoeken in het kader van de vernieuwing van het Impulsprogramma Ruimtevaarteconomie of en hoe we deze acties voortzetten.

(duizend euro)			
Andere bijstellingen	VAK	VEK	Toelichting
Bijstelling door jaarlijkse variërende vastleggingskredieten	0	-8.350	Bijstelling door jaarlijks fluctuerende VAK's en daaruit afgeleide VEK's
Bijstelling door jaarlijkse variërende vastleggingskredieten	123.844	0	Bijstelling door jaarlijks fluctuerende VAK's en daaruit afgeleide VEK's
TOTAAL	123.844	-8.350	

Voor de volledigheid wordt hieronder het overzicht gegeven van de vastleggingskredieten en vereffeningskredieten per decretale opdracht van het FWO:

keuro	VAK	VEK
Algemeen fundamenteel onderzoek	367.887	295.110
Domeinspecifiek fundamenteel onderzoek	21.000	18.561
Strategisch basisonderzoek	94.966	91.700
Onderzoeksinfrastructuur	92.483	51.913
TOTAAL	576.336	457.284

TBO-1TEA2GU-IS – ITG

Korte inhoud begrotingsartikel:

Het betreft de middelen ter uitvoering van het convenant tussen de Vlaamse Regering en het Instituut voor Tropische Geneeskunde in Antwerpen (ITG). Dit begrotingsartikel draagt bij tot het realiseren van strategische doelstelling SD6 en operationele doelstelling OD6-1. De basis voor deze uitgaven zullen gevormd worden door een nieuw convenant voor de periode 2026-2030.

Het ITG focust op wetenschappelijke vooruitgang in tropische geneeskunde en volksgezondheid en wil hiermee de vooruitgang van de wetenschap en gezondheid voor iedereen, verzekeren, door middel van innovatief onderzoek, geavanceerd onderwijs, professionele dienstverlening en capaciteitsopbouw van partnerinstellingen in het Zuiden. Het Instituut combineert wetenschappelijke excellentie met maatschappelijke relevantie. In 2024 werd de evaluatie van het wetenschappelijk onderzoek bij ITG, dat door het Departement WEWIS wordt gesubsidieerd, afgerond.

Kredietevoluitie:

(duizend euro)		
	VAK	VEK
BA 2025	5.733	5.733
<i>Index</i>	49	49
<i>Compensaties</i>	0	0

<i>Andere bijstellingen</i>	0	0
BO 2026	5.782	5.782
Aanwending VAK-ruiter		

Inhoudelijke toelichting kredietevoluitie:

Het betreft de recurrente convenantsmiddelen opgehoogd met de indexatie bij BO 2026. De onderhandelingen over een nieuw convenant 2026-2030 zijn momenteel lopende.

De toegestane middelen zullen onder meer aangewend worden voor het voeren van onderzoek en het onderhouden van infrastructuur. De opvolging gebeurt aan de hand van een set KPI's gericht op wetenschappelijke excellentie, impact, kennisvalorisatie, bereik en samenwerking.

1.4.2 Overige entiteiten onder toezicht

- *Fonds Wetenschappelijk Onderzoek-Vlaanderen (FWO)*

Omschrijving

Deze entiteit draagt bij aan het realiseren van strategische doelstelling SD5 en operationele doelstelling OD5-1.

Voor het FWO omvat dit ISE de financiering van de onderzoeksmandaten en -projecten in het kader van fundamenteel onderzoek. Onderzoeksprojecten worden meestal gefinancierd voor vier jaar. In het geval van mandaten kan het zowel over pre- als postdoctoraal onderzoek gaan.

Beleidszijde

De FWO-begroting voorziet op kruissnelheid in 2026 in de steun aan bijna 2.800 onderzoeksmandaten (inclusief ca. 800 aspiranten strategisch basisonderzoek). De grootste kostenpost binnen dit ISE zijn de fundamentele onderzoeksprojecten voor ruim 173.414 keuro. Hiermee kunnen zo'n 280 nieuwe onderzoeksprojecten gesteund worden.

Het FWO wordt gekenmerkt door jaarlijks fluctuerende en meerjaarlijkse vastleggingskredieten. Dit blijkt duidelijk uit onderstaande tabel waarin de vastleggingskredieten 2025 en 2026 van dit ISE uitgesplitst worden per FWO-kanaal. De grootste delta is voor het Odysseus-kanaal aangezien dit een vijfjaarlijks vastleggingskrediet betreft ten belope van 57.846 keuro. Het totale VAK voor dit ISE zal in 2026 367.887 keuro bedragen.

FWO-kanaal	VAK 2025 (keuro)	VAK 2026 (keuro)
Odysseus	0	57.846
Bilaterale projecten	8.861	1.865
Internationale coördinatieacties	716	716
Wetenschappelijke onderzoeksgemeenschappen	750	750
Fundamentele onderzoeksprojecten	169.740	173.414
Internationale partnerships	6.500	6.500
ERC-opvangprojecten	3.752	3.752
Humanitaire projecten	1.775	1.750
Weave-projecten	3.454	4.408
Born Bunge	204	204

Onderzoeksmandaten (pre-en postdoctoraal)	112.243	111.040
Internationale contacten (reis-en verblijfskredieten onderzoekers)	5.292	5.292
Vakantiegeld uit dienst projecten	350	350
Excellentieprijsen	640	
TOTALE VAK	314.277	367.887

Het FWO beschikt over de mogelijkheid een begrotingsruiter in te zetten. Voor 2026 bedraagt deze ruiter 36.110 keuro (over alle ISE's heen), waarvan 28.329 keuro zal aangewend worden in 2026. Op dit ISE wordt de ruiter aangewend voor de programma's 'bilaterale onderzoeksprojecten' en 'Internationale partnerships (cofunds)' voor resp. 4.325 keuro en 4.400 keuro.

Betaalzijde

Langs betaalzijde is er 295.110 keuro beschikbaar. Dit is een toename van 3.174 keuro t.o.v. BA 2025. Dit cijfer is het resultaat van alle lopende projecten met hun eigen (soms wijzigende) betaalkalender. Het spreekt voor zich dat fluctuerende vastleggingskredieten ook fluctuerende vereffeningskredieten veroorzaken.

FWO-kanaal	VEK 2025 (keuro)	VEK 2026 (keuro)
Odysseus	7.310	9.257
Bilaterale projecten	4.013	3.673
Internationale coördinatieacties	642	666
Wetenschappelijke onderzoeksgemeenschappen	733	749
Fundamentele onderzoeksprojecten (incl. Weave en internationale partnerships)	148.638	154.666
ERC-opvangprojecten	2.344	1.898
Humanitaire projecten	1.898	1.800
Born Bunge	204	204
Eos	12.633	10.514
Onderzoeksmandaten (pre-en postdoctoraal)	107.240	106.041
Vakantiegeld uit dienst projecten	350	350
Internationale contacten (reis-en verblijfskredieten onderzoekers)	5.291	5.292
Excellentieprijsen	640	
TOTALE VEK	291.936	295.110

Onderstaand overzicht beperkt zich tot de voornaamste VEK-verschillen ten opzichte van vorig jaar:

- Odysseus: er is een toename van 1.947 keuro t.o.v. 2025. Dit komt doordat een groot project tijdens de vorige call (2023) uiteindelijk werd teruggetrokken. Het beschikbaar krediet wordt dan gerecupereerd voor een volgende call (2025).
- Fundamentele onderzoeksprojecten (incl. Weave-projecten en internationale partnerships): hier betreft het een toename 6.028 keuro. Dit kan verklaard worden door de indexeringen die afgelopen jaren vooral aan

de fundamentele onderzoeksprojecten werden toegevoegd om de slaagkans te verbeteren. Bovendien werd het EOS-budget (een vierjaarlijks vastleggingskrediet van 69.047 keuro) toegevoegd aan deze projecten, wat uiteraard ook zorgt voor een hogere VEK de komende jaren.

- EOS: dit betreft een daling van -2.119 keuro. Dit programma is aflopend waardoor het VEK een dalende tendens vertoont. 2026 en 2027 zijn de laatste jaren waarin er nog aanrekeningen zullen gebeuren.
- Onderzoeksmandaten: -1.199 keuro dankzij fiscale en parafiscale meerontvangsten.
- Excellentieprijs: -640 keuro (vijfjaarlijkse toekenningen en uitbetalingen).

Ontvangsten

Langs ontvangstenzijde stijgt ESR 46.10 door de toename in het VEK zoals hierboven beschreven.

Het FWO beschikt naast Vlaamse middelen ook in mindere mate over federale en Europese middelen. Op ESR 38.60 worden de ontvangsten begroot uit de wetenschappelijke Maribel (22.580 keuro), de niet door te storten bedrijfsvoorheffing voor kenniswerkers (13.000 keuro) en de recuperatie van de werkgeversbijdrage voor sociale zekerheid krachtens KB 5/3/97 (8.450 keuro). Deze middelen zijn essentieel om jaarlijks ca. 37 postdoctorale en 52 predoctorale extra onderzoekers te financieren. T.o.v. 2025 is er een toename van deze fiscale en parafiscale maatregelen van ca. 2.000 keuro. Op ESR 39.10 worden de ontvangsten geboekt die komen vanuit de Europese Commissie voor internationale partnerships (1.163 keuro).

Uitgaven

De kosten van de onderzoeksmandaten en de eigen loonkosten van het FWO-personeel vindt men terug op ESR 11.11, 11.12 en 11.20. Deze ESR-codes nemen toe met resp. 685 keuro, 5 keuro en 208 keuro, dit als gevolg van de bijkomende middelen voor het apparaatskrediet. Aangezien dit over personeels- en werkingskosten gaat, geldt dit zowel voor VEK als VAK. Globaal gezien is er een stijging van de uitgaven op dit ISE, voornamelijk veroorzaakt door de uitbreiding van het Weave-programma en de fundamentele onderzoeksprojecten. De toename kan vooral afgeleid worden uit de vermeerdering op ESR 41.50 (+10.704 keuro).

Langs VAK-zijde lijkt er een substantieel verschil op ESR 11.11 (lonen fundamentele onderzoeksmandaten). Dit is echter louter te wijten aan de begrotingsruiter die bij BA 2025 verkeerdelijk bij de ESR-uitgaven werd afgehaald en toegevoegd aan interne stromen (ESR 41.50). Dit zal in het najaar van 2025 worden rechtgezet. Dit bemoeilijkt de vergelijking tussen beide jaren. Globaal genomen kan echter gesteld worden dat voor dit ISE er een toename is van 53.610 keuro (vnl. door het Odysseus-programma dat in 2026 een vijfjaarlijkse VAK heeft van 57.845 keuro, terwijl er voor de bilaterale onderzoeksprojecten 6.996 keuro minder VAK beschikbaar is dan vorig jaar (fluctuerende VAK)). Dankzij indexeringsmiddelen is er een toename van 2.761 keuro op dit ISE.

Globaal gezien (over de hele ESR-rekening) neemt het vorderingensaldo af met 7.711 keuro. Er is een positief effect op het vorderingensaldo door de toename van de uitgaande interne stromen (976 keuro) en de daling van de ontvangen toelagen (6.735 keuro).

2. Inhoudelijk structuurelement "Domeinspecifiek fundamenteel onderzoek"

2.1 Prestatie-indicatoren

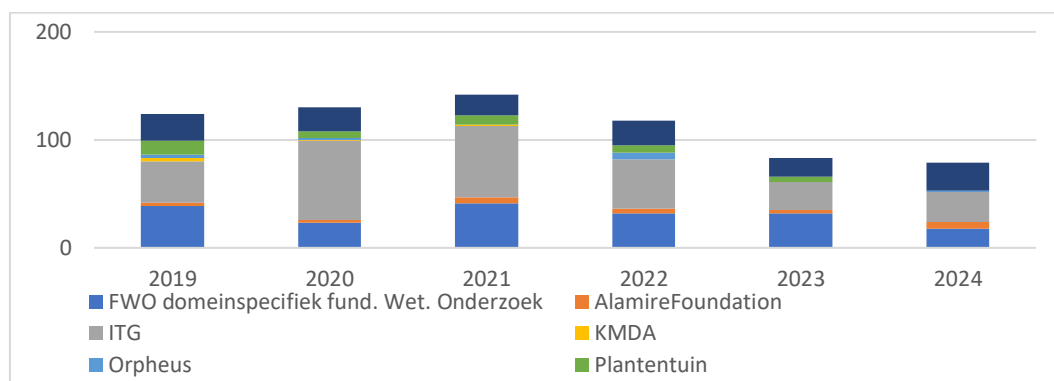
Benaming	Publicatieprofiel van de Vlaamse onderzoeker
Definitie	Het profiel van Vlaanderen over de verschillende vakgebieden afgezet ten opzichte van profiel van de EU in zijn geheel
Laatste gekende waarde	Legend: 2011-2016 (light blue), 2018-2023 (dark blue), Wereldstandaard (red)
Streefwaarde	De cijfers in deze grafiek zijn gebalanceerd wat betekent dat een stijging in een bepaald domein moet gecompenseerd worden door een daling in een ander. Een verandering in de grafiek kan dus veroorzaakt worden door drie onderliggende evoluties. • Eenzijdige stijging van output in 1 domein: stijging van 1 domein en daling van alle andere • Eenzijdige daling van output in 1 domein: daling in dit ene domein en stijging in alle andere • Verschuiving van activiteiten van 1 domein naar een ander: stijging in 1 domein en daling in het andere. De overige domeinen blijven dan constant
Beleidsmatige relevantie	Beleidsmatig is deze indicator relevant omdat hij inzicht biedt in de sterktes, specialisaties en evoluties binnen het Vlaamse onderzoekslandschap. De indicator maakt het mogelijk om te monitoren of het beleid erin slaagt om strategische keuzes en investeringen in bepaalde domeinen te vertalen naar een internationaal zichtbaar en onderscheidend

	onderzoeksprofiel. Zo ondersteunt deze indicator de strategische doelstelling door te tonen of Vlaanderen zijn positie in prioritaire wetenschapsdomeinen kan versterken en uitbouwen.
Koppeling met Duurzame Ontwikkelingsdoelstellingen of Landenspecifieke Aanbevelingen	SDG 9. Industrie, innovatie en infrastructuur
Budgettaire relevantie	De budgettaire relevantie van deze indicator komt tot uiting in de mate waarin middelen worden ingezet om onderzoek in specifieke domeinen te stimuleren en te ondersteunen. Door gerichte financiering kunnen beleidsaccenten worden gelegd, bijvoorbeeld via programma's, convenanten of infrastructuur, waardoor het publicatieprofiel kan verschuiven in lijn met strategische prioriteiten. Deze indicator dekt het volledige ISE.

Vlaanderen wordt gezien als het westers model met bio- en medische wetenschappen als overheersende gebieden. Wel is het profiel van de tweede periode enigszins veranderd en wel door een stijging in de sociale wetenschappen (SOC1 & SOC2) en de neurowetenschappen (NEUR). Maar het 'paradigmatische' basistype van het Vlaams profiel is onveranderd gebleven.

Benaming	Aantal projecten gefinancierd onder deze ISE
Definitie	Som van het aantal projecten en mandaten gefinancierd door FWO-fundamenteel klinische mandaten, FWO-toegepast biomedisch onderzoek of uitgevoerd aan het Orpheus Instituut, KMDA, de Alamire Foundation, VLIZ, Plantentuin Meise, gestart in (huidig jaar - 1), zoals gemeten in de FRIS-databank op 23 juli van het huidig jaar
Laatste gekende waarde	2024: 79
Streefwaarde	Een streefwaarde is arbitrair vermits het aantal kan afhangen van de grootte van de projecten. We verwachten een 30-tal projecten per jaar
Beleidsmatige relevantie	Beleidsmatig is deze indicator relevant omdat hij inzicht biedt in de mate waarin het beleid onderzoekers en instellingen in staat stelt om diepgaand en vernieuwend onderzoek te doen binnen strategisch gekozen domeinen. Een voldoende groot aantal gefinancierde projecten wijst op een breed en toegankelijk onderzoekslandschap, waarin thematische expertise wordt opgebouwd en versterkt. De indicator ondersteunt de strategische doelstelling door te monitoren of het beleid effectief bijdraagt aan het uitbouwen van Vlaamse sterktes in prioritaire wetenschapsdomeinen.

Koppeling met Duurzame Ontwikkelingsdoelstellingen of Landenspecifieke Aanbevelingen	SDG 9. Industrie, innovatie en infrastructuur
Budgettaire relevantie	De budgettaire relevantie van deze indicator is rechtstreeks: het aantal gefinancierde projecten hangt direct samen met de beschikbare middelen voor domeinspecifiek onderzoek. Door voldoende budget te voorzien, kan het beleid meer onderzoekers en projecten ondersteunen in de gekozen domeinen, wat op termijn bijdraagt aan de wetenschappelijke, maatschappelijke en economische impact van het Vlaamse onderzoek. De indicator dekt het volledige ISE.
Soort indicator	Outputindicator
Berekeningswijze	Berekening op basis van FRIS-databank
Bron	FRIS https://researchportal.be/nl
Meetfrequentie	Jaarlijks

Figuur 8 Evolutie projecten domeinspecifiek onderzoek volgens startjaar (berekening FRIS)

Het aantal projecten blijft relatief constant over de jaren. In 2023 was er een daling in het aantal ITG projecten, dit bleef constant in 2024. In 2024 is er een schijnbare daling. Dit is echter te verklaren door begrotingstechnische redenen. De tijdslijn voor TBM-projecten is gewijzigd waardoor projecten niet meer starten in het jaar van toekenning maar op 1 januari het volgende jaar.

2.2 Strategische doelstellingen

SD6: We excelleren internationaal in thematische wetenschapsdomeinen.

Vlaanderen huisvest een indrukwekkende rijkdom aan wetenschappelijke expertise. Via financieringskanalen zoals het Fonds Wetenschappelijk Onderzoek (FWO), het Bijzonder Onderzoeksfonds (BOF) en het Industrieel Onderzoeksfonds (IOF) ondersteunen we onze universiteiten bij deze excellentie en stimuleren we grensverleggend onderzoek dat Vlaanderen op de wereldkaart plaatst.

Naast de universiteiten die internationaal erkend zijn en de thuisbasis vormen van toponderzoekers in uiteenlopende domeinen kent Vlaanderen ook een ecosysteem

van thematisch gespecialiseerde kennisinstellingen die een cruciale rol spelen in het verdiepen en verbreden van onze wetenschappelijke sterktes. Deze instellingen richten zich op specifieke maatschappelijke en wetenschappelijke uitdagingen en dragen bij aan de ontwikkeling van kennis die direct relevant is voor het beleid en de samenleving.

Binnen deze groep van instellingen, bevinden zich ook de zes Vlaamse Wetenschappelijke Instellingen (VWI's). Ze doen zowel fundamenteel onderzoek als wetenschappelijke onderbouwing van beleidsbeslissingen door toegepast onderzoek. De VWI's spelen een cruciale rol in de beleidsvoorbereiding en -evaluatie voor landbouw, natuurbescherming, watergebonden infrastructuur, kunst en onroerend erfgoed.

Vanuit mijn beleid ondersteunen we het excellent onderzoek in Vlaanderen binnen diverse thematische wetenschappelijke instellingen en meerdere VWI's. Onderzoeksresultaten van hoge kwaliteit dragen bij tot het vergroten van onze kennis en bieden mogelijkheden tot latere economische en maatschappelijke valorisatie.

2.3 Operationele doelstellingen

OD6-1: We bouwen onze wetenschappelijke instellingen in Vlaanderen verder uit zodat ze excellent onderzoek kunnen uitvoeren in internationale context in thematische wetenschapsdomeinen.

Alamire

De Alamire Foundation ontvangt sinds 2018 een subsidie voor het uitvoeren en het coördineren van (interdisciplinair) musicologisch onderzoek naar het muziekleven in de lage landen tijdens het Ancien Regime, en de valorisatie ervan.

Het nieuwe convenant loopt van 1 juli 2024 tot en met 31 december 2029. In vergelijking met het vorige convenant worden de werkzaamheden van de drie bestaande onderzoekslijnen voortgezet en verder uitgebouwd, zij het met een hoger ambitieniveau.

- De onderzoekslijn "de omslag van materieel naar digitaal erfgoed d.m.v. bronnenonderzoek" heeft Alamire Foundation als voornaamste doel de digitalisering en de ter beschikkingstelling van kwetsbare en verspreide muziekhandschriften en drukken met behulp van het geavanceerde Alamire Digital Lab.
- Met de onderzoekslijn "van visueel naar klinkend erfgoed d.m.v. praktijkgericht onderzoek" wenst Alamire Foundation, voorbij louter traditioneel musicologisch onderzoek, de kloof tussen genoteerde en klinkende muziek te overbruggen. Om dit traject te faciliteren en te optimaliseren, wordt een tweeledig Sound Lab – met een A(nalytisch) en een I(nteractief) Lab – uitgebouwd
- I.h.k.v. de onderzoekslijn "Van verborgen naar toegankelijk erfgoed via outreach-gericht onderzoek" fungeert het Huis van de Polyfonie als centrum voor wetenschapscommunicatie en valorisatie, gericht op brede maatschappelijke verspreiding. Via open access-tools en educatieve initiatieven wil de Alamire Foundation de Vlaamse polyfonie verankeren in het collectieve geheugen.
- Naast de voortzetting van de bestaande onderzoekslijnen, wordt de algemene werking uitgebreid met de introductie van een vierde hoogtechnologische onderzoekslijn (van klinkend naar audiovisueel erfgoed

d.m.v. multimedia onderzoek) met de uitbouw van het Alamire XR Studio als bijkomende operationele doelstelling. Hiermee wenst men polyfone muziek in een Mixed Reality-omgeving audiovisueel gepresenteerd, waarbij beeld en geluid synchroon worden geïntegreerd.

Koninklijke Maatschappij voor Dierkunde te Antwerpen (KMDA)

Het wetenschappelijk onderzoek bij de Koninklijke Maatschappij voor Dierkunde te Antwerpen (KMDA) wordt uitgevoerd door het "Centre for Research and Conservation" (afgekort KMDA-CRC). Het KMDA-CRC heeft tot doel wetenschappelijk onderzoek uit te voeren ter ondersteuning van het dagelijkse werk van de Zoo en ter bescherming van dieren in de natuur en hun leefomgeving.

Aangezien 2026 het laatste jaar is van het huidige convenant, starten we in de eerste jaarhelft van 2026 een 5-jaarlijkse beleidsevaluatie die wordt gecoördineerd door de evaluatiecel van het Departement WEWIS. O.b.v. de bevindingen en aanbevelingen uit deze beleidsevaluatie zal in de tweede jaarhelft een nieuw convenant voorbereid worden.

Orpheus

Orpheus doet onderzoek naar muziek, de processen van het maken van muziek en het begrijpen van deze processen. Met de subsidie kan Orpheus zich verder ontwikkelen, zijn netwerken versterken en digitaal transformeren. De subsidies aan Orpheus hebben in 2025 duidelijk hun vruchten afgeworpen gezien het Orpheus Instituut in 2025 een Advanced Grant van de European Research Council (ERC) heeft behaald. Dit was de eerste ERC Advanced Grant die ooit is toegekend voor Artistiek Onderzoek.

Aangezien 2026 het laatste jaar is van het huidige convenant wordt er in de eerste jaarhelft van 2026 een 5-jaarlijkse beleidsevaluatie uitgevoerd die wordt gecoördineerd door de evaluatiecel van het Departement WEWIS. De vorige beleidsevaluatie werd uitgevoerd in 2021. O.b.v. de bevindingen en aanbevelingen uit de beleidsevaluatie van 2026 zal in de tweede jaarhelft een nieuw convenant voorbereid worden. Hierbij zal rekening gehouden worden met de resultaten uit verschillende lopende O&O&I-trajecten binnen wetenschapsbeleid.

Vlaams Instituut voor de Zee (VLIZ)

De missie van Vlaams Instituut voor de Zee vzw is het versterken van de mariene kennisopbouw en de excellentie van het marien onderzoek in Vlaanderen.

De doelgroepen voor kennisopbouw zijn zowel de mariene onderzoeksgemeenschap als het onderwijsveld, het grote publiek, de beleidsverantwoordelijken en de industrie (in het bijzonder de blauwe economie, cf. Blauwe Cluster). Naast de ondersteuning van het eigen onderzoeksmandaat van VLIZ wordt hiermee ook de brede mariene onderzoeksgemeenschap in Vlaanderen, verspreid over 94 'Mariene Onderzoeksgroepen' (MOG's) bediend inzake onderzoeksinfrastructuur en mogelijkheden tot samenwerking.

Strategische projecten waar VLIZ in de huidige convenantsperiode 2022-2026 (beslissing Vlaamse Regering 17 december 2021) verder op focust, zijn: AI en Big data, technologische innovatie, Open Science en Citizen-Science.

In 2026 wordt de instelling geëvalueerd met het oog op de vernieuwing van het convenant tegen het einde van 2026.

Agentschap Plantentuin Meise (APM)

Het Agentschap Plantentuin Meise is een wereldwijd erkende botanische Plantentuin die zich inzet voor de studie en het behoud van planten en zijn kennis deelt met het publiek om plantbewustzijn te vergroten. Met zijn rijke erfgoed, wereldberoemde collecties en strategische visie streeft APM ernaar zijn maatschappelijke impact te vergroten.

Het onderzoek van APM spitst zich toe op de plantkunde om de kennis over planten te vergroten en te verspreiden en zo bij te dragen aan de bescherming van de biodiversiteit in het kader van het verdrag inzake biologische diversiteit meer bepaald in het kader van het Kuming Montreal Global Biodiversity Framework. Het domein is publiek toegankelijk en is een belangrijke toeristische attractie in de Groene Gordel.

In 2025 werd een evaluatie uitgevoerd van het Agentschap, waarvan de aanbevelingen meegenomen zullen worden in de uitvoering in 2026 van het ondernemingsplan 2025-2029. Een van de aanbevelingen voor de Vlaamse overheid is in ieder geval om te blijven investeren in de kerntaken van de Plantentuin.

We investeren in 2026 ook in de verdere ontwikkeling van APM door middel van het Masterplan, dat via 3 fasen verloopt:

- De infrastructuurwerken uit de 1ste fase (inganggebouwen, serrecomplex) zijn afgewerkt.
- De werken van de 2de fase zijn deels uitgevoerd (renovatie 1ste deel buitengevels Plantenpaleis, 1ste deel parking), deels in uitvoering (nieuw technisch gebouw en renovatie energiehuis, renovatie Pachthofzone met de bouw van een nieuw restaurant) en werden deels uitgesteld (renovatie kasteel, renovatie 2de deel buitengevels Plantenpaleis, renovatie wegen, 2de deel parking) omwille van de sterk gestegen bouwkost tussen 2014 en 2024 (stijging ABEX met 42%). Deze fase ronden we af in 2026 en 2027 met de afwerking van de renovatie van de buitenschil Plantenpaleis en met de renovatie van de wegen en het kasteel
- De derde fase (met onder andere de renovatie van het Herbariumgebouw tot Onderzoekscampus) zal worden opgestart in 2026. De bouwkundige staat van het gebouw (betonrot, asbestproblematiek tegels, niet conforme elektriciteit, ontbreken ventilatie, ondermaatse isolatie,...) is in die mate problematisch dat verder uitstel niet wenselijk is. In 2026 stellen we het bouwteam aan dat vervolgens kan beginnen met de voorbereiding van de renovatie. In 2027 wordt fase 3 verder voorbereid met de verhuis van de wetenschappelijke collecties (bibliotheek en herbarium) en een aantal bijkomende onderzoeken. Vanaf 2028 wordt effectief gestart met de fase 3 renovatie van de onderzoekscampus.

Instituut voor Tropische Geneeskunde (ITG)

Het Instituut voor Tropische Geneeskunde (ITG) is een instelling die naast onderwijs en dienstverlening ook aan wetenschappelijk onderzoek doet. ITG ontvangt hiervoor aparte financiering van het Departement EWI. Het onderzoekt tropische ziekten en mondiale gezondheidszorg, inclusief pandemische paraatheid. Prioriteiten zijn duurzame en rechtvaardige zorg, ziektepreventie, bestrijding en eliminatie van ziekten zoals malaria en tuberculose, en opkomende infecties. Antimicrobiële resistentie (AMR) blijft een belangrijk thema. Onderzoek varieert

van moleculaire biologie tot sociale wetenschappen, uitgevoerd in Antwerpen en internationaal, in samenwerking met wetenschappers wereldwijd.

Het convenant 2020-2024 werd met een jaar verlengd met het oog op de integratie van de overeenkomsten van ITG met de departementen WEWIS en OV. Het streefdoel is om eind 2025 te landen met een convenant voor de periode 2026-2030. 2026 wordt aldus het eerste jaar van de uitvoering van het convenant.

De middelen staan onder ISE 1 "Algemeen fundamenteel wetenschappelijk onderzoek" (TB0-1TEA2GT-IS).

OD6-2: We versterken de identiteit van onze zes Vlaamse Wetenschappelijke Instellingen door hun onderzoeksbeleid en -output op te volgen en te integreren in het brede Vlaamse wetenschap- en innovatiebeleid

Vanuit de vertegenwoordiging van de minister bevoegd voor Onderzoek in de beheerscommissies van EV ILVO en EV INBO wordt het onderzoek binnen deze twee VWI's nauw opgevolgd door het departement WEWIS. Sinds 2025 worden de middelen vanuit de Vlaamse overheid voor EV ILVO ook verstrekt via WEWIS. Op die manier is er een sterke link tussen het departement en deze VWI.

Binnen hierboven vermeld traject 2 van de O&O&I-trajecten werden de VWI's eveneens meegenomen als belangrijke stakeholder in het ecosysteem. Gezien samenwerking één van de algemene principes is die uit deze trajectgroep naar boven is gekomen als elementair voor een goed werkend ecosysteem is hier ook volop op ingezet.

Op basis van de gesprekken en voorstellen van trajectgroep 2, werd op 3 oktober 2025 een mededeling aan de Vlaamse Regering gepresenteerd. Deze mededeling speelde rechtstreeks in op de vraag in het regeerakkoord om van het FWO meer het huis van iedere excellente onderzoeker te maken. De verdere modaliteiten van deze nauwere samenwerking o.a. via meer gedeelde aanstellingen worden in de tweede helft van 2025 uitgewerkt zodat de uitvoering hiervan effectief in de loop van 2026 een aanvang kan nemen. De VWI's zullen hierdoor meer verweven zitten in het landschap en hun toegangsmogelijkheden tot het FWO als huis van iedere excellente onderzoeker zullen hierdoor ook vergroten. Hetzelfde geldt bovendien ook voor de andere wetenschappelijke instellingen die ons landschap rijk is.

Toekomstige wijzigingen in het landschap en de impact hiervan o.a. op de toegang tot het FWO zullen ook gemonitord worden.

2.4 Budgettair kader voor het begrotingsjaar

DOMEINSPECIFIEK FUNDAMENTEEL WETENSCHAPPELIJK ONDERZOEK, MVG excl. DAB

	VAK			VEK		
	BA 2025	evolutie	BO 2026	BA 2025	evolutie	BO 2026
ESR-uitgaven (werking en toelagen (WT), lonen (LO),	3.059	24	3.083	3.059	24	3.083

provisies (PR))						
Toelagen (interne stromen (IS))	25.702	3.185	28.887	31.947	3.185	35.132
Overige (leningen (LE), participaties (PA); geen ESR-impact)	0	0	0	0	0	0
Totaal	28.761	3.209	31.970	35.006	3.209	38.215
Aanwending VAK-ruiter						

Inhoudelijke toelichting evolutie:

De evolutie van de VAK-middelen (3.185 keuro) wordt grotendeels verklaard door middelen voor fase 3 van het masterplan van Agentschap Plantentuin Meise APM (3.000 keuro) en toegekende indexatiemiddelen.

2.4.1 Departement en IVA's zonder rechtspersoonlijkheid (excl. DAB's)

Ontvangstenartikels

Geen ontvangstenartikels

Uitgavenartikels

TB0-1TEA2HA-WT – ALAMIRE

Korte inhoud begrotingsartikel:

Het betreft de middelen ter uitvoering van het convenant 2024-2029 tussen de Vlaamse Regering en de Alamire Foundation (VR van 7 juni 2024). (OD6-1)

De Alamire Foundation is een onderzoeksinstituut die (interdisciplinair) musicologisch onderzoek voert en coördineert naar het muziekleven in de lage landen tijdens het Ancien Regime, inclusief de valorisatie ervan. Gedurende de lopende convenantsperiode zal men inzetten op de verdere verbreding en consolidering van de werking, resultaten d.m.v. multi- en interdisciplinair onderzoek te linken, het bereik van haar onderzoek te vergroten en door in te zetten op de verdere internationalisering van haar activiteiten.

Kredietevolutie:

	(duizend euro)	
	VAK	VEK
BA 2025	1.064	1.064
<i>Index</i>	9	9
<i>Compensaties</i>	0	0
<i>Andere bijstellingen</i>	0	0
BO 2026	1.073	1.073
Aanwending VAK-ruiter		

Inhoudelijke toelichting kredietevolutie:

De subsidie ter uitvoering van het Strategisch Plan 2024 – 2029 bedraagt in 2026 in totaliteit 1.073 keuro. Deze subsidie werd eerder bij BA 2025 naar boven bijgesteld ten einde in lijn te zijn met de modaliteiten van het convenant.

De toegekende middelen zullen onder meer aangewend worden voor het voeren van musicologisch onderzoek en het onderhouden en verder uitbouwen van haar (onderzoeks)infrastructuur. De opvolging ervan zal gebeuren op basis van een reeks KPI's alsook KM's (kwalitatieve monitoring).

Binnen het convenant zijn verschillende KPI's opgenomen die ofwel jaarlijks ofwel over de volledige termijn van het convenant gemeten worden via de inhoudelijke en financiële rapportering. Concreet omvatten deze o.a. de digitalisatie en ontsluiting van bronnen, publicaties, verworven externe financiering, aantal wetenschappelijke conferenties, etc. Daarnaast bevat het convenant ook een aantal kwalitatieve waarden (KW's) waarbij er vanuit een kwalitatief perspectief wordt gekeken naar de manier waarop en op welke doelgroepen de prestaties van Alamire Foundation een impact heeft gehad. Hier wordt concreet gekeken naar de onderzoeksoutput, valorisatie en communicatie.

TBO-1TEA2HB-WT – KMDA

Korte inhoud begrotingsartikel:

Het betreft de middelen ter uitvoering van het convenant 2022-2026 tussen de Vlaamse Regering en de Koninklijke Maatschappij voor Dierkunde te Antwerpen (KMDA) (VR van 17 december 2021). (OD6-1)

Het wetenschappelijk onderzoek bij de Koninklijke Maatschappij voor Dierkunde te Antwerpen (KMDA) wordt uitgevoerd door het "Centre for Research and Conservation" (afgekort KMDA-CRC). Het KMDA-CRC heeft tot doel wetenschappelijk onderzoek uit te voeren ter ondersteuning van het dagelijkse werk van de Zoo en ter bescherming van dieren in de natuur en hun leefomgeving.

Kredietevolutie:

	(duizend euro)	
	VAK	VEK
BA 2025	1.206	1.206
<i>Index</i>	10	10
<i>Compensaties</i>	0	0
<i>Andere bijstellingen</i>	0	0
BO 2026	1.216	1.216
Aanwending VAK-ruiter		

Inhoudelijke toelichting kredietevolutie:

Voor 2026 bedraagt de subsidie ter uitvoering van het Strategisch Plan 2022-2026 1.216 keuro. Het betreft de recurrente middelen uit het lopende convenant 2022-2026.

De toegekende middelen zullen aangewend worden voor het uitvoeren van wetenschappelijk onderzoek op het gebied van instandhoudingsprojecten in dierentuinen en in de natuur waarin CRC de leiding neemt voor een resem bedreigde diersoorten als de okapi's, bonobo's, monniksgieren, etc.

Binnen het convenant zijn verschillende KPI's opgenomen die oftewel jaarlijks oftewel bij het einde van het convenant opgevolgd worden via de inhoudelijke en

financiële rapportering. Het betreft o.a. aantal publicaties, aantal doctoraten, verworven externe financiering, wetenschappelijke bijeenkomsten, etc. Daarnaast bevat het convenant een luik kwalitatieve monitoring waarbij er over de impact van de ondernomen activiteiten wordt gerapporteerd. Deze subsidie is een verderzetting van het recurrente beleid.

TB0-1TEA2HC-WT – ORPHEUS

Korte inhoud begrotingsartikel:

Het betreft de middelen ter uitvoering van het convenant tussen de Vlaamse Gemeenschap en het Orpheus Instituut 2022-2026 (VR van 17 december 2021). (OD6-1)

De missie van Orpheus is het produceren en bevorderen van het hoogste kwaliteit onderzoek naar muziek, de processen van het maken van muziek en het begrijpen van deze processen.

Kredietevolutie:

	(duizend euro)	
	VAK	VEK
BA 2025	789	789
<i>Index</i>	5	5
<i>Compensaties</i>	0	0
<i>Andere bijstellingen</i>	0	0
BO 2026	794	794
Aanwending VAK-ruiter		

Inhoudelijke toelichting kredietevolutie:

Het betreft de recurrente middelen uit het lopende convenant 2022-2026.

De opvolging van deze uitgaven gebeurt aan de hand van KPI's en een jaarlijkse inhoudelijke en financiële rapportering. Concreet gaat het o.a. over aantal publicaties, aantal internationale onderzoeksprojecten, aantal conferenties, aantal doctoraatsprojecten, verworven externe financiering, etc.

TB0-1TEA2HQ-IS – VLAAMS INSTITUUT VOOR DE ZEE

Korte inhoud begrotingsartikel:

Het betreft de middelen ter uitvoering van het convenant tussen de Vlaamse Regering het Vlaams Instituut voor de Zee (VLIZ). De toelage aan het VLIZ dient tot uitvoering van het convenant 2022-2026 (VR van 17 december 2021). (OD6-1)

Het Vlaams Instituut voor de Zee (VLIZ) is een kennis- en onderzoekscentrum dat de mariene wetenschappen in Vlaanderen ondersteunt en internationale samenwerking rond zeeonderzoek stimuleert.

Kredietevolutie:

	(duizend euro)	
	VAK	VEK
BA 2025	9.879	9.879
<i>Index</i>	80	80
<i>Compensaties</i>	0	0
<i>Andere bijstellingen</i>	0	0
BO 2026	9.959	9.959

Aanwending VAK-ruiter		
-----------------------	--	--

Inhoudelijke toelichting kredietevolutie:

Het betreft de recurrente middelen uit het lopende convenant 2022-2026 en een bijkomend indexatiebedrag bij BO26. Een jaarlijks werkplan bepaalt, binnen de strategische en operationele doelstellingen van de instelling waarvoor de middelen worden ingezet. Er is afstemming tussen de activiteiten van de departementen Wetenschapsondersteuning (die instaat voor de bibliotheek, het datacentrum, de algemene IT, de diverse onderzoeksinfrastructuren, de wetenschapscommunicatie), Onderzoek (met teams rond kustgebonden klimaatverandering, 'oceaangezondheid en menselijke gezondheid', het mariene observatiecentrum dat datagedreven onderzoek promoot), Valorisatie en Innovatie (met werk rond beleidsinformatie, het Marine Robotics Centre), Internationalisering, en tenslotte Centraal Ondersteunende Diensten. Een gereserveerd deel van de middelen staat in voor de uitvoering van engagementen van de Vlaamse overheid ten aanzien van partnerorganisaties die VLIZ ook mee huisvest (European Marine Board, UNESCO IOC IODE Project Office, het Europese EMODnet) of ondersteunt (JPI Oceans). De werkmiddelen van VLIZ dragen ook voor één derde bij aan de werkmiddelen van het Vlaamse onderzoeksschip rv Simon Stevin, nautisch uitgebaat door DAB Vloot.

TB0-1TEA2HU-IS – AGENTSCHAP PLANTENTUIN MEISE

Korte inhoud begrotingsartikel:

Het betreft de middelen voor de werking van het Agentschap Plantentuin Meise. Het Agentschap Plantentuin Meise is een internationale wetenschappelijke onderzoeksinstelling en een botanische tuin met unieke plantencollecties. (OD6-1)

Het budget op dit begrotingsartikel zal gebruikt worden voor het uitvoeren van de kerntaken van APM zoals vastgelegd in het oprichtingsdecreet van 6 december 2013 houdende de oprichting van het publiekrechtelijk vormgegeven extern verzelfstandigde Agentschap Plantentuin Meise. Dit oprichtingsdecreet, formeel van kracht sinds 1 januari 2014, biedt een formeel kader voor de missie, wetenschappelijke doelstellingen en verantwoordelijkheden van Plantentuin Meise.

Het Agentschap streeft ernaar een toonaangevende, inclusieve en duurzame organisatie te zijn die via excellent onderzoek, samenwerking en educatie de wereldwijde planten-, schimmel- en algen diversiteit verkent, beschermt, valoriseert en toegankelijk maakt voor wetenschap, natuurbehoud, landbouw, voedselzekerheid en samenleving.

Kredietevolutie:

	(duizend euro)	
	VAK	VEK
BA 2025	15.771	15.771
<i>Index</i>	119	119
<i>Compensaties</i>	-14	-14
<i>Andere bijstellingen</i>	0	0
BO 2026	15.876	15.876
Aanwending VAK-ruiter		

Inhoudelijke toelichting kredietevolutie:

Het betreft de recurrente werkmiddelen en een bijkomend indexatiebedrag bij BO26. Daarnaast wordt nog -14 keuro gecompenseerd in het kader van het actieplan energie-efficiëntie.

De toegekende middelen worden onder meer gebruikt voor het in dienst houden van onderzoekers en het onderhouden van de collectie.

(duizend euro)			
Compensaties	VAK	VEK	Toelichting
Naar CB0-1CBX2AC-PR	-14	-14	Actieplan Energie-efficiëntie BO 2026
TOTAAL	-14	-14	

TB0-1TEA5HU-IS – APM

Korte inhoud begrotingsartikel:

Op dit begrotingsartikel worden de middelen voor het Agentschap Plantentuin Meise aangerekend voor de uitvoering van het masterplan voor de renovatie van de gebouwen in de Plantentuin (2014). De uitvoering van het masterplan moet toelaten om tegen 2030 de CO2-uitstoot met 55% te laten dalen. Parallel wordt ook een energetisch masterplan uitgevoerd met als doelstelling klimaatneutraal te zijn in 2045. (OD6-1)

Kredietevolutie:

(duizend euro)		
	VAK	VEK
BA 2025	52	6.297
<i>Index</i>	0	0
<i>Compensaties</i>	3.000	3.000
<i>Andere bijstellingen</i>	0	0
BO 2026	3.052	9.297
Aanwending VAK-ruiter		

Inhoudelijke toelichting kredietevolutie:

In 2014 werd de totale kost van het ruimtelijk masterplan door het Facilitair Bedrijf geraamd op 100 miljoen euro zonder rekening te houden met inflatie. Voor fase 1 en fase 2 werd 50 miljoen euro voorzien. Door de sterke inflatie van de afgelopen jaren is er echter een tekort van 6 miljoen euro op fase 2, waardoor een aantal werken on hold zijn gezet. De raming voor fase 3 bedraagt momenteel 60 miljoen euro waarbij rekening wordt gehouden met 3% inflatie per jaar tot 2029. Het zwaartepunt van de investeringen voor fase 3 liggen in 2028 en 2029, maar de werken zullen doorlopen tot 2031. Het totale benodigde budget om het masterplan af te ronden bedraagt daarmee 66 miljoen euro.

De VAK-ruiter voor 2025 hangt af van de grootte van de ruiter voor 2024 en dient nog verder bepaald te worden in overleg met APM en het departement Financiën en Begroting.

(duizend euro)			
Compensaties	VAK	VEK	Toelichting
Van TB0-1TBA2AH-PR	3.000	0	Fase 3 van het Masterplan in het kader van de transformatie van het herbariumgebouw tot een nieuwe collectie- en onderzoekscampus

Van TB0-1TBA2AH-PR	0	3.000	Fase 2 van het Masterplan in het kader van de transformatie van het herbariumgebouw tot een nieuwe collectie- en onderzoekscampus - vereffening middelen 2025
TOTAAL	3.000	3.000	

2.4.2 Overige entiteiten onder toezicht

- *Fonds Wetenschappelijk Onderzoek-Vlaanderen (FWO)*

De middelen voor de activiteiten van het FWO onder dit ISE staan op

TB0-1TEA5GT-IS – FWO.

Het FWO zal in 2026 8 nieuwe fundamenteel klinische mandaten (FKM) toekennen, bovenop 6 'eerste' hernieuwingen (vijf jaar na startdatum) en 4 'tweede' hernieuwingen (10 jaar na startdatum). Daarnaast zullen een 14-tal nieuwe projecten toegepast biomedisch onderzoek (TBM) toegekend worden. Deze projecten zullen voortaan starten in januari volgend op het jaar van toekenning (en niet meer in oktober van hetzelfde jaar). (OD6-1)

Omschrijving

Voor het FWO omvat dit de fundamenteel-klinische mandaten (FKM) en het TBM-programma (toegepast biomedisch onderzoek).

Operationele doelstelling – beleidszijde

Het TBM-programma richt zich op toegepast onderzoek dat beoogt om op lange termijn bij te dragen aan de implementatie van (nieuwe) therapieën, diagnosetechnieken en preventiemethoden, die – ten gevolge van een gebrek aan industriële interesse – zonder overheidsfinanciering niet tot bij de patiënt zouden geraken. Het is de bedoeling om in 2026 opnieuw ca. 14 projecten te financieren.

Voor het FKM-programma zullen er in 2026 achttien nieuwe/hernieuwde klinische mandaten starten. Samen met de reeds lopende mandaten zullen er zo ongeveer 90 mandaten binnen deze categorie betoelaagd worden (inclusief eerste en tweede hernieuwingen, telkens voor een periode van vijf jaar).

Het vastleggingskrediet bedraagt in totaal 21.000 keuro, verdeeld over 14.815 keuro voor het TBM-programma en 6.185 keuro voor de fundamenteel klinische mandaten. Er wordt voorzien om een ruiter aan te wenden ten belope van 120 keuro.

Betaalzijde

Het vereffeningskrediet bedraagt 18.561 keuro waarvan 6.185 keuro voor FKM. Dit bedrag is nagenoeg gelijk aan het VEK voor 2025 aangezien beide programma's op kruissnelheid zitten.

Ontvangsten

De iets hogere dotatie dan in 2026 wordt geboekt op ESR 46.10 en bedraagt aldus 18.561 keuro.

Uitgaven

Noch langs VEK-zijde, noch langs VAK-zijde zijn er noemenswaardige wijzigingen ten opzichte van 2025.

3. Inhoudelijk structurelement "Strategisch basisonderzoek"

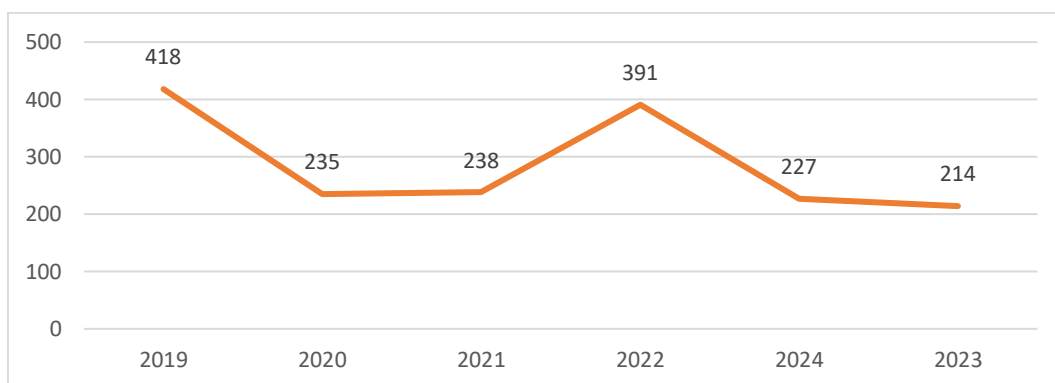
3.1 Prestatie-indicatoren

Benaming	Privaat-publieke copublicaties t.o.v. het EU-gemiddelde
Definitie	Het aantal privaat-publieke co-publicaties t.o.v. het totaal aantal publicaties. Deze wordt gestandaardiseerd tov EU-gemiddelde.
Laatste gekende waarde	2025: 139,6
Streefwaarde	Conform score innovatieleider
Beleidsmatige relevantie	Beleidsmatig is deze indicator relevant omdat hij inzicht geeft in de mate waarin het Vlaamse onderzoekslandschap erin slaagt om bruggen te slaan tussen kennisinstellingen en bedrijven. Een hoge score wijst op een vruchtbare wisselwerking tussen wetenschap en industrie, wat essentieel is voor het versnellen van innovatie, het valoriseren van onderzoeksresultaten en het versterken van de economische en maatschappelijke impact van onderzoek. De indicator ondersteunt de strategische doelstelling door te tonen of het beleid effectief bijdraagt aan het stimuleren van samenwerking en kennisoverdracht tussen publieke en private partners.
Koppeling met Duurzame Ontwikkelingsdoelstellingen of Landenspecifieke Aanbevelingen	SDG 9. Industrie, innovatie en infrastructuur
Budgettaire relevantie	De budgettaire relevantie van deze indicator komt tot uiting in de middelen die worden ingezet om samenwerking tussen kennisinstellingen en bedrijven te stimuleren, bijvoorbeeld via strategische onderzoeksprogramma's, cofinanciering, valorisatie-instrumenten en gezamenlijke projecten. Door gerichte investeringen kan het beleid de interactie tussen publieke en private actoren versterken en zo bijdragen aan een hogere score op deze indicator. De indicator is relevant voor het volledige budget onder dit ISE.

Vlaanderen scoort in de RIS 2025 139,6 voor publiek-private co-publicaties t.o.v. EU-27, België scoort 108,5. Vlaanderen scoort t.o.v. 2018 17,9 meer. Vlaanderen behaalt hiermee de 72 plaats in de EU en behoort daarmee tot de topscoorders in de EU.

Benaming	Aantal projecten door de kanalen voor strategisch basisonderzoek
Definitie	Som van het aantal projecten gefinancierd door kanalen voor strategisch basisonderzoek gestart in (huidig jaar - 1), zoals gemeten in de FRIS-databank op 23 juli van het huidig jaar

Laatste gekende waarde	2024: 214
Streefwaarde	Er worden zo'n 220 projecten per jaar verwacht
Beleidsmatige relevantie	Beleidsmatig is deze indicator relevant omdat hij inzicht biedt in de mate waarin het beleid onderzoekers en consortia in staat stelt om vernieuwend, toepassingsgericht onderzoek te doen dat aansluit bij maatschappelijke en economische uitdagingen. Een voldoende groot aantal gefinancierde projecten wijst op een breed en toegankelijk onderzoekslandschap, waarin excellentie en relevantie hand in hand gaan. De indicator ondersteunt de strategische doelstelling door te monitoren of het beleid effectief bijdraagt aan het realiseren van een sterke pijplijn van kennis die kan uitmonden in valorisatie en impact.
Koppeling met Duurzame Ontwikkelingsdoelstellingen of Landenspecifieke Aanbevelingen	SDG 9. Industrie, innovatie en infrastructuur
Budgettaire relevantie	De budgettaire relevantie van deze indicator is direct: het aantal gefinancierde projecten hangt direct samen met de beschikbare middelen voor strategisch basisonderzoek. Door voldoende budget te voorzien, kan het beleid meer onderzoekers en projecten ondersteunen, wat op termijn bijdraagt aan de innovatiekracht en het concurrentievermogen van Vlaanderen. De indicator is relevant voor het volledige budget onder dit ISE.

Figuur 9 Evolutie van de projecten gefinancierd door FWO-strategisch basisonderzoek

Er wordt verwacht jaarlijks zo'n 220 projecten te financieren. De cijfers fluctueren hier rond.

3.2 Strategische doelstellingen

SD7: We willen internationaal uitmunten in excellent, strategisch basisonderzoek, zijnde vernieuwend onderzoek dat, in geval van wetenschappelijk succes, een vooruitzicht biedt op latere economische of

maatschappelijke toepassingen (onder de vorm van een nieuwe generatie van producten, processen of diensten).

Strategisch basisonderzoek richt zich op vernieuwend wetenschappelijk onderzoek dat vertrekt vanuit een concrete maatschappelijke of economische nood. Het doel is om op termijn oplossingen te bieden via nieuwe producten, processen of diensten. Strategisch basisonderzoek is hiermee de motor van een kenniseconomie zoals Vlaanderen. Het combineert wetenschappelijke excellentie met maatschappelijke relevantie en vormt een onmisbare schakel tussen fundamenteel onderzoek en toegepast onderzoek.

Voor het FWO betreft dit vernieuwend onderzoek dat in geval van wetenschappelijk succes een vooruitzicht biedt voor latere economische of maatschappelijke toepassingen. Dit grensverleggend onderzoek kan aan de basis liggen van een oplossing voor de grote maatschappelijke uitdagingen (milieu, mobiliteit, gezondheid,...) van vandaag.

Onder dit ISE vallen onder andere:

- Doctoraatsbeurzen voor onderzoek met een economisch of economisch-maatschappelijk toegepast karakter;
- Onderzoeksprojecten binnen het programma Strategisch Basisonderzoek (SBO);
- Onderzoeksprojecten binnen de thematische oproep: 'Innovatie in de landbouw en voedingssector';
- Onderzoeksprojecten binnen de thematische oproep: 'Circulaire economie';
- Onderzoeksprojecten gefinancierd met subsidie van de Industriële Onderzoeksfondsen (IOF) (zie verder ISE 2. "Valorisatie onderzoeksresultaten").

3.3 Operationele doelstellingen

OD7-1: We streven naar een degelijk aanbod van FWO-mandaten strategisch basisonderzoek.

We financieren strategische basisonderzoek dat vooral door de wetenschappelijke instellingen wordt gedreven, via de projecten strategisch basisonderzoek, de aspiranten strategisch basisonderzoek (SBO) en de projecten van de thematische oproepen van het FWO.

Het FWO zal in 2026 met de beschikbare subsidies 195 nieuwe aspiranten strategisch basisonderzoek en een 20-tal nieuwe onderzoeksprojecten strategisch basisonderzoek toekennen. Nieuw sinds 2025 is dat niet enkel aspiranten met een economische en/of technologische meerwaarde kunnen toegekend worden, maar ook aspiranten met een maatschappelijke finaliteit. In het kader van de thematische oproepen 'innovatie in de landbouw en voedingssector' en 'circulaire economie' wordt verwacht om 5 à 6 projecten per oproep toe te kennen.

Momenteel loopt een uitgaventoetsing uit die onder meer ingaat op de organisatie en financiering van dit instrument. In 2026 zullen de resultaten van deze uitgaventoetsing bekend gemaakt worden.

3.4 Budgettair kader voor het begrotingsjaar

3.4.1 Departement en IVA's zonder rechtspersoonlijkheid (excl. DAB's)

Ontvangstenartikels

Geen ontvangstenartikels

Uitgavenartikels

Geen uitgavenartikels

3.4.2 Overige entiteiten onder toezicht

- *Fonds Wetenschappelijk Onderzoek-Vlaanderen (FWO)*

De middelen voor de activiteiten van het FWO onder dit ISE staan op **TBO-1TEA5GT-IS** – FWO.

Omschrijving

Hieronder ressorteren de projecten strategisch basisonderzoek, de aspiranten strategisch basisonderzoek (SB) en de projecten van de twee hierboven beschreven thematische oproepen. (OD7-1)

Beleidszijde

Er is een VAK voorzien van 94.966 keuro. Voor de SBO-projecten is er 44.862 keuro voorzien. In totaal kunnen hiermee ca. 20 nieuwe projecten (exclusief cofunds-projecten) toegekend worden. Daarnaast is er 43.779 keuro beschikbaar voor de aspiranten strategisch basisonderzoek. Voor de oproep 'innovatie in landbouw en voedingssector' wordt er jaarlijks 4.850 keuro ter beschikking gesteld, voor 'circulaire economie' is er een budget van 1.475 keuro beschikbaar.

Schematisch geeft dit de volgende bedragen voor 2026 (vergeleken met 2025). De verschillen t.o.v. 2025 zijn volledig te verklaren door de bijkomende indexeringsmiddelen 2026.

	VAK 2025 (keuro)	VAK 2026 (keuro)
Aspiranten strategisch basisonderzoek	43.399	43.779
SBO-projecten	44.432	44.862
Innovatie in landbouw- en voedingssector	4.850	4.850
Circulaire economie	1.475	1.475
Totale VAK	94.156	94.966

In 2026 zal de begrotingsruiter aangewend worden voor 6.325 keuro, verdeeld over de programma's 'circulaire economie' (1.475 keuro) en 'innovatie in de landbouw en voedingssector' (4.850 keuro). Dit komt doordat beide oproepen jaarlijkse vastleggingskredieten betreffen, maar de middelen tweejaarlijks gebundeld en toegekend worden. In 2026 kan er voor beide programma's bijgevolg respectievelijk 2.950 keuro en 9.700 keuro toegekend worden.

Betaalzijde

Er is een stijging van 2.768 keuro ten aanzien van 2025.

De vereffeningskredieten zijn als volgt opgebouwd:

	VEK 2025 (keuro)	VEK 2026 (keuro)
Aspiranten strategisch basisonderzoek	43.399	43.779
SBO-projecten	42.503	43.517
Innovatie in landbouw- en voedingssector	1.924	2.855
Circulaire economie	1.106	1.549
Totale VEK	88.932	91.700

Het verschil van +1.014 keuro voor de SBO-projecten kan verklaard worden door de vorige indexeringsrondes die nu leiden tot hogere VEK-noden. De verschillen op de thematische oproepen ontstaan door het geleidelijk aan ingroeien van de betalingen (sinds de eerste toekenningen in 2024). Het totale VEK voor dit ISE bedraagt aldus 91.700 keuro, bestaande uit 43.517 keuro voor SBO-projecten, 1.549 keuro voor circulaire economie, 2.855 keuro voor landbouw- en voedingsprojecten en 43.779 keuro voor de aspiranten SB (gestegen door index 2026).

Ontvangsten

De dotatie van 91.700 keuro wordt geboekt op ESR 46.10.

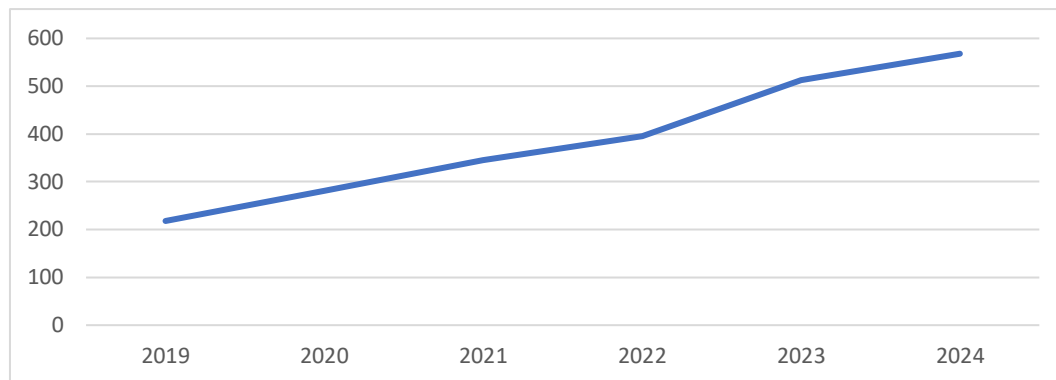
Uitgaven

De kosten voor de aspiranten strategisch basisonderzoek komen terecht op ESR 11 (lonen) en ESR 12 (benchfee) voor respectievelijk 40.929 keuro en 2.850 keuro. Voor deze uitgaven (beurzen) geldt dat VAK=VEK. De VEK-stijging op dit ISE wordt vooral duidelijk op ESR 41.50 (+2.417 keuro).

4. Inhoudelijk structurelement "Onderzoeksinfrastructuur"

4.1 Prestatie-indicatoren

Benaming	Het aantal actieve infrastructuren
Definitie	Som van het aantal infrastructuren (ontdubbeld) beschikbaar in (huidig jaar - 1), zoals gemeten in de FRIS-databank op 23 juli van het huidig jaar
Laatste gekende waarde	2024: 204
Streefwaarde	Er werd geen streefwaarde voorop gesteld
Beleidsmatige relevantie	Beleidsmatig is deze indicator relevant omdat hij inzicht biedt in de mate waarin het beleid erin slaagt om een breed en toegankelijk aanbod van onderzoeksfaciliteiten te realiseren. Een voldoende groot en gevarieerd infrastructuurlandschap is essentieel om onderzoekers in staat te stellen grensverleggend werk te verrichten, samenwerkingen aan te gaan en in te spelen op nieuwe wetenschappelijke en technologische ontwikkelingen. De indicator ondersteunt de strategische doelstelling door te monitoren of het beleid effectief bijdraagt aan het versterken van de onderzoeksbasis en het verhogen van de internationale aantrekkingskracht van het Vlaamse onderzoeks- en innovatiesysteem. Het is daarbij belangrijk te benadrukken dat deze indicator vooral een kwantitatief beeld geeft; de kwaliteit, benuttingsgraad en strategische positionering van de infrastructuren zijn aanvullende aandachtspunten in de beleidsopvolging.
Koppeling met Duurzame Ontwikkelingsdoelstellingen of Landenspecifieke Aanbevelingen	SDG 9. Industrie, innovatie en infrastructuur
Budgettaire relevantie	De budgettaire relevantie van deze indicator komt tot uiting in de investeringen die nodig zijn voor de bouw, vernieuwing, uitrusting en het onderhoud van onderzoeksinfrastructuren. Beleidsmaatregelen zoals gerichte oproepen, cofinanciering en deelname aan internationale infrastructuren vergen substantiële en vaak meerjarige middelen. De effecten van deze investeringen worden doorgaans over een langere termijn zichtbaar, omdat de realisatie en operationalisering van infrastructuren tijd vergt. Door voldoende en strategisch budget te voorzien, kan het beleid inspelen op de noden van de onderzoeksgemeenschap, nieuwe wetenschappelijke kansen benutten en de concurrentiepositie van Vlaanderen als kennisregio versterken. De indicator is relevant voor het hele budget onder dit ISE.

Figuur 10 Evolutie van het aantal actieve infrastructuur op FRIS (ontdubbeld)

Het aantal infrastructuur (zoals beschikbaar in FRIS) stijgt. Er werden geen streefwaarden vooropgesteld.

4.2 Strategische doelstellingen

SD8: We garanderen de toegang tot state-of-the-art onderzoeksinfrastructuur teneinde onze onderzoekers in staat te stellen om internationaal te excelleren.

Om hoogstaand innovatief onderzoek te kunnen uitvoeren is er ook onderzoeksinfrastructuur nodig op topniveau. Alleen zo zijn onze onderzoekers in staat om nieuwe kennis en technologieën te ontwikkelen. Die infrastructuur trekt ook op haar beurt internationale topwetenschappers aan om hier in Vlaanderen baanbrekend onderzoek te verrichten. Op het vlak van technologische ontwikkelingen gaat het vandaag razendsnel. Als gevolg van die snelle vooruitgang, wordt onderzoeksinfrastructuur ook steeds complexer en duurder. Daarom blijft de Vlaamse overheid investeren in moderne onderzoeksinfrastructuur. Waar nodig en nuttig doen we dat binnen internationale samenwerkingsverbanden. Alleen zo kunnen we een modern en onderzoeksvriendelijk ecosysteem uitbouwen en behouden.

4.3 Operationele doelstellingen

OD8-1: We stellen een roadmap op voor (internationale) onderzoeksinfrastructuur.

In 2025 zijn vijf O&O&I-trajecten gestart om de bijdrage van het O&I-systeem aan de productiviteit en competitiviteit van Vlaanderen te versterken. Traject 3 focust op strategische investeringen in state-of-the-art O&O&I-onderzoeksinfrastructuur, zowel binnen als buiten Vlaanderen. In dit kader wordt in 2026 verder gewerkt aan een roadmap voor (internationale) onderzoeksinfrastructuur die, gekoppeld aan een meer strategische visie op financieringsnoden en deelname aan internationale infrastructuur, de duurzaamheid van onderzoeksinfrastructuur moet verhogen.

OD8-2: We voorzien in programma's voor internationale en voor zware en middelzware onderzoeksinfrastructuur.

Internationale, zware en middelzware onderzoeksinfrastructuur

Teneinde onze onderzoekers in staat te stellen om internationaal te excelleren garandeert Vlaanderen de toegang tot state-of-the-art onderzoeksinfrastructuur. Zowel het ter beschikking stellen van middelzware als van zware onderzoeksinfrastructuur aan Vlaamse onderzoekers, evenals de Vlaamse deelname aan en/of hosting van top internationale onderzoeksinfrastructuren maken hier deel van uit. Hiertoe werd met het oog op een sterke blijvende verankering van Vlaamse onderzoekers in internationale onderzoeksinfrastructuren in 2024 het Besluit inzake Vlaamse deelname aan internationale onderzoeksinfrastructuren hertekend. Het vernieuwde Besluit is sedert 2025 in werking getreden waarbij twee typen oproepen worden georganiseerd: een oproep voor nieuwe deelnames (2025) en een oproep voor verlenging van bestaande deelnames (2026).

Het FWO biedt verschillende oproepen aan, afhankelijk van de schaalgrootte van de onderzoeksinfrastructuur. Voor middelzware onderzoeksinfrastructuur geldt dat de subsidiabele kost ligt tussen de €150.000 en €1.000.000. Deze oproepen zijn bedoeld voor investeringen in infrastructuur voor fundamenteel of strategisch basisonderzoek. De aanvragen verlopen jaarlijks, met specifieke deadlines voor zowel vooraanmelding als de definitieve aanvraag.

Voor zware onderzoeksinfrastructuur bedraagt de minimale subsidiabele kost €1.000.000. Dergelijke projecten gebeuren vaak in samenwerking met meerdere instellingen en richten zich op grootschalige investeringen. Meer informatie is beschikbaar bij FWO Zware Onderzoeksinfrastructuur.

Wat betreft internationale onderzoeksinfrastructuur, richt de oproep zich op Vlaamse deelname aan internationale faciliteiten. Voorbeelden hiervan zijn onder andere CERN, EMBL en ESRF. De oproepen verlopen periodiek en zijn afhankelijk van de internationale agenda. In 2024 werd het Besluit inzake Vlaamse deelname aan internationale onderzoeksinfrastructuren hertekend. In 2026 wordt een oproep voor de verlenging van bestaande deelnames georganiseerd.

Vlaanderen speelt ook een belangrijke rol in de voorbereiding van de internationale onderzoeksinfrastructuur rond zwaartekrachtgolven (Einsteintelescoop). Vlaanderen is een van de partners in het drielanden consortium (Be-NI-D) dat een voorstel uitwerkt voor de bouw van deze infrastructuur in het drielandenpunt. (Zie ook OSD3.)

Vlaanderen heeft bovendien in 2024 de ambitie waargemaakt om dergelijke grootschalige internationale onderzoeksinfrastructuren te hosten. Dit is belangrijk, want het versterkt de zichtbaarheid van Vlaanderen als kennisregio en het vergroot in belangrijke mate de return on investment op meerdere vlakken. EMPHASIS-ERIC is de Europese onderzoeksinfrastructuur voor plant fenotypering en wordt de eerste internationale onderzoeksinfrastructuur gehost in Vlaanderen. (Zie ook OSD3)

Supercomputer

Supercomputers zijn extreem krachtige computers, die in staat zijn om berekeningen op een schaal uit te voeren die voor gewone computers onhaalbaar is. Deze geavanceerde systemen worden ingezet voor uiteenlopende toepassingen, zoals klimaatmodellering, genetisch onderzoek, natuurkundige simulaties, het

trainen van kunstmatige intelligentie en het analyseren van moleculaire interacties.

Supercomputers worden ingedeeld in verschillende 'tiers', afhankelijk van de schaal en toegankelijkheid van de systemen. Op het Europese niveau spreken we van Tier-0 supercomputers. Deze systemen, zoals LUMI in Finland, behoren tot de krachtigste ter wereld en zijn toegankelijk via internationale oproepen. Ze worden ingezet voor de zwaarste berekeningen en grensverleggend onderzoek. Tier-1 en tier-2 vinden we binnen landsgrenzen, respectievelijk op nationaal/regionaal niveau en op instellingsniveau.

Het Vlaams Supercomputer Centrum (VSC), een virtueel samenwerkingsverband tussen de vijf Vlaamse universiteiten en hun associaties, huisvest infrastructuur in vier hubs: UAntwerpen, VUB, UGent en KU Leuven. Rekening houdende met de Europese opportuniteiten rond EuroHPC, AI, enz. enerzijds, en het strategisch belang van lokale autonomie op Tier-1 (Vlaams) en Tier-2 (lokaal) niveau anderzijds, wordt het VSC verder uitgebouwd als Center of Excellence voor data en rekenen in Vlaanderen. Dit heeft als hoofddoel technologische vooruitgang en economische groei te stimuleren door een breed scala aan geavanceerde diensten en ondersteuning aan onderzoekers, bedrijven en overheden aan te bieden. Het recurrente budget voor de Tier-2-diensten is begroot op 6,5 miljoen euro en voor Tier-1 op 6,4 miljoen euro per jaar waarmee de volgende Tier-1-machine, die in het nieuw datacenter aan de VUB zal geïnstalleerd worden, in productie kan treden vanaf 2026.

Vlaanderen, met België, kandideerde met succes voor een AI Factory Antenna. In 2026 gaan we verder met de implementatie van dit voorstel, onder meer door rekentijd te voorzien op de AI Factories in Finland en Duitsland. We werken aan een versterkt ecosysteem. Daarnaast voorzie ik ook rekentijd voor niet-AI-toepassingen door middelen vrij te maken voor Tier-0 toegang op Europees niveau (rekentijd voor niet-AI toepassingen) als vervolg op onze huidige investeringen in de LUMI computer.

OD8-3: We ontsluiten informatie over (internationale) onderzoeksinfrastructuren van voldoende grootte of die infrastructuren die kenbaar wensen gemaakt te worden naar een groter publiek opdat onderzoeksinfrastructuur sneller kan gevonden worden, gebruikt en innovatie versneld kan worden.

Flanders Research Information Space (FRIS) is een platform dat uitgebreide informatie over publiek gefinancierd onderzoek in Vlaanderen verzamelt, structureert en ontsluit via een databank en een portaal. Dit dient verschillende doelstellingen. Ten eerste wordt gestreefd naar een eenvoudige en open toegang tot onderzoeksinformatie, in het kader van het Open Wetenschapsbeleid, waarbij de principes van open data en maximaal hergebruik van informatie centraal staan. Daarnaast wordt innovatie gestimuleerd door de zichtbaarheid van onderzoek en wetenschappelijke expertise te vergroten en door de informatie-uitwisseling tussen onderzoeksinstellingen en innoverende bedrijven, evenals hun onderzoekers, te versnellen. Verder draagt het overzicht bij aan een effectievere en efficiëntere beleidsvoering op alle beleidsniveaus. Dit omvat zowel beleidsvoorbereiding, beleidsmonitoring als het toezicht op de besteding van publieke middelen, beleidsrapportering en beleidsevaluatie. Ook wordt er gestreefd naar administratieve vereenvoudiging, gebaseerd op het principe van eenmalige gegevensbevraging. Tot slot zorgt het geheel voor meer transparantie richting de burger.

Het systeem groeit snel, zowel qua hoeveelheid data als qua leveranciers, en vereist voortdurende technologische vernieuwing om te voldoen aan hedendaagse en toekomstige noden. Inmiddels bevat FRIS gegevens over tienduizenden projecten, publicaties, onderzoekers en infrastructuren, en streeft het naar maximale volledigheid en datakwaliteit door validatie en intensieve begeleiding van de instellingen. De robuuste IT-architectuur zorgt ervoor dat de informatie flexibel en efficiënt kan verwerkt en gedeeld worden, onder meer via open data en rapporteringen die de administratieve last voor onderzoekers verminderen. Nieuwe AI-toepassingen worden ontwikkeld om complexe vragen beter te beantwoorden en het portaal aantrekkelijker te maken voor uiteenlopende doelgroepen, zoals onderzoekers, bedrijven en het brede publiek. Zo blijft FRIS een hoogwaardige en toegankelijke bron van onderzoeksinformatie voor Vlaanderen.

Specifiek wat betreft onderzoeksinfrastructuur, wordt informatie over volgende onderzoeksinfrastructuren in het FRIS-platform verzameld en op het portaal gepubliceerd:

- Internationale Onderzoeksinfrastructuren "IRI", gefinancierd door FWO
- Zware onderzoeksinfrastructuren, gefinancierd door FWO
- Middelzware onderzoeksinfrastructuren, gefinancierd door FWO
- Onderzoeksinfrastructuren met een aankoopwaarde van €144.000 of meer, gefinancierd door BOF/IOF-middelen
- Alle ad hoc onderzoeksinfrastructuren die gefinancierd worden door andere kanalen of instrumenten van de Vlaamse overheid
- Alle onderzoeksinfrastructuren die interessant zijn om zichtbaar te maken voor verschillende doelgroepen.

OD8-4: We zetten FRIS in voor economische valorisatie van onderzoeksresultaten.

FRIS

FRIS draagt bij tot economische valorisatie via:

- Transparantie en vindbaarheid: FRIS kan fungeren als een centrale inventaris van onderzoeksinfrastructuren. Door deze infrastructuren zichtbaar en toegankelijk te maken voor externe actoren (bedrijven, sectororganisaties, overheden), wordt samenwerking gestimuleerd en valorisatie mogelijk gemaakt
- Beleidsinstrument en investeringssturing: FRIS kan gebruikt worden als beleidsinstrument om strategische investeringen in infrastructuur te onderbouwen. Door inzicht te geven in bestaande infrastructuur en gebruikscontext, helpt FRIS bij het nemen van onderbouwde beslissingen over upgrades en nieuwe investeringen.
- Koppeling met andere systemen: FRIS wordt gekoppeld aan andere databanken zoals OpenAIRE, EOSC en Datavindplaats. Hierdoor kunnen infrastructuren ook internationaal zichtbaar worden, wat valorisatie op grotere schaal mogelijk maakt.

Door informatie over zo veel mogelijk onderzoeksinfrastructuren zichtbaar, toegankelijk en beleidsmatig inzetbaar te maken, ondersteunt FRIS samenwerking, efficiëntie en impact.

Flemish Open Science Board

Het Vlaams Beleidsplan Open Science voor de periode 2019-2024 werd goedgekeurd door de Vlaamse Regering op 19 december 2019, en geëvalueerd in de loop van 2024. Deze evaluatie werd in december 2024 opgeleverd. Om de evaluatieresultaten van het beleidsplan 2019-2024 te kunnen meenemen bij het opstellen van nieuw beleid rond Open Science werd beslist om het beleidsplan Open Science eenmalig te verlengen voor het werkjaar 2025, met dezelfde modaliteiten. Deze verlenging van het Vlaams beleidsplan Open Science 2019-2024 met één jaar werd goedgekeurd door de Vlaamse Regering op 20 december 2024.

De governance van het Vlaams Beleidsplan Open Science gebeurt in samenspraak met de stakeholders, via de Flemish Open Science Board (FOSB), formeel opgericht op 21 februari 2020, ter uitvoering van de beslissing van de Vlaamse Regering op 19 december 2019.

In 2026 zal een nieuw Vlaams Beleidsplan Open Science van start gaan, voor de periode 2026-2030. We versterken de al opgebouwde expertise rond Open Science en de ondersteuning ervan in Vlaanderen verder. Daarbij leggen we vooral een focus op de FAIR-principes om onderzoeksdata te structureren: Findable, Accessible, Interoperable, Reusable. De nadruk ligt op het doordacht bewaren, delen en hergebruiken van onderzoeksgegevens en -resultaten door onderzoekers, op een grondige, veilige en transparante manier. Bij het doordacht delen is onder meer de afweging met het oog op economische valorisatie, kennisveiligheid en strategische autonomie van belang. Ter ondersteuning worden de middelen voor het in dienst houden van data stewards en IT-matige ondersteuning van de infrastructuur voor Open Science verder gezet, met als voorwaarde minstens 1:1 cofinanciering.

OD8-5: We investeren verder in de onderzoeksprogramma's cybersecurity en artificiële intelligentie waarbij we top strategisch basisonderzoek in Vlaanderen versterken

Onderzoeksprogramma Cybersecurity

Vlaanderen behoort tot de internationale top op het vlak van onderzoek naar relevante cybersecurity-domeinen, zoals cryptografie (het versleutelen van informatie) en het beveiligen van gedistribueerde systemen (meerdere individuele computers verbonden door een netwerk). Het Vlaams Beleidsplan Cybersecurity beleidsplan investeert jaarlijks € 9 miljoen in strategische onderzoekscentra en universiteiten die dit onderzoek uitvoeren.

De activiteiten die uitgevoerd worden binnen het onderzoeksluik van het Vlaams Beleidsplan Cybersecurity worden uitgevoerd door een consortium van KU Leuven, VUB, de Universiteit Gent en imec.

Het Vlaams Beleidsplan cybersecurity voor de tweede cyclus werd goedgekeurd door de Vlaamse Regering op 22 maart 2024, onder meer op basis van een positieve evaluatie die plaatsvond in 2023.

Het meerjarig onderzoeksprogramma opgesteld in 2024 bouwt verder op het initiële werkprogramma opgesteld in 2019 en betreft een periode van opnieuw 5 jaar. Het onderzoeksprogramma werd opgesteld in functie van strategische onderzoeksdoelen (aanbodzijde) die gekoppeld zijn aan beleidsnoden en

maatschappelijke uitdagingen op het vlak van cyberveiligheid (vraagzijde). De implementatie gebeurt aan de hand van roadmaps op vier domeinen:

- software- en applicatiebeveiliging;
- strategische Beveiligingsdiensten;
- systeem- en infrastructuurbeveiliging;
- bouwstenen voor beveiliging en veilige hardware.

Het vijfjarenwerkplan is opgesteld vanuit de aanname van constant beleid, wat betekent dat jaarlijks eenzelfde budget toegekend wordt aan het programma. Voor het onderzoeksluik Cybersecurity bedraagt dit budget jaarlijks 9 miljoen euro.

De governance van het Vlaams Beleidsplan Cybersecurity gebeurt in samenspraak met de stakeholders, via de Stuurgroep Cybersecurity, formeel opgericht op 22 maart 2019 (VR 2019 2203 DOC.0317/1QUATER) voor de drie luiken samen.

Het Vlaams Beleidsplan cybersecurity omvat beleid 4 Vlaamse onderzoeksinstellingen, gelinkt aan een jaarlijkse monitoring via KPI's. De instellingen ontvangen hiervoor steun, rechtstreeks via financiering van de Vlaamse Overheid.

Vlaams AI Onderzoeksprogramma (VAIOP)

Het VAIOP maakt deel uit van het Vlaams Beleidsplan AI, gestart via beslissing van de Vlaamse Regering van 22 maart 2019 en voortgezet voor een tweede cyclus via beslissing van de VR van 22 maart 2024. De eigenlijke VAIOP-financiering werd jaarlijks goedgekeurd (tot 2025 met een Besluit Vlaamse Regering, maar vanaf 2026 via het Uitgavendecreet en een Ministerieel Besluit). De financiering kan enkel aangewend worden tijdens het betreffende kalenderjaar.

Het VAIOP omvat vraaggestuurd onderzoek en validatie in een labo-omgeving met demonstratoren of proofs-of-concept uit de usecases (toepassingen) in vier domeinen: (i) gezondheid, (ii) industrie, (iii) planeet en energie, en (iv) maatschappij. De VAIOP-activiteiten:

- hebben een focus op het leveren van een internationaal erkende bijdrage tot de 'state-of-the-art' in AI-onderzoek, vertrekkend van erkende sterkte in technische expertise en academisch leiderschap;
- maken 'first-of-a-kind'-demonstratoren en introducties van technologische oplossingen mogelijk, door het opzetten van samenwerkingsprojecten met de Vlaamse industriële en andere actoren, die nadien kunnen worden opgepakt met steun van de instrumenten in het implementatieluik van het Vlaams Beleidsplan AI;
- verzekeren Vlaanderens internationaal leiderschap en aantrekkingskracht voor toekomstige investeringen in geselecteerde AI en daaraan verbonden digitale technologiedomeinen en hun toepassingen;
- bezorgen de Vlaamse industriepartners een duurzaam voordeel in deze domeinen.

Op voorstel van de Vlaamse universiteiten, de Vlaamse strategische onderzoekscentra, ILVO en Sirris onder de coördinatie van imec, heeft de Vlaamse Regering in 2024 het tweede vijfjarig werkplan (programmaboek) goedgekeurd als onderdeel van de nieuwe vijfjarige cyclus van het Vlaamse AI Beleidsplan. De hoogniveauctructuur van het VAIOP-werkplan ziet eruit als volgt:

1° CHALLENGE 1 – AI-driven data science

WP1: AI driven data engineering

WP2: symbolic and subsymbolic learning and reasoning

WP3: AI assisted data exploration

WP4: automation in machine learning

- WP5: understanding images and audio
- WP6: responsible AI and decision support systems
- 2° CHALLENGE 2 – Situated AI
 - WP1: compute and communication
 - WP2: intelligent perceptive systems
 - WP3: interaction and cognitive systems
 - WP4: socio-technical systems
 - WP5: responsible AI

De impact van het VAIOP wordt jaarlijks gemeten aan de hand van 1 sleutelindicator (aantal unieke nieuwe ondernemingen dat in contact komt met het VAIOP) en een twintigtal indicatoren (zoals aantal toppublicaties, bedrag van elders verworven bijkomende financiering, Deze informatie wordt gecombineerd met een inhoudelijke en financiële verslaggeving op basis van het werkprogramma over het voorbije werkjaar per VAIOP-consortiumpartner.

Flankerend beleid AI

VAIA

Het doel van VAIA is ervoor te zorgen dat er meer en betere opleidingen over AI in Vlaanderen worden ontwikkeld en georganiseerd, en dat die opleidingen tegemoet komen aan de noden van de professionals. VAIA richt zich dus op twee doelgroepen: (1) opleidingsaanbieders (= iedereen die een beroepsgroep of professionals bereikt met professionele kennis) en (2) professionals (= iedereen die werkt in Vlaanderen; in [kmo's en grote] bedrijven, profit en non-profit, overheidsadministraties, onderwijs, de academische sector, etc.).

VAIA wordt in het kader van (en conform) het VBAI jaarlijks gesubsidieerd door het Departement WEWIS. Op basis van het evaluatietraject dat VAIA in het najaar van 2025 doorloopt zal gekeken worden of en hoe VAIA in de toekomst verder ondersteund wordt.

amai!

amai! is een burgerwetenschapsprogramma dat in het kader van het Vlaams Beleidsplan AI (2019–2023) werd opgestart om burgers op een laagdrempelige manier te betrekken bij de ontwikkeling van artificiële intelligentie.

Het programma is een samenwerking tussen Scivil (RVO-Society), het kenniscentrum voor burgerwetenschap, en onderzoeksgroep VUB-SMIT, die opereert onder de vlag van het Kenniscentrum Data & Maatschappij. Naast het opzetten van burgerwetenschapsprojecten zet amai! sterk in op sensibilisering rond AI in de samenleving, onder meer via samenwerkingen met mediapartners zoals de openbare omroep en populaire digitale evenementen.

amai! wordt jaarlijks gesubsidieerd door het Departement WEWIS, dat ook de geselecteerde projecten financiert. In 2026 onderzoeken we of en hoe we amai! in de toekomst verder ondersteunen.

Kenniscentrum Data & Maatschappij

Het Kenniscentrum Data & Maatschappij bouwt in het kader van een meerjarig convenant (2021-2025) expertise op omtrent de ethische, juridische en maatschappelijke impact van artificiële intelligentie en datagedreven toepassingen, vertaalt deze naar praktische richtlijnen, adviezen, opleidingen,

procesbegeleidingen, lezingen en workshops, en laat deze doorstromen naar diverse belanghebbenden in Vlaanderen. Het is een samenwerking tussen de VUB (imec-SMIT), KU Leuven (CiTiP) en UGent (imec-Mict). Dit centrum voert hierdoor taken uit binnen het flankerend beleidsplan AI van de Vlaamse Overheid. KDM werd ook expliciet opgenomen in de tweede cyclus van het Vlaams Beleidsplan AI (2024–2028). Eind 2025 loopt het convenant met het Kenniscentrum Data & Maatschappij ten einde. Conform de regelgeving werd deze overeenkomst geëvalueerd in de eerste helft van 2025. Op basis van deze resultaten wordt momenteel een nieuw convenant heronderhandeld. De opmerkingen en verbeterpunten zijn vooral gericht op de governance structuren. De dienstverlening van KDM zelf werd over het algemeen zeer positief bevonden. Gezien de snelle evolutie van AI en het recente juridische kader zullen bepaalde accenten geüpdatet worden. Een nieuw convenant tussen het Kenniscentrum Data & Maatschappij en het Vlaamse Gewest zal lopen voor de periode 2026-2030.

OD8-6: We werken verder aan een Vlaams kennisveiligheidsbeleid.

Zie hiervoor OSD3.

4.4 Budgettair kader voor het begrotingsjaar

ONDERZOEKSINFRASTRUCTUUR, MVG excl. DAB

(duizend euro)

	VAK			VEK		
	BA 2025	evolutie	BO 2026	BA 2025	evolutie	BO 2026
ESR-uitgaven (werking en toelagen (WT), lonen (LO), provisies (PR))	9.782	-1.460	8.322	11.688	-1.969	9.719
Toelagen (interne stromen (IS))	24.224	1.412	25.636	24.224	1.412	25.636
Overige (leningen (LE), participaties (PA); geen ESR-impact)	0	0	0	0	0	0
Totaal	34.006	-48	33.958	35.912	-557	35.355
Aanwending VAK-ruiter						

Inhoudelijke toelichting evolutie:

De beperkte evolutie van de middelen (-48 keuro) is te wijten aan een beperkte aanpassing van de indexatie die toegekend werd bij BA 2025.

4.4.1 Departement en IVA's zonder rechtspersoonlijkheid (excl. DAB's)

Ontvangstenartikels

Geen ontvangstenartikel

Uitgavenartikels

TB0-1TEA2JA-WT – LISSABONSTRATEGIE

Korte inhoud begrotingsartikel:

Het betreft middelen voor de verdere uitbouw van de FRIS-onderzoeksruimte (OD8-3 en OD8-4) en voor ad-hoc projecten die complementair zijn aan het onderzoeksluik van het Vlaams Beleidsplan AI voor entiteiten buiten de consolidatiekring (OD8-5).

FRIS werd verankerd in het Decreet betreffende de organisatie en financiering van het wetenschaps- en innovatiebeleid (W&I-decreet).

De basis voor de middelen voor projecten complementair aan het AI-plan is het Vlaams Beleidsplan AI zoals goedgekeurd door de Vlaamse Regering op 22 maart 2024.

Kredietevolutie:

	(duizend euro)	
	VAK	VEK
BA 2025	4.437	6.343
<i>Index</i>	-7	-7
<i>Compensaties</i>	-1.937	-1.937
<i>Andere bijstellingen</i>	0	-509
BO 2026	2.493	3.890
Aanwending VAK-ruiter		

Inhoudelijke toelichting kredietevolutie:

De compensaties (-1.937 keuro) zijn gerelateerd aan de VAIA en AMAI!-middelen. Deze werden eerder steeds toegekend via de Lissabonlijnen, maar zullen vanaf 2026 op een apart begrotingsartikel geplaatst worden om de transparantie rond deze middelen te verhogen.

De uitgaven op deze Lissabon-WT lijn zullen in 2026 voor het overgrote deel gerelateerd zijn aan FRIS. In 2026 zal de FRIS-begroting ingezet worden op:

- Medewerkers: IT-ontwikkelaars en functioneel analisten
- IT-infrastructuur: onderhoud, beheer en licenties. Waar vereist ook uitbreiding van de capaciteit van de IT-infrastructuur
- Overheidsopdracht beheer, onderhoud en aanpassingen validatiesysteem
- Overheidsopdracht nieuw FRIS-portaal
- POC en implementatie AI-toepassing(en)

(duizend euro)			
Compensaties	VAK	VEK	Toelichting
Naar TB0-1TEA2JF-WT	-492	-492	VAIA + AMAI! middelen op apart begrotingsartikel ter verhoging transparantie

Naar TB0-1TEA2JF-IS	-1.445	-1.445	VAIA + AMAI! middelen op apart begrotingsartikel ter verhoging transparantie
TOTAAL	-1.937	-1.937	

(duizend euro)

Andere bijstellingen	VAK	VEK	Toelichting
Eenmalig BO 2025: VEK 2025 - Jaaroverschrijdende subsidies reeds aangerekend op budget 2025 (vnl. Solidlab Vlaanderen)	0	-509	
TOTAAL	0	-509	

TB0-1TEA2JY-IS – LISSABONSTRATEGIE HOGER ONDERWIJS

Korte inhoud begrotingsartikel:

Het betreft middelen voor ad-hoc projecten die complementair zijn aan het onderzoeksluik van het Vlaams Beleidsplan AI voor entiteiten binnen de consolidatiekring (OD8-5). De basis voor deze middelen is het Vlaams Beleidsplan AI zoals goedgekeurd door de Vlaamse Regering op 22 maart 2024.

Kredietevolutie:

(duizend euro)

	VAK	VEK
BA 2025	439	439
<i>Index</i>	0	0
<i>Compensaties</i>	-164	-164
<i>Andere bijstellingen</i>	0	0
BO 2026	275	275
Aanwending VAK-ruiter		

Inhoudelijke toelichting kredietevolutie:

De compensatie (-164 keuro) is gerelateerd aan de VAIA en AMAI!-middelen. Deze werden eerder steeds toegekend via de Lissabonlijnen, maar zullen vanaf 2026 op een apart begrotingsartikel geplaatst worden om de transparantie rond deze middelen te verhogen.

De resterende middelen zullen aangewend worden voor projecten die complementair zijn aan het programmaboek van het VAIOP (het zogenaamd flexibel inzetbaar budget).

(duizend euro)

Compensaties	VAK	VEK	Toelichting
Naar TB0-1TEA2JF-IS	-164	-164	VAIA + AMAI! op apart begrotingsartikel ter verhoging transparantie
TOTAAL	-164	-164	

TB0-1TEA2JC-WT - FLEMISH OPEN SCIENCE BOARD (FOSB)

Korte inhoud begrotingsartikel:

Dit betreft de financiering van imec en Flanders Make in het kader van het Vlaams Beleidsplan Open Science zoals laatst goedgekeurd door de Vlaamse Regering op 20 december 2024. (OD8-4) De middelen voor de instellingen worden besteed aan personeel om onderzoekers en instellingen te ondersteunen bij research data management, door het in dienst houden van data stewards, en IT-matige ondersteuning van de infrastructuur voor Open Science.

Het Vlaams Beleidsplan Open Science omvat beleid rond Open Science voor 36 Vlaamse onderzoeksinstituten, gelinkt aan een jaarlijkse monitoring via KPI's. De instellingen ontvangen hiervoor steun, rechtstreeks via financiering, of via samenwerking met andere onderzoeksinstituten.

Kredietevolutie:

	(duizend euro)	
	VAK	VEK
BA 2025	451	451
<i>Index</i>	0	0
<i>Compensaties</i>	0	0
<i>Andere bijstellingen</i>	0	0
BO 2026	451	451
Aanwending VAK-ruiter		

Inhoudelijke toelichting kredietevolutie:

Het betreft de recurrente middelen uit het beleidsplan Open Science. De middelen voor de instellingen worden besteed aan personeel om onderzoekers en instellingen te ondersteunen bij research data management, door het in dienst houden van data stewards, en IT-matige ondersteuning van de infrastructuur voor Open Science. In voorgaande jaren werden ook middelen voor de instellingen besteed aan investeringen in data-infrastructuur en bijkomende ontwikkeling. De instellingen die middelen ontvangen in het kader van het Vlaams Beleidsplan Open Science dienen hiervoor een 1:1 cofinanciering te leveren, waardoor de hefboom van de investering in Open Science vergroot wordt.

Het personeel dat bij de instellingen wordt betaald dankzij deze Open Science middelen is bovendien ook verantwoordelijk voor het aanbieden van vormingen voor onderzoekers rond Open Science. Binnen het Flemish Research Data Network (FRDN), gecoördineerd door FWO, wisselen de data stewards van de verschillende instellingen ook ervaringen en kennis uit.

De precieze verdeling van de middelen zal vastgelegd worden in het nieuwe Open Science beleidsplan.

TB0-1TEA2JC-IS - FLEMISH OPEN SCIENCE BOARD (FOSB)

Korte inhoud begrotingsartikel:

Dit betreft de financiering van KU Leuven, UGent, VUB, UAntwerpen, UHasselt, VITO, VIB, ITG, VLIZ, INBO, APM, ILVO en de Vlaamse Hogescholenraad in het kader van het Vlaams Beleidsplan Open Science, zoals laatst goedgekeurd door de Vlaamse Regering op 20 december 2024. (OD8-4)

Het Vlaams Beleidsplan Open Science omvat beleid rond Open Science voor 36 Vlaamse onderzoeksinstituten, gelinkt aan een jaarlijkse monitoring via KPI's.

De instellingen ontvangen hiervoor steun, rechtstreeks via financiering, of via samenwerking met andere onderzoeksinstituten.

Kredietevolutie:

	(duizend euro)	
	VAK	VEK
BA 2025	4.289	4.289
<i>Index</i>	-6	-6
<i>Compensaties</i>	0	0
<i>Andere bijstellingen</i>	0	0
BO 2026	4.283	4.283
Aanwending VAK-ruiter		

Inhoudelijke toelichting kredietevolutie:

Het betreft de recurrente middelen uit het beleidsplan Open Science. De middelen worden op eenzelfde wijze aangewend als deze onder TB0-1TEA2JC-WT.

TB0-1TEA2JD-WT - CYBERSECURITY

Korte inhoud begrotingsartikel:

Dit artikel voorziet in de gedeeltelijke financiering van de activiteiten van het onderzoeksluik van het Vlaams Beleidsplan Cybersecurity. (OD8-5) Met name wordt via dit artikel Imec gefinancierd, als lid van het onderzoeksconsortium dat geen deel uitmaakt van de interne consolidatiekring. De middelen worden voornamelijk besteed aan personeelskosten: namelijk de verloning van onderzoekers.

De basis voor deze subsidie is het Vlaams Beleidsplan Cybersecurity 2024-2028, zoals goedgekeurd door de Vlaamse Regering op 22 maart 2024.

Kredietevolutie:

	(duizend euro)	
	VAK	VEK
BA 2025	593	593
<i>Index</i>	-1	-1
<i>Compensaties</i>	7	7
<i>Andere bijstellingen</i>	0	0
BO 2026	599	599
Aanwending VAK-ruiter		

Inhoudelijke toelichting kredietevolutie:

Het betreft de recurrente middelen uit het beleidsplan Cybersecurity. Er werd eveneens een summier compensatie opgenomen om de verdeling tussen de entiteiten binnen en buiten de Vlaamse consolidatiekring (-IS en -WT artikel) te actualiseren.

	(duizend euro)		
Compensaties	VAK	VEK	Toelichting
Van TB0-1TEA2JD-IS	7	7	Actuele verdeling middelen cybersecurity tussen IS- en WT-entiteiten
TOTAAL	7	7	

TB0-1TEA2JD-IS - CYBERSECURITY

Korte inhoud begrotingsartikel:

Dit begrotingsartikel bevat de subsidies voor KU Leuven, VUB en Universiteit Gent voor de uitvoering van het Onderzoeksprogramma Cybersecurity. (OD8-5) De middelen worden voornamelijk besteed aan personeelskosten: namelijk de verloning van onderzoekers.

Daarnaast worden in dit artikel ook middelen voorzien voor het flankerend beleid van Vlaamse beleidsplan Cybersecurity. Deze middelen worden beheerd door de KU Leuven.

De basis voor deze subsidie is het Vlaams Beleidsplan Cybersecurity 2024-2028, zoals goedgekeurd door de Vlaamse Regering op 22 maart 2024.

Overzicht bedragen, voor en na indexatie en verdeling binnen universiteiten.

Kredietevolutie:

	(duizend euro)	
	VAK	VEK
BA 2025	9.015	9.015
<i>Index</i>	-13	-13
<i>Compensaties</i>	-7	-7
<i>Andere bijstellingen</i>	0	0
BO 2026	8.995	8.995
Aanwending VAK-ruiter		

Inhoudelijke toelichting kredietevolutie:

Het betreft de recurrente middelen uit het beleidsplan Cybersecurity. Er werd eveneens een summiere compensatie opgenomen om de verdeling tussen de entiteiten binnen en buiten de Vlaamse consolidatiekring (-IS en -WT artikel) te actualiseren.

	(duizend euro)		
Compensaties	VAK	VEK	Toelichting
Naar TB0-1TEA2JD-WT	-7	-7	Actuele verdeling middelen cybersecurity tussen IS- en WT-entiteiten
TOTAAL	-7	-7	

De verdeling onder de instellingen is als volgt:

KU Leuven onderzoek	€ 6.972.668,00
KU Leuven Flankerend Beleid	€ 605.750,00
UGent	€ 450.188,00
VUB	€ 966.394,00
Totaal	€ 8.995.000,00

TB0-1TEA2JE-WT - ARTIFICIËLE INTELLIGENTIE - VLAAMS AI-ONDERZOEKSPROGRAMMA (VAIOP)

Korte inhoud begrotingsartikel:

Dit artikel voorziet in de gedeeltelijke financiering van de activiteiten van het onderzoeksluik (VAIOP) van het Vlaams Beleidsplan Artificiële Intelligentie (VBAI). (OD8-5) Met name worden via dit artikel die leden van het VAIOP-consortium gefinancierd die geen deel uitmaken van de Vlaamse interne consolidatiekring. Dit slaat op imec, Flanders Make, en Sirris.

De basis voor deze middelen is het Vlaams Beleidsplan AI zoals goedgekeurd door de Vlaamse Regering op 22 maart 2024.

Kredietevolutie:

	(duizend euro)	
	VAK	VEK
BA 2025	4.301	4.301
<i>Index</i>	-6	-6
<i>Compensaties</i>	-8	-8
<i>Andere bijstellingen</i>	0	0
BO 2026	4.287	4.287
Aanwending VAK-ruiter		

Inhoudelijke toelichting kredietevolutie:

Het VAIOP-vijfjarenwerkplan is opgesteld vanuit de aanname van constant beleid. Het betreft bijgevolg de recurrente middelen uit het Vlaams Beleidsplan Artificiële Intelligentie (VBAI). De middelen worden voornamelijk besteed aan personeelskosten: namelijk de verloning van onderzoekers.

De verdeling onder de instellingen is als volgt:

Imec	3.465.899€
Flanders Make	615.604€
Sirris	205.497€

Er werd eveneens een summiere compensatie opgenomen om de verdeling tussen de entiteiten binnen en buiten de Vlaamse consolidatiekring (-IS en -WT artikel) te actualiseren.

	(duizend euro)		
Compensaties	VAK	VEK	Toelichting
Naar TB0-1TEA2JE-IS	-8	-8	Actuele verdeling van de VAIOP-middelen tussen IS- en WT-entiteiten (in 2025 werd dit herverdeeld buiten begrotingsronde om)
TOTAAL	-8	-8	

TB0-1TEA2JE-IS - ARTIFICIËLE INTELLIGENTIE - VLAAMS AI-ONDERZOEKSPROGRAMMA (VAIOP)

Korte inhoud begrotingsartikel:

Dit artikel voorziet in de gedeeltelijke financiering van de activiteiten van het onderzoeksluik (VAIOP) van het Vlaams Beleidsplan Artificiële Intelligentie (VBAI). (OD8-5) Met name worden via dit artikel die leden van het onderzoeksconsortium gefinancierd die deel uitmaken van de Vlaamse interne consolidatiekring. Dit slaat op KU Leuven, UGent, VUB, UAntwerpen, UHasselt, VITO, VIB en ILVO.

De basis voor deze middelen is het Vlaams Beleidsplan AI zoals goedgekeurd door de Vlaamse Regering op 22 maart 2024.

Kredietevolutie:

	(duizend euro)	
	VAK	VEK
BA 2025	9.723	9.723
<i>Index</i>	-14	-14
<i>Compensaties</i>	8	8
<i>Andere bijstellingen</i>	0	0
BO 2026	9.717	9.717
Aanwending VAK-ruiter		

Inhoudelijke toelichting kredietevolutie:

Het VAIOP-vijfjarenwerkplan is opgesteld vanuit de aanname van constant beleid. Het betreft bijgevolg de recurrente middelen uit het Vlaams Beleidsplan Artificiële Intelligentie (VBAI). De middelen worden voornamelijk besteed aan personeelskosten: namelijk de verloning van onderzoekers.

De verdeling onder de instellingen is als volgt:

KULeuven	3.892.020€
UGent	2.781.242€
VUB	1.114.840€
UAntwerpen	1.114.612€
UHasselt	373.882€
Vito	204.416€
VIB	105.732€
ILVO	130.256€

Er werd eveneens een summier compensatie opgenomen om de verdeling tussen de entiteiten binnen en buiten de Vlaamse consolidatiekring (-IS en -WT artikel) te actualiseren.

	(duizend euro)		
Compensaties	VAK	VEK	Toelichting
Van TB0-1TEA2JE-WT	8	8	Actuele verdeling van de VAIOP-middelen tussen IS- en WT-entiteiten (in 2025 werd dit herverdeeld buiten begrotingsronde om)
TOTAAL	8	8	

TB0-1TEA2JF-IS - ARTIFICIËLE INTELLIGENTIE - VLAAMSE AI ACADEMIE (VAIA) - AMAI!

Korte inhoud begrotingsartikel:

Dit begrotingsartikel omvat de financiering van de partners van de Vlaamse AI Academie (de vijf Vlaamse Universiteiten en VLHORA) en onderzoeksgroep VUB-SMIT voor de uitvoering van het amai!-programma (zie TB0-1TEA2JF-WT voor de inhoudelijke toelichting bij amai!). (OD8-5)

De basis voor deze middelen is het Vlaams Beleidsplan AI zoals goedgekeurd door de Vlaamse Regering op 22 maart 2024.

Kredietevolucie:

	(duizend euro)	
	VAK	VEK
BA 2025	0	0
<i>Index</i>	0	0
<i>Compensaties</i>	1.609	1.609
<i>Andere bijstellingen</i>	0	0
BO 2026	1.609	1.609
Aanwending VAK-ruiter		

Inhoudelijke toelichting kredietevolucie:

De compensaties (1.609 keuro) zijn gerelateerd aan de VAIA en AMAI!-middelen. Deze werden eerder steeds toegekend via de Lissabonlijnen, maar zullen vanaf 2026 op een apart begrotingsartikel geplaatst worden om de transparantie rond deze middelen te verhogen.

	(duizend euro)		
Compensaties	VAK	VEK	Toelichting
Van TB0-1TEA2JA-WT	1.445	1.445	VAIA + AMI! middelen op apart begrotingsartikel ter verhoging transparantie
Van TB0-1TEA2JY-IS	164	164	VAIA + AMAI! op apart begrotingsartikel ter verhoging transparantie
TOTAAL	1.609	1.609	

TB0-1TEA2JF-WT - ARTIFICIËLE INTELLIGENTIE - VLAAMSE AI ACADEMIE (VAIA) - AMAI!

Korte inhoud begrotingsartikel:

Dit begrotingsartikel omvat de financiering van RVO-society (Scivil) voor de uitvoering van het amai!-programma en de financiering van partners in amai!-projecten die niet onder de interne stroom van de Vlaamse overheid vallen. (OD8-5)

Kredietevolucie:

	(duizend euro)	
	VAK	VEK
BA 2025	0	0
<i>Index</i>	0	0
<i>Compensaties</i>	492	492
<i>Andere bijstellingen</i>	0	0
BO 2026	492	492
Aanwending VAK-ruiter		

Inhoudelijke toelichting kredietevolucie:

De compensatie (492 keuro) is gerelateerd aan de VAIA en AMAI!-middelen. Deze werden eerder steeds toegekend via de Lissabonlijnen, maar zullen vanaf 2026 op een apart begrotingsartikel geplaatst worden om de transparantie rond deze middelen te verhogen.

De jaarlijkse subsidie aan VAIA wordt in hoofdzaak (76% in 2024) besteed aan personeelskosten (bij de aan VAIA verbonden vijf Vlaamse universiteiten en de Vlaamse Hogescholenraad) en werkingskosten.

(duizend euro)			
Compensaties	VAK	VEK	Toelichting
Van TB0-1TEA2JA-WT	492	492	VAIA + AMAI! middelen op apart begrotingsartikel ter verhoging transparantie
TOTAAL	492	492	

TB0-1TEA2JB-IS – KENNISCENTRUM DATA EN MAATSCHAPPIJ

Korte inhoud begrotingsartikel:

Dit begrotingsartikel omvat de financiering van voor de uitvoering van het programma van het Kenniscentrum Data & Maatschappij. (OD8-5)

Kredietevolutie:

(duizend euro)		
	VAK	VEK
BA 2025	758	758
<i>Index</i>	-1	-1
<i>Compensaties</i>	0	0
<i>Andere bijstellingen</i>	0	0
BO 2026	757	757
Aanwending VAK-ruiter		

Inhoudelijke toelichting kredietevolutie:

De middelen voor het Kenniscentrum Data & Maatschappij worden ingezet om de maatschappelijke, ethische en juridische aspecten van artificiële intelligentie en datagebruik te onderzoeken en hierover advies te formuleren aan bedrijven en overheidsinstanties.

Het centrum vertaalt onderzoeksinzichten naar richtlijnen en tools die zowel ontwikkelaars van AI-toepassingen als organisaties die AI willen integreren in hun werking ondersteunen bij een verantwoorde en duurzame inzet van artificiële intelligentie. Deze aanbevelingen zijn breed toepasbaar binnen Vlaanderen en kunnen door meerdere ondernemingen worden benut.

Daarnaast adviseert het kenniscentrum de Vlaamse overheid bij beleidsvragen over digitalisering en AI-regelgeving.

4.4.2 Overige entiteiten onder toezicht

- *Fonds Wetenschappelijk Onderzoek-Vlaanderen (FWO)*

De middelen voor de activiteiten van het FWO onder dit ISE staan op **TB0-1TEA5GT-IS – FWO**. (OD8-1 en OD8-2)

Omschrijving

Dit ISE behelst investeringen in de Vlaamse supercomputer, middelzware en zware onderzoeksinfrastructuur en het programma internationale onderzoeks-

infrastructuur (IRI), dat de Vlaamse deelname aan en/of subsidiëring van internationale onderzoeksinfrastructuren regelt. Daarnaast bevat dit ISE ook een luik voor de Einsteintelecoop en enkele Europese ad-hoc-infrastructuurprojecten.

Beleidszijde

Ten opzichte van 2025 stijgt het VAK met 72.887 keuro omwille van het feit dat de oproep middelzware en zware infrastructuur een tweejaarlijkse vastleggingskrediet betreft (+28.000 keuro) en International Research Infrastructures (IRI) een vierjarig vastleggingskrediet (+38.290 keuro). Tot slot is er nog een vastlegging voorzien voor de supercomputer Tier1 ten belope van 6.400 keuro, naast de recurrente middelen voor de VSC-projecten (Tier2) voor 6.581 keuro.

Dit kan als volgt samengevat worden:

	VAK 2025 (keuro)	VAK 2026 (keuro)
Middelzware en zware infra		28.000
IRI		38.290
Infrastructuurmiddelen + index	12.895	13.212
VSC recurrent (Tier 2)	6.581	6.581
VSC (Tier1)		6.400
Totale VAK	19.596	92.483

In 2026 zal er een begrotingsruiter aangewend worden ten belope van 13.160 keur, grotendeels bestaande uit de opstapmiddelen voor O&O 2025 (12.498 keuro), die zal aangewend worden in functie van de noden van de infrastructuurprogramma's.

Betaalzijde

Er is een afname van 13.339 keuro t.o.v. 2025. Dit kan voornamelijk verklaard worden door de infrastructuurprogramma's 'Middelzware en zware infrastructuur' en 'IRI' waar er 7.960 keuro minder VEK nodig is dan verleden jaar. Dit heeft o.a. te maken met het wegvallen van de éénmalige infrastructuurmiddelen die tijdens vorige legislatuur voorzien werden ten belope van 15.000 keuro.

De details van de vereffeningskredieten worden in onderstaande tabel weergegeven:

	VEK 2025 (keuro)	VEK 2026 (keuro)
Middelzware en zware infra	20.998	19.602
IRI	25.725	19.161
VSC recurrent (Tier 2)	6.701	6.701
VSC (Tier1)	11.828	6.400
Eurohpc		49
TOTALE VEK	65.252	51.913

Ontvangsten

De dotatie op ESR 46.10 bedraagt 51.913 keuro. Daarnaast is er een daling van de interrelatie met het Fonds voor Innoveren en Ondernemen ten belope van 410 keuro. Deze daling is het gevolg van een lagere betalingsnood voor EUROHPC en de Einsteintelecoop.

Uitgaven

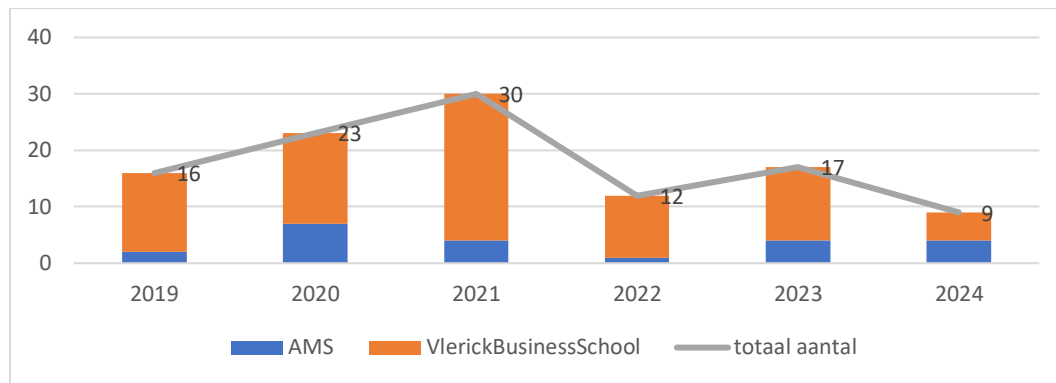
De afname van het VEK (-13.339 keuro) is voornamelijk te vinden op ESR 41.50 (-12.862 keuro) aangezien bijna uitsluitend de Vlaamse universiteiten begunstigden zijn binnen dit ISE.

Langs VAK-zijde is de sterke toename ten aanzien van 2025 zichtbaar op ESR 41.50 (+58.501 keuro) en ESR 41.60 (11.830 keur). Dit wordt veroorzaakt door het cyclisch karakter van de oproep middelzware/zware infrastructuur die om de twee jaar georganiseerd wordt (+28.000 keuro) en het vierjarig vastleggingskrediet van IRI (38.290 keuro). Voor de VSC TIER1 is er in 2026 eveneens een VAK voorzien ten belope van 6.400 keuro.

5. Inhoudelijk structurelement "Postinitieel onderwijs"

5.1 Prestatie-indicatoren

Benaming	Het aantal projecten in business schools
Definitie	Som van het aantal projecten gefinancierd door de business schools gestart in (huidig jaar - 1), zoals gemeten in de FRIS-databank op 23 juli van het huidig jaar
Laatste gekende waarde	2024: 9
Streefwaarde	Er werd geen streefwaarde voorop gesteld
Beleidsmatige relevantie	Beleidsmatig is deze indicator relevant omdat hij inzicht biedt in de mate waarin het beleid erin slaagt om praktijkgericht en academisch onderzoek binnen de managementscholen te stimuleren. Een voldoende aantal projecten wijst op een dynamische onderzoeksomgeving, waarin actuele managementvraagstukken worden onderzocht en vertaald naar het onderwijs en de dienstverlening aan bedrijven. De indicator ondersteunt de strategische doelstelling door te monitoren of het beleid effectief bijdraagt aan de versterking van de kennisbasis, de innovatiekracht en de internationale positionering van de Vlaamse managementscholen.
Koppeling met Duurzame Ontwikkelingsdoelstellingen of Landenspecifieke Aanbevelingen	SDG 9. Industrie, innovatie en infrastructuur
Budgettaire relevantie	De budgettaire relevantie van deze indicator is rechtstreeks: het aantal onderzoeksprojecten hangt direct samen met de beschikbare middelen voor onderzoek aan managementscholen. Door voldoende budget te voorzien, kan het beleid meer projecten ondersteunen, wat bijdraagt aan de kwaliteit en de impact van het postinitieel onderwijs en de dienstverlening aan het bedrijfsleven. De inzet van middelen maakt het mogelijk om in te spelen op actuele trends en noden in het Vlaamse ondernemingslandschap, en om de aansluiting tussen academisch onderzoek en de praktijk te versterken. De indicator is relevant voor het hele budget onder dit ISE.

Figuur 11 Evolutie van het aantal mandaten en projecten gefinancierd door de business schools (FRIS)

Het aantal opgestarte projecten fluctueert. Er werden geen streefwaarden vooropgesteld. Het geeft een indicatie van de hoeveelheid onderzoek die er uitgevoerd wordt bij de management schools hierdoor houden we een vinger aan de pols en kunnen oorzaken van veranderingen onderzocht worden.

5.2 Strategische doelstellingen

SD9: We stellen managementschools in staat post-initieel onderwijs te verstrekken en maatschappelijke dienstverlening aan ons industrieel weefsel aan te bieden, gefundeerd op excellent wetenschappelijk onderzoek.

Managementscholen zoals AMS en Vlerick nemen een unieke positie in binnen het Vlaamse hoger onderwijs. Zij bieden postinitieel onderwijs voor professionals met een academische achtergrond en combineren wetenschappelijke kennis met praktijkgerichte inzichten. Hun onderzoek is sterk gericht op actuele en toegepaste thema's, vaak in directe samenwerking met het bedrijfsleven.

Dankzij een uitgebreid netwerk met bedrijven en alumni stimuleren ze valorisatie van kennis en dragen ze bij aan het industrieel weefsel van Vlaanderen. Hun rol is complementair aan die van de universiteiten, vooral waar snelle toepassing en benutting van kennis centraal staan. Gerichte ondersteuning is nodig om hun onderzoeksfunctie te versterken.

5.3 Operationele doelstellingen

OD9-1: We ondersteunen het onderzoek aan toonaangevende business schools in Vlaanderen.

De nieuwe convenanten zullen lopen van 1 januari 2026 tot en met 31 december 2030. De instellingen voor postinitieel onderwijs hebben drie kernopdrachten: het verschaffen van postinitieel onderwijs, het verrichten van wetenschappelijk onderzoek en het verstrekken van wetenschappelijke dienstverlening op het gebied van managementwetenschappen, met inbegrip van de voorbereiding van doctoraatsproefschriften met het oog op het behalen van de academische graad van doctor aan een Vlaamse of buitenlandse universiteit.

5.4 Budgettair kader voor het begrotingsjaar

POST INITIEEL ONDERWIJS, MVG excl. DAB

(duizend euro)

	VAK			VEK		
	BA 2025	evolutie	BO 2026	BA 2025	evolutie	BO 2026
ESR-uitgaven (werking en toelagen (WT), lonen (LO), provisies (PR))	1.299	11	1.310	1.299	11	1.310
Toelagen (interne stromen (IS))	0	0	0	0	0	0
Overige (leningen (LE), participaties (PA); geen ESR-impact)	0	0	0	0	0	0
Totaal	1.299	11	1.310	1.299	11	1.310
Aanwending VAK-ruiter						

Inhoudelijke toelichting evolutie:

De evolutie betreft een indexering van de middelen.

5.4.1 Departement en IVA's zonder rechtspersoonlijkheid (excl. DAB's)

Ontvangstenartikels

Geen ontvangstenartikels

Uitgavenartikels

TB0-1TEA2KA-WT – VLERICK - AMS

Korte inhoud begrotingsartikel:

Op dit begrotingsartikel worden de subsidies aangerekend aan Vlerick Business School en Antwerp Management School voor de uitvoering van hun opdracht met betrekking tot wetenschappelijk onderzoek in overeenstemming met de bepalingen van Titel IV, Hoofdstuk III, van het decreet van 30 april 2009 betreffende de organisatie en financiering van het wetenschaps- en innovatiebeleid. (OD9-1)

De convenanten van AMS en VLERICK werden verlengd op 31 januari 2025. We voorzien een vernieuwing van de convenanten eind 2025.

Kredietevolutie:**(duizend euro)**

	VAK	VEK
BA 2025	1.299	1.299
<i>Index</i>	11	11
<i>Compensaties</i>	0	0
<i>Andere bijstellingen</i>	0	0
BO 2026	1.310	1.310
Aanwending VAK-ruiter		

Inhoudelijke toelichting kredietevolutie:

Het betreft de recurrente convenantsmiddelen en een bijkomend indexatiebedrag van 11 keuro.

De middelen van Vlerick worden aangewend voor het financieren van doctoraatsonderzoek in de managementwetenschappen (*Doctors of Business Administration*). AMS wendt de middelen aan voor onderzoekers en onderzoekscoördinatie.

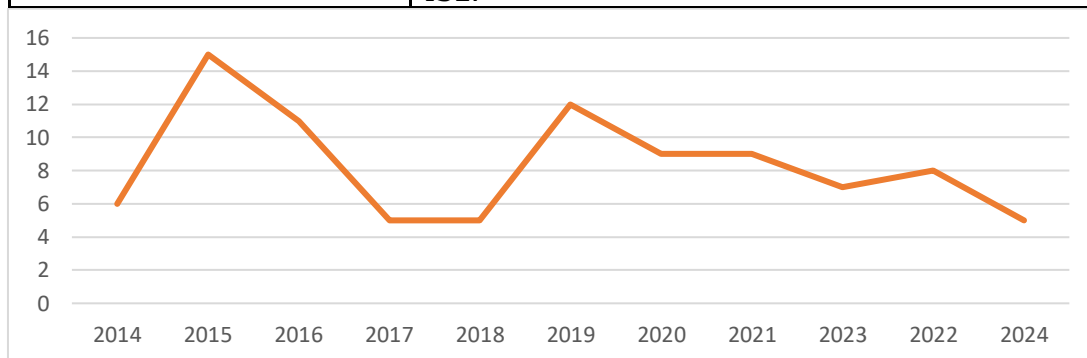
De uitgaven zullen worden opgevolgd aan de hand van KPI's die momenteel nog in onderhandeling in het kader van de vernieuwing van de beheersovereenkomst.

VII. BELEIDSVELD INNOVATIE

1. Inhoudelijk structuurelement "Brugfunctie tussen fundamenteel en toegepast onderzoek"

1.1 Prestatie-indicatoren

Benaming	Aantal spin-offs van SOC's per jaar
Definitie	Som van het aantal spin-offs zoals gerapporteerd in de jaarverslagen van de SOC's
Laatste gekende waarde	2024: 5
Streefwaarde	9 (5-jarig gemiddelde)
Beleidsmatige relevantie	Beleidsmatig is deze indicator relevant omdat hij inzicht biedt in de mate waarin het beleid erin slaagt om fundamentele onderzoeksresultaten om te zetten in economische activiteit en ondernemerschap. Een voldoende aantal spin-offs wijst op een vruchtbare valorisatiecultuur, waarin kennis en technologie daadwerkelijk hun weg vinden naar de markt. De indicator ondersteunt de strategische doelstelling door te monitoren of het beleid effectief bijdraagt aan het stimuleren van ondernemerschap, het creëren van nieuwe economische activiteiten en het versterken van het Vlaamse innovatie-ecosysteem.
Koppeling met Duurzame Ontwikkelingsdoelstellingen of Landenspecifieke Aanbevelingen	SDG 9. Industrie, innovatie en infrastructuur
Budgettaire relevantie	De budgettaire relevantie van deze indicator komt tot uiting in de middelen die worden ingezet voor valorisatie-instrumenten, incubatoren, begeleidingstrajecten en pre-seedfinanciering. Door voldoende budget te voorzien, kan het beleid onderzoekers en SOC's ondersteunen bij het identificeren, ontwikkelen en vermarkten van innovatieve ideeën, wat op termijn bijdraagt aan een hogere valorisatiegraad en economische impact. Het genereren van spin-offs is één van vele doelstellingen van de SOC's. Deze indicator dekt dus maar een deel van het budget onder dit ISE.

Figuur 12 Evolutie van het aantal spin-offs

Het aantal spin-offs fluctueert over de laatste 10 jaar. Er worden geen streefwaarden vooropgesteld. Het aantal spin-offs is een indicatie van de valorisatiewaarde van het gevoerde onderzoek.

Belangrijke toevoeging is dat ook de achterliggende **waarde** van de spin-offs van belang is. Deze waarde dient te worden geëvalueerd door een vast te leggen monitoring op de resultaten van de afzonderlijke spin-offs, of kan worden geëvalueerd door de waarde bij "spin-out" of "exit". Daarnaast dient ook het verloop als "consistente spin-offs" over de levenscyclus te worden gemonitord. Tijdens de trajecten O&O&I wordt onderzocht hoe dit verder verrijkt kan worden.

Benaming	Aantal octrooien van SOC's per jaar
Definitie	Som van het aantal ingediende octrooien zoals gerapporteerd in de jaarverslagen van de SOC's
Laatste gekende waarde	2024: 219
Streefwaarde	Er wordt geen streefwaarde vooropgesteld vermits deze doorheen de jaren schommelen.
Beleidsmatige relevantie	Beleidsmatig is deze indicator relevant omdat hij inzicht biedt in de mate waarin het beleid erin slaagt om kennis en technologie te beschermen en te valoriseren. Een voldoende aantal octrooien wijst op een actieve strategie om intellectuele eigendom te beheren en te benutten, wat essentieel is voor het aantrekken van investeringen, het aangaan van samenwerkingen en het versterken van de concurrentiepositie van Vlaamse innovaties. De indicator ondersteunt de strategische doelstelling door te monitoren of het beleid effectief bijdraagt aan het beschermen en valoriseren van onderzoeksresultaten.
Koppeling met Duurzame Ontwikkelingsdoelstellingen of Landenspecifieke Aanbevelingen	SDG 9. Industrie, innovatie en infrastructuur
Budgettaire relevantie	De budgettaire relevantie van deze indicator blijkt uit de middelen die worden ingezet voor octrooibeschermt, valorisatieondersteuning en begeleiding van onderzoekers bij het aanvragen en beheren van octrooien. Door gerichte investeringen kan het beleid de drempels voor octrooiering verlagen en de impact van Vlaamse innovaties op de markt vergroten. Aangezien octrooiering slechts één manier is om te valoriseren, dekt deze indicator maar een deel van het ISE.

In 2024 werden er 219 octrooien aangevraagd door de SOC's dit is gelijkaardig als in 2023, toen werden er 2016 aangevraagd. Er wordt geen streefwaarde vooropgesteld. Deze indicator houdt een vinger aan de pols. Het geeft een indicatie van hoeveel SOC's inspelen op valorisatie.

Ook hier dient te worden toegevoegd dat de achterliggende waarde van de octrooien ook belangrijk is en benutting ervan. Aangezien tech transfer & valorisatie managers veel inspanning leveren in het aanvraag- & beheerproces van

octrooiering, dient de achterliggende licentiewaarde of valorisatie ervan te worden gemonitord. Tijdens de trajecten O&O&I wordt onderzocht hoe dit verder verfijnd kan worden.

1.2 Strategische doelstellingen

SD10: We slaan de brug tussen wetenschap en economische en maatschappelijke toepassing in strategische wetenschapsdomeinen.

Om Vlaanderen te positioneren als een toonaangevende regio in onderzoek en innovatie, zetten we via onze strategische onderzoekscentra actief in op het versterken van de brug tussen wetenschappelijke kennis en haar economische en maatschappelijke toepassingen. Deze centra vormen de kern van onze thematische onderzoeksfinanciering en zijn cruciale schakels in het Vlaamse O&O&I-ecosysteem.

De strategische onderzoekscentra opereren binnen convenanten die hen structurele middelen bieden voor zowel onderzoek als onderzoeksinfrastructuur. Ze zijn verantwoordelijk voor de uitvoering van strategisch basisonderzoek dat vertrekt vanuit concrete maatschappelijke of economische noden, met het oog op latere valorisatie in de vorm van nieuwe producten, processen of diensten.

Deze strategische doelstelling wordt concreet gerealiseerd via een geïntegreerde financieringsaanpak, waarbij de centra fungeren als katalysatoren voor kennisdiffusie, valorisatie en internationale samenwerking. Ze zijn niet enkel uitvoerders van excellent onderzoek, maar ook bruggenbouwers tussen wetenschap en samenleving.

1.3 Operationele doelstellingen

OD10-1: We spelen de aantrekkelijkheid en troeven van onze 4 strategische onderzoekscentra (SOC's): imec, VIB, VITO en Flanders Make nog meer uit en zetten nog sterker in op valorisatie en samenwerking met Vlaamse ondernemingen, in het bijzonder kmo's.

Interuniversitair Micro-Elektronica Centrum (imec)

Eind 2021 werd een convenant voor de periode 2022-2026 afgesloten waarin een budgettair groeipad werd opgenomen. Met dit groeipad richt imec zich op het ontwikkelen van systeemdemonstratoren op basis van nanotechnologie. Dit programma, genaamd imec.invest+, moet de koker van technisch-wetenschappelijke projecten richting valorisatie via licenties of spin-offs versterken. Gezien het succes van dit programma werd het groeipad volledig toegekend. Deze nieuwe strategie zet ook optimaal in op de valorisatie van het onderzoek met specifieke aandacht voor het economisch weefsel in Vlaanderen. In het voorjaar van 2026 zal een grondige evaluatie plaatsvinden volgens de contouren zoals opgenomen in de convenant om in het najaar de onderhandelingen te voeren over een nieuwe overeenkomst voor de periode 2027-2031.

Vlaams Instituut voor de Biotechnologie (VIB)

VIB is een onafhankelijk onderzoeksinstituut dat baanbrekend strategisch basisonderzoek verricht naar de werking van het menselijk lichaam, planten en micro-organismen. Met behulp van gentechnologisch onderzoek in verschillende domeinen van de levenswetenschappen wordt vernieuwende basiskennis over de

normale en abnormale of ziektegerelateerde processen in een cel, orgaan en organisme (mens, plant en micro-organisme) verworven.

VIB voert een actief technologietransferbeleid. De vernieuwende basiskennis van VIB is een continue bron van nieuwe technologieën en vindingen. Deze kunnen de basis vormen voor nieuwe maatschappelijke en industriële toepassingen, zoals diagnostica of geneesmiddelen.

Het VIB ontvangt jaarlijks een werkingstoelage van het Vlaamse Gewest op basis van een vijfjarig convenant. Dit convenant omvat de doelstellingen en prestatiedrijvers van het VIB voor de desbetreffende beheersperiode, evenals de (organisatie)structuur en werking van het instituut, de modaliteiten verbonden aan de aanwending van de toelage en de controle hierop. Het convenant waarop dit werkingsjaar betrekking heeft loopt van 1 januari 2022 tot en met 31 december 2026. Met de middelen wordt de werking van VIB substantieel ondersteund. VIB zal zich, op basis van haar strategisch vijfjarenplan (2022-2026), ook in 2026 richten op verschillende initiatieven rond strategisch basisonderzoek, technologieontwikkeling en -transfer, translationeel onderzoek gericht op de Grand Challenges, Big data en AI, algemeen beheer en een incubatorprogramma. Specifiek zal in 2026 verder geïnvesteerd worden in de uitbouw en operationalisering van het nieuwe onderzoekscentrum VIB.AI. Dit computationele onderzoekscentrum heeft als missie om de kritische massa van AI-gedreven, 'big data' precisie onderzoek in de levenswetenschappen rond impactvolle wetenschappelijke hypotheses in VIB uit te breiden.

In 2026 zal de vijfjaarlijkse evaluatie plaatsvinden, gecoördineerd door de evaluatiecel van het Departement WEWIS. Op basis van de resultaten van deze evaluatie zal er een nieuw convenant tussen de Vlaamse overheid en VIB worden voorbereid voor de komende 5 jaar (2027-31).

Vlaamse Instelling voor Technologisch Onderzoek (VITO)

VITO is een strategisch onderzoekscentrum met focus op technologie voor een leefbare omgeving en duurzame ontwikkeling. VITO staat voor duurzaamheid, voortbouwend op een zeer grondige kennis van de mens en zijn omgeving, van technologie, en van digitale toepassingen. VITO ondersteunt niet alleen de toekomstvisie van Vlaanderen, maar ook de duurzame ontwikkelingsdoelstellingen (SDG's) van de Verenigde Naties.

VITO scherpste haar doelstelling in het convenant voor de periode 2024-2028 aan: "VITO heeft als doelstelling om, als preferentiële innovatie-partner van bedrijven en overheden, technologie en kennis aan te bieden die ervoor zorgen dat iedereen ook morgen voldoende grondstoffen, water, energie, en ruimte heeft om gezond te leven en te ondernemen".

In 2026 zet VITO haar werking voort, in uitvoering van haar 'Strategisch Plan VITO 2030'. Dit plan bevat op hoofdlijnen de strategische koers die VITO de komende jaren wil volgen. Het aligneert de missie en sterktes van VITO met de prioriteiten van Vlaanderen, met onder meer de Beleidsnota Innovatie, het Vlaams Industrieel Actieplan en de O&O&I-systeemaanpak als ankerpunten. In het plan zijn een aantal strategische initiatieven uitgetekend op het vlak van personeelsbeleid, efficiëntie en digitale transformatie, als hefboom voor het verbeteren van het financieel resultaat van VITO. VITO heeft daartoe de ambitie aangegeven om een haar voorloperpositie te versterken door zeer gericht te investeren in enkele belangrijke technologieplatformen met hoog potentieel voor economische en maatschappelijke impact, geselecteerd na een grondige benchmark en strategische oefening. Dit moet toelaten voluit het leiderschap op minimaal

Europees niveau te laten oppakken, en van daaruit solide fundamenten voor de toekomst op te bouwen.

Bij de start van de huidige legislatuur heeft VITO vijf strategische en maatschappelijk gedreven missies in de steigers gezet die ook in 2026 verder verfijnd zullen worden qua doelstellingen, afbakening en partnerschappen. De missies fungeren steeds meer als vliegwiel intern en extern om de beoogde impact vanuit VITO's opdracht voluit te realiseren. Het gaat om de volgende vijf missies: 'Circulaire havenregio', '100 Fossielvrije Weerbare Wijken', 'Veilige en soevereine samenleving', 'We grow -natuurlijk kapitaal en regeneratieve ruimte', en 'Zorgvrije leefomgeving'.

Flanders Make

Flanders Make is het strategisch onderzoekscentrum dat de maakindustrie in Vlaanderen (zowel grote maakbedrijven als kmo's) ondersteunt met industriegedreven, precompetitief en excellent onderzoek in de toepassingsdomeinen "producten" (voertuigen en machines) en "productie" (assemblage).

Concreet ondersteunt Flanders Make Vlaamse maakbedrijven bij het ontwikkelen en optimaliseren van hun producten (focus op voertuigen en machines) en productieprocessen (focus op assemblage). Vanuit zijn vestigingen over heel Vlaanderen, de co-creatiecentra van (de vzw) Flanders Make en de aan Flanders Make verbonden Core Labo's van de vijf Vlaamse universiteiten, stimuleert Flanders Make open innovatie via hoogkwalitatief onderzoek. Daarnaast kunnen bedrijven met Flanders Make samenwerken rond innovatie op maat. Tot slot biedt Flanders Make in zijn co-creatiecentra ook een uitgebreid aanbod aan test- en validatie-infrastructuur waar bedrijven hun productieprocessen en (componenten van) voertuigen of machines kunnen testen en valideren.

Conform het convenant 2023-2027 (artikel 13), dat op 8 december 2023 door de Vlaamse Regering werd goedgekeurd (VR 2023 0812 DOC.1707), voorzie ik in bijkomende investeringen, onder meer in de incubatiewerking van Flanders Make.

Regmed XB

Naar aanleiding van de Vlaams-Nederlandse topontmoeting in Gent op 7 november 2016 werd een intentieverklaring ondertekend door VIB en KU Leuven met het Nederlandse RegMed XB om ook in Vlaanderen een leidend onderzoekscentrum in regeneratieve geneeskunde op te zetten (RegMed Flanders vzw).

In 2026 wordt de werking van RegMed Flanders vzw en de verschillende moonshots verdergezet zoals beschreven in hun werkprogramma 2024-2028:

- in de eye-moonshot zal een proof-of-concept pre-klinisch model verder uitgewerkt en getest worden en zal de productie van de corneale cellen omgezet worden naar een productielijn die voldoet aan de 'Good manufacturing protocol' (GMP) richtlijnen;
- in de osteoarthritis moonshot zullen bot-vormende organoiden geproduceerd worden om te testen in een pre-klinisch model zodat de cellen verder gekarakteriseerd kunnen worden.
- RegMed Flanders vzw stelt een jaarrapport (functioneel en financieel) op en zal ook een inhoudelijk plan opstellen waarin de doelstellingen voor het komende jaar worden toegelicht en begroot.

EnergyVille

EnergyVille is een samenwerkingsverband tussen KU Leuven, VITO, imec en UHasselt dat richt op duurzame energie en intelligente energiesystemen, door innovatieve technologieën en samenwerkingen tussen industrie, overheid en academische partners te ontwikkelen.

De jaarlijkse subsidie aan Stichting EnergyVille is gekoppeld aan het realiseren van Strategische Doelstellingen in volgende domeinen, zoals ook opgenomen in het convenant 2022-2026 (1) Top energieonderzoek (2) Samenwerking met de industrie (3) Energietransitie gekoppeld aan digitale transformatie (4) Human capital (5) Outreach. De opvolging van de realisatie van de Strategische Doelstellingen en de hieraan gekoppelde KPIs gebeurt via een jaarlijkse inhoudelijke en financiële rapportering aan het Departement.

Zoals opgenomen in het convenant dient een evaluatie te gebeuren in de eerste helft van 2026. De voorbereidingen hiervoor werden in augustus 2025 opgestart.

ILVO

ILVO is een multidisciplinaire onderzoeksinstelling met als missie het uitvoeren en coördineren van beleidsonderbouwend wetenschappelijk onderzoek en de daaraan verbonden dienstverlening met het oog op een duurzame landbouw en visserij in economisch, ecologisch, sociaal en maatschappelijk perspectief. Steunend op wetenschappelijke disciplines, zal het ILVO daarvoor de kennis opbouwen die nodig is voor de verbetering van producten en productiemethoden, voor de bewaking van de kwaliteit en de veiligheid van de eindproducten en voor de verbetering van beleidsinstrumenten als basis van sectorontwikkeling en agrarisch plattelandsbeleid. Het ILVO zal het beleid, de sectoren en de maatschappij daarover regelmatig informeren.

IVA ILVO ontvangt voor haar werking jaarlijks financiering via de apparaatskredieten van het beleidsdomein WEWILS.

Als Vlaamse Wetenschappelijke Instelling (VWI) beschikt het ILVO ook over een Eigen Vermogen (EV) gespijsd door project- en contractonderzoek en door eigen inkomsten. De sector kan gebruik maken van de wetenschappelijke kennis door projectmatige activiteiten en het uitvoeren van gerichte analyses of technologische proeven. Het eigen Vermogen ILVO wordt vanuit de Vlaamse overheid ondersteund vanuit het Departement WEWIS en het Agentschap Landbouw en Zeevisserij.

Vanuit het Vlaamse Fonds voor Landbouw en Visserij ontvangt EV ILVO middelen voor diverse projecten en logistieke ondersteuning.

1.4 Budgettair kader voor het begrotingsjaar

BRUGFUNCTIE FUNDAMENTEEL EN TOEGEPAST ONDERZOEK, MVG excl. DAB

	VAK			VEK		
	BA 2025	evolutie	BO 2026	BA 2025	evolutie	BO 2026
ESR-uitgaven (werking en toelagen (WT), lonen)	218.956	3.438	222.394	230.456	-7.312	223.144

(LO), provisies (PR))						
Toelagen (interne stromen (IS))	168.666	2.264	170.930	168.666	20.664	189.330
Overige (leningen (LE), participaties (PA); geen ESR-impact)	0	0	0	0	0	0
Totaal	387.622	5.702	393.324	399.122	13.352	412.474
Aanwending VAK-ruiter						

Inhoudelijke toelichting evolutie:

De evolutie onder dit ISE wordt bijna volledig verklaard door bijkomende middelen in het kader van indexatie.

1.4.1 Departement en IVA's zonder rechtspersoonlijkheid (excl. DAB's)

Ontvangstenartikels

Geen ontvangstenartikels

Uitgavenartikels

TB0-1TFA2LA-WT – STRATEGISCH ONDERZOEKSCENTRUM IMEC

Korte inhoud begrotingsartikel:

Op dit begrotingsartikel worden de subsidies aan imec aangerekend, in uitvoering van het convenant 2017-2021 zoals goedgekeurd door de Vlaamse Regering op 17 december 2021. (OD10-1)

Het Interuniversitair Micro-Elektronica Centrum VZW (imec) is een strategisch onderzoekscentrum met als doelstelling het verrichten van grensverleggend onderzoek inzake nanotechnologie en digitale technologie die ons leven verbeteren en bijdragen tot een geconnecteerde duurzame toekomst voor iedereen. Een tweede strategische doelstelling van imec bestaat erin om nieuwe ontwikkelingen via partnerships of startups naar de markt te brengen en bedrijven en universiteiten te helpen om toegang te krijgen tot de nieuwe technologieën.

Kredietevolutie:

	(duizend euro)	
	VAK	VEK
BA 2025	157.550	158.550
<i>Index</i>	2.424	2.424
<i>Compensaties</i>	0	0
<i>Andere bijstellingen</i>	0	-1.000
BO 2026	159.974	159.974
Aanwending VAK-ruiter		

Inhoudelijke toelichting kredietevoluitie:

De jaarlijkse toelage wordt aangewend voor het verrichten van strategisch basisonderzoek en een aantal geoormerkte activiteiten. Deze geoormerkte activiteiten zijn:

- Vraaggedreven onderzoek door middel van imec ICON
- Ondersteuning van de incubatiewerking van imec.istart (dit staat naast de kapitaalparticipatie in het istart-fonds)
- De uitbouw van het "Enabling Digital Technologies" departement EDiT. Dit departement heeft als doel innovatie in digitalisering ten behoeve van transversale maatschappelijke beleidsuitdagingen te ondersteunen. Dit departement is via de herstructurering in 2024 geïntegreerd in de imec-werking
- Strategisch basisonderzoek bij de core-groepen bij universiteiten
- Strategische projecten met Vlaamse kenniscentra, inclusief opleiden van doctorandi
- Ontwikkeling van systeemdemonstratoren via imec.invest+

Aan VAK-zijde betreft het de recurrente convenantsmiddelen en een bijkomend indexatiebedrag. Aan VEK-zijde werd het eenmalige vereffeningsbedrag van 1.000 keuro in 2025 opnieuw bijgesteld, waardoor VAK en VEK in 2026 opnieuw aan elkaar gelijk zijn.

(duizend euro)			
Andere bijstellingen	VAK	VEK	Toelichting
Eenmalig BO 2025: Bijstelling in functie van VEK betaalkalender (jaaroverschrijdende subsidie): 1.000 keuro Solidlab Vlaanderen uit 2023	0	-1.000	
TOTAAL	0	-1.000	

TB0-1TFA2LB-WT – STRATEGISCH ONDERZOEKSCENTRUM FLANDERS MAKE**Korte inhoud begrotingsartikel:**

Op dit begrotingsartikel wordt de subsidie aan Flanders Make aangerekend, in uitvoering van het convenant 2023-2027 zoals goedgekeurd door de Vlaamse Regering op 8 december 2023. (OD10-1)

Flanders Make is het strategisch onderzoekscentrum dat de maakindustrie in Vlaanderen (zowel grote maakbedrijven als kmo's) ondersteunt met industriegedreven, precompetitief en excellent onderzoek in de toepassingsdomeinen "producten" (voertuigen en machines) en "productie" (assemblage). Met zijn onderzoek helpt Flanders Make Vlaamse maakbedrijven bij het realiseren van product- en productie-innovaties zodat zij (verder) richting Industrie 4.0/5.0 kunnen evolueren en hun internationale concurrentiepositie kunnen verbeteren en versterken. Hierdoor kan de Vlaamse maakindustrie (verder) in Vlaanderen worden verankerd en kunnen ook buitenlandse maakbedrijven naar Vlaanderen worden gehaald. Naast de verdere digitale transformatie (= Industrie 4.0), die in de werkingsperiode 2018-2022 centraal stond, zet Flanders Make in de werkingsperiode 2023-2027, in lijn met de Twin

Transition in Europa en wereldwijd, ook in op de duurzame transformatie van de Vlaamse maakindustrie waarin de mens centraal staat (werkbaar werk) (= Industrie 5.0).

Kredietevolutie:

	(duizend euro)	
	VAK	VEK
BA 2025	54.992	54.992
<i>Index</i>	859	859
<i>Compensaties</i>	0	0
<i>Andere bijstellingen</i>	0	0
BO 2026	55.851	55.851
Aanwending VAK-ruiter		

Inhoudelijke toelichting kredietevolutie:

Flanders Make werkt rond drie competentiedomeinen waarin modellering en virtualisatie telkens een belangrijke rol spelen: "end-to-end design-operation", "production" en "motion products". In de werkingsperiode 2023-2027 bouwt Flanders Make deze competentiedomeinen en de hieraan gekoppelde en hiervoor benodigde governance/organisatiestructuur, (onderzoeks)infrastructuur, (onderzoeks)roadmaps en portfolio van onderzoeks- en infrastructuurprojecten verder uit. Dat doet Flanders Make onder meer vanuit zijn vestigingen of "co-creatiecentra" in Lommel (voertuigontwikkeling), Leuven (machinebouw) en Kortrijk (Industrie 4.0-productie). De co-creatiecentra van Flanders Make zijn open innovatieomgevingen bestaande uit kantoorruimte en hoogwaardige labo- en testinfrastructuur waar bedrijven en kennisinstellingen samen product- en productie-innovaties realiseren die door de bedrijven uitgebreid kunnen worden getest en gevalideerd alvorens ze in hun eigen producten en productieprocessen worden geïmplementeerd.

Het betreft de recurrente convenantsmiddelen en een bijkomend indexatiebedrag.

TBO-1TFA2LC-WT – REGENERATIEVE GENEESKUNDE

Korte inhoud begrotingsartikel:

Het initiatief RegMed XB staat voor "regenerative medicine, cross-border". (OD10-1). De basis voor de subsidie is het werkprogramma voor de periode 2024-2028, zoals eind 2023 goedgekeurd door de Vlaamse Regering (VR PV 2023/54 – punt 0042). In het werkprogramma wordt het strategisch plan uitgewerkt voor de uitbreiding en verankering van onderzoek naar regeneratieve geneeskunde binnen Vlaanderen.

De regeneratieve geneeskunde is een tak van de geneeskunde met als doel om beschadigde organen of weefsels te vervangen door alternatieven die in het lab gebouwd worden uit gekweekte cellen en biomaterialen. Hiertoe worden technieken uit verschillende wetenschappelijke disciplines gecombineerd.

De beslissing over deze subsidies zal per werkingsjaar genomen worden door de Vlaamse Regering op basis van een evaluatie van het voorgaande werkingsjaar.

De doelstellingen en de KPI's uit het werkprogramma zullen als basis dienen voor de verdere opvolging.

Kredietevolutie:

	(duizend euro)	
	VAK	VEK
BA 2025	3.286	3.286
<i>Index</i>	27	27
<i>Compensaties</i>	103	103
<i>Andere bijstellingen</i>	0	0
BO 2026	3.416	3.416
Aanwending VAK-ruiter		

Inhoudelijke toelichting kredietevolutie:

Het betreft de recurrente middelen en een bijkomend indexatiebedrag voor de uitvoering van werkprogramma 2024-2028. De éénmalige compensatie bij BA 2025 wordt teruggedraaid bij BO 2026.

	(duizend euro)		
Compensaties	VAK	VEK	Toelichting
Van TB0-1TBA2AH-PR	103	103	Eenmalig BA 2025: Herverdeling REGMED naar Provisie
TOTAAL	103	103	

TB0-1TFA2LD-WT – ENERGYVILLE**Korte inhoud begrotingsartikel:**

In 2022 werd door de Vlaamse Regering een eerste convenant tussen het Vlaamse Gewest en Stichting EnergyVille afgesloten voor de periode 2022-2026. Stichting EnergyVille coördineert de onderzoekssamenwerking, in het domein van duurzame energie en intelligente energiesystemen, tussen de onderzoeksinstituten (de Stichters) Vlaamse Instelling voor Technologisch Onderzoek (VITO), Katholieke Universiteit Leuven (KU Leuven), Interuniversitair Micro-Electronica Centrum (imec) en Universiteit Hasselt (UHasselt). (OD10-1)

Via dit nieuwe begrotingsartikel wordt een structurele financiering voorzien voor de uitvoering van de opdrachten zoals in het convenant vastgelegd. Hiervoor werd in 2022 een decretale basis voorzien in het Decreet betreffende de organisatie en financiering van het wetenschaps- en innovatiebeleid (W&I-decreet).

In 2023 werden twee addenda toegevoegd aan de convenant:

- Een eerste addendum betreft de uitvoering van het Project "innovatieve oplossingen voor ondergrondse hoogspanningsleidingen en -netten" via een éénmalige toelage van 14.000 keuro (waarvan 9.000 keuro investeringen) over de periode 2023-2027. Deze subsidie werd gekoppeld aan het realiseren van leverbaarheden, mijlpalen en KPIs die jaarlijks gerapporteerd en opgevolgd worden door het departement en een stuurgroep.
- Een tweede addendum aan het EnergyVille-convenant betreft het investeringsdossier Open Thor Living Lab, gericht op het versterken van productontwikkeling bij bedrijven via testen en demonstratie van producten en diensten in een living lab omgeving. Hiervoor werd een éénmalige subsidie van 6.500 keuro toegekend, aangerekend op begrotingsartikel TCH-AECB5DC-WT, basisallocatie ATC372 op de provisie voor investeringen in O&O en het bedrijfsleven over de periode 2024-2026. In 2025 werd een interne wijzigingsnota met betrekking tot het Open Thor Living Lab dossier

goedgekeurd waarbij het projectbudget werd aangepast naar 5.800 keuro en het project verlengd met 1 jaar (2024-2027). De betalingskalender werd aangepast. De subsidie is gekoppeld aan het realiseren van specifieke KPIs, te behalen gedurende de uitvoeringsperiode van het dossier. De praktische opvolging van de geplande en uitgevoerde investeringen gebeurt via de jaarlijkse rapportage (inhoudelijk en financieel) aan het Departement.

Kredietevolutive:

	(duizend euro)	
	VAK	VEK
BA 2025	3.128	13.628
<i>Index</i>	25	25
<i>Compensaties</i>	0	-250
<i>Andere bijstellingen</i>	0	-9.500
BO 2026	3.153	3.903
Aanwending VAK-ruiter		

Inhoudelijke toelichting kredietevolutive:

Deze middelen worden aangewend voor de jaarlijkse subsidie aan Stichting EnergyVille. De jaarlijkse subsidie wordt in hoofdzaak gebruikt om de personeelsinzet binnen de EnergyVille-onderzoeksinstellingen te financieren (19 VTE) en daarnaast de general manager met administratieve ondersteuning (2 VTE).

Daarnaast wordt het VEK jaarlijks bijgesteld op basis van de betaalkalender rond het project "innovatieve oplossingen voor ondergrondse hoogspanningsleidingen en -netten".

Energyville wendt deze middelen aan in functie van het Strategisch Plan 2022-2026, dat acht onderzoekslijnen omvat: zonne-energie, batterij-opslag, power to molecules, vermogenelektronica, thermische systemen, energie voor gebouwen en districten, elektriciteitsnetten, energiestrategieën en energiemarkten.

(duizend euro)			
Compensaties	VAK	VEK	Toelichting
Van TB0-1TBA2AH-PR	0	-250	Actualiseren VEK nood Energyville 2026 op basis van betaalkalender project "innovatieve oplossingen voor ondergrondse hoogspanningsleidingen en -netten"
TOTAAL	0	-250	

(duizend euro)			
Andere bijstellingen	VAK	VEK	Toelichting
Eenmalig BO 2025: Terugdraaien VEK 2024 op basis van betaalkalender	0	1.000	
Eenmalig BO 2025: VEK 2025 op basis van betaalkalender	0	-10.500	

TOTAAL	0	-9.500	
---------------	----------	---------------	--

TB0-1TFA2LW-IS – VLAAMS INSTITUUT VOOR BIOTECHNOLOGIE

Korte inhoud begrotingsartikel:

Op dit begrotingsartikel wordt de toelage aan het strategische onderzoekscentrum Vlaams Instituut voor Biotechnologie (VIB) aangerekend, in uitvoering van het convenant 2022-2026 zoals goedgekeurd door de Vlaamse Regering op 17 december 2021. (OD10-1)

VIB is een onafhankelijk onderzoeksinstituut dat baanbrekend strategisch basisonderzoek verricht naar de werking van het menselijk lichaam, planten en micro-organismen. Met behulp van gentecnologisch onderzoek in verschillende domeinen van de levenswetenschappen wordt vernieuwende basiskennis over de normale en abnormale of ziektegerelateerde processen in een cel, orgaan en organisme (mens, plant en micro-organisme) verworven.

De onderzoekers van VIB werken in universitaire onderzoeksdepartementen van 5 Vlaamse universiteiten: UGent, KU Leuven, Universiteit Antwerpen, Vrije Universiteit Brussel en Universiteit Hasselt. De groepen werden geselecteerd op basis van hun uitmuntendheid. Door een hechte samenwerking met deze universitaire partners en een solide financieringsprogramma voor strategisch basisonderzoek, bundelt VIB de krachten van meer dan 1.900 onderzoekers en ondersteunend personeel uit meer dan 78 landen.

Kredietevolutie:

	(duizend euro)	
	VAK	VEK
BA 2025	88.047	88.047
<i>Index</i>	1.374	1.374
<i>Compensaties</i>	0	0
<i>Andere bijstellingen</i>	0	0
BO 2026	89.421	89.421
Aanwending VAK-ruiter		

Inhoudelijke toelichting kredietevolutie:

VIB zal zich, op basis van haar strategisch vijfjarenplan (2022-2026), ook in 2026 richten op verschillende initiatieven rond strategisch basisonderzoek, technologieontwikkeling en -transfer, translationeel onderzoek gericht op de Grand Challenges, Big data en AI, algemeen beheer en een incubatorprogramma. Specifiek zal in 2026 verder geïnvesteerd worden in de uitbouw en operationalisering van het nieuwe onderzoekscentrum VIB.AI.

Het betreft de recurrente convenantsmiddelen en een bijkomend indexatiebedrag.

TB0-1TFA2LX-IS – VITO

Korte inhoud begrotingsartikel:

Op dit begrotingsartikel wordt de toelage aan het strategische onderzoekscentrum VITO aangerekend. Het gaat om een jaarlijkse werkingssubsidie ter uitvoering van het convenant tussen de Vlaamse Gemeenschap en het VITO voor de periode 2024-2028, goedgekeurd door de Vlaamse Regering op 22 december 2023, alsook een jaarlijkse werkingssubsidie ter uitvoering van het beheersreglement VITO 2024-2028, goedgekeurd door de Vlaamse Regering op 24 mei 2024. Ook investeringssteun aan VITO wordt via dit begrotingsartikel aangerekend. (OD10-1)

VITO is een strategisch onderzoekscentrum met focus op technologie voor een leefbare omgeving en duurzame ontwikkeling.

Kredietevolutie:

	(duizend euro)	
	VAK	VEK
BA 2025	74.826	74.826
<i>Index</i>	939	939
<i>Compensaties</i>	-42	-42
<i>Andere bijstellingen</i>	0	18.400
BO 2026	75.723	94.123
Aanwending VAK-ruiter		

Inhoudelijke toelichting kredietevolutie:

Buiten begrotingsrondes werd in juni 2025 aan VITO eenmalig 9 miljoen euro toegekend voor investeringen in pilootinfrastructuren en een nieuw labgebouw om in te zetten op haar strategische technologieplatformen.

In 2025 werd aan VITO een recurrente opstap voor de periode 2025-2027 toegekend voor een specifieke referentietask (Verificatiebureau), gezamenlijk ondersteund door VLAIO, WEWIS en VEKA. Om technische redenen heeft VLAIO deze in 2025 rechtstreeks betaald aan VITO. VEKA heeft het bedrag in 2025 wel bij de begrotingsaanpassing reeds overgezet naar WEWIS. In 2026 komt ook het bedrag van VLAIO op het begrotingsartikel voor VITO bij WEWIS te staan (alsook voor 2027). Dit verklaart de compensatie van 37.000 euro (laatste twee rijen in de tabel hieronder).

	(duizend euro)		
Compensaties	VAK	VEK	Toelichting
Van TB0-1TBA2AB-WT	233	233	Herverdeling internationale lijn naar VITO ikv referentietaken VITO verificatiebureau VBBV
Naar TB0-1TBA2AB-WT	-233	-233	Eenmalig BA 2025: Herverdeling internationale lijn naar VITO ikv referentietaken VITO verificatiebureau VBBV
Naar CB0-1CBX2AC-PR	-79	-79	Actieplan Energie-efficiëntie BO 2026
Van TC0-1TCA5DY-IS	25	25	Versterking verificatiebureau (bij BA2025 niet opgenomen), bijdrage van FIO aan VITO. Dit is recurrent tot en met 2027 voor 12 keuro en recurrent voor onbepaalde duur voor 25 keuro.
Van TC0-1TCA5DY-IS	12	12	Versterking Verificatiebureau VITO
TOTAAL	-42	-42	

(duizend euro)

Andere bijstellingen	VAK	VEK	Toelichting
Vereffening openstaande investeringen 2022	0	3.600	
Vereffening openstaande investeringen 2023	0	5.400	
Vereffening openstaande investeringen 2024	0	9.400	
TOTAAL	0	18.400	

TB0-1TFX2LY-IS - EV ILVO

Korte inhoud begrotingsartikel:

Het Instituut voor Landbouw- Visserij-, en Voedingsonderzoek (ILVO) is een Intern Verzelfstandigd Agentschap (IVA) met Eigen Vermogen (EV) binnen het Beleidsdomein Werk, Economie, Wetenschap, Innovatie, Landbouw en Sociale Economie. (OD10-1)

Als Vlaamse Wetenschappelijke Instelling beschikt het ILVO over een Eigen Vermogen (EV) gespijsd door project- en contractonderzoek en door eigen inkomsten. De sector kan gebruik maken van de wetenschappelijke kennis door projectmatige activiteiten en het uitvoeren van gerichte analyses of technologische proeven. Het eigen Vermogen ILVO werd tot 2024 vanuit de Vlaamse overheid ondersteund vanuit het Departement Landbouw en Visserij. In 2025 werden de middelen voor de ondersteuning van het EV door de Vlaamse overheid voorzien vanuit het Departement WEWIS (inhoudelijk beleidsveld Innovatie). Voor de ondersteuning dient ILVO de volgende taken uit te voeren:

- het onderzoek en de ontwikkeling naar meer duurzame landbouwsystemen;
- onderhoud en werken aan onroerende goederen;
- IHD (instandhoudingsdoelstellingen)/PAS (programmatorische aanpak stikstof): onderzoek naar de technisch-economische haalbaarheid van de emissiereducties van de veeteeltsector;
- onderzoek met het oog op het realiseren van de duurzame ontwikkelingsdoelen van de VN wat landbouw en voeding betreft (Sustainable Development Goals).

Kredietevolutie:

	(duizend euro)	
	VAK	VEK
BA 2025	5.793	5.793
<i>Index</i>	17	17
<i>Compensaties</i>	-24	-24
<i>Andere bijstellingen</i>	0	0
BO 2026	5.786	5.786
Aanwending VAK-ruiter		

Inhoudelijke toelichting kredietevolutie:

De verschillende doelstellingen en bijhorende budgetlijnen die onder dit artikel vermeld stonden in BBT 2025 worden uitgezuiverd in 2026 zodat er slechts 2 hoofdlijnen overblijven.

1. Het onderhoud en de werken aan onroerende goederen in het Instituut budget 2672 keuro.

In 2026 zullen de middelen vooral ingezet worden voor de afronding van drie grote nieuwe investeringsprojecten: de Feed Pilot, het Pluimvee Innovatie Centrum en de Post Harvest Pilot. Verder voor het noodzakelijk onderhoud van het zeer divers gebouwpatrimonium van ILVO: diverse elektriciteitswerken, vervanging asbestdaken, maatregelen om te voldoen aan nieuwe veiligheidsvoorschriften en energiebesparende investeringen.

2. Het onderzoek en de ontwikkeling naar meer duurzame landbouwsystemen budget 3114 keuro.

Met deze middelen wordt vooral ingezet op socio-economisch onderzoek met een rechtstreekse return naar de primaire sector: onderzoek naar nieuwe verdienmodellen, onderzoek naar de transitiekansen van de primaire sector, o.a. de omslag naar regeneratieve of agro-ecologische landbouw onder meer via een gebiedsgerichte aanpak, onderzoek naar emissiereductiemaatregelen in de veehouderij, het doorgeven van gerichte onderzoeksinformatie naar de veehouders, klimaatgerelateerd onderzoek, landbouwgrond-gerelateerd onderzoek zowel kwalitatief als kwantitatief (publieke gronden);.....

Andere budgetlijnen binnen dit artikel waren aflopend of worden verdergezet binnen het budget van Agentschap Landbouw en Visserij. De werking van ILVO in 2026 zal worden vastgelegd in het ondernemingsplan 2026 en zal de onderzoeksvisie volgen die werd vastgelegd in de meerjarenvisie: Een veerkrachtig voedingssysteem voor Vlaanderen ONDERZOEKSVISIE ILVO 2030.

Het betreft de recurrente middelen en een bijkomend indexatiebedrag. Daarnaast wordt -24 keuro VAK/VEK herverdeeld in het kader van energie-efficiëntie.

(duizend euro)			
Compensaties	VAK	VEK	Toelichting
Naar CB0-1CBX2AC-PR	-24	-24	Actieplan Energie-efficiëntie BO 2026
TOTAAL	-24	-24	

Apparaatskredieten ILVO

Gegeven de gedeelde ministeriële bevoegdheden omtrent ILVO en gegeven ILVO begrotingstechnisch toegewezen is aan de ISE Innovatie werd in 2025 met het Rekenhof besproken om de apparaatskredieten, vallende onder entiteitscode TF0, in de BBT van Economie, Wetenschap, Innovatie en Industrie ter informatie te vermelden.

De volgende artikels worden weergegeven:

TF0-1TAX2ZZ-LO LONEN:

Het betreft de kredieten voor de betaling van wedden van statutaire en contractuele personeelsleden van het Instituut voor landbouw- en Visserijonderzoek (IVA ILVO) en personeel-gebonden uitgaven zoals groeipakket, maaltijdcheques, mandaattoelagen, vakantie- en eindejaartoeelage, woon-werkverkeer,....

TF0-1TAX2ZZ-WT WERKING EN TOELAGEN bevat:

- uitgaven voor aankoop van niet-duurzame goederen;

- uitgaven voor aankoop van materiaal en producten voor allerlei plant- en diergerelateerde proefnemingen, onderhoud, monitoring van het mariene milieu,...;
- allerlei werkingsuitgaven i.v.m. informatica;
- uitgaven voor onderhoud van onderzoeksinfrastructuur
- uitgaven voor digitalisering en dataopslag
- uitgaven voor aankoop van duurzame goederen.

TF0-1TAX4ZZ-LO LONEN

Dit artikel is gekoppeld aan het ontvangstenartikel TF0-9TAXTZZ-OW. In 2026 worden geen ontvangsten en uitgaven verwacht.

TF0-9TAXAZZ-OW ONTVANGSTEN WERKING EN TOELAGEN

Gevolgd door het advies van de Algemene Gegevensbank aangaande de boekhoudkundige verwerking van de niet doorgestorte bedrijfsvoorheffing voor kenniswerkers en de begrotingsinstructies werd bij BA2018 een nieuw algemeen ontvangstenartikel gecreëerd voor ILVO. Daar de loonuitgaven vroeger netto begroot werden, m.a.w. waarop het vrijgesteld bedrag op de loonuitgaven in mindering werd gebracht, diende a rato van datzelfde bedrag een algemeen ontvangstenartikel te worden ingeschreven. Bij BO 2026 wordt eenzelfde bedrag als bij BA 2025 ingeschreven.

TF0-9TAXTZZ-OW ONTVANGSTEN WERKING EN TOELAGEN

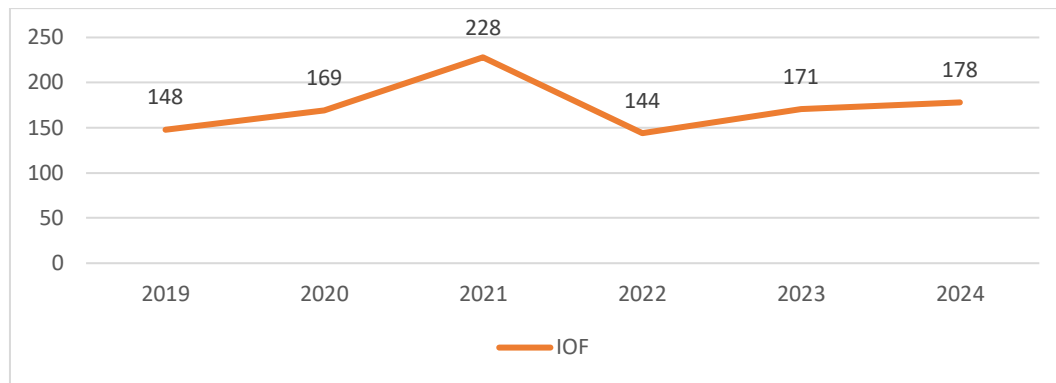
In 2026 worden er geen specifieke ontvangsten voorzien

		VAK	VEK	Ontvangsten
TF0-1TAX2ZZ-LO	Lonen	18.760	18.760	
TF0-1TAX2ZZ-WT	WERKING EN TOELAGEN	6.586	6.586	
TF0-1TAX4ZZ-LO	Lonen	0	0	
TF0-9TAXAZZ-OW	ONTVANGSTEN WERKING EN TOELAGEN			2.563
TF0-9TAXTZZ-OW	ONTVANGSTEN WERKING EN TOELAGEN			0

2. Inhoudelijk structuurelement "Valorisatie van onderzoeksresultaten"

2.1 Prestatie-indicatoren

Benaming	Aantal projecten IOF in FRIS voor jaar X
Definitie	Aantal mandaten en projecten, gefinancierd vanuit IOF (volgens startjaar van het mandaat of project)
Laatste gekende waarde	2024: 178
Streefwaarde	Er wordt geen streefwaarde vooropgesteld vermits deze doorheen de jaren schommelen.
Beleidsmatige relevantie	Beleidsmatig is deze indicator relevant omdat hij inzicht biedt in de mate waarin het beleid erin slaagt om valorisatie van academische kennis te stimuleren en te ondersteunen. Een voldoende groot aantal IOF-projecten wijst op een dynamisch valorisatielandschap, waarin kennis uit fundamenteel en toegepast onderzoek wordt omgezet in innovatieve producten, diensten, spin-offs en samenwerkingen met bedrijven. De indicator ondersteunt de strategische doelstelling door te monitoren of het beleid effectief bijdraagt aan het versterken van de brug tussen wetenschap en praktijk, en aan het vergroten van de economische en maatschappelijke impact van het Vlaamse onderzoek.
Koppeling met Duurzame Ontwikkelingsdoelstellingen of Landenspecifieke Aanbevelingen	
Budgettaire relevantie	De budgettaire relevantie van deze indicator is rechtstreeks: het aantal gefinancierde IOF-projecten hangt direct samen met de beschikbare middelen voor kennisvalorisatie aan universiteiten en hogescholen. Door voldoende budget te voorzien, kan het beleid meer projecten ondersteunen, wat bijdraagt aan de kwaliteit en de impact van kennisoverdracht, ondernemerschap en samenwerking met het bedrijfsleven. De inzet van middelen maakt het mogelijk om in te spelen op actuele trends en noden in het Vlaamse innovatie-ecosysteem, en om de aansluiting tussen academisch onderzoek en valorisatie te versterken. De indicator is relevant voor de uitgaven in het kader van het IOF onder dit ISE.

Figuur 13 Evolutie van het aantal mandaten en projecten gefinancierd vanuit IOF

Het aantal mandaten en projecten uit IOF fluctueren. In 2024 bedraagt het totaal 178. Er werd geen streefwaarde voorop gesteld. De waarde ligt boven het gemiddelde van de voorbije jaren.

2.2 Strategische doelstellingen

SD11: We streven ernaar om tot de internationale top te behoren in het valoriseren van kennis aan de Vlaamse universiteiten en hogescholen.

Vlaanderen beschikt over een sterk kennislandschap, gedragen door universiteiten, hogescholen en onderzoeksinstituten. Deze genereren niet alleen hoogwaardige wetenschappelijke output, maar spelen ook een sleutelrol in het omzetten van kennis naar economische en maatschappelijke meerwaarde. De ambitie om tot de internationale top te behoren in kennisvalorisatie is dan ook een strategische hefboom voor duurzame groei, concurrentiekracht en maatschappelijke vooruitgang.

Binnen het Vlaamse O&O&I-systeem wordt valorisatie benaderd als een circulair en interactief proces. Universiteiten en hogescholen vervullen hierin complementaire rollen: fundamenteel onderzoek voedt praktijkgerichte toepassingen, terwijl praktijkvragen nieuwe academische inzichten genereren. Deze wisselwerking vormt de kern van een robuust ecosysteem waarin kennis wordt gedeeld, toegepast en opgeschaald.

De Vlaamse overheid ondersteunt deze dynamiek via gerichte investeringen in kennis- en technologietransfer, internationale samenwerking en infrastructuur voor kennisdiffusie. Door in te zetten op sterke valorisatiecapaciteit en een geïntegreerde systeembenadering, wordt Vlaanderen gepositioneerd als een toonaangevende regio in het benutten van academische kennis voor economische en maatschappelijke impact.

2.3 Operationele doelstellingen

OD11-1: We ondersteunen een financieringsprogramma voor de valorisatie van kennis.

Elke Vlaamse associatie (bestaande uit een universiteit en één of meerdere hogescholen) ontvangt middelen om autonoom een eigen kennisvalorisatiebeleid uit te stippelen op maat van hun universiteit en hogescholen.

In 2026 wordt de subsidie ingezet voor de verdere uitvoering van de vijf strategisch plannen 2024-2028 IOF en interfaceactiviteiten van de vijf associaties.

Tevens zijn er diverse initiatieven genomen waardoor de hogescholen nu als volwaardige partij kunnen participeren in het IOF-onderzoek en IOF-kennisvalorisatie en begeleid worden door de KTTO's.

Het actieplan 2024-2028 van TTO-Flanders, de koepel voor samenwerking tussen de interfacediensten van de vijf associaties onderling en met het VLAIO Netwerk bevat acties ter versterking van de kennisdiffusie en kennisimplementatie in diverse richtingen, vanuit hoger onderwijsinstellingen naar ondernemingen, alsook in omgekeerde richting en onderling.

Jaarlijks rapporteren de vijf associaties over hun vorderingen in de uitvoering van hun strategisch plan en de besteding van de IOF-middelen en interfacemiddelen. Sinds 2019 is er een gestandaardiseerde financiële rapportering van de besteding van de IOF-subsidie via het FRIS-platform en uitgebreidere data van output. Alle IOF-projecten, IOF-mandaten, IOF-publicaties, IOF-patenten, infrastructuren worden door de instellingen in het FRIS-platform opgeladen en zijn zo publiek toegankelijk voor iedereen inclusief de succesverhalen van valorisatie. Financiële gegevens zijn niet publiek toegankelijk.

2.4 Budgettair kader voor het begrotingsjaar

VALORISATIE ONDERZOEKSRESULTATEN, MVG excl. DAB

(duizend euro)

	VAK			VEK		
	BA 2025	evolutie	BO 2026	BA 2025	evolutie	BO 2026
ESR-uitgaven (werking en toelagen (WT), lonen (LO), provisies (PR))	0	0	0	0	0	0
Toelagen (interne stromen (IS))	70.187	534	70.721	70.187	534	70.721
Overige (leningen (LE), participaties (PA); geen ESR-impact)	0	0	0	0	0	0
Totaal	70.187	534	70.721	70.187	534	70.721
Aanwending VAK-ruiter						

Inhoudelijke toelichting evolutie:

De evolutie betreft een indexering van de middelen.

2.4.1 Departement en IVA's zonder rechtspersoonlijkheid (excl. DAB's)

Ontvangstenartikels

Geen ontvangstenartikels

Uitgavenartikels

TB0-1TFA2MS-IS – HOGER ONDERWIJS : IOF - INTERFACEDIENSTEN

Korte inhoud begrotingsartikel:

Op dit begrotingsartikel worden de recurrente subsidies aangerekend voor het duo van instrumenten die de kennisvalorisatie aan de Vlaamse universiteiten en hogescholen bevorderen, ondersteunen en begeleiden tot implementatie en nut in de maatschappij. (OD11-1)

Industriële Onderzoeksfondsen (IOF) zijn interne bestemmingsfondsen voor mandaten of projecten ter versterking van het valoriseerbare wetenschappelijk onderzoek in de schoot van de universitaire associaties.

De interfaceactiviteiten van de KTO's bestaan uit het aanbieden van opleidingen in ondernemerschap, beschermen van intellectuele eigendom via o.a. patenten en merkbescherming, opstarten van spin-offs, licentieovereenkomsten met ondernemingen voor innovatie in o.a. bestaande ondernemingen en juridisch kader voor contractonderzoek, het organiseren van netwerkevents, valorisatietrajecten begeleiden...

De basis voor deze middelen is het Besluit van de Vlaamse Regering betreffende de ondersteuning van de Industriële Onderzoeksfondsen en de interfaceactiviteiten van de associaties in de Vlaamse Gemeenschap, zoals een laatste keer gewijzigd door de Vlaamse Regering op 1 december 2023. De subsidie is tevens verankerd in het W&I-decreet art. 56/3 tot en met art 59. Sinds 2024 is het geactualiseerde IOF-en-interfaceactiviteitenbesluit in werking, waarin aanbevelingen uit de vijfjarige evaluatie van 2023 zijn verwerkt.

Kredietevolutie:

	(duizend euro)	
	VAK	VEK
BA 2025	70.187	70.187
<i>Index</i>	534	534
<i>Compensaties</i>	0	0
<i>Andere bijstellingen</i>	0	0
BO 2026	70.721	70.721
Aanwending VAK-ruiter		

Inhoudelijke toelichting kredietevolutie:

Deze middelen worden aangewend voor IOF (90%) en Interfacediensten (10%).

De verdeling van de IOF-middelen gebeurt aan de hand van verdeelsleutels bestaande uit het aandeel van zes gewogen kennisvalorisatieparameters. Deze sleutel wordt jaarlijks berekend en wordt in de maand december van het voorgaande jaar door de betrokken instellingen gevalideerd. De sleutel voor 2025 was als volgt:

	AKU Leuven	AUHLimburg	AUHAntwerpen	AUGent	UABrussel
2025	42,82%	4,00%	13,19%	29,83%	10,16%

De subsidies voor de interfaceactiviteiten worden onder de universitaire associaties verdeeld via een verdeelsleutel gebaseerd op het aandeel wetenschappelijk personeel aan de universiteiten (ZAP, AAP, WP). Deze sleutel wordt éénmaal bij de start van de vijfjarige beleidsperiode berekend en vermeld in het IOF-en interfaceactiviteitenbesluit. De sleutel voor de periode 2024-2028 is als volgt.

	AKU Leuven	AUHLimburg	AUHAntwerpen	AUGent	UABrussel
2024-2028	40,72%	5,00%	12,32%	31,22%	10,75%

90% van de interfaceactiviteitensubsidie wordt besteed aan de personeelskosten en lonen van de experts: juridisch, bedrijfseconomisch en ondernemerschap, procesbegeleiders in kennisvalorisatie in specifieke sectoren, communicatie, events organiseren, opleiders ondernemerschap ...

3. Inhoudelijk structurelement "Versterken van innovatiekracht ondernemingen"

3.1 Prestatie-indicatoren

Benaming	BERD t.o.v. het EU-gemiddelde
Definitie	O&O-uitgaven van de bedrijven t.o.v. BBPR, gestandaardiseerd t.o.v. EU-gemiddelde
Laatste gekende waarde	2025: 134,3
Streefwaarde	Conform score innovatieleiders
Beleidsmatige relevantie	Beleidsmatig is deze indicator relevant omdat hij inzicht biedt in de mate waarin het beleid erin slaagt om ondernemingen te stimuleren tot investeren in innovatie. Een hoge score wijst op een sterke innovatiecultuur en een gunstig investeringsklimaat voor O&O in Vlaanderen. De indicator ondersteunt de strategische doelstelling door te monitoren of het beleid effectief bijdraagt aan het verhogen van de innovatie-intensiteit in het bedrijfsleven.
Koppeling met Duurzame Ontwikkelingsdoelstellingen of Landenspecifieke Aanbevelingen	SDG 9. Industrie, innovatie en infrastructuur
Budgettaire relevantie	De budgettaire relevantie van deze indicator komt tot uiting in de middelen die worden ingezet om bedrijven te ondersteunen bij hun O&O-investeringen, bijvoorbeeld via subsidies, fiscale stimulansen en innovatieprogramma's. Door gerichte inzet van middelen kan het beleid bedrijven aanzetten tot meer en ambitieuzere innovatieprojecten, wat op termijn bijdraagt aan een hogere score op deze indicator. De indicator dekt alle uitgaven onder dit ISE.

Vlaanderen scoort voor de BERD 143,3 t.o.v. EU-27 . Vlaanderen haalt hier de 14 de plaats en behoort tot de top van de EU. Deze indicator is de voorbije jaren toegenomen. Vlaanderen scoort nu tegenover 2018 24,6 punten beter relatief t.o.v. EU.

Benaming	Productinnovatoren t.o.v. het EU-gemiddelde
Definitie	Aantal kmo's die ten minste één productinnovatie initiëren t.o.v. totaal aantal kmo's, gestandaardiseerd voor EU-gemiddelde.
Laatste gekende waarde	2025: 151,9
Streefwaarde	Conform score innovatieleiders
Beleidsmatige relevantie	Beleidsmatig is deze indicator relevant omdat hij inzicht geeft in de mate waarin het beleid erin slaagt om ondernemingen te stimuleren tot het ontwikkelen en op de markt brengen van nieuwe of sterk verbeterde producten. Een hoge score wijst op een innovatief ondernemingsklimaat en

	een effectieve ondersteuning van productontwikkeling, wat essentieel is voor het concurrentievermogen van de Vlaamse economie. De indicator ondersteunt de strategische doelstelling door te monitoren of het beleid daadwerkelijk bijdraagt aan het verhogen van de innovatiegraad en de vernieuwing binnen het bedrijfsleven.
Koppeling met Duurzame Ontwikkelingsdoelstellingen of Landenspecifieke Aanbevelingen	SDG 9. Industrie, innovatie en infrastructuur
Budgettaire relevantie	De budgettaire relevantie van deze indicator komt tot uiting in de middelen die worden ingezet voor innovatie-instrumenten, zoals subsidies, adviestrajecten en innovatievouchers. Door gerichte inzet van middelen kan het beleid bedrijven stimuleren om te investeren in productinnovatie, wat op termijn bijdraagt aan een hogere score op deze indicator. De indicator dekt alle uitgaven onder dit ISE.

Vlaanderen scoort goed voor productinnovatie in kmo's. Met een 28ste plaats in de RIS behoort Vlaanderen tot de top. De score van 151,9 in 2025 (t.o.v. EU-27) is beter dan in 2018, stijging met 19,3.

Benaming	Businessprocesinnovatoren t.o.v. het EU-gemiddelde
Definitie	Aantal kmo's die een nieuwe procesinnovatie introduceren t.o.v. het totaal aantal kmo's, gestandaardiseerd voor EU-gemiddelde
Laatste gekende waarde	2025: 177,2
Streefwaarde	Conform score innovatieleiders
Beleidsmatige relevantie	Beleidsmatig is deze indicator relevant omdat hij inzicht biedt in de mate waarin ondernemingen hun interne processen vernieuwen, bijvoorbeeld door digitalisering, automatisering of organisatorische vernieuwing. Een hoge score wijst op een dynamisch en lerend bedrijfsleven dat inspeelt op efficiëntie, duurzaamheid en veranderende marktomstandigheden. De indicator ondersteunt de strategische doelstelling door te tonen of het beleid effectief bijdraagt aan het versterken van de innovatiecapaciteit en de aanpassingskracht van Vlaamse ondernemingen.
Koppeling met Duurzame Ontwikkelingsdoelstellingen of Landenspecifieke Aanbevelingen	SDG 9. Industrie, innovatie en infrastructuur
Budgettaire relevantie	De budgettaire relevantie blijkt uit de middelen die worden ingezet voor programma's en instrumenten die procesinnovatie ondersteunen, zoals digitaliseringssubsidies, adviesverlening en opleidingen. Door voldoende budget te voorzien,

	kan het beleid ondernemingen stimuleren om te investeren in procesvernieuwing en zo bijdragen aan een hogere innovatiegraad. De indicator dekt alle uitgaven onder dit ISE.
--	---

Vlaanderen staat op de eerste plaats in de RIS wat betreft business procesinnovaties. Vlaanderen scoort in 2025 177,2 t.o.v. EU-27. Dit is een stijging tegenover RIS 2018 (99,4 punten verschil)

Benaming	Samenwerking innovatieve kmo's t.o.v. het EU-gemiddelde
Definitie	Het aantal kmo's met innovatieve samenwerkingsovereenkomsten tegenover het totaal aantal kmo's, gestandaardiseerd voor EU-gemiddelde
Laatste gekende waarde	2025: 216,5
Streefwaarde	Conform score innovatieleiders
Beleidsmatige relevantie	Beleidsmatig is deze indicator relevant omdat samenwerking een belangrijke hefboom is voor kennisdeling, kruisbestuiving en het versnellen van innovatie. Een hoge score wijst op een open en verbonden innovatie-ecosysteem, waarin kmo's actief participeren aan netwerken en gezamenlijke projecten. De indicator ondersteunt de strategische doelstelling door te monitoren of het beleid erin slaagt om samenwerking en collectieve innovatie te stimuleren.
Koppeling met Duurzame Ontwikkelingsdoelstellingen of Landenspecifieke Aanbevelingen	SDG 9. Industrie, innovatie en infrastructuur
Budgettaire relevantie	De budgettaire relevantie van deze indicator komt tot uiting in de middelen die worden ingezet voor samenwerkingsprojecten, clusterinitiatieven en cofinanciering van collectieve innovatie. Door gerichte investeringen kan het beleid de drempels voor samenwerking verlagen en de impact van innovatie-inspanningen vergroten. De indicator dekt alle uitgaven onder dit ISE.

Vlaanderen staat op de eerste plaats in de RIS 2025 voor samenwerking innovatieve kmo's. Vlaanderen behaalt 216,5 t.o.v. EU-27. Dit is een stijging in prestatie t.o.v. RIS 2018 (32,2).

Benaming	Tewerkstelling in innovatieve bedrijven t.o.v. het EU-gemiddelde
Definitie	Tewerkstelling in kennisintensieve ondernemingen tegenover totale tewerkstelling, gestandaardiseerd voor EU-gemiddelde
Laatste gekende waarde	2025: 160,9
Streefwaarde	Conform score innovatieleiders

Beleidsmatige relevantie	Beleidsmatig is deze indicator relevant omdat hij inzicht biedt in de mate waarin innovatie bijdraagt aan kwalitatieve en toekomstgerichte werkgelegenheid in Vlaanderen. Een hoge score wijst op een economie die inzet op kennis, technologie en toegevoegde waarde. De indicator ondersteunt de strategische doelstelling door te tonen of het beleid effectief bijdraagt aan het creëren van duurzame jobs in innovatieve sectoren.
Koppeling met Duurzame Ontwikkelingsdoelstellingen of Landenspecifieke Aanbevelingen	SDG 8. Waardig werk en economische groei
Budgettaire relevantie	De budgettaire relevantie blijkt uit de middelen die worden ingezet voor het stimuleren van innovatie, opleiding en talentontwikkeling in kennisintensieve sectoren. Door voldoende budget te voorzien, kan het beleid de groei van kennisintensieve werkgelegenheid ondersteunen en zo bijdragen aan een toekomstbestendige arbeidsmarkt. De indicator dekt alle uitgaven onder dit ISE.

Vlaanderen staat op de 8ste plaats in de RIS 2025 voor tewerkstelling in innovatieve bedrijven. Dit een toename ten opzichte van RIS 2018 (12,7).

Benaming	Aantal innoverende ondernemingen
Definitie	Aandeel innoverende ondernemingen in Vlaanderen (% ondernemingen die een product-en/of bedrijfsprocesinnovatie hebben)
Laatste gekende waarde	CIS 2023 (2020-2022): 75%
Streefwaarde	Score cf. innovatieleiders (product- en bedrijfsprocesinnovatie)
Beleidsmatige relevantie	Beleidsmatig is deze indicator relevant omdat hij een breed beeld geeft van de innovatiegraad in het Vlaamse bedrijfsleven. Een hoge score wijst op een wijdverspreide innovatiecultuur en een effectief ondersteuningsbeleid. De indicator ondersteunt de strategische doelstelling door te monitoren of het beleid erin slaagt om innovatie te stimuleren bij een brede groep ondernemingen, en niet enkel bij koplopers.
Koppeling met Duurzame Ontwikkelingsdoelstellingen of Landenspecifieke Aanbevelingen	SDG 9. Industrie, innovatie en infrastructuur
Budgettaire relevantie	De budgettaire relevantie van deze indicator komt tot uiting in de middelen die worden ingezet voor algemene innovatie-instrumenten, sensibilisering en laagdrempelige ondersteuning. Door voldoende budget te voorzien, kan het beleid een breed bereik realiseren en de innovatiecapaciteit van het volledige ondernemingslandschap

	versterken. De indicator dekt alle uitgaven onder dit ISE.
--	--

Tabel 1 Evolutie product- en/of bedrijfsprocesinnovaties, bij ondernemingen in Vlaanderen (bron: ECOOM)

	CIS2015 2012- 2014	CIS2017 2014- 2016	CIS2019 2016- 2018	CIS2021 2018- 2020	CIS2023* 2020- 2022
Totale innovatie-activiteiten	68%	68%	70%	75%	75%
KMO	68%	68%	69%	74%	75%
Grote ondernemingen	87%	88%	90%	93%	91%
Low tech	66%	65%	67%	71%	72%
High tech	78%	83%	83%	89%	90%
Industrie	75%	76%	76%	80%	81%
Diensten	63%	63%	66%	71%	72%

De resultaten van de CIS 2023 zijn in lijn met de resultaten van de CIS 2021, maar zijn hoger dan die van de vorige edities.

Benaming	Aantal gesteunde ondernemingen
Definitie	Het unieke aantal ondernemingen waaraan steun toegekend (huidig jaar-1) via onderzoeks- en ontwikkelingsprojecten
Laatste gekende waarde	2024: 376
Streefwaarde	Er wordt geen streefwaarde vooropgesteld
Beleidsmatige relevantie	Beleidsmatig is deze indicator relevant omdat hij inzicht biedt in het bereik en de toegankelijkheid van het ondersteuningsbeleid rond innovatie. De indicator maakt het mogelijk om te monitoren of het beleid erin slaagt om bedrijven effectief te activeren en te ondersteunen bij hun innovatieprojecten. Een stijgend aantal gesteunde ondernemingen wijst op een goede toegankelijkheid en relevantie van de instrumenten, terwijl een daling kan wijzen op minder vraag, hogere selectiviteit of een verschuiving naar andere vormen van ondersteuning. De indicator ondersteunt de strategische doelstelling door te tonen in welke mate het beleid daadwerkelijk bijdraagt aan de innovatiekracht van het Vlaamse bedrijfsleven.
Budgettaire relevantie	De budgettaire relevantie van deze indicator is rechtstreeks: het aantal gesteunde ondernemingen hangt direct samen met de ingezette middelen voor innovatie. Een toename van het aantal aanvragen of een hogere instroom betekent een groter beslag op de begroting. De budgettaire planning houdt rekening

	met de evolutie van de indicator, zodat het beleid flexibel kan inspelen op veranderende noden en kansen in het bedrijfsleven. De indicator dekt alle uitgaven onder dit ISE.
--	---

Het aantal gesteunde ondernemingen onderzoeks- en ontwikkelingsprojecten in 2024 is in lijn met het aantal gesteunde ondernemingen in 2023 (366).

3.2 Strategische doelstellingen

SD12: We streven naar impactvol innoveren in ondernemingen en clusters en een optimale kennisverspreiding.

Vlaanderen wil ondernemingen en clusters versterken in hun innovatiekracht en tegelijk zorgen voor een brede verspreiding van kennis. Deze strategische doelstelling is een kernonderdeel van het O&O&I-beleid en draagt bij aan economische groei en maatschappelijke vooruitgang.

Via programma's zoals COOCK+, TETRA en innovatiemandaten worden bedrijven gestimuleerd om samen te werken met kennisinstellingen. Dit versnelt de toepassing van onderzoek in de praktijk en vergroot de impact van innovatie. Kennisverspreiding gebeurt via actieve samenwerking en ondersteuning van kmo's en sectoren.

Door beleidsprioriteiten zoals AI, klimaat en productiviteit te koppelen aan gerichte innovatie-instrumenten, bouwt Vlaanderen aan een ecosysteem waarin kennis snel en effectief wordt omgezet in waardevolle toepassingen.

Deze strategische doelstelling maken we concreet via:

- Stimuleren van samenwerking tussen onderzoekers en bedrijven
- Verstrekken van steun aan innoverende ondernemingen
- Stimuleren van samenwerking in clusters
- Kennisverspreiding aan ruimere groepen van ondernemingen en organisaties
- Deelnemen aan Europese defensie- en veiligheidsinitiatieven

3.3 Operationele doelstellingen

OD12-1: Stimuleren van samenwerking tussen onderzoekers en bedrijven

Baekeland- en Innovatiemandaten zijn instrumenten die samenwerking tussen kennisinstellingen, onderzoekers en bedrijven faciliteren, met het oog op innovatie. We zullen verder inzetten op communicatie en matchmaking om zowel onderzoekers als bedrijven meer vertrouwd te maken met de mogelijkheden van deze mandaten. Daarnaast zal een evaluatie van de steunmaatregelen worden uitgevoerd met als specifieke aandachtspunt de vereenvoudiging en verruiming van de instrumenten om de toegankelijkheid voor kmo's te vergroten.

We hanteren een gelijke aanpak voor de overige steuninstrumenten, waarbij samenwerking tussen onderzoeksorganisaties en bedrijven beoogd wordt.

De mandaten worden geëvalueerd op hun doelmatigheid en hun effectiviteit. We zullen in samenwerking met belanghebbenden onderzoeken hoe we de toegang van bedrijven tot die instrumenten kunnen stimuleren en verruimen.

OD12-2: Verstrekken van steun aan innoverende ondernemingen

Voor onderzoeksprojecten en ontwikkelingsprojecten, gericht op het stimuleren van innovatie bij ondernemingen, gaan we voor een continu beleid, met een focus op impact op het Vlaamse industriële ecosysteem en de bijdrage aan de positie van Vlaanderen als innovatieleider. We hebben bijkomende aandacht voor onder meer de verhoging van de productiviteit en de maatschappelijke uitdagingen.

We werken maximaal technologie-neutraal, maar ook aan een kader waarbij er voldoende ruimte is voor de groei van beloftevolle innovatieve sectoren zoals duurzame energie, biotechnologie, digitale technologieën en ruimtevaart. We zetten ook in op strategische onafhankelijkheid in cruciale sectoren zoals de chips- en de defensie-industrie.

Specifiek voor de doelgroep van innovatieve startups en scale-ups die bijdragen tot de vernieuwing van onze economie, wordt voor het instrument *innovatieve starterssteun* en doorlopende monitoring opgezet. De lessen die getrokken worden uit de experimentele oproep schaalbaar worden, in samenspraak met belanghebbenden geëvalueerd en er wordt onderzocht of dit instrument een permanent karakter moet krijgen. Gecoördineerde acties binnen VLAIO zullen opgezet worden met als doel de toeleiding van de bedrijven tot die steuninstrumenten te faciliteren, alsook eventuele drempels weg te werken.

Een evaluatie van de programma's onderzoek, ontwikkeling en haalbaarheidsstudies wordt uitgevoerd. Dit kan aanleiding geven tot bijsturing van deze programma's. De positionering van de verschillende instrumenten binnen het ecosysteem evalueren we continu en waar nodig sturen we ze bij om efficiëntiewinsten voor de ondernemingen te behalen en om het innovatie-ecosysteem te versterken.

In het kader van het impulsprogramma defensie en veiligheid onderzoeken we of het nodig is het instrumentarium aan te passen aan de behoeften van de sector.

Voor alle instrumenten blijft voldoende economische valorisatie in Vlaanderen een vereiste.

VLAIO werkt ook samen met WEWIS aan een verdere stroomlijning van de incubatieprogramma's. Meer bepaald zullen VIB (met hun incubatiewerking Biotope voor bio/agrotech startups) en VITO (met VITO4Starters voor de cleantech startups) een verdere uitwerking doen van ondersteuning aan interne spin-offs, en externe startups. De bedoeling is ook dat er wordt gewerkt aan acceleratie & opschaling, ook via financiering. Flanders Make zal ook zijn spin-offwerking verder integreren in deze incubatiewerking.

OD12-3: Stimuleren van samenwerking in clusters

Met het clusterbeleid willen we onbenut economisch potentieel ontsluiten en bijdragen aan het versterken van de productiviteitsgroei in Vlaanderen. Het clusterbeleid is gericht op duurzame samenwerkingsverbanden. De Vlaamse speerpuntclusters zetten samenwerkingsinitiatieven op met bedrijven en kennisinstellingen, op basis van een zelf ontwikkeld competitiviteitsprogramma, om bij te dragen aan de groei van de Vlaamse ondernemingen.

Het zwaartepunt van het Vlaams clusterbeleid ligt bij een beperkt aantal grootschalige en ambitieuze speerpuntclusters:

- Catalisti,

- De Blauwe Cluster,
- Flanders' FOOD,
- Flux50,
- MEDVIA,
- Vlaams Innovatieplatform Logistiek (VIL).
- Entertainment Associatie (ENT.A)

In juli 2025 bracht ik een mededeling naar de Vlaamse Regering over de principes van Clusterbeleid 2.0. Dit vernieuwde beleid combineert een missiegerichte aanpak met een sterke bottom-up, bedrijfsgedreven werking. De huidige overeenkomsten met de speerpuntclusters lopen verder, maar hun rol evolueert naar het faciliteren van oplossingen voor economische én maatschappelijke uitdagingen zoals de energietransitie, bio-economie en digitalisering in de zorg. De hervorming legt extra nadruk op kmo's en startups, betere samenwerking met PMV en FIT, meer onderlinge afstemming tussen clusters en een optimale benutting van Europese middelen. Daarnaast worden speerpuntclusters gepositioneerd als neutrale actoren binnen het Vlaamse innovatie-ecosysteem, met aandacht voor nieuwe waardeketens. Tot slot wordt ook gekeken naar administratieve vereenvoudiging, door generieke ondersteunende taken te bundelen en de opvolging voor zowel clusters als VLAIO te verlichten.

OD12-4: Kennisverspreiding aan ruimere groepen van ondernemingen en organisaties

De steuninstrumenten gericht op kennisverspreiding en vertaling van onderzoeksresultaten naar kmo's (COOCK+, TETRA) worden in het najaar 2025 samen gelanceerd. Voor COOCK+ is een interne evaluatie lopende. De resultaten hiervan zullen mee geïmplementeerd worden in de call van 2026 zodoende een maximale impact te bereiken, i. e. een versnelde en versterkte adoptie van de resultaten en concrete toepassingen en implementatie bij de doelgroepondernemingen.

We streven naar een maximale impact en een eenvoudige en transparante procedure, waarbij de meerwaarde van elk instrument duidelijk moet zijn.

We zullen bijzondere aandacht besteden aan het bereik van de ruime groep van niet O&O intensieve kmo's, zodat ook zij kunnen bijdragen aan de rol van Vlaanderen als innovatieleider. Hiervoor worden gecoördineerde acties uitgevoerd waarmee we beogen om zowel aanvragers als de doelgroep te ondersteunen.

Deze instrumenten kunnen ook gericht ingezet worden op beleidsprioriteiten, zoals artificiële intelligentie, defensie, cybersecurity, productiviteit en of klimaatuitdagingen.

De evaluatie van de oproep onderzoeksinfrastructuur bij hogescholen wordt afgerond najaar 2025. De focus bij deze evaluatie ligt op de bereikte impact bij de hogescholen en kmo's, alsook op de complementariteit met TETRA en COOCK.

Met de landbouwtrajecten worden projecten gesteund gericht op de implementatie van innovaties binnen de land- en tuinbouwsector. Ook van dit instrument is de evaluatie lopende en zal het instrument waar nodig geoptimaliseerd worden om een maximale impact te bereiken. We blijven een deel van de landbouwmiddelen inzetten voor sectorrelevante beleidsdoelstellingen (e.g. in de voorbije twee oproepen werd ingezet op onderzoek naar de beperking van gasvormige emissies in de landbouw. In de komende oproep wordt ingezet op duurzaam bodembeheer.)

OD12-5: Deelnemen aan Europese defensie- en veiligheidsinitiatieven

Op 7 juli 2023 hechte de Vlaamse Regering haar goedkeuring aan het Protocolakkoord tussen de Federale Staat, het Waalse Gewest en het Vlaamse Gewest omtrent de deelname van België aan de *Defence Innovation Accelerator for the North Atlantic* (DIANA) en het *NATO Innovation Fund* (NIF), dat de modaliteiten vastlegt voor de interfederale samenwerking rond beide initiatieven en via dewelke het Vlaamse Gewest zich engageert om gedurende 15 jaar aan beide initiatieven bij te dragen (VR 2023 0707 DOC.0925/1-8). Dit betreft daardoor een recurrent dossier.

Het Belgische engagement bedraagt voor beide initiatieven in totaal, opgesplitst over vijftien jaar, ongeveer 58,2 miljoen euro. Daarvan wordt ongeveer 16 miljoen euro voorzien voor DIANA. De totale DIANA bijdrage wordt gefinancierd door de Federale Staat, het Waalse Gewest en het Vlaamse Gewest over een periode van 15 jaar. De volgende verdeelsleutel wordt gehanteerd: 30% voor de Federale Staat, 42% voor het Waalse Gewest, 28% voor het Vlaamse Gewest. Conform de verdeelsleutel bedraagt de Vlaamse bijdrage voor DIANA maximaal 4,5 miljoen euro over 15 jaar. De middelen worden door NAVO hoofdzakelijk aangewend voor de projectfinanciering van de DIANA-oproepen enerzijds, en personeelskosten anderzijds.

3.4 Budgettair kader voor het begrotingsjaar

INNOVATIEKRACHT ONDERNEMINGEN, MVG excl. DAB

	VAK			VEK		
	BA 2025	evolutie	BO 2026	BA 2025	evolutie	BO 2026
ESR-uitgaven (werking en toelagen (WT), lonen (LO), provisies (PR))	1.468	-1.165	303	1.468	-1.165	303
Toelagen (interne stromen (IS))	0	0	0	0	0	0
Overige (leningen (LE), participaties (PA); geen ESR-impact)	0	1.177	1.177	0	1.177	1.177
Totaal	1.468	12	1.480	1.468	12	1.480
Aanwending VAK-ruiter						

3.4.1 Departement en IVA's zonder rechtspersoonlijkheid (excl. DAB's)

TB0-1TFA2NZ-WT – NAVO-ONDERZOEK EN INNOVATIE VOOR WETENSCHAPPELIJKE, INDUSTRIËLE OF TECHNOLOGISCHE ONTWIKKELING INZAKE VEILIGHEID-(EN DEFENSIE) PARTICIPATIES

Korte inhoud begrotingsartikel:

Dit begrotingsartikel bevat de middelen voor het incubatieprogramma DIANA. Dit programma wil de krachten bundelen van innovators op opkomende en disruptieve technologieën binnen een triple helix constellatie. Het initiatief wil innovatie versnellen via testcentra en bijdragen tot de vorming van een NAVO-“ecosysteem” rond opkomende en disruptieve technologieën. (OD12-5)

De basis voor dit begrotingsartikel is het Protocolakkoord tussen de Federale Staat, het Waalse Gewest en het Vlaamse Gewest omtrent de deelname van België aan de *Defence Innovation Accelerator for the North Atlantic* en het *NATO Innovation Fund (NIF)* dat op 7 juli 2023 door de Vlaamse Regering werd goedgekeurd.

Kredietevoluitie:

	(duizend euro)	
	VAK	VEK
BA 2025	1.468	1.468
<i>Index</i>	0	0
<i>Compensaties</i>	-1.165	-1.165
<i>Andere bijstellingen</i>	0	0
BO 2026	303	303
Aanwending VAK-ruiter		

Inhoudelijke toelichting kredietevoluitie:

Dit betreft een recurrente subsidie voor het NAVO-initiatief DIANA. Deze worden verricht conform het protocolakkoord. Daartoe wordt een nota VR ingediend.

	(duizend euro)		
Compensaties	VAK	VEK	Toelichting
Naar TB0-1TFA2NZ-PA	-1.177	-1.177	Boekhoudkundige compensatie: Langetermijnvorderingen dienen op -PA artikel terecht te komen
Van TB0-1TBA2AH-PR	12	12	Summiere ophoging NAVO cf. ondertekend Protocolakkoord 2023
TOTAAL	-1.165	-1.165	

De compensatie van -1.177 keuro betreft louter een technische boekhoudkundige correctie waarbij de middelen van een -WT artikel verschoven worden naar een -PA artikel.

TB0-1TFA2NZ-PA – NAVO-ONDERZOEK EN INNOVATIE VOOR WETENSCHAPPELIJKE, INDUSTRIËLE OF TECHNOLOGISCHE ONTWIKKELING INZAKE VEILIGHEID-(EN DEFENSIE) PARTICIPATIES

Korte inhoud begrotingsartikel:

Dit begrotingsartikel bevat de middelen voor het NAVO-Innovatiefonds. Dit programma zal hefboomfinanciering beschikbaar maken voor baanbrekend werk van startups in EDT's, hetgeen bijdraagt tot de vorming van een 'EDT-ecosysteem'. Deze startups ontvangen financiële middelen om hun innovatieve technologieën verder te ontwikkelen. Op dit begrotingsartikel worden ook de middelen voor de beheerskosten voor de Federale Participatie- en Investeringsmaatschappij gerekend. (OD12-5)

De basis voor dit begrotingsartikel is het Protocolakkoord tussen de Federale Staat, het Waalse Gewest en het Vlaamse Gewest omtrent de deelname van België aan de *Defence Innovation Accelerator for the North Atlantic* en het *NATO Innovation Fund (NIF)* dat op 7 juli 2023 door de Vlaamse Regering werd goedgekeurd.

Kredietevoluitie:

	(duizend euro)	
	VAK	VEK
BA 2025	0	0
<i>Index</i>	0	0
<i>Compensaties</i>	1.177	1.177
<i>Andere bijstellingen</i>	0	0
BO 2026	1.177	1.177
Aanwending VAK-ruiter		

Inhoudelijke toelichting kredietevoluitie:

Dit betreft een recurrente subsidie voor het NAVO-Innovatiefonds. Deze worden verricht conform het protocolakkoord. Daartoe wordt een nota VR ingediend. De compensatie van 1.177 keuro betreft louter een technische boekhoudkundige correctie waarbij de middelen van een -WT artikel verschoven worden naar een -PA artikel.

	(duizend euro)		
Compensaties	VAK	VEK	Toelichting
Van TB0-1TFA2NZ-WT	1.177	1.177	Boekhoudkundige compensatie: Langetermijnvorderingen dienen op -PA artikel terecht te komen
TOTAAL	1.177	1.177	

3.4.2 Overige entiteiten onder gezag

- *Fonds voor Innoveren en Ondernemen (Fonds voor Innoveren en Ondernemen)*

Ontvangstenartikels

TCH-9EFAANA-OW

	(duizend euro)	
Basisallocatie	Ontvangsten	Omschrijving
9EF361	3.500	Dit betreft de terugbetalingen van subsidies en interestbetalingen van achtergestelde leningen. Er worden

		voor 3.500 keuro aan terugbetalingen geraamd door bedrijven vanuit innovatiesteun. Dit is 500 keuro meer dan in BA 2025.
9EF383	1.700	Europese Ontvangsten. Er wordt in totaal voor 1.700 keuro aan ontvangsten geraamd, wat 83 keuro meer is dan bij BA 2025. De ontvangsten zijn vnl. afkomstig van 2 Europese programma's waar VLAIO participeert, nl. AAL en Eurostars.

Uitgavenartikels

TCH-ATFA5NA-WT - WERKING EN TOELAGEN - ONDERZOEK DOOR BEDRIJVEN EN SAMENWERKINGSVERBANDEN

Steun voor innoverende en transformerende ondernemingen, voor samenwerking in clusters en stimuleren van samenwerking tussen onderzoekers en bedrijven-

(duizend euro)

Element	VAK	VEK	Omschrijving
<i>Onderzoeks- en ontwikkelingsprojecten, clusterbeleid; schaalbaar, innovatiemandaten, baekelandmandaten</i>	327.157	269.176	In 2026 wordt 327.157 keuro euro VAK voorzien voor ontwikkelingsprojecten, voor onderzoeksprojecten, steun aan clusters en moonshots, aan schaalbare projecten, baekelandmandaten en innovatiemandaten. Dit is 17.500 keuro minder dan bij BA 2025 wegens besparingen. Het VEK stijgt met 22.407 keuro naar 269.176 keuro. Dit heeft te maken met een VEK besparing in 2025 dewelke volledig op deze steuninstrumenten werd gezet waardoor het VEK in 2025 geen correcte weergave is van de VEK behoefte. 59.870 keuro VEK is zichtbaar onder Interne Stroom basisallocaties van bovenstaande steuninstrumenten. Op aard 2 (ATF377) wordt nog 5,2 miljoen euro extra gebudgetteerd (0,6 miljoen meer dan in 2025) op basis van eigen ontvangsten. In totaal is er dus 305,1 miljoen euro beschikbaar.

Kennisverspreiding aan ruimere groepen van ondernemingen en organisaties

(duizend euro)

Element	VAK	VEK	Omschrijving
<i>COOCK, TETRA, Landbouwtrajecten</i>	31.985	27.752	In totaal is er binnen deze basisallocatie 31.985 keuro VAK voorzien (daling van 6,5 miljoen euro op Landbouwtrajecten, de rest status quo). In 2026 is er 27.752

			keuro aan VEK nodig (daling van 8.301 keuro t.o.v. BA 2025).
--	--	--	--

Impulsprogramma Ruimtevaart

(duizend euro)

Element	VAK	VEK	Omschrijving
<i>Impulsprogramma Ruimtevaart</i>	455	1.200	Er wordt een "Impulsprogramma Ruimtevaarteconomie" uitgevoerd voor de periode 2021-2025 bestaande uit verschillende luiken. In 2023 werd een nieuwe basisallocatie gecreëerd ATF3CL voor het impulsprogramma Ruimtevaart. Hierop worden de FIO uitgaven inzake ruimtevaart, met uitzondering van de DeWinne-mandaten (zichtbaar <i>Circulaire Economie</i> onder Innovatiemandaten), gegroepeerd. Er is 455 keuro VAK en 1.200 keuro VEK voorzien in 2026. Dit is een status quo qua VAK t.o.v. BA 2025. De VEK daalt met 1.933 keuro.

Beleidsagenda's Artificiële Intelligentie en Cybersecurity

(duizend euro)

Element	VAK	VEK	Omschrijving
<i>Beleidsagenda's Artificiële Intelligentie en Cybersecurity</i>	15.900	7.600	Er wordt in 2025 resp. 7.500 keuro en 8.400 keuro VAK voorzien op een afzonderlijke rubriek voor het luik implementatie in het bedrijfsleven van de beleidsagenda's Artificiële Intelligentie (AI) en Cybersecurity (CS). Dit is een status quo t.o.v. 2025. Het VEK daalt naar 7.600 keuro, wat een daling is van 4.900 keuro t.o.v. BA 2025. Een gedeelte ervan is zichtbaar onder Hoger Onderwijs.

Waterstof waardeketen

(duizend euro)

Element	VAK	VEK	Omschrijving
<i>Waterstof waardeketen</i>	0	2.750	Er wordt nog 2.750 keuro VEK voorzien voor de waardeketen waterstof voor een vastlegging van 42,5 miljoen euro in 2022.

PILBO

(duizend euro)

Element	VAK	VEK	Omschrijving
<i>PILBO</i>	1.000	766	Er werd in 2024 1 miljoen euro overgeheveld van PIO (Programma Innovatieve

			Overheidsopdrachten) naar een nieuwe basisallocatie PILBO (Programma Innovatieve Overheidsopdrachten Lokale Besturen). Deze nieuwe basisallocatie werd onder innovatiesteun geplaatst aangezien de projecten ook een O&O deel t.g.v. bedrijven bevatten. Het VAK blijft behouden in 2026. Er wordt 766 keuro VEK gebudgetteerd, wat een stijging is van 766 keuro t.o.v. BA 2025.
--	--	--	--

Projecten inzake onderzoek, ontwikkeling, innovatie in samenwerking tussen kennisinstellingen en ondernemingen door de V.U.B.

(duizend euro)

Element	VAK	VEK	Omschrijving
<i>O&O VUB</i>	5.595	0	Er wordt 5.595 keuro VAK (en nog geen VEK) voorzien voor V.U.B. projecten inzake onderzoek, ontwikkeling, innovatie in samenwerking tussen kennisinstellingen en ondernemingen. Deze middelen komen van 40% van de verkoopprijs van de resterende percelen van Research Park Zellik. 8.392 keuro gaat naar de Algemene Middelen via begrotingsartikel TC0-9TCAABX-OI. Aan uitgavenzijde is dit zichtbaar binnen de begroting van het Fonds voor Innoveren en Ondernemen onder begrotingsartikel TCH-ATCA2ZZ-IS op basisallocatie ATC398.

Werking

(duizend euro)

Element	VAK	VEK	Omschrijving
<i>Werking</i>	481	481	Er wordt voor 481 keuro aan VAK en VEK voor expertkosten voorzien (constant beleid).

Overheidsopdrachten ten gunste van het innovatiebeleid

(duizend euro)

Element	VAK	VEK	Omschrijving
<i>Werking</i>	0	1.500	Er wordt nog 1.500 keuro VEK voorzien voor de betalingen op eerdere vastleggingen.

TCH-ATFA2NA-WT – ONDERZOEK DOOR BEDRIJVEN EN SAMENWERKINGS-VERBANDEN

(duizend euro)

Basisallocatie	VAK	VEK	Omschrijving
<i>ATF377</i>	5.200	2.400	Het betreft vastleggingen en betalingen van subsidies vanuit de verwachte eigen ontvangsten van het Fonds voor Flankerend Economisch en Innovatiebeleid. Het VAK stijgt met 583 keuro omdat de eigen ontvangsten stijgen (terugbetalingen). Het VEK blijft status quo.

TCH-ATFA2NV-IS –
VUB ONDERZOEK EN ONTWIKKELING

(duizend euro)

Basisallocatie	VAK	VEK	Omschrijving
<i>ATF3BH</i>	5.595	0	Deze middelen zijn afkomstig van de ontvangsten n.a.v. de verkoop van de resterende percelen in Research Park Zellik.

TCH-ATFA5NH-IS – SPORT VLAANDEREN

(duizend euro)

Basisallocatie	VAK	VEK	Omschrijving
<i>ATF3BP</i>	0	21	Het betreft de interne stromen naar Sport Vlaanderen, waar voor 21 keuro aan VEK stromen worden geraamd voor een PIO project.

TCH-ATFA5NJ-IS – VDAB

(duizend euro)

Basisallocatie	VAK	VEK	Omschrijving
<i>ATF3BF</i>	0	200	Het betreft de interne stromen naar de VDAB, waar voor 200 keuro aan VEK stromen worden geraamd voor een PIO project.

TCH-ATFA5NL-IS – VLIZ

(duizend euro)

Basisallocatie	VAK	VEK	Omschrijving
<i>ATF331</i>	0	909	Het betreft de interne stromen naar VLIZ waarnaar voor 909 keuro (+595 keuro t.o.v. BA 2025) aan VEK-stromen worden geraamd.

TCH-ATFA5NS-IS – VRT

(duizend euro)

Basisallocatie	VAK	VEK	Omschrijving
<i>ATF392</i>	0	840	Het betreft de interne stromen naar VRT waarnaar voor 840 keuro (+285 keuro t.o.v. BA 2025) aan VEK-stromen worden geraamd.

TCH-ATFA5NU-IS – ILVO

(duizend euro)

Basisallocatie	VAK	VEK	Omschrijving
<i>ATF322, ATF3AP, ATF3AS, ATF3AT</i>	2.500	5.160	Het betreft de interne stromen naar het Instituut voor Landbouw- en Visserij-Onderzoek (ILVO). Er wordt 2.500 keuro VAK voorzien (status quo t.o.v. BA2025) wegens besparingen en 5.160 keuro VEK (+1.270 keuro t.o.v. BA 2025).

TCH-ATFA5NV-IS – HOGESCHOLEN EN UNIVERSITEITEN

(duizend euro)

Basisallocatie	VAK	VEK	Omschrijving
ATF3AB, ATF3AF, ATF3AG, ATF3BK, ATF3BL, ATF3BY, ATF3CE, ATF3CR	15.086	61.213	Het betreft de interne stromen naar Hogescholen en Universiteiten (Hoger Onderwijs). Er wordt reeds voor 15.086 keuro VAK voorzien (status quo t.o.v. BA2025). Er wordt 61.213 keuro VEK voorzien (+19.000 keuro euro t.o.v. BA 2025).

TCH-ATFA5NX-IS – VITO

(duizend euro)

Basisallocatie	VAK	VEK	Omschrijving
ATF3AX, ATF3AY	0	4.739	Het betreft de interne stromen naar de Vlaamse Instelling voor Technologisch Onderzoek (VITO). Het VEK daalt met -185 keuro t.o.v. BA 2025.

TCH-ATFA5NY-IS – VIB

(duizend euro)

Basisallocatie	VAK	VEK	Omschrijving
ATF396	0	166	Het betreft de interne stromen naar de VIB. Er wordt 166 keuro VEK voorzien (-177 keuro t.o.v. BA 2025).

TCH-ATFA5ZZ-IS – MOW

(duizend euro)

Basisallocatie	VAK	VEK	Omschrijving
ATF375	0	45	Het betreft de interne stromen naar MOW. Er wordt 45 keuro VEK voorzien (+45 keuro t.o.v. BA 2025).

4. Inhoudelijk structurelement "Ontvangsten participaties"

4.1 Prestatie-indicatoren

N.v.t.

4.2 Strategische doelstellingen

N.v.t.

4.3 Budgettair kader voor het begrotingsjaar

In het kader van het luik "uitvoerbeleid" van het Vlaams buitenlands economisch beleid werd in 1996 het Fonds Vlaanderen-Azië opgericht. De schuldverschikking, met name de terugbetaling van de achtergestelde leningen, verstrekt door het ondertussen opgeheven fonds Vlaanderen-Azië, wordt in dit ISE geregeld.

ZONDER ISE, MVG excl. DAB

(duizend euro)

	AO			TO		
	BA 2025	evolutie	BO 2026	BA 2025	evolutie	BO 2026
ESR-ontvangsten (werking en toelagen (OW))	8	0	8	0	0	0
Toelagen (ontvangsten interne stromen (OI))	0	0	0	0	0	0
Overige (ontvangsten leningen (OL), ontvangsten participaties (OP); geen ESR-impact)	101	0	101	0	0	0
Totaal	109	0	109	0	0	0

Inhoudelijke toelichting evolutie:

Dit gaat om terugbetalingen door bedrijven in het kader van het in 2002 opgeheven Fonds Vlaanderen-Azië.

4.3.1 Departement en IVA's zonder rechtspersoonlijkheid (excl. DAB's)

TB0-9TFAZZ-OP – ONTVANGSTEN PARTICIPATIES

Korte inhoud begrotingsartikel:

Het Fonds Vlaanderen Azië werd in 1996 opgericht met als doel investeringen van Vlaamse Kmo's in de Zuidoost-Aziatische groeiemarkten aan te moedigen. In 2001 werd dit Fonds opgeheven. De komende jaren worden er nog een beperkt aantal terugbetalingen verwacht met name kapitaalaflossingen.

Kredietevolutie:**(duizend euro)**

	AO	TO	LO
BA 2025	101	0	0
Bijstellingen BO 2026	0	0	0
BO 2026	101	0	0

Inhoudelijke toelichting kredietevolutie:

Het betreft terugbetalingen kapitaal i.h.k.v. Fonds Vlaanderen-Azië op basis van aflossingstabellen.

TB0-9TFAAZZ-OW - ONTVANGSTEN WERKING EN TOELAGEN**Korte inhoud begrotingsartikel:**

Het Fonds Vlaanderen Azië werd in 1996 opgericht met als doel investeringen van Vlaamse kmo's in de Zuidoost-Aziatische groeimarkten aan te moedigen. In 2001 werd dit Fonds opgeheven. De komende jaren worden er nog een aantal terugbetalingen verwacht van intresten.

Kredietevolutie:**(duizend euro)**

	AO	TO	LO
BA 2025	8	0	0
Bijstellingen BO 2026	0	0	0
BO 2026	8	0	0

Inhoudelijke toelichting kredietevolutie:

Het betreft terugbetalingen intresten i.h.k.v. Fonds Vlaanderen-Azië op basis van aflossingstabellen.

VIII. BELEIDSVELD WETENSCHAPSCOMMUNICATIE

1.

2. Inhoudelijk structurelement "Wetenschapspopularisering- en communicatie"

2.1 Prestatie-indicatoren

Benaming	Algemene interesse in wetenschap
Definitie	Aandeel dat heel erg of eerder wel antwoordt op de 5puntenschaal in de bevraging van algemene interesse in wetenschap.
Laatste gekende waarde	2024: 66,4%
Streefwaarde	streefdoel > 60%
Beleidsmatige relevantie	Beleidsmatig is deze indicator relevant omdat hij inzicht biedt in de mate waarin het beleid erin slaagt om wetenschap toegankelijk en aantrekkelijk te maken voor het brede publiek. Een hoge of stijgende interesse wijst erop dat initiatieven rond wetenschapspopularisering, publieksactiviteiten, media-aandacht en educatieve programma's effectief bijdragen aan het vergroten van de wetenschappelijke geletterdheid en het maatschappelijk draagvlak voor wetenschap en innovatie. De indicator ondersteunt de strategische doelstelling door te monitoren of het beleid daadwerkelijk bijdraagt aan het enthousiasmeren van jongeren, het informeren van burgers en het bevorderen van een positieve houding ten opzichte van wetenschap en technologie. Daarnaast vormt deze indicator een belangrijke barometer voor het succes van communicatiecampagnes en kan hij richting geven aan toekomstige beleidskeuzes, bijvoorbeeld door extra in te zetten op doelgroepen waar de interesse achterblijft.
Koppeling met Duurzame Ontwikkelingsdoelstellingen of Landenspecifieke Aanbevelingen	SDG 9. Industrie, innovatie en infrastructuur
Budgettaire relevantie	De budgettaire relevantie van deze indicator blijkt uit de middelen die worden ingezet voor wetenschapspopularisering, publiekscommunicatie en outreach-activiteiten. Door voldoende budget te voorzien, kan het beleid een breed scala aan initiatieven ondersteunen, inspelen op actuele maatschappelijke thema's en innovatieve vormen van communicatie ontwikkelen. De evolutie van de algemene interesse in wetenschap kan aanleiding geven tot het bijsturen van de budgettaire inzet, bijvoorbeeld door extra te investeren in doelgroepen of regio's waar de interesse lager is, of door succesvolle formats op te schalen. Zo

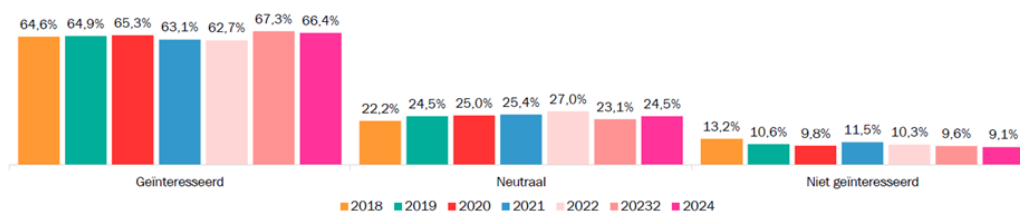
	draagt de budgettaire inzet bij aan het realiseren van een breed maatschappelijk draagvlak voor wetenschap en innovatie in Vlaanderen. De indicator dekt alle uitgaven onder dit ISE.
--	---

Interesse in wetenschap

Algemeen geeft de Vlaamse bevolking aan eerder interesse te hebben in wetenschap. Dit ligt in lijn met de resultaten van vorige jaren, al valt het op dat het aantal niet-geïnteresseerden het laagst is sinds het begin van de peilingen.

In welke mate bent u geïnteresseerd in wetenschap in het algemeen?

Figuur 14 Evolutie interesse in wetenschap (wetenschapsbarometer)

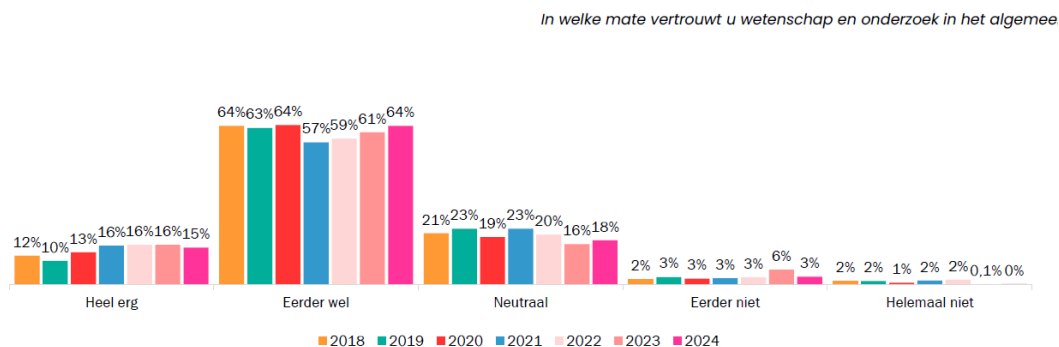
Benaming	Vertrouwen in wetenschap
Definitie	Aandeel dat heel erg of eerder wel antwoord op de 5-puntenschaal in de bevraging van vertrouwen in wetenschap.
Laatste gekende waarde	2024: 79%
Streefwaarde	streefdoel > 75%
Beleidsmatige relevantie	Beleidsmatig is deze indicator relevant omdat hij inzicht biedt in de mate waarin het beleid erin slaagt om wetenschap als betrouwbare bron van kennis en maatschappelijke vooruitgang te positioneren. Een hoog of stijgend vertrouwen wijst erop dat initiatieven rond wetenschapspopularisering, transparante communicatie en dialoog met het publiek bijdragen aan het versterken van het maatschappelijk draagvlak voor wetenschap en innovatie. De indicator ondersteunt de strategische doelstelling door te monitoren of het beleid effectief bijdraagt aan het bevorderen van een positieve houding ten opzichte van wetenschap, het tegengaan van desinformatie en het stimuleren van evidence-based besluitvorming in de samenleving. Daarnaast vormt deze indicator een belangrijke barometer voor het succes van communicatiecampagnes en kan hij richting geven aan toekomstige beleidskeuzes, bijvoorbeeld door extra in te zetten op doelgroepen waar het vertrouwen lager is.
Koppeling met Duurzame Ontwikkelingsdoelstellingen	SDG 9. Industrie, innovatie en infrastructuur

of Landenspecifieke Aanbevelingen	
Budgettaire relevantie	De budgettaire relevantie van deze indicator blijkt uit de middelen die worden ingezet voor wetenschapspopularisering, publiekscommunicatie, outreach-activiteiten en initiatieven rond wetenschappelijke integriteit en transparantie. Door voldoende budget te voorzien, kan het beleid investeren in toegankelijke communicatie, dialoog met burgers, educatieve programma's en het ondersteunen van wetenschappelijke instellingen bij het uitdragen van hun maatschappelijke rol. De evolutie van het vertrouwen in wetenschap kan aanleiding geven tot het bijsturen van de budgettaire inzet, bijvoorbeeld door extra te investeren in doelgroepen of regio's waar het vertrouwen lager is, of door succesvolle formats op te schalen. Zo draagt de budgettaire inzet bij aan het realiseren van een breed maatschappelijk draagvlak en een veerkrachtige kennismaatschappij in Vlaanderen. De indicator dekt alle uitgaven onder dit ISE.

Vertrouwen in wetenschap

De Vlaamse bevolking geeft nog steeds aan een groot vertrouwen te hebben in wetenschap.

Figuur 15 Evolutie vertrouwen in wetenschap (wetenschapsbarometer)

2.2 Strategische doelstellingen

Conform het beleidsplan Wetenschapscommunicatie 2022-2030 streven we volgende strategische doelstellingen na:

SD13: Vlaanderen op de kaart zetten als topregio op het vlak van wetenschap, technologie en innovatie

Deze doelstelling beoogt een internationale positionering van Vlaanderen als kennisregio. Door de kwaliteit van onderzoek en onderzoekers zichtbaar te maken,

willen we het vertrouwen in Vlaamse wetenschap versterken en Vlaanderen aantrekkelijker maken voor samenwerking en investeringen.

SD14: het brede publiek duidelijk, eenvoudig en genuanceerd informeren over de voortgang en de doorbraken in deze domeinen

Wetenschap moet toegankelijk zijn. Deze doelstelling focust op het begrijpelijk en genuanceerd communiceren van wetenschappelijke inzichten, zodat burgers beter geïnformeerd zijn en zich betrokken voelen bij technologische en maatschappelijke evoluties.

SD15: iedereen sensibiliseren voor het maatschappelijk, economisch en cultureel belang van wetenschappen en technologie

Wetenschap raakt alle domeinen van het leven. Deze doelstelling wil het bewustzijn vergroten over hoe wetenschap bijdraagt aan maatschappelijke uitdagingen, economische ontwikkeling en culturele verrijking. Dit draagt bij aan een breder draagvlak voor onderzoek en innovatie.

SD16: jongeren stimuleren tot studie- en beroepskeuzes in deze STEM-richtingen

Om de toekomstige innovatiecapaciteit te verzekeren, is het cruciaal dat meer jongeren kiezen voor STEM-opleidingen. Deze doelstelling sluit aan bij de STEM-agenda 2030 en wil via gerichte communicatie en rolmodellen jongeren inspireren tot STEM-studies en -beroepen.

2.3 Operationele doelstellingen

De strategische doelstellingen worden vertaald in 5 concrete beleidsdoelstellingen:

OD13-1: het versterken van de uitstraling van de kwaliteit van het onderzoek en de onderzoekers in Vlaanderen

OD14-1: het actief laten participeren van burgers aan wetenschappelijk onderzoek

OD14-2: intensievere afstemming tussen Departement WEWIS, VLAIO en FWO op het vlak van wetenschapscommunicatie

OD15-1: het versterken van kennis van wetenschap en innovatie om zo extra maatschappelijk draagvlak te creëren

OD16-1: het stimuleren van de instroom van jongeren in STEM-studierichtingen en beroepen in complementariteit met de STEM-agenda 2030

Deze operationele doelstellingen worden in de praktijk omgezet via samenwerkingen met diverse structurele partners die elk over een convenant met de Vlaamse Regering beschikken.

De Vlaamse Volksterrenwachten zijn zes erkende instellingen die zich richten op wetenschapscommunicatie rond sterrenkunde, ruimtevaart en aanverwante technologieën. Ze ontstonden eind jaren 60 en worden sinds 1999 structureel ondersteund door de Vlaamse overheid. De volkssterrenwachten bevinden zich in Grimbergen (Volkssterrenwacht Mira), Genk (Cosmodrome Kattevennen), Brugge (Volkssterrenwacht Beisbroek), Hove (Volkssterrenwacht Urania), Gent (Volkssterrenwacht Armand Pien), Ieper (Astrolab Iris).

Eos Wetenschap is een Vlaams populairwetenschappelijk maandblad en multimediaal platform dat wetenschappelijke kennis toegankelijk maakt voor een breed Nederlandstalig publiek. Het biedt nieuws, achtergrond en verdieping over thema's zoals natuur, technologie, gezondheid, ruimtevaart, geschiedenis en psychologie.

RVO-Society (Roger Van Overstraeten Society vzw) is een Vlaamse netwerkorganisatie die in 2001 werd opgericht ter nagedachtenis van Roger Van Overstraeten, de oprichter van imec. De organisatie heeft als missie om wetenschappelijke geletterdheid te versterken, leerkrachten te ondersteunen en burgers actief te betrekken bij onderzoek en innovatie. Via Brightlab ontwikkelt het activiteiten voor STEM, terwijl Scivil zich richt op burgerwetenschap.

Technopolis is het Vlaamse doe-centrum voor wetenschap en technologie, gevestigd in Mechelen. Het is een publieksgericht centrum dat via interactieve opstellingen, demonstraties, shows en workshops wetenschap en technologie toegankelijk maakt voor jong en oud.

Expertisecellen wetenschapscommunicatie zijn samenwerkingsverbanden binnen de Vlaamse hogescholen en universiteiten. Ze organiseren grootschalige initiatieven zoals publiekscampagnes, workshops, citizen science-projecten en educatieve programma's. Ze werken multidisciplinair en streven naar diversiteit in hun doelgroepen (qua gender, sociaal-economische en culturele achtergrond).

Daarnaast wordt er structurele financiering voorzien (zij het zonder convenant) voor activiteiten gaande van Vlaamse Olympiades tot wetenschapsfestivals (Nerdland, Scienceville...) en lerarencongressen.

Deze instellingen worden gemonitord via een aantal KPI's die zijn opgebouwd rond een aantal generieke en specifieke doelstellingen binnen het Vlaamse wetenschapscommunicatiebeleid. De KPI's bestrijken vier kerngebieden: (1) wetenschappelijke excellentie, (2) valorisatie en maatschappelijke impact, (3) samenwerking en netwerkvorming, (4) talentontwikkeling en participatie.

Naast deze algemene KPI-clusters worden in elk convenant met de partners specifieke KPI's vastgelegd, die zijn afgestemd op hun rol en werkzaamheden. Voorbeelden hiervan zijn het aantal jongeren dat deelneemt aan doe-activiteiten (Technopolis), het bereik en de tevredenheid van lezers en gebruikers (Eos Wetenschap), het aantal citizen science-projecten dat via Scivil wordt ondersteund (RVO-Society), het aantal wetenschapscommunicatie-initiatieven en het aantal betrokken onderzoekers (Expertisecellen).

2.4 Budgettair kader voor het begrotingsjaar

WETENSCHAPSCOMMUNICATIE, MVG excl. DAB

(duizend euro)

	VAK			VEK		
	BA 2025	evolutie	BO 2026	BA 2025	evolutie	BO 2026
ESR-uitgaven (werking en toelagen (WT), lonen (LO), provisies (PR))	4.063	259	4.322	4.155	410	4.565

Toelagen (interne stromen (IS))	8.256	-528	7.728	8.256	-528	7.728
Overige (leningen (LE), participaties (PA); geen ESR-impact)	0	0	0	0	0	0
Totaal	12.319	-269	12.050	12.411	-118	12.293
Aanwending VAK-ruiter						

Inhoudelijke toelichting evolutie:

De evolutie van de VAK-middelen (-269 keuro) wordt grotendeels verklaard door een besparing van -318 keuro op de budgetten van wetenschapscommunicatie.

1.4.1 Departement en IVA's zonder rechtspersoonlijkheid (excl. DAB's)

Ontvangstenartikels

Geen ontvangstenartikels

Uitgavenartikels

TB0-1TLA2OA-WT – SENSIBILISERING EN SAMENLEVING

Op dit begrotingsartikel, samen met het begrotingsartikel TB0-1TLA2OW-IS, worden de volgende verbintenissen aangerekend:

- Popularisering van de wetenschap: een aantal horizontale projecten rond wetenschapscommunicatie;
- Bekendmaking wetenschapsbeleid: voor de uitvoering van het beleid in wetenschapscommunicatie wordt er samengewerkt met een aantal structurele partners

De kredieten zijn hoofdzakelijk gericht op de ondersteuning (via subsidies) van acties die door de structurele partners en andere actoren in het veld worden georganiseerd. Het betreft hier specifieke meerjarige verbintenissen via een convenant met o.a.

- de Vlaamse Volkssterrenwachten (2023-2027, goedgekeurd door de Vlaamse Regering op 9 december 2022) – volgende evaluatie in 2027.
- EOS Wetenschap (2024-2028, goedgekeurd door de Vlaamse Regering op 17 mei 2024) – volgende evaluatie in 2028.
- jaarlijks recurrente subsidies met onder meer de Vlaamse Olympiades voor Wiskunde, Geschiedenis en Latijn/Grieks, Natuur en Wetenschap en Jeugd, Cultuur en Wetenschap, Breinwijzer, SciMingo, Dag van de Wetenschap, Universiteit van Vlaanderen, CoderDojo, Journalismfund, Geluidshuis, een aantal wetenschapsfestivals (Nerdland, Nerdland voor Kleine Nerds, Maker Faire Gent, ScienceVille) en een aantal lerarencongressen (Wiskunde, Wetenschappen, Aardrijkskunde, Informatica) enz.

Ook de jaarlijkse bevraging via de Wetenschapsbarometer (overheidsopdracht) wordt via deze lijn gefinancierd.

Dit begrotingsartikel draagt bij tot het realiseren van strategische doelstellingen SD13, SD14, SD15 en SD16 en operationele doelstellingen OD13-1, OD14-1, OD15-1 en OD16-1.

Kredietevolutie:

	(duizend euro)	
	VAK	VEK
BA 2025	3.211	3.303
<i>Index</i>	0	0
<i>Compensaties</i>	573	573
<i>Andere bijstellingen</i>	-318	-167
BO 2026	3.466	3.709
Aanwending VAK-ruiter		

Inhoudelijke toelichting kredietevolutie:

De middelen worden aangewend voor:

- Het convenant tussen de Vlaamse Gemeenschap en de zes erkende volkssterrenwachten (Mira, Kattevennen/Cosmodrome, Beisbroek, Urania, Armand Pien en Astrolab Iris). Voor 2026 wordt, zoals van 2023 tot 2025, een subsidie voorzien van 1.152 keuro, gelijk verdeeld over de zes volkssterrenwachten.
- Het convenant tussen de Vlaamse Gemeenschap en Eos Wetenschap. Voor 2024 wordt een subsidie voorzien van 340 keuro, en voor de jaren 2025 tot en met 2028 jaarlijks 540 keuro.
- Recurrente subsidies zonder convenant 1.774 keuro.

De middelen worden aangewend voor werkings-, personeels- en uitrustingskosten die bijdragen aan de realisatie van de strategische en operationele doelstellingen. De opvolging gebeurt aan de hand van de KPI's met focus op output en bereik, zoals bepaald in de convenanten..

(duizend euro)

Compensaties	VAK	VEK	Toelichting
Naar TB0-1TBA2AH-PR	-650	-650	Eenmalig BA 2025: Herverdeling Provisie naar WECOM
Van TB0-1TBA2AH-PR	650	650	Verderzetting BA25 Provisie naar WECOM
Van TB0-1TLA2OW-IS	573	573	Herverdeling tussen WECOM IS- en WT-begrotingsartikel
TOTAAL	573	573	

(duizend euro)

Andere bijstellingen	VAK	VEK	Toelichting
WECOM	-318	-318	Besparing subsidies 2026 - programma TL
WECOM	0	151	Eenmalig BO 2025: Terugdraaien eenmalig extra VEK 2024
TOTAAL	-318	-167	

Zoals in 2025 wordt in 2026 vanuit de provisies een herverdeling voorzien van 650 keuro, die noodzakelijk zal zijn om al deze partners voldoende te subsidiëren.

Jaarlijks gebeurt ook een herverdeling van 573 keuro van begrotingsartikel TB0-1TLA20N-IS naar dit begrotingsartikel.

De besparing van 318 keuro zal gerealiseerd worden verspreid over verscheidene partners in functie van de aangevraagde bedragen in 2026.

TB0-1TLA20B-WT – SENSIBILISERING EN SAMENLEVING – RVO-SOCIETY

Korte inhoud begrotingsartikel:

Het betreft een jaarlijkse werkingssubsidie aan RVO-Society vzw ter uitvoering van het convenant tussen de Vlaamse Gemeenschap en RVO-Society voor de periode 2023–2027 (goedgekeurd door de Vlaamse Regering op 9 december 2022). RVO-Society, met de afdelingen Brightlab en Scivil, is een netwerkorganisatie die zich inzet voor wetenschapscommunicatie en STEM-educatie. Via educatieve projecten en burgerwetenschapsinitiatieven wil RVO-Society jongeren en burgers enthousiasmeren voor wetenschap en technologie en bijdragen aan een inclusieve en duurzame maatschappij. De volgende evaluatie van het convenant is voorzien voor 2027.

Dit begrotingsartikel draagt bij tot het realiseren van strategische doelstellingen SD13, SD14, SD15 en SD16 en operationele doelstellingen OD13-1, OD14-1, OD15-1 en OD16-1.

Kredietevoluitie:

	(duizend euro)	
	VAK	VEK
BA 2025	852	852
<i>Index</i>	4	4
<i>Compensaties</i>	0	0
<i>Andere bijstellingen</i>	0	0
BO 2026	856	856
Aanwending VAK-ruiter		

Inhoudelijke toelichting kredietevoluitie:

Voor 2026 wordt 856 keuro voorzien. Het bedrag omvat de subsidie voor de overkoepelende werking van RVO-Society en de werking van Brightlab en Scivil. De middelen worden aangewend voor werkings-, personeels- en uitrustingskosten die bijdragen aan de realisatie van strategische en operationele doelstellingen onder dit ISE.

De opvolging gebeurt aan de hand van KPI's gericht op output, impact en bereik.

De subsidie is een voortzetting van het recurrente beleid.

TB0-1TLA20C-IS – SENSIBILISERING EN SAMENLEVING – FTI

Korte inhoud begrotingsartikel:

Het gaat om een jaarlijkse werkingssubsidie aan Flanders Technology International vzw (FTI) ter uitvoering van het convenant tussen de Vlaamse Gemeenschap en FTI 2024–2028 (goedgekeurd door de Vlaamse Regering op 22 december 2023). FTI, via het doe-centrum Technopolis, heeft als missie "iedereen fascineren met

wetenschap en technologie". De organisatie richt zich op het brede publiek, met bijzondere aandacht voor jongeren van 4 tot 18 jaar, en organiseert fysieke, digitale en outreach-activiteiten om wetenschap en technologie toegankelijk te maken. De volgende evaluatie van het convenant is voorzien voor 2028.

Dit begrotingsartikel draagt bij tot het realiseren van strategische doelstellingen SD13, SD14, SD15 en SD16 en operationele doelstellingen OD13-1, OD14-1, OD15-1 en OD16-1.

Kredietevolutie:

	(duizend euro)	
	VAK	VEK
BA 2025	5.148	5.148
<i>Index</i>	25	25
<i>Compensaties</i>	0	0
<i>Andere bijstellingen</i>	0	0
BO 2026	5.173	5.173
Aanwending VAK-ruiter		

Inhoudelijke toelichting kredietevolutie:

Voor 2026 wordt een subsidie voorzien van 5.173 keuro, die zal worden aangewend voor de verdere uitvoering van het strategisch plan 2024–2028. Concreet gaat het onder meer over het versterken van de instroom in STEM-richtingen, het vergroten van het maatschappelijk draagvlak voor wetenschap en technologie, het uitbouwen van internationale uitstraling, het stimuleren van burgerparticipatie in onderzoek, en het financieel versterken van de organisatie.

Binnen het convenant zijn verschillende KPI's opgenomen die opgevolgd worden via een jaarlijkse inhoudelijke en financiële rapportering. Het gaat onder andere over impactscore, fysiek bereik, jongerenbereik, aantal kennisdelingsinitiatieven, STEM-activiteiten, media-aandacht, partnerships en co-creatieprojecten.

Deze subsidie is een verderzetting van het recurrente beleid.

TB0-1TLA20S-IS – EXPERTISECELLEN

Korte inhoud begrotingsartikel:

Het betreft een jaarlijkse werkingssubsidie aan de vijf expertisecellen wetenschapscommunicatie binnen de associaties van Vlaamse universiteiten en hogescholen, ter uitvoering van het convenant tussen de Vlaamse Gemeenschap en de associaties voor de periode 2024–2028 (goedgekeurd door de Vlaamse Regering op 22 december 2023). De expertisecellen zijn ingebed in de Associatie KU Leuven, Associatie Universiteit Gent, Associatie Universiteit en Hogescholen Antwerpen, Universitaire Associatie Brussel en Associatie Universiteit-Hogescholen Limburg. Hun missie is het versterken van wetenschappelijke geletterdheid en het maatschappelijk draagvlak voor wetenschap en technologie, via lokale verankering en Vlaanderenbrede initiatieven.

De expertisecellen zetten in op:

- het verhogen van wetenschappelijke geletterdheid,
- het stimuleren van jongeren tot wetenschappelijke interesse,
- het ondersteunen van onderzoekers en docenten in wetenschapscommunicatie,
- het versterken van het maatschappelijk draagvlak voor wetenschap,
- het communiceren over actueel onderzoek en de impact ervan.

De volgende evaluatie van het convenant is voorzien voor 2028.

Dit begrotingsartikel draagt bij tot het realiseren van strategische doelstellingen SD13, SD14, SD15 en SD16 en operationele doelstellingen OD13-1, OD14-1, OD15-1 en OD16-1.

Kredietevolutie:

	(duizend euro)	
	VAK	VEK
BA 2025	2.337	2.337
<i>Index</i>	20	20
<i>Compensaties</i>	0	0
<i>Andere bijstellingen</i>	0	0
BO 2026	2.357	2.357
Aanwending VAK-ruiter		

Inhoudelijke toelichting kredietevolutie:

De middelen worden verdeeld over de associaties volgens een verdeelsleutel gebaseerd op onder andere diploma-aantallen en onderzoeksfondsen (BOF/IOF). De verdeelsleutel voor 2026 is nog niet gekend. Voor 2025 bedroeg dit: Associatie KU Leuven 38,49% (899.595 euro), Associatie Universiteit Gent 28,46% (665.062 euro), Associatie Universiteit en Hogescholen Antwerpen 14,98% (249.970 euro), Universitaire Associatie Brussel 10,71% (250.300 euro) en Associatie Universiteit-Hogescholen Limburg 7,36% (172.073 euro). De subsidie wordt aangewend voor werkings-, personeels- en uitrustingskosten van de expertisecellen, die instaan voor wetenschapscommunicatie richting het brede publiek en onderzoekers.

De opvolging gebeurt aan de hand van KPI's gericht op output, impact en bereik.

De subsidie is een voortzetting van het recurrente beleid.

TB0-1TLA2OW-IS – HOGER ONDERWIJS

Korte inhoud begrotingsartikel:

Op dit begrotingsartikel (en begrotingsartikel TB0-1TLA2OA-WT worden de volgende verbintenissen aangerekend:

- Popularisering van de wetenschap: horizontale projecten;
- Bekendmaking wetenschapsbeleid: voor de uitvoering van het wetenschapscommunicatiebeleid wordt er samengewerkt met een aantal structurele partners aan de doelstellingen uit het beleidsplan wetenschapscommunicatie.

De kredieten zijn hoofdzakelijk gericht op de ondersteuning (via toelagen) van acties die door de structurele partners en andere actoren in het veld worden georganiseerd. Het betreft hier meer precies de recurrente toelagen aan drie Vlaamse Olympiades (Natuurwetenschappen, STEM en Frans). De drie Olympiades kaderen binnen het Beleidsplan Wetenschapscommunicatie 2022-2030 en in het geval van Natuurwetenschappen en STEM ook binnen de STEM agenda 2022-2030.

Dit begrotingsartikel draagt bij tot het realiseren van strategische doelstellingen SD13, SD14, SD15 en SD16 en operationele doelstellingen OD13-1, OD14-1, OD15-1 en OD16-1.

Kredietevolutie:

	(duizend euro)	
	VAK	VEK
BA 2025	771	771
<i>Index</i>	0	0
<i>Compensaties</i>	-573	-573
<i>Andere bijstellingen</i>	0	0
BO 2026	198	198
Aanwending VAK-ruiter		

Inhoudelijke toelichting kredietevolutie:

De middelen worden aangewend voor de organisatie van

- 5 Olympiades natuurwetenschappen (biologie, chemie, fysica, geografie en de Junior Olympiade Natuurwetenschappen): 91 keuro
- De STEM Olympiade: 52 keuro
- Olympiade van het Frans (Olyfran): 55 keuro

De opvolging gebeurt aan de hand van KPI's die betrekking hebben op output en bereik.

Deze toelagen zijn een voortzetting van het recurrente beleid. Het resterend bedrag van 573 keuro wordt herverdeeld naar het begrotingsartikel TB0-1TLA20A-WT.

(duizend euro)			
Compensaties	VAK	VEK	Toelichting
Naar TB0-1TLA20A-WT	-573	-573	Herverdeling tussen WECOM IS- en WT-begrotingsartikel
TOTAAL	-573	-573	

1.4.2. Overige entiteiten onder toezicht

- *Flanders Technology International (FTI)*

Sinds de oprichting van Technopolis was de missie van F.T.I vzw "wetenschap en technologie dicht bij de mens te brengen". Deze missie werd geconcretiseerd als volgt: "iedereen fascineren met wetenschap en technologie, in dialoog en interactie het maatschappelijk belang ervan aantonen, voor elke laag van de bevolking".

F.T.I organiseert zowel activiteiten in het doe-centrum als daarbuiten (via outreach) en is ook digitaal heel actief. F.T.I is een laagdrempelige toegangspoort voor alle wetenschapsdomeinen en in het bijzonder voor STEM. Om de ambitieuze doelstellingen van het nieuwe convenant 2024-2028 mogelijk te maken, werd de toelage opgetrokken met 450 keuro.

Deze entiteit draagt bij tot het realiseren van strategische doelstellingen SD13, SD14, SD15 en SD16 en operationele doelstellingen OD13-1, OD14-1, OD15-1 en OD16-1.

**IX. APPARAATSKREDIETEN EN BEGROTINGSPROGRAMMA'S
ZONDER BELEIDSVELD**

1. Apparaatskredieten

1.1 Budgettair kader voor het begrotingsjaar

PROGRAMMA TA - TB0 - DEPARTEMENT WEWIS

(duizend euro)

	AO	TO	LO	VAK	VEK
BA 2025	2.285	303	0	71.396	68.651
Bijstelling BO 2026	387	-63	0	850	850
BO 2026	2.672	240	0	72.246	69.501

Inhoudelijke toelichting

In deze overzichtstabel staan de bedragen van de apparaatskredieten van het departement WEWIS (Werk, Economie, Wetenschap, Innovatie en Sociale Economie). Deze vallen vanaf 2025 onder voogdijminister Demir en worden in dit beleidsdocument niet verder in detail uitgesplitst of besproken. De details worden opgenomen onder de beleids- en begrotingstoelichting BBT Werk onder hoofdstuk VII. Apparaatskredieten en begrotingsprogramma's zonder beleidsveld.

PROGRAMMA TA - TC0 - AGENTSCHAP INNOVEREN & ONDERNEMEN

(duizend euro)

	AO	TO	LO	VAK	VEK
BA 2025	777	1.552	0	39.619	39.619
Bijstelling BO 2026	1.313	-1.313	0	563	563
BO 2026	2.090	239	0	40.182	40.182

1.2 Departement Werk, Economie, Wetenschap, Innovatie en Sociale Economie

De apparaatskredieten van het departement WEWIS (Werk, Economie, Wetenschap, Innovatie en Sociale Economie) vallen in 2025 onder voogdijminister Demir en worden in dit beleidsdocument niet verder uitgesplitst. De details worden opgenomen onder de beleids- en begrotingstoelichting BBT Werk onder hoofdstuk VII. Apparaatskredieten en begrotingsprogramma's zonder beleidsveld.

1.3 IVA's zonder rechtspersoonlijkheid - Agentschap Innoveren en Ondernemen

Taakomschrijving

Het Agentschap Innoveren & Ondernemen is hét aanspreekpunt van de Vlaamse overheid voor alle ondernemers in Vlaanderen. Het Agentschap stimuleert en ondersteunt innovatie en ondernemerschap en draagt bij aan een gunstig ondernemersklimaat.

Ontvangstenartikels

TC0-9TAAZZ-OW - ONTVANGSTEN WERKING EN TOELAGEN

Korte inhoud begrotingsartikel:

Het betreft de eigen ontvangsten werking en toelagen binnen het variabel krediet van het Agentschap Innoveren en Ondernemen.

Kredietevolutie:

	(duizend euro)		
	AO	TO	LO
BA 2025	777	0	0
Bijstellingen BO 2026	1.313	0	0
BO 2026	2.090	0	0

Inhoudelijke toelichting kredietevolutie:

Op dit begrotingsartikel komen een aantal boekingen in het kader van de ESR-neutraliteit, naast enkele andere kleine ontvangsten.

In de loop van 2025 werd de boekingswijze van de Europese ontvangsten van EFRO, EEN en Interreg aangepast, waardoor de ontvangsten en betalingen niet meer via het variabel krediet van VLAIO verlopen. Gezien deze werkwijze in 2025 nog niet zo begroot was, stijgt het krediet in 2026 op basis van de verwachte Europese ontvangsten van deze programma's.

De ontvangsten gaan naar de Algemene Middelen.

TC0-9TAATZZ-OW - ONTVANGSTEN WERKING EN TOELAGEN

Korte inhoud begrotingsartikel:

Het betreft de eigen ontvangsten werking en toelagen van het Agentschap Innoveren en Ondernemen.

Kredietevolutie:

	(duizend euro)		
	AO	TO	LO
BA 2025	0	1.552	0
Bijstellingen BO 2026	0	-1.313	0
BO 2026	0	239	0

Inhoudelijke toelichting kredietevolutie:

Dit is het variabel krediet van VLAIO, waar in het verleden de ontvangsten van EFRO, van Interreg NCP, van EEN en van een aantal ERA-netten werden verwerkt.

In 2026 worden deze ontvangsten niet meer het variabel krediet verwerkt, maar gaan naar de algemene middelen.

Het krediet daalt dan ook van 1.552 keuro naar 239 keuro. De nog resterende verwachte ontvangsten betreffen diverse kleinere bedragen (ontvangsten voor dienstverlening, terugbetaling gedeelde kosten events, uitbetalingen verzekeringen,...).

TC0-9TAATZZ-OI - ONTVANGSTEN WERKING EN TOELAGEN

Korte inhoud begrotingsartikel:

Dit betreft het begrotingsartikel waarin de (éénmalige) middelen van het netto-actief van het FPF binnenkomen voor de 2 overgedragen medewerkers.

Kredietevolutie:

	(duizend euro)		
	AO	TO	LO
BA 2025	0	0	0
Bijstellingen BO 2026	0	0	0
BO 2026	0	0	0

Inhoudelijke toelichting kredietevolutie:

In 2023 werd éénmalig 1 miljoen euro van het ontvangen netto-actief van het Federaal Participatie Fonds (FPF) aan het begrotingsfonds 'Fonds personeelsleden verlof voor opdracht' (Beleidsdomein E) gestort. De ontvangst diende om de loonlast van 2 van het FPF overgenomen VTE te betalen. De 2 VTE staan op de loonlijst van Vlaanderen Connect. De ontvangst werd op een afzonderlijke basisallocatie geregistreerd. In 2024 viel deze ontvangst weg. Ook in 2026 wordt niets meer voorzien.

Uitgavenartikels

TC0-1TAA2ZZ-LO – LONEN

Korte inhoud begrotingsartikel:

Het betreft de uitgaven voor lonen van het Agentschap Innoveren en Ondernemen.

Kredietevolutie:

	(duizend euro)	
	VAK	VEK
BA 2025	35.963	35.963
<i>Index</i>	716	716
<i>Compensaties</i>	-140	-140
<i>Andere bijstellingen</i>	1.150	1.150
BO 2026	37.689	37.689
Aanwending VAK-ruiter		

Inhoudelijke toelichting kredietevolutie:

Index 2% kruissnelheid spilindex jan 2025: +716 keuro

(duizend euro)			
Compensaties	VAK	VEK	Toelichting
Van TC0-1TCA5DY-IS	4	4	Nieuwe raming voor de Vlaamse uitgaven voor EEN voor lonen (gefinancierd door VG). Dit was bij BO2025 189 keuro en stijgt naar 193 keuro in 2026. Deze werden tot 2024 in FIO vastgelegd en betaald aan VLAIO. Voortaan worden de uitgaven direct op de loon- en werkingskredieten van VLAIO geraamd, maar zoals bij BO 2025 te compenseren vanuit FIO.
Van TC0-1TCA5DY-IS	4	4	Nieuwe raming voor de Vlaamse uitgaven voor EFRO voor lonen (dus gefinancierd door VG). Dit was bij BO2025 548 keuro en stijgt naar 552 keuro in 2026 (exclusief index). Deze werden tot 2024 in FIO vastgelegd en betaald aan VLAIO. Voortaan worden de uitgaven direct op de loon- en werkingskredieten van VLAIO geraamd, maar zoals bij BO 2025 te compenseren vanuit FIO.
Naar SG0-1SKC2TD-LO	-6	-6	Bijkomende compensatie voor tweede pensioenpijler agv op 3/3 brengen van de insourcing voor FTI (bij BA 2025 reeds voor 2/3 gebudgetteerd)
Naar TC0-1TCA5DY-IS	-277	-277	Eenmalig BA 2025: Compensatie uit FIO van 277 keuro voor éénmalige betaling correctieboeking aan AG Insurance ivm opgebouwde pensioenrechten van 2 ex-collega's. De correctie heeft te maken met een juridisch advies dat on betaalde verloven dienen meegeteld

			te worden bij de pensioenopbouw.
Van SA0-1SEA2BG-WT	135	135	Compensatie naar VLAIO voor tweede editie FTI: op 3/3 brengen van compensatie uit BA 2025
TOTAAL	-140	-140	

(duizend euro)

Andere bijstellingen	VAK	VEK	Toelichting
Ontvangsten vanuit de volgende Europese programma's, dewelke tot op heden in het variabel krediet van VLAIO landden.	25	25	THCS (European Programming on Transforming Health and Care Systems), Euranet Bluebio, M-ERA Net 3 H2020. In totaal voorzien we 30 keuro aan ontvangsten, waarvan 25 keuro voorzien is voor loonsuitgaven.
Nieuwe verwerking Europese en Vlaamse ontvangsten INTERREG.	272	272	Verwerking niet meer via het variabel krediet. In het verleden werden de beheersautoriteiten van de Interreg-programma's vanuit FIO (Vlaams gedeelte Interreg) betaald, waarna we een deel loonkost van hen recupereerden in het variabel krediet. De Vlaamse Interreg bijdrag is gelijk aan de Europese (50%-50%). We voorzien in totaal 272 keuro aan loonuitgaven voor Interreg in 2026.
Nieuwe verwerking Europese ontvangsten EEN.	290	290	Verwerking niet meer via het variabel krediet. Loonuitgaven van 290 keuro in 2026.
Nieuwe verwerking Europese ontvangsten EFRO.	563	563	Verwerking niet meer via het variabel krediet. Loonuitgaven van 563 keuro in 2026. Dit is gebaseerd op de 50%/50% verhouding tussen Vlaamse en Europese middelen voor Efro. Vanuit Vlaanderen wordt in 2026 563 keuro voorzien. Dit is 1,4% meer

			dan in 2025, cfr de verwachte stijging van de GZI.
TOTAAL	1.150	1.150	

TC0-1TAA4ZZ-LO – LONEN

Korte inhoud begrotingsartikel:

Dit betreft het variabel krediet voor personeelsuitgaven (lonen).

Kredietevolutie:

	(duizend euro)	
	VAK	VEK
BA 2025	1.100	1.100
<i>Index</i>	0	0
<i>Compensaties</i>	0	0
<i>Andere bijstellingen</i>	-1.100	-1.100
BO 2026	0	0
Aanwending VAK-ruiter		

	(duizend euro)		
Andere bijstellingen	VAK	VEK	Toelichting
Aanpassing uitgaven variabel krediet lonen. Bijstelling van 1.100 keuro naar 450 keuro.	-1.100	-1.100	
TOTAAL	-1.100	-1.100	

Inhoudelijke toelichting kredietevolutie:

Het betreft het variabel krediet voor lonen in VLAIO.

In 2026 worden voorlopig geen uitgaven gebudgetteerd. De ontvangsten en uitgaven van de Europese projecten van EFRO, EEN en Interreg worden voortaan niet meer via het variabel krediet van VLAIO verwerkt.

TC0-1TAA2ZZ-WT – WERKING EN TOELAGEN

Korte inhoud begrotingsartikel:

Het betreft het krediet voor werkingsuitgaven van het Agentschap Innoveren en Ondernemen.

Kredietevolutie:

	(duizend euro)	
	VAK	VEK
BA 2025	2.104	2.104
<i>Index</i>	-3	-3
<i>Compensaties</i>	-10	-10
<i>Andere bijstellingen</i>	163	163
BO 2026	2.254	2.254

Aanwending VAK-ruiter		
-----------------------	--	--

Inhoudelijke toelichting kredietevolutie:

(duizend euro)

Compensaties	VAK	VEK	Toelichting
Naar TC0-1TCA5DY-IS	-10	-10	Nieuwe raming voor de Vlaamse uitgaven voor EEN voor werking (gefinancierd door VG). Dit was bij BO2025 93 keuro en daalt naar 83 keuro in 2026. Deze werden tot 2024 in FIO vastgelegd en betaald aan VLAIO. Voortaan worden de uitgaven direct op de loon- en werkingskredieten van VLAIO geraamd, maar zoals bij BO 2025 te compenseren vanuit FIO (hier: naar FIO).
TOTAAL	-10	-10	

(duizend euro)

Andere bijstellingen	VAK	VEK	Toelichting
Nieuwe verwerking Europese ontvangsten EFRO.	33	33	Verwerking niet meer via het variabel krediet. Werkingsuitgaven van 33 keuro in 2026. Dit is gebaseerd op de 50%/50% verhouding tussen Vlaamse en Europese middelen voor Efro. Vanuit Vlaanderen wordt in 2026 net als in 2025 33 keuro voorzien.
Nieuwe verwerking Europese ontvangsten EEN.	125	125	Verwerking niet meer via het variabel krediet. Werkingsuitgaven van 125 keuro in 2026.
Ontvangsten vanuit de volgende Europese programma's, dewelke tot op heden in het variabel krediet van VLAIO landden.	5	5	THCS (European Programming on Transforming Health and Care Systems), Euranet Bluebio, M-ERA Net 3 H2020. In totaal voorzien we 30 keuro aan ontvangsten, waarvan 5 keuro voorzien is voor werkingsuitgaven.

TOTAAL	163	163	
---------------	------------	------------	--

TC0-1TAA4ZZ-WT – WERKING EN TOELAGEN

Korte inhoud begrotingsartikel:

Het betreft het variabel krediet voor werkingsuitgaven van het Agentschap Innoveren en Ondernemen.

Kredietevolutie:

(duizend euro)

	VAK	VEK
BA 2025	452	452
<i>Index</i>	0	0
<i>Compensaties</i>	0	0
<i>Andere bijstellingen</i>	-213	-213
BO 2026	239	239
Aanwending VAK-ruiter		

Inhoudelijke toelichting kredietevolutie:

(duizend euro)

Andere bijstellingen	VAK	VEK	Toelichting
Daling van de uitgaven voor werking op het variabel krediet.	-213	-213	
TOTAAL	-213	-213	

Dit betreft het variabel krediet voor werkingsuitgaven van VLAIO. O.b.v. de verwachte ontvangsten van 239 keuro wordt er voor 239 keuro aan uitgaven gebudgetteerd. Dit is een bijstelling van -213 keuro.

2. Provisies/Thema overschrijdend

PROGRAMMA TB - TB0 - DEPARTEMENT WEWIS

(duizend euro)

	AO	TO	LO	VAK	VEK
BA 2025	0	0	0	89.615	56.183
Bijstelling BO 2026	0	0	0	-37.814	-36.335
BO 2026	0	0	0	51.801	19.848

Inhoudelijke toelichting evolutie:

De evolutie is grotendeels te verklaren door de VAK-evolutie van de provisielijn O&O (-41.393 keuro).

2.1 Ontvangsten

TB0-9TBATAC-OW - BELEIDSMONITORING/STUDIES/EVALUATIES/ADVIEZEN

Korte inhoud begrotingsartikel:

Dit is het Fonds voor Wetenschaps- en Innovatiebeleid. De decretale basis van dit Fonds ligt vervat in artikel 5 van het decreet van 22 november 1995 houdende bepalingen tot begeleiding van de aanpassing van de begroting 1995 gewijzigd bij het Programmadecreet 2017. Dit begrotingsartikel is verbonden met het uitgavenartikel EB0-1EBB4AC-WT (vanaf 2025 aangepast naar TB0-1TBA4AC-WT). De POD Wetenschapsbeleid ontvangt jaarlijks data uit FRIS. Voor de aanlevering van deze open data werd beslist om vanaf 2022 geen tegemoetkoming meer aan te rekenen.

Kredietevolutie:

(duizend euro)

	AO	TO	LO
BA 2025	0	0	0
Bijstellingen BO 2026	0	0	0
BO 2026	0	0	0

2.2 Uitgaven

TB0-1TBA2AB-WT – INTERNATIONALISERING

Korte inhoud begrotingsartikel:

Op het begrotingsartikel internationalisering komen verschillende subsidies en werkingsmiddelen terecht rond internationale samenwerking rond het beleidsveld economie, wetenschap en innovatie. Het gaat dan onder meer over:

- Lidgeld internationale netwerken waaronder Vanguard Initiative, ERRIN, ECRN, enz...
- Deelname internationale beurzen
- Ontvangen buitenlandse delegaties
- Zendingen uitgevoerd door experts in het kader van OESO, UNESCO en allerhande activiteiten
- Allerhande projecten en toetredingen
- Allerhande projectfinanciering
- Unesco Trustfonds Wetenschappen.

Kredietevolutie:

(duizend euro)

	VAK	VEK
BA 2025	1.285	1.460
<i>Index</i>	-2	-2
<i>Compensaties</i>	0	0
<i>Andere bijstellingen</i>	0	-175
BO 2026	1.283	1.283
Aanwending VAK-ruiter		

Inhoudelijke toelichting kredietevolutie:

Het betreft recurrente middelen. Het VAK-bedrag is licht afgenomen door een negatieve indexatie in het kader van een correctie rond de BA25 indexering.

(duizend euro)

Compensaties	VAK	VEK	Toelichting
Naar TB0-1TFA2LX-IS	-233	-233	Herverdeling internationale lijn naar VITO ikv referentietaken VITO verificatiebureau VBBV
Van TB0-1TFA2LX-IS	233	233	Eenmalig BA 2025: Herverdeling internationale lijn naar VITO ikv referentietaken VITO verificatiebureau VBBV
TOTAAL	0	0	

(duizend euro)

Andere bijstellingen	VAK	VEK	Toelichting
Eenmalig BO 2025: VEK bestelaanvraag JPI Oceans	0	-175	

TOTAAL	0	-175	
---------------	----------	-------------	--

TB0-1TBA2AJ-WT – ONDERSTEUNING VLAAMS UNESCO TRUSTFONDS VOOR WETENSCHAPPEN

Korte inhoud begrotingsartikel:

Deze middelen worden toegekend op basis van het akkoord over het Vlaams UNESCO-Trustfonds ter ondersteuning van de activiteiten van de UNESCO op het domein van de Wetenschappen ('FUST') (2024-2028) zoals verlengd op 12 december 2023 ('Wijziging 1').

Het Vlaams Trustfonds (FUST) ter ondersteuning van wetenschappelijke activiteiten van UNESCO is specifiek bedoeld voor het ondersteunen van UNESCO-activiteiten en -projecten binnen het domein van de wetenschappen, met klemtoon op duurzaamheid. Het is de bedoeling om de uitstraling van Vlaanderen te vergroten, en in FUST-projecten kansen te creëren voor het uitdragen van Vlaamse expertise en deze te kaderen in de activiteiten van deze multilaterale organisatie.

Kredietevolutie:

		(duizend euro)
	VAK	VEK
BA 2025	1.316	1.316
<i>Index</i>	-2	-2
<i>Compensaties</i>	0	0
<i>Andere bijstellingen</i>	0	0
BO 2026	1.314	1.314
Aanwending VAK-ruiter		

Inhoudelijke toelichting kredietevolutie:

De Vlaamse Regering vernieuwde op 17 november 2023 voor een periode van vijf jaar (2024-2028) het akkoord met Unesco over het Vlaams Unesco Trustfonds ter ondersteuning van de activiteiten van de Unesco op het domein van de Wetenschappen ('FUST'). Binnen dit akkoord kan de Vlaamse Regering aan Unesco financiële middelen toewijzen aan projecten binnen de Unesco (natuur-)wetenschappelijke programma's (oceanografie, zoetwater, biodiversiteit, aardwetenschappen), en om hierbij het partnerschap met Vlaanderen concreet gestalte te geven. De meest recente toewijzing van middelen aan grote UNESCO projecten werd na een call binnen UNESCO tussen april en juni 2024, en na advies uit Vlaamse betrokken kringen, beslist door de Vlaamse Regering op 20 december 2024. Deze projecten zijn momenteel (juni 2025) in opstart. Najaar 2025 wordt binnen UNESCO een tweede call voor projecten gestart, met het oog op verdere toewijzing, door de Vlaamse Regering, van middelen uit het trustfonds medio-2026.

TB0-1TBA2AK-WT – UNU-CRIS

Korte inhoud begrotingsartikel:

Deze middelen werden toegekend op basis van de tweede samenwerkingsovereenkomst (2022 – 2026) tussen de Vlaamse Overheid (Koninkrijk België), de United Nations University, de Vrije Universiteit Brussel en Universiteit Gent aangaande de subsidiëring van het United Nations University

Institute on Comparative Regional Integration Studies (UNU-CRIS) inclusief het addendum aan de samenwerkingsovereenkomst goedgekeurd door de Vlaamse Regering op 17 december 2021 (VR 2021 1712 DOC.1468/6BIS).

Kredietevolutie:

	(duizend euro)	
	VAK	VEK
BA 2025	1.051	1.051
<i>Index</i>	-1	-1
<i>Compensaties</i>	0	0
<i>Andere bijstellingen</i>	-1.000	-1.000
BO 2026	50	50
Aanwending VAK-ruiter		

Inhoudelijke toelichting kredietevolutie:

De toegekende middelen worden geschrapt in het kader van besparingen. De steun aan UNU-CRIS wordt stopgezet. De middelen die overblijven zijn het gevolg van vroegere indexeringen en zullen worden herverdeeld.

	(duizend euro)		
Andere bijstellingen	VAK	VEK	Toelichting
UNU-CRIS	-1.000	-1.000	
TOTAAL	-1.000	-1.000	

TB0-1TBA2AC-WT – BELEIDSMONITORING/STUDIES/EVALUATIES/ADVIEZEN

Korte inhoud begrotingsartikel:

De kredieten op dit begrotingsartikel worden aangewend voor de conceptie, voorbereiding en uitvoering van acties met betrekking tot de beleidsvelden Economie, Wetenschappelijk Onderzoek, Innovatie en Wetenschapscommunicatie (m.a.w. de beleidsvelden die tot het voormalige beleidsdomein EWI behoren). Op dit begrotingsartikel worden onder meer (beleids)evaluaties betreffende die beleidsvelden en betreffende het thema "Industrie" aangerekend.

Verder worden op dit begrotingsartikel ook ad-hoc-studies, -evaluaties of -initiatieven aangerekend.

Kredietevolutie:

	(duizend euro)	
	VAK	VEK
BA 2025	1.325	1.325
<i>Index</i>	-2	-2
<i>Compensaties</i>	0	0
<i>Andere bijstellingen</i>	0	0
BO 2026	1.323	1.323
Aanwending VAK-ruiter		

Inhoudelijke toelichting kredietevolutie:

In de loop van 2026 worden volgende evaluaties, uitgaventoetsingen en analyses (verder) uitgevoerd waarvan de kosten werden aangerekend op VAK 2025 en waarvan de betaling is voorzien op VEK 2026:

- 1) Evaluaties in overeenstemming met de bepalingen het decreet van 30 april 2009 betreffende de organisatie en financiering van het wetenschaps- en innovatiebeleid (W&I-decreet) en de in dit kader afgesloten convenanten:
 - Evaluatie VLIZ (lopend convenant 2022-2026);
 - Evaluatie van de wetenschappelijke missie van de KMDA (lopend convenant 2022-2026);
 - Evaluatie imec (lopend convenant 2022-2026);
 - Evaluatie VIB (lopend convenant 2022-2026);
 - Evaluatie (onderzoeksopdracht) Orpheus Instituut (lopend convenant 2022-2026);
 - Evaluatie Stichting EnergyVille (lopend convenant 2022-2026).
- 2) Uitgaventoetsingen en dit in overeenstemming met de mededeling d.d. 14.02.2025 aan de Vlaamse Regering betreffende de uitgaventoetsingen 2024-2029
 - Evaluatie van de organisatie van de financiering van strategisch basisonderzoek;
 - Evaluatie van de valorisatie van onderzoek en ontwikkeling bij de hogescholen en universiteiten ten bate van de Vlaamse economie – uit te voeren in samenwerking met het beleidsdomein Onderwijs en Vorming (OV).
- 3) Andere evaluaties
 - (Mogelijke) Systeemevaluaties.

Voor de (externe) uitvoering van deze evaluaties en voor de inzet van experts die hetzij conform de bepalingen opgenomen in hogervermelde regelgeving ingeschakeld dienen te worden, hetzij de inzet van experts voor een bepaalde evaluatie opportuun wordt geacht, is een totaalbedrag (VEK 2026) voorzien van 910.400 euro.

In 2027 worden ook de evaluaties opgestart of voorbereid waarvan de aanrekening is voorzien op de begrotingskredieten (VAK) van 2026.

- 1) Evaluaties in overeenstemming met de bepalingen het decreet van 30 april 2009 betreffende de organisatie en financiering van het wetenschaps- en innovatiebeleid (W&I-decreet) en de in dit kader afgesloten convenanten:
 - Evaluatie Flanders Make (lopend convenant 2023-2027);
 - Evaluatie convenant (2023-2027) met de VLIR (cf. BOF-besluit);
 - Evaluatie VABB-SHW (cf. BOF-besluit);
- 2) Subsidies Wetenschapscommunicatie onder beleidsplan Wetenschapscommunicatie 2022-2030 en/of W&I-decreet en de in dit kader afgesloten convenanten, waaronder
 - Evaluatie RVO-Society (lopend convenant 2023-2027);
 - Evaluatie Vlaamse Volkssterrenwachten (lopend convenant 2023-2027);
 - Evaluatie van een aantal ad-hoc-subsidies opgenomen in hogervermeld beleidsplan die in de periode 2023-2027 elk jaar werden toegekend en sindsdien nog niet geëvalueerd werden.
- 3) Andere evaluaties
 - Evaluatie PMV (incl. Flanders Future Tech Fund (FFTF)) – lopende samenwerkingsovereenkomst met PMV bestrijkt de periode 8/11/2022 t/m 7/11/2027.
- 4) (Mogelijke) Systeemevaluaties.

Voor de (externe) uitvoering van deze evaluaties en voor de inzet van experts die hetzij conform de bepalingen opgenomen in hogervermelde regelgeving ingeschakeld dienen te worden hetzij de inzet van experts voor een bepaalde evaluatie opportuun wordt geacht, werd geraamd dat een totaalbedrag (VAK 2026) van 960.000 euro zal moeten worden aangerekend.

TB0-1TBA4AC-WT – BELEIDSMONITORING/STUDIES/EVALUATIES/ADVIEZEN**Korte inhoud begrotingsartikel:**

Dit is de uitgavenzijde van het Fonds voor het Wetenschaps- en Innovatiebeleid – EB0-9EBBTAC-OW (vanaf 2025 aangepast naar TB0-9TBATAC-OW). De decretale basis ligt vervat in artikel 5 van het decreet van 22 november 1995 houdende bepalingen tot begeleiding van de aanpassing van de begroting 1995, gewijzigd bij het Programmadecreet 2017.

Kredietevolutie:

	(duizend euro)	
	VAK	VEK
BA 2025	0	0
<i>Index</i>	0	0
<i>Compensaties</i>	0	0
<i>Andere bijstellingen</i>	0	0
BO 2026	0	0
Aanwending VAK-ruiter		

Inhoudelijke toelichting kredietevolutie:

Er wordt geen budget meer voorzien op dit begrotingsartikel.

TB0-1TBA2AD-WT – BELEIDSMONITORING/STUDIES/EVALUATIES/ADVIEZEN – VARIO**Korte inhoud begrotingsartikel:**

De Vlaamse Adviesraad voor Innoveren en Ondernemen (VARIO) geeft advies omtrent het beleid inzake onderzoek, ontwikkeling, innovatie en ondernemerschap. Hiertoe stelt VARIO elk jaar onafhankelijk zijn werkprogramma op, waarin de activiteiten voor dat jaar worden beschreven. In de loop van het werkjaar kunnen nog nieuwe vragen om advies van de Vlaamse Regering of van het Vlaams Parlement aan het werkprogramma worden toegevoegd.

De VARIO wendt dit budget aan om haar beleidsmatige opdracht uit te voeren.

Kredietevolutie:

	(duizend euro)	
	VAK	VEK
BA 2025	312	307
<i>Index</i>	0	0
<i>Compensaties</i>	0	0
<i>Andere bijstellingen</i>	0	5
BO 2026	312	312
Aanwending VAK-ruiter		

Inhoudelijke toelichting kredietevolutie:

Het betreft de recurrente werkingsmiddelen. Het éénmalig VEK-bedrag in 2025 wordt bijgesteld waardoor VAK en VEK vanaf 2026 opnieuw gelijk zijn aan elkaar.

(duizend euro)			
Andere bijstellingen	VAK	VEK	Toelichting
Eenmalig BO 2025: Bijstelling VEK 2025 ikv encours 31/12/2023	0	-4	
Eenmalig BO 2025: Terugdraaien VEK 2024 ifv encours	0	9	
TOTAAL	0	5	

TB0-1TBA2AG-WT - BELEIDSMONITORING/STUDIES/EVALUATIES/ADVIEZEN - COF. STEUNPUNT DUURZAAM MATERIALENBEHEER

Korte inhoud begrotingsartikel:

De middelen worden toegekend op basis van de beheersovereenkomst 2022-2026 ondertekend op 21 december 2021. Begin 2022 is dit steunpunt na een oproep van start gegaan. Voorlopig is 2026 het laatste werkjaar van dit steunpunt, onder voorbehoud van bijkomende oproepen.

Op dit begrotingsartikel wordt de subsidie aangerekend voor de cofinanciering van het Steunpunt Circulaire Economie ('CE Center'). CE Center doet beleidsrelevant onderzoek in het kader van de circulaire economie en verenigt onderzoekers van KU Leuven, UGent, UAntwerpen, UHasselt en VITO.

Kredietevolutie:

(duizend euro)		
	VAK	VEK
BA 2025	233	233
<i>Index</i>	2	2
<i>Compensaties</i>	0	0
<i>Andere bijstellingen</i>	0	0
BO 2026	235	235
Aanwending VAK-ruiter		

Inhoudelijke toelichting kredietevolutie:

2026 is het laatste jaar van het huidige consortium. Begin 2026 loopt er een evaluatie waarvan een onderdeel een zelfevaluatie is. Het steunpunt zal ook nog zoveel mogelijk onderzoek opnemen dat de voorbije jaren niet kon worden uitgevoerd door capaciteitsgebrek of omdat er zich andere prioriteiten stelden, zoals onderzoek rond biogebaseerde materialen en hogere R-strategieën. Anderzijds zijn er ook nog nieuwe onderzoeksvragen. Voorstellen hiervoor zijn materiaalproductiviteit en kritieke materialen. (implementatie CRMA)

Uiteindelijk komt heel veel werk van het steunpunt samen in de CE monitor (cemonitor.be), die in de loop van 2026 nog volledig geupdated wordt.

TB0-1TBA2AH-PR - PROVISIE O&O

Korte inhoud begrotingsartikel:

Het betreft de provisie rond de toewijzing van O&O-middelen (onderzoek en ontwikkeling).

Kredietevolutie:**(duizend euro)**

	VAK	VEK
BA 2025	78.932	44.436
<i>Index</i>	0	0
<i>Compensaties</i>	-41.393	-41.143
<i>Andere bijstellingen</i>	3.869	4.869
BO 2026	41.408	8.162
Aanwending VAK-ruiter		

Inhoudelijke toelichting kredietevolutie:

De VAK-evolutie van de provisielijn O&O (-41.393 keuro) wordt grotendeels verklaard door de rentelasten op het defensiefonds (-3.095 keuro) en op de uitbreiding van FFTF (-1.416 keuro), de rentelasten op de participatie in Brussels Airport (-33.324 keuro) en de middelen voor fase 3 van het masterplan APM (-3.000 keuro).

(duizend euro)

Compensaties	VAK	VEK	Toelichting
Van TB0-1TLA2OA-WT	650	650	Eenmalig BA 2025: Herverdeling Provisie naar WECOM
Naar TB0-1TEA5HU-IS	-3.000	0	Fase 3 van het Masterplan in het kader van de transformatie van het herbariumgebouw tot een nieuwe collectie- en onderzoekscampus
Naar TB0-1TEA2GT-IS	-733	-733	Aanpassing apparaatskredieten conform art. 14§2 van samenwerkingsovereenkomst. Apparaatskrediet min. 5% van het VAK van beleidskredieten van de afgelopen 4 jaar en betrokken begrotingsjaar
Naar TB0-1TLA2OA-WT	-650	-650	Verderzetting BA25 Provisie naar WECOM
Van TB0-1TFA2LD-WT	0	250	Actualiseren VEK nood Energyville 2026 op basis van betaalkalender project "innovatieve oplossingen voor ondergrondse hoogspanningsleidingen en -netten"
Naar CB0-1CED2BA-WT	-1.416	-1.416	Rente 0,5 jaar op 87,5 miljoen euro FFTF
Naar TB0-1TEA5GT-IS	-250	-250	Frank De Winne mandaten 2026
Naar TB0-1TFA2LC-WT	-103	-103	Eenmalig BA 2025: Herverdeling REGMED naar Provisie

Naar CB0-1CED2BA-WT	-33.324	-33.324	Compensatie rente participatie in BAC 3,2% -2% dividend = 1,2% op 2,777 miljard euro= 33.324 keuro.
Van TB0-1TEA5GT-IS	540	540	Terugdraaien Frank De Winne- mandaten 2025
Van TB0-1TEA5HU-IS	0	-3.000	Fase 2 van het Masterplan in het kader van de transformatie van het herbariumgebouw tot een nieuwe collectie- en onderzoekscampus - vereffening middelen 2025
Naar TB0-1TFA2NZ-WT	-12	-12	Summiere ophoging NAVO cf. ondertekend Protocolakkoord 2023
Naar CB0-1CED2BA-WT	-3.095	-3.095	Rentecompensatie defensiefonds - Rente op kapitalisering 2025 (50 miljoen euro) op kruissnelheid brengen : +1.071 keuro - Rente op kapitalisering 2026 (125 miljoen euro) : +2.024 keuro voor ½ jaar
TOTAAL	-41.393	-41.143	

(duizend euro)

Andere bijstellingen	VAK	VEK	Toelichting
Besparing subsidies 2026 - programma TB	-131	-131	
Technische correctie benutting O&O (8200 = 6000 + 2200 BO25).	-6.000	-6.000	
Uitbreidingsbeleid - Innovatie en ontwikkeling (investering)	10.000	1.000	
Eenmalig BA 2025: bijkomende maatregelen BA25	0	10.000	
TOTAAL	3.869	4.869	

TB0-1TBA2AV-IS – HOGER ONDERWIJS - ECOOM-STORE

Korte inhoud begrotingsartikel:

Dit begrotingsartikel bevat de budgetten voor ECOOM (Expertisecentrum Onderzoek en Ontwikkeling Monitoring.

Kredietevolutie:

	(duizend euro)	
	VAK	VEK
BA 2025	4.552	4.552
<i>Index</i>	-9	-9
<i>Compensaties</i>	0	0
<i>Andere bijstellingen</i>	0	0
BO 2026	4.543	4.543
Aanwending VAK-ruiter		

Inhoudelijke toelichting kredietevolutie:

Deze middelen worden toegekend op basis van het Convenant 2024-2028 tussen de Vlaamse Gemeenschap en het Expertisecentrum O&O Monitoring, goedgekeurd door de Vlaamse Regering van 22 december 2023.

Voor de periode 2024-2028 werd de belangrijke bestaande positie die ECOOM inneemt voor het beleidsdomein met betrekking tot 'een beleid gedreven door feiten en cijfers' verder bekrachtigd. Het geplande beleid werd uitgevoerd zoals voorzien. Hierbij leverde ECOOM een belangrijke bijdrage voor onder andere:

- Het meten en in kaart brengen van het Vlaams wetenschappelijk en technologisch potentieel op basis van gevalideerde parameters (BOF/IOF)
- Het meten en in kaart brengen van innovatie en digitalisering in Vlaanderen
- Het meten en in kaart brengen van het menselijk kapitaal
- Het meten en in kaart brengen van het Vlaams economisch weefsel
- Het meten en in kaart brengen van ondernemerschap in Vlaanderen

Heel wat taken uit het convenant zijn recurrent van aard en lopen en ondersteunen het beleid in het nemen van gefundeerde beleidsbeslissingen. Deze zijn expliciet opgenomen in het meerjarenplan en de taken uit het convenant.

Daarnaast zijn er ook meer ad hoc vragen waarbij men beroep doet op de opgebouwde expertise inzake feiten en cijfers.

Enkele highlights/focuspunten die in 2026 uitgevoerd worden of opgeleverd:

- Eind juni wordt er een 3% nota opgeleverd die de O&O inspanningen (uitgaven en menselijk potentieel) meet voor Vlaanderen.
- De innovatieresultaten voor Vlaanderen zullen gemeten worden in de CIS-bevraging (Community Innovation Survey) en geanalyseerd worden in het tweejaarlijks CIS-rapport (najaar 2026).
- De jaarlijkse analyses strategische waardeketens, productiviteit & competitiviteit en rapportering economisch weefsel & ondernemerschap staan opnieuw gepland met specifiek voor 2026 een verdieping rond industrieel transitiepad & waardeketens.

X. LIJST MET AFKORTINGEN

AAL	Ambient & Assisted Living
AI	Artificiële Intelligentie
AMS	Antwerp Management School
AO	Algemene Ontvangsten
APM	Agentschap Plantentuin Meise
BA	Begrotingsaanpassing
BAR	Brexit Adjustment Reserve
BERD	Business Expenditure on R&D
BNCT	Biotechnology/Nanotechnology/Converging Technologies
BOF	Bijzonder Onderzoeksfonds/Bijzondere Onderzoeksfondsen
BOF	Begrotingsopmaak
BTW	Bruto Toegevoegde Waarde
CBAM	Carbon Border Adjustment Mechanism
CCS	Carbon Capture and Storage
CCU	Carbon Capture and Usage
CIE	Compensatieregeling Indirecte Emissiekosten
COOCK	Collectief O&O en Collectieve Kennisverspreiding
CRA	Cyber Resilience Act
CRC	Antwerp Zoo Centre for Research & Conservation
CRL	Commercial Readiness Level
CS	Cybersecurity
DAB	Dienst met Afzonderlijk Beheer
DESI	Digital European Society Index
DIRS	Defence, Industry and Research Strategy
EBO	Energiebeheersovereenkomst
ECOOM	Expertisecentrum O&O Monitoring
ECRIN	European Clinical Research Infrastructure Network
EEN	Enterprise Europe Netwerk
EFRO	Europees Fonds voor Regionale Ontwikkeling
ENOVER	Energieoverleg
EOSC	European Open Science Cloud
ERA	Europese Onderzoeksruijnte
ERRIN	European Regions Research and Innovation Network
ESR	Europees Stelsel van Rekeningen
ETCI	European Tech Champions Initiative
ETS	Emission Trading System
EU	Europese Unie
EV	Eigen Vermogen
EVA	Extern Verzelfstandigd Agentschap
EWI	Economie, Wetenschap en Innovatie
FFEU	Financieringsfonds voor Schuldafbouw en Eenmalige Investeringsuitgaven
FFTF	Flanders Future Tech Fund
FIO	Fonds voor Ondernemen en Innoveren
FIT	Flanders Investment and Trade

FKM	Fundamenteel-Klinische Mandaten
FRIS	Flanders Research & Innovation Space
FTI	Flanders Technology International
FTI	Flanders Technology and Innovation
FWO	Fonds Wetenschappelijk Onderzoek - Vlaanderen
GBER	General Block Exemption Regulation
GERD	Gross Expenditure on Research & Development
GIMV	Gewestelijke Investeringsmaatschappij
GOVERD	Government Expenditure on R&D
GTI	Geïntegreerde Territoriale Investerings
GZI	Gezondheidsindex
HERD	Higher education Expenditure on R&D
ICL	Indirect Carbon Leakage
ICON	Interdisciplinair Co-operatief Onderzoek
ICT	Informatie- en Communicatietechnologie
ILVO	Instituut voor Landbouw- en Visserijonderzoek
imec	Interuniversitair Micro-Elektronica Centrum
IOF	Industriëel Onderzoeksfonds/Industriële Onderzoeksfondsen
IoT	Internet of Things
IPCEI	Important Projects of Common European Interest
IRI	Internationale Onderzoeksinfrastructuur
ISE	Inhoudelijke Structuurelement
ITG	Instituut voor Tropische Geneeskunde
IVA	Intern Verzelfstandigd Agentschap
KBBJ	Kanselarij, Bestuur, Buitenlandse zaken en Justitie
KM	Kwalitatieve Monitoringindicatoren
KMDA	Koninklijke Maatschappij voor Dierkunde Antwerpen
Kmo	Kleine en middelgrote onderneming
KOTK	Kom Op Tegen Kanker
KPI	Key Performance Indicator
KVAB	Koninklijke Vlaamse Academie van België voor Wetenschappen en Kunsten
LO	Leningsontvangsten
LRM	Limburgse Reconversiemaatschappij
LSM	Limburg Sterk Merk
MoU	Memorandum of Understanding
NAVO	Noord-Atlantische Verdragsorganisatie
NIF	NATO Innovation Fund
NIS2	Network and Information Security 2
O&O	Onderzoek en Ontwikkeling
O&O&I	Onderzoek, Ontwikkeling en Innovatie
OESO	Organisatie voor Economische Samenwerking en Ontwikkeling
OJO	Ondersteuning Jonge Onderzoekers
PCT	Patent Cooperation Treaty
PIO	Programma Innovatieve Overheidsopdrachten
PMV	Participatiemaatschappij Vlaanderen
POM	Provinciale Ontwikkelingsmaatschappij

R&D	Research & Development
RCF	Brandstoffen op basis van hergebruikte koolstof
RED	Renewable Energy Directive
RegMed XB	Regenerative Medicine Crossborder
RIS	Regional Innovation Scoreboard
RRA	Reform of Research Assessment
RVO	Roger Van Overstraeten
SBO	Strategisch Basisonderzoek
SDG	Duurzame Ontwikkelingsdoelstellingen
SFPIM	Federale Participatie- en Investeringsmaatschappij
SOC	Strategisch Onderzoekscentrum
SOV	Site-Ontwikkeling Vlaanderen
STEM	Science, Technology, Engineering, Mathematics
STS	Strategische Transformatiesteun
TBM	Toegepast Biomedisch Onderzoek
TCTF	Tijdelijk Crisis- en Transitiekader
TETRA	Technology Transfer
TO	Toegewezen Ontvangsten
TRL	Technology Readiness Level
TTO	Technology Transfer Offices
UNESCO	United Nations Educational Scientific and Cultural Organization
Unizo	Unie van Zelfstandige Ondernemers
UNU-CRIS	United Nations University – Institute on Comparative Regional Integration Studies
VAK	Vastleggingskrediet
VARIO	Vlaamse Adviesraad Innoveren en Ondernemen
VDAB	Vlaamse Dienst voor Arbeidsbemiddeling
VEK	Vereffeningskrediet
VIB	Vlaams Instituut voor de Biotechnologie
VIL	Vlaams Instituut voor de Logistiek
VITO	Vlaams Instituut voor Technologisch Onderzoek
VLAIO	Vlaams Agentschap Ondernemen en Innoveren
VLIZ	Vlaams Instituut voor de Zee
VN	Verenigde Naties
VPM	Vlaamse Participatiemaatschappij
VRT	Vlaamse Radio en Televisieomroeporganisatie
VSC	Vlaamse Supercomputer Centrum
VTE	Voltijdse Equivalenten
VVSG	Vlaamse Vereniging van Steden en Gemeenten
VWI	Vlaamse Wetenschappelijke Instelling
WEWILS	Werk, Economie, Wetenschap, Innovatie, Landbouw en Sociale Economie
WEWIS	Werk, Economie, Wetenschap, Innovatie en Sociale Economie

XI. OVERZICHT BELEIDS- EN REGELGEVINGSINITIATIEVEN

Nr.	Naam Initiatief	Aard Initiatief	Trekker	Inhoudelijke bepalingen	Voorziene planning / stand van zaken procedure VR	Datum inwerkingtreding	Beleidsveld/IS E
1.	Decreet rechtsbasis GDPR	decreet	VLAIO	Decreet over de verwerking van persoonsgegevens door het Agentschap Innoveren en Ondernemen en haar partnerorganisaties, wat betreft de uitoefening van de taken van VLAIO	Bekrachtigd door VR 27/06/2025	03/08/2025	I en III
2.	Aanpassingen W&I-decreet van 30 april 2009 m.h.o.o. regularisatie van de bepaling i.v.m. persoonsgegevens	Decreet	Dep WEWIS	Bij gebrek aan advies van de federale gegevensbeschermingsinstantie dient artikel 2/3 van het decreet opnieuw ingevoegd te worden, deze keer na advies.	Nog te bepalen	Nog te bepalen	II en III
3.	Aanpassing sectorale wetgeving m.o.o. de fusie van de beleidsdomeinen EWI, WSE en LV	Decreet + BVR	Dep WEWIS	N.a.v. de fusie van de beleidsdomeinen EWI, WSE en LV in 2024 zal de oude terminologie in de sectorale wetgeving van deze beleidsdomeinen ook aangepast dienen te worden	Principiële goedkeuring 14/07/2025	Eind van het jaar	Alle
4.	Coördinatie decreet van 4 april 2009 betreffende de organisatie en financiering van het	Decreet	Dep WEWIS	Coördinatie -oefening van het W&I-decreet	Nog te bepalen	Nog te bepalen	II en III

	wetenschaps- innovatiebeleid en						
5.	BVR bevordering ondernemerschap en aanpassing decreet economisch ondersteuningsbeleid	BVR	VLAIO	Omvorming en actualisering van het BVR tot toekenning van steun aan projecten ter bevordering van het ondernemerschap	In opmaak	Nog nader te bepalen	I.2
6.	Implementatiedecreet van het kaderdecreet over de handhaving van Vlaamse regelgeving	Decreet	VLAIO/Agentschap Justitie en Handhaving	Nodig opdat het kaderdecreet van toepassing zou zijn op handhaving van de omgevingsvergunning voor kleinhandelsactiviteiten	Goedgekeurd op 26/4/2024	Nog nader te bepalen via een uitvoeringsbesluit	I.5
7.	BVR ruimtelijke economische projecten	BVR	VLAIO	BVR tot regeling van het juridisch kader voor ruimtelijke economische projecten	In opmaak	Nog nader te bepalen	I.5
8.	BVR opschorting steun bij openstaande terugvorderingen	BVR	VLAIO	Maatregel om uitbetaling nieuwe VLAIO-steun op te schorten in geval van openstaande schulden in te bedden in alle steunmaatregelen	Definitief goedgekeurd op 5/09/2025	1/10/2025	I.1
9.	Decreet Ruimtelijke Economie	Decreet	VLAIO	Diverse wijzigingen en aanvullingen, onder meer wat betreft het terugkooprecht, mogelijkheden publiek grondbeleid, BIZ-regeling en subsidieregime	Nog te bepalen	Nog te bepalen	I.5
10.	BVR Subsidiëring (her)aanleg bedrijventerreinen	BVR	VLAIO	Wijzigingen als gevolg van beleidsevaluatie die nu opstart	Nog te bepalen		I.5

11.	BVR uitbreiding kmo-p voor maatwerkbedrijven	BVR	VLAIO	Uitbreiding toepassingsgebied steuninstrument kmo-naar portefeuille maatwerkbedrijven.	Definitief goedgekeurd op 5/09/2025	01/01/2026	I.2
12.	BVR Clusters	BVR	VLAIO	Wijziging als gevolg van bereiken maximale duur van 10 jaar in GBER. Nog te bekijken of enkel duurtijd verlengd wordt, dan wel of er nog meer inhoudelijke aspecten gewijzigd zullen worden	Moet aangemeld worden bij EU om uitzondering op 10 jaar te krijgen. Voorzien in 2025	2026	III.3
13.	Decreetswijzigingen in het kader van de ontbinding van VPM	Decreet	Dep WEWIS en PMV	Decreetswijziging ten gevolge van ontbinding VPM	Eind 2024		I.1
14.	Aanpassing of opheffing decreet integraal handelsvestigingsbeleid	Decreet	VLAIO	De vergunning voor handelsactiviteiten zoals die nu bestaat, levert niet de gewenste resultaten op. Het decreet wordt als complex en rechtsonzeker ervaren en betekent een zware administratieve last voor de ondernemingen.	Nog te bepalen	Nog te bepalen	I
15.	BVR inperking Hinderpremie Openbare Werken tot sluitingspremie	Besluit	VLAIO	In uitvoering van begrotingsopmaak 2026 wordt de Hinderpremie Openbare Werken beperkt tot de sluitingspremie. De bestaande hinderpremie A wordt opgeheven.	In opmaak	Voorziene inwerkingtreding op 1 januari 2026	I

16.	Decreets- en besluitswijzigingen m.b.t.riendenaandeel	Decreet en besluit	Dep WEWIS en PMV	Indien de regeling m.b.t. hetriendenaandeel afgeschaft wordt dan dienen de bepalingen in het decreet betreffende de Winwinlening van 19/05/2006 en het uitvoeringsbesluit van 20/07/2006 aangepast te worden.	Nog te bepalen	Nog te bepalen	I.1
17.	Wijziging van toegang tot het FWO en rationaliseren en optimaliseren van de financieringskanalen van het FWO	Decreten en besluit	Dep WEWIS en FWO	Met oog op de doelstellingen van wijziging van de toegang tot het FWO en rationalisering van de financieringskanalen zullen volgende regelgeving bekeken en aangepast worden: • W&I-decreet van 30 april 2009 • Besluit van de Vlaamse Regering betreffende de subsidiëring door het Fonds voor Wetenschappelijk Onderzoek – Vlaanderen van 10 nov 2011 • Besluit van de Vlaamse Regering tot regeling van de toekenning van	Nog te bepalen	Nog te bepalen	II

				doctoraatsbeurzen voor de uitvoering van projecten van strategisch Basisonderzoek van 29 mei 2009 • Besluit van de Vlaamse Regering houdende de instelling van een financieringskanaal voor het strategisch basisonderzoek in Vlaanderen van 3 oktober 2003 • Besluit van de Vlaamse Regering betreffende de financiering van de Bijzondere Onderzoeksfondsen aan de universiteiten in de Vlaamse Gemeenschap van 21 december 2012			
--	--	--	--	--	--	--	--

XII. EVALUATIEAGENDA 2025-2026

Departement WEWIS - evaluatiekalender 2025-2026 voor de beleidsvelden Economie, Wetenschappelijk Onderzoek, Innovatie en Wetenschapscommunicatie															
		2025				2026				2027				Strategische en operationele doelstellingen	
Evaluatievoorwerp	Jaartal oplevering vorige evaluatie	Q1	Q2	Q3	Q4	Q1	Q2	Q3	Q4	Q1	Q2	Q3	Q4		
PMV	2022												X	OD1-1 - Met het economische overheidsinstrumentarium van PMV en LRM voeren we een duurzaam investeringsbeleid dat zorgt voor welvaart en welzijn in Vlaanderen en dat het Vlaamse economische weefsel versterkt.	
(convenant) VLIR	2022												X	OD1-1 - Met het economische overheidsinstrumentarium van PMV en LRM voeren we een duurzaam investeringsbeleid dat zorgt voor welvaart en welzijn in Vlaanderen en dat het Vlaamse economische weefsel versterkt.	
VABB-SHW	2022												X	OD5-3 - We leveren inspanningen om de onderzoekersloopbaan aantrekkelijk te houden voor alle onderzoekers	
Wetenschappelijke missie KMDA	2021								X					OD6-1 - We bouwen onze wetenschappelijke instellingen in Vlaanderen verder uit zodat ze excellent onderzoek kunnen uitvoeren in internationale context in thematische wetenschapsdomeinen.	
Wetenschappelijke onderzoeksopdracht Orpheus	2021								X					OD6-1 - We bouwen onze wetenschappelijke instellingen in Vlaanderen verder uit zodat ze excellent onderzoek kunnen uitvoeren in internationale context in thematische wetenschapsdomeinen.	
VLIZ	2021								X					OD6-1 - We bouwen onze wetenschappelijke instellingen in Vlaanderen verder uit zodat ze excellent onderzoek kunnen uitvoeren in internationale context in thematische wetenschapsdomeinen.	
Wetenschappelijke onderzoeksopdracht APM	NVT		X											OD6-1 - We bouwen onze wetenschappelijke instellingen in Vlaanderen verder uit zodat ze excellent onderzoek kunnen uitvoeren in internationale context in thematische wetenschapsdomeinen.	
Amai!	NVT		X											OD8-5 - We investeren verder in de onderzoeksprogramma’s cybersecurity en artificiële intelligentie waarbij we top strategisch basisonderzoek in Vlaanderen versterken.	
KDM	NVT		X											OD8-5 - We investeren verder in de onderzoeksprogramma’s cybersecurity en artificiële intelligentie waarbij we top strategisch basisonderzoek in Vlaanderen versterken.	
VAIA	NVT				X									OD8-5 - We investeren verder in de onderzoeksprogramma’s cybersecurity en artificiële intelligentie waarbij we top strategisch basisonderzoek in Vlaanderen versterken.	
imec	2021								X					OD10-1 - We spelen de aantrekkelijkheid en troeven van onze 4 strategische onderzoekscentra (SOC’s) imec, VIB, VITO en Flanders Make nog meer uit en zetten nog sterker in op valorisatie en samenwerking met Vlaamse ondernemingen, in het bijzonder kmo’s	
Flanders Make	2022												X	OD10-1 - We spelen de aantrekkelijkheid en troeven van onze 4 strategische onderzoekscentra (SOC’s) imec, VIB, VITO en Flanders Make nog meer uit en zetten nog sterker in op valorisatie en samenwerking met Vlaamse ondernemingen, in het bijzonder kmo’s	
EnergyVille	NVT								X					OD10-1 - We spelen de aantrekkelijkheid en troeven van onze 4 strategische onderzoekscentra (SOC’s) imec, VIB, VITO en Flanders Make nog meer uit en zetten nog sterker in op valorisatie en samenwerking met Vlaamse ondernemingen, in het bijzonder kmo’s	
VIB	2021								X					OD10-1 - We spelen de aantrekkelijkheid en troeven van onze 4 strategische onderzoekscentra (SOC’s) imec, VIB, VITO en Flanders Make nog meer uit en zetten nog sterker in op valorisatie en samenwerking met Vlaamse ondernemingen, in het bijzonder kmo’s	
Beleidsplan WECOM als subsidiekader en aantal individuele subsidies (voor zover geen lopende overeenkomst)													X		
Volkssterrenwachten	2022												X	OD 15-1 - Het versterken van kennis van wetenschap en innovatie om zo extra maatschappelijk draagvlak te creëren	
RVO-Society	2022												X	OD 15-1 - Het versterken van kennis van wetenschap en innovatie om zo extra maatschappelijk draagvlak te creëren	
Steunpunt Circulaire economie									X					OSD 2 - Strategische sectoren ondersteunen en strategische autonomie verhogen	
Evaluatie EBO					X									OSD1 - De productiviteit en concurrentiekracht van onze economie en industrie duurzaam versterken	
Uitgaventoetsingen 2026	NVT								X					OSD1 - De productiviteit en concurrentiekracht van onze economie en industrie duurzaam versterken & OSD4 - Extra investeren in O&O&I en tegelijkertijd inzetten op een sterkere economische valorisatie	

VLAIO - evaluatiekalender 2025-2026														
Programma	Jaartal oplevering vorige evaluatie	2025				2026				2027				Strategische en operationele doelstellingen
		Q1	Q2	Q3	Q4	Q1	Q2	Q3	Q4	Q1	Q2	Q3	Q4	
Landbouwtrajecten (incl. internationale)					X									OD12-4 - Kennisverspreiding aan ruimere groepen van ondernemingen en organisaties
Baekelandmandaten	2019				X									OD12-1 - Stimuleren van samenwerking tussen onderzoekers en bedrijven
Innovatiemandaten	2019				X									OD12-1 - Stimuleren van samenwerking tussen onderzoekers en bedrijven
Onderzoeksprojecten (incl. clusters)	2021							X						OD 12-2 - Verstrekken van steun aan innoverende ondernemingen
Ontwikkelingsprojecten (incl. clusters)	2021							X						OD 12-2 - Verstrekken van steun aan innoverende ondernemingen
Werkingsubsidie Structurele partners	2017				X									OD 2-2 We bieden ondersteuning aan ondernemers in alle levensfasen van hun onderneming
(her)aanleg Bedrijventerreinen	2019								X					OD4-1 - We zetten in op de ontwikkeling van bedrijventerreinen en brownfields
	2020								X					OD2-1 - We zetten in op een positieve beeldvorming rond ondernemerschap met een specifieke focus op jongeren
Vlajo, Unizo O&O, My Machine														
	2020								X					OD2-1 - We zetten in op een positieve beeldvorming rond ondernemerschap met een specifieke focus op jongeren
Ecosystemen voor student-ondernemerschap cSBO									X					OD12-3 - Stimuleren van samenwerking in clusters
Compensatie Indirecte Emissiekosten	2021							X						OSD1 - De productiviteit en concurrentiekracht van onze economie en industrie duurzaam versterken
Enterprise Europe Network (E.E.N.)	NVT							X						OSD3 - Een ondernemers- en kmo-vriendelijke overheid en omgeving creëren
Subsidies aankoop en transformatie	NVT												X	OD4-3 - We zorgen voor aantrekkelijke handelskernen
leegstaande handelspanden/bedrijfsruimten														
Verweefcoaches	NVT												X	OD4-3 - We zorgen voor aantrekkelijke handelskernen
Ecologiesteun (EPPLUS en STRES)	2020								X					OSD1 - De productiviteit en concurrentiekracht van onze economie en industrie duurzaam versterken
Innovatieve Starters									X					OD 12-2 - Verstrekken van steun aan innoverende ondernemingen
Clusterwerking	2020												X	OD12-3 - Stimuleren van samenwerking in clusters
Moonshot	NVT												X	OD12-3 - Stimuleren van samenwerking in clusters
	2022												X	OD2-4 - We zetten in op vorming van ondernemers en levenslang leren met een specifieke focus op STEM
STEM														
Living Labs CE	NVT					X								OSD2 - Strategische sectoren ondersteunen en strategische autonomie verhogen
Team bedrijfstrajecten	2022											X		OSD3 - Een ondernemers- en kmo-vriendelijke overheid en omgeving creëren
Uitgaventoetsing 2026	NVT					X								OSD1 - De productiviteit en concurrentiekracht van onze economie en industrie duurzaam versterken
Overzicht van de doorlooptijd van elke voorziene evaluatie voor de periode 2025-2027														
X wijst op het verwachte oplevermoment van de evaluatieresultaten														

XIII. BIJLAGE 'METADATA INDICATOREN'

ISE "Toegang tot financiering voor ondernemingen"

Benaming	Perceptie kredietbelemmeringen
Soort indicator	Effectindicator
Berekeningswijze	Deze synthetische indicator wordt berekend aan de hand van de resultaten van de driemaandelijkse NBB-enquête naar de kredietvoorwaarden. Deze indicator inzake de "perceptie van de kredietbelemmering" geeft het percentage ongunstige interpretaties van de huidige kredietvoorwaarden door de ondernemingen weer. De indicator heeft dezelfde benadering als die van de "credit constraint indicator" die maandelijks door het Duitse instituut voor economisch onderzoek IFO wordt gepubliceerd sinds 2003. https://www.nbb.be/doc/dq/n_method/m_pnc_meth2402.pdf
Bron	NBB-Kredietobservatorium (https://www.nbb.be/nl/statistieken/andere-themas/kredietobservatorium)
Meetfrequentie	Kwartaal, omgezet naar Jaar (Q2-Q2)
Kwaliteitsbeoordeling	Internationaal vergelijkbaar, cf. Berekeningswijze.
Reeds gebruikt in andere documenten	N.v.t.

Benaming	Projecten in portfolio bij PMV
Soort indicator	Outputindicator
Berekeningswijze	Som van projecten zoals opgenomen in jaarverslag
Bron	Participatiemaatschappij Vlaanderen https://www.pmv.eu/over-ons/publicaties/
Meetfrequentie	Jaarlijks
Kwaliteitsbeoordeling	N.v.t.
Reeds gebruikt in andere documenten	Jaarverslag PMV.

ISE "Ondernemerschap"

Benaming	Aantal oprichtingen
	https://www.vlaanderen.be/statistiek-vlaanderen/ondernemingen/oprichtingen-van-ondernemingen

Benaming	Overlevingsgraad na 5 jaar
	https://www.vlaanderen.be/statistiek-vlaanderen/ondernemingen/oprichtingen-van-ondernemingen

Benaming	Bereik dienstverleners ondernemerschap contract
----------	--

Soort indicator	Outputindicator
Berekeningswijze	Eigen berekening, op basis van rapporteringssystemen VLAIO. Aantal bereikte ondernemingen zoals gerapporteerd door de dienstverleners binnen het contract ondernemerschap.
Bron	VLAIO-jaarverslag https://www.vlaio.be/nl/over-ons/jaarverslagen Tab "Ondernemerschap" Subtab "Ondernemerschap en innovatieversnelling" (Tabel view)
Meetfrequentie	Jaarlijks
Kwaliteitsbeoordeling	N.v.t.
Reeds gebruikt in andere documenten	VLAIO-jaarverslag

ISE Groei-ondersteuning voor kmo's en groeibedrijven"

Benaming	Aantal extreme groeiers
Soort indicator	Effectindicator
Berekeningswijze	Volgens OESO-methodologie. Aantal ondernemingen met minstens tien werknemers bij de start van de meting en met een groei gedurende drie jaar van gemiddeld 20% of meer in tewerkstelling. Bijkomende voorwaarde is dat de ondernemingen blijft bestaan gedurende deze drie jaar. https://www.oecd.org/content/dam/oecd/en/publications/reports/2006/10/a-proposed-framework-for-business-demography-statistics_g17a1999/145777872685.pdf
Bron	Eigen berekening, volgens OESO methodologie Zie https://www.ewi-vlaanderen.be/nieuws/extreme-groeiers-vlaanderen
Meetfrequentie	Jaarlijks
Kwaliteitsbeoordeling	Internationaal vergelijkbaar
Reeds gebruikt in andere documenten	Publicatie Extreme Groeiers Vlaanderen Zie https://www.ewi-vlaanderen.be/nieuws/extreme-groeiers-vlaanderen

Benaming	Aantal gesteunde ondernemingen
Soort indicator	Outputindicator
Berekeningswijze	Eigen berekening, op basis van rapporteringssystemen VLAIO. Aantal ondernemingen die gesteund werden in (huidig jaar-1) met via de instrumenten kmo-groeisubsidie en Schaalklaar.
Bron	VLAIO-jaarverslag https://www.vlaio.be/nl/over-ons/jaarverslagen Tab "Steun" Subtab "Opleiding advies en investeringen" (kmo-groei-subsidie) Subtab "Innovatiesteun, mandaten en collectieve projecten" (Schaalklaar)
Meetfrequentie	Jaarlijks
Kwaliteitsbeoordeling	N.v.t.

Reeds gebruikt in andere documenten	VLAIO-jaarverslag
-------------------------------------	-------------------

ISE "Vergroening/klimaat"

Benaming	Materialenvoetafdruk
	https://www.vlaanderen.be/statistiek-vlaanderen/milieu-en-natuur/materialenvoetafdruk

Benaming	CO₂-reductie industrie
Soort indicator	Effectindicator
Berekeningswijze	Berekening door Vlaamse Milieumaatschappij (VMM)
Bron	Vlaamse Milieumaatschappij (VMM) https://vmm.vlaanderen.be/feiten-cijfers/klimaat/klimaatthemas/broeikasuitstoot/indicator-broeikasgasemissies-per-sector
Meetfrequentie	Jaarlijks
Kwaliteitsbeoordeling	Niet gekend
Reeds gebruikt in andere documenten	N.v.t.

Benaming	Aantal gesteunde ondernemingen
Soort indicator	Outputindicator
Berekeningswijze	Eigen berekening, op basis van rapporteringssystemen VLAIO. Aantal ondernemingen die gesteund werden in (huidig jaar-1) via de instrumenten gericht op vergroening XXX
Bron	VLAIO-jaarverslag https://www.vlaio.be/nl/over-ons/jaarverslagen Tab "Ondernemerschap" Subtab "Ondernemerschap en innovatieversnelling" (tabel view)
Meetfrequentie	Jaarlijks
Kwaliteitsbeoordeling	N.v.t.
Reeds gebruikt in andere documenten	VLAIO-jaarverslag

ISE "Ruimtelijke Economie"

Benaming	Ruimtegebruik op bedrijventerreinen
Soort indicator	Effectindicator
Berekeningswijze	Som van de statussen "Bebouwd economie in gebruik", "Infrastructuur" en "Onbebouwd economie in gebruik" in de GIS-databank bezettingsgraad bedrijventerreinen in beheer bij VLAIO
Bron	GIS-databank bezettingsgraad bedrijventerreinen
Meetfrequentie	Jaarlijks
Kwaliteitsbeoordeling	N.v.t.
Reeds gebruikt in andere documenten	N.v.t.

ISE "Algemeen fundamenteel wetenschappelijk onderzoek"

Benaming	Top 10 meest geciteerde wetenschappelijke artikels t.o.v. EU (RIS-indicator)
Soort indicator	Effectindicator
Berekeningswijze	Gegevens over het procentuele aandeel van publicaties onder de top 10% meest geciteerde publicaties voor alle regio's.
Bron	Europese Commissie, op basis van berekeningen en gegevens van Science Metrix (Elsevier). De berekeningen en gegevens van Science Metrix gebeuren op basis van gegevens uit Scopus. https://ec.europa.eu/assets/rtd/ris/2025/ec_rtd_ris-regional-profile-be.pdf
Meetfrequentie	2-jaarlijks
Kwaliteitsbeoordeling	Internationaal vergelijkbaar
Reeds gebruikt in andere documenten	N.v.t.

Benaming	GOVERD en HERD t.o.v. EU (RIS-indicator)
Soort indicator	Effectindicator
Berekeningswijze	Alle R&D-uitgaven in de overheidssector (GOVERD) en de hogeronderwijssector (HERD) gedeeld door het regionaal bruto binnenlands product. De uitkomst van deze berekening wordt gedeeld door het EU-gemiddelde en vermenigvuldigd met 100.
Bron	Europese Commissie, op basis van gegevens van Eurostat https://ec.europa.eu/assets/rtd/ris/2025/ec_rtd_ris-regional-profile-be.pdf
Meetfrequentie	2-jaarlijks
Kwaliteitsbeoordeling	Internationaal vergelijkbaar
Reeds gebruikt in andere documenten	N.v.t.

Benaming	Aantal projecten met BOF- en FWO-financiering
Soort indicator	Outputindicator
Berekeningswijze	Eigen berekening op basis van gegevens in de FRIS-databank. Som van aantal projecten en mandaten via BOF- en FWO-financiering gestart in (huidig jaar - 1), zoals gemeten in de FRIS-databank op 23 juli van het huidig jaar.
Bron	FRIS https://researchportal.be/nl
Meetfrequentie	Jaarlijks
Kwaliteitsbeoordeling	N.v.t.
Reeds gebruikt in andere documenten	N.v.t.

ISE "Domeinspecifiek fundamenteel onderzoek"

Benaming	Publicatieprofiel van de Vlaamse onderzoeker
----------	---

Soort indicator	Effectindicator
Berekeningswijze	Bibliometrische analyse door ECOOM op basis van gegevens van de Web of Science™ aangevuld met gegevens van CPCI-S (Conference Proceedings Citation Index - Science) and CPCI-SSH (Conference Proceedings Citation Index - Social Science & Humanities)
Bron	ECOOM 4.1.3 Het Vlaams publicatieprofiel Vlaams Indicatorenboek
Meetfrequentie	Jaarlijks
Kwaliteitsbeoordeling	Niet gekend
Reeds gebruikt in andere documenten	Vlaams Indicatorenboek

Benaming	Aantal projecten gefinancierd onder deze ISE
Soort indicator	Outputindicator
Berekeningswijze	Eigen berekening op basis van gegevens in de FRIS-databank. Som van aantal projecten en mandaten gefinancierd door FWO-fundamenteel klinische mandaten, FWO-toegepast biomedisch onderzoek of uitgevoerd aan het Orpheus Instituut, KMDA, de Alamire Foundation, VLIZ, Plantentuin Meise, gestart in (huidig jaar - 1), zoals gemeten in de FRIS-databank op 23 juli van het huidig jaar
Bron	FRIS https://researchportal.be/nl
Meetfrequentie	Jaarlijks
Kwaliteitsbeoordeling	N.v.t.
Reeds gebruikt in andere documenten	N.v.t.

ISE "Strategisch Basisonderzoek"

Benaming	Privaat-publieke copublicaties t.o.v. het EU-gemiddelde
Soort indicator	Effectindicator
Berekeningswijze	Aantal publiek-private, gezamenlijk geschreven onderzoekspublicaties. De definitie van de "private sector" sluit de particuliere medische en gezondheidssector uit. Publicaties van bedrijven of andere private sectororganisaties gevestigd in Vlaanderen, gedeeld door de totale Vlaamse bevolking. Het resultaat van deze berekening wordt gedeeld door het EU-gemiddelde en vermenigvuldigd met 100.
Bron	Europese Commissie, op basis van berekeningen en gegevens van Science Metrix (Elsevier) en Eurostat. De berekeningen en gegevens van Science Metrix gebeuren op basis van gegevens uit Scopus. https://ec.europa.eu/assets/rtd/ris/2025/ec_rtd_ris-regional-profile-be.pdf
Meetfrequentie	2-jaarlijks
Kwaliteitsbeoordeling	Internationaal vergelijkbaar

Reeds gebruikt in andere documenten	N.v.t.
-------------------------------------	--------

Benaming	Aantal projecten door de kanalen voor strategisch basisonderzoek
Soort indicator	Outputindicator
Berekeningswijze	Eigen berekening op basis van gegevens in de FRIS-databank. Som van het aantal projecten gefinancierd door kanalen voor strategisch basisonderzoek gestart in (huidig jaar - 1), zoals gemeten in de FRIS-databank op 23 juli van het huidig jaar
Bron	FRIS https://researchportal.be/nl
Meetfrequentie	Jaarlijks
Kwaliteitsbeoordeling	N.v.t.
Reeds gebruikt in andere documenten	N.v.t.

Benaming	Het aantal actieve infrastructuren
Soort indicator	Outputindicator
Berekeningswijze	Eigen berekening op basis van gegevens in de FRIS-databank. Som van het aantal infrastructuren (ontdubbeld) beschikbaar in (huidig jaar - 1), zoals gemeten in de FRIS-databank op 23 juli van het huidig jaar
Bron	FRIS https://researchportal.be/nl
Meetfrequentie	Jaarlijks
Kwaliteitsbeoordeling	N.v.t.
Reeds gebruikt in andere documenten	N.v.t.

ISE "Postinitieel onderwijs"

Benaming	Het aantal projecten in business schools
Soort indicator	Outputindicator
Berekeningswijze	Eigen berekening op basis van gegevens in de FRIS-databank. Som van aantal projecten aan de Vlerick Business School en Antwerp Management School gestart in (huidig jaar - 1), zoals gemeten in de FRIS databank op 23 juli van het huidig jaar.
Bron	FRIS https://researchportal.be/nl
Meetfrequentie	Jaarlijks
Kwaliteitsbeoordeling	N.v.t.
Reeds gebruikt in andere documenten	N.v.t.

ISE "Brugfunctie tussen fundamenteel en toegepast onderzoek"

Benaming	Aantal spin-offs van SOC's per jaar
Soort indicator	Effectindicator

Berekeningswijze	Eigen berekening. Som van het aantal spin-offs opgericht in (huidig jaar-1), zoals gerapporteerd door de SOC's.
Bron	Imec - Jaarverslag 2024 (Niet publiek) VIB - Jaarverslag 2024 https://vib.be/sites/vib.sites.vib.be/files/2025-04/JaaverslagNL_web_compressed.pdf VITO - Jaarverslag 2024 https://publicaties.vlaanderen.be/view-file/74988 Flanders Make - Jaarverslag 2024 https://www.flandersmake.be/sites/default/files/2025-05/Flanders-Make_activiteitenverslag_2024.pdf
Meetfrequentie	Jaarlijks
Kwaliteitsbeoordeling	N.v.t.
Reeds gebruikt in andere documenten	Deze indicator wordt gebruikt als KPI in de convenanten van de SOC's.

Benaming	Aantal octrooien van SOC's per jaar
Soort indicator	Effectindicator
Berekeningswijze	Som van het aantal ingediende octrooien in (huidig jaar-1), zoals gerapporteerd door de SOC's.
Bron	Imec - Jaarverslag 2024 (Niet publiek) VIB - Jaarverslag 2024 https://vib.be/sites/vib.sites.vib.be/files/2025-04/JaaverslagNL_web_compressed.pdf VITO - Jaarverslag 2024 https://publicaties.vlaanderen.be/view-file/74988 Flanders Make - Jaarverslag 2024 https://www.flandersmake.be/sites/default/files/2025-05/Flanders-Make_activiteitenverslag_2024.pdf
Meetfrequentie	Jaarlijks
Kwaliteitsbeoordeling	N.v.t.
Reeds gebruikt in andere documenten	Deze indicator wordt gebruikt als KPI in de convenanten van de SOC's.

ISE "Valorisatie van onderzoeksresultaten"

Benaming	Aantal projecten IOF in FRIS voor jaar X
Soort indicator	Outputindicator
Berekeningswijze	Eigen berekening op basis van gegevens in de FRIS-databank. Som van het aantal mandaten en projecten, gefinancierd in (huidig jaar-1) vanuit IOF (volgens startjaar van het mandaat of project)
Bron	FRIS https://researchportal.be/nl
Meetfrequentie	Jaarlijks
Kwaliteitsbeoordeling	N.v.t.
Reeds gebruikt in andere documenten	N.v.t.

ISE "Versterken van innovatiekracht ondernemingen"

Benaming	BERD t.o.v. het EU-gemiddelde
Soort indicator	Effectindicator
Berekeningswijze	De BERD-methodologie (Business Expenditure on Research and Development) van Eurostat houdt in dat de uitgaven en het personeel voor onderzoek en ontwikkeling binnen de bedrijfssector gemeten worden volgens het Frascati-handboek. De gegevens worden verzameld via verplichte nationale O&O-enquêtes bij ondernemingen, waarbij de verplichte verzameling geregeld is via een wettelijk instrument om consistentie en nauwkeurigheid binnen de EU-lidstaten te waarborgen. De gegevens worden voor publicatie onderworpen aan vertrouwelijkheidstoetsen, geautomatiseerde validatie en tijdreekscontroles, met een vastgelegd revisiebeleid om inconsistenties te corrigeren. Het resultaat van deze berekening wordt gedeeld door het EU-gemiddelde en vermenigvuldigd met 100.
Bron	Europese Commissie, op basis van gegevens van Eurostat https://ec.europa.eu/assets/rtd/ris/2025/ec_rtd_ris-regional-profile-be.pdf
Meetfrequentie	2-jaarlijks
Kwaliteitsbeoordeling	Internationaal vergelijkbaar
Reeds gebruikt in andere documenten	3%-nota ECOOM

Benaming	Productinnovatoren (kmo's) t.o.v. het EU-gemiddelde
Soort indicator	Effectindicator
Berekeningswijze	Berekening op basis van gegevens van de CIS (Community Innovation Survey). Het resultaat van deze berekening wordt gedeeld door het EU-gemiddelde en vermenigvuldigd met 100.
Bron	Europese Commissie, op basis van gegevens van CIS https://ec.europa.eu/assets/rtd/ris/2025/ec_rtd_ris-regional-profile-be.pdf
Meetfrequentie	2-jaarlijks
Kwaliteitsbeoordeling	Internationaal vergelijkbaar
Reeds gebruikt in andere documenten	N.v.t.

Benaming	Businessprocesinnovatoren (kmo's) t.o.v. het EU-gemiddelde
Soort indicator	Effectindicator
Berekeningswijze	Berekening op basis van gegevens van de CIS (Community Innovation Survey). Het resultaat van deze berekening wordt gedeeld door het EU-gemiddelde en vermenigvuldigd met 100.
Bron	Europese Commissie, op basis van gegevens van CIS https://ec.europa.eu/assets/rtd/ris/2025/ec_rtd_ris-regional-profile-be.pdf

Meetfrequentie	2-jaarlijks
Kwaliteitsbeoordeling	Internationaal vergelijkbaar
Reeds gebruikt in andere documenten	N.v.t.

Benaming	Samenwerking innovatieve kmo's t.o.v. het EU-gemiddelde
Soort indicator	Effectindicator
Berekeningswijze	Berekening op basis van gegevens van de CIS (Community Innovation Survey). Het resultaat van deze berekening wordt gedeeld door het EU-gemiddelde en vermenigvuldigd met 100.
Bron	Europese Commissie, op basis van gegevens van CIS https://ec.europa.eu/assets/rtd/ris/2025/ec_rtd_ris-regional-profile-be.pdf
Meetfrequentie	2-jaarlijks
Kwaliteitsbeoordeling	Internationaal vergelijkbaar
Reeds gebruikt in andere documenten	N.v.t.

Benaming	Tewerkstelling in innovatieve bedrijven t.o.v. het EU-gemiddelde
Soort indicator	Effectindicator
Berekeningswijze	Berekening op basis van gegevens van de CIS (Community Innovation Survey). Het resultaat van deze berekening wordt gedeeld door het EU-gemiddelde en vermenigvuldigd met 100.
Bron	Europese Commissie, op basis van gegevens van CIS https://ec.europa.eu/assets/rtd/ris/2025/ec_rtd_ris-regional-profile-be.pdf
Meetfrequentie	2-jaarlijks
Kwaliteitsbeoordeling	Internationaal vergelijkbaar
Reeds gebruikt in andere documenten	N.v.t.

Benaming	Aantal innoverende ondernemingen
Soort indicator	Effectindicator
Berekeningswijze	Berekening op basis van gegevens van de CIS (Community Innovation Survey).
Bron	ECOOM, op basis van gegevens van CIS https://www.ecoom.be/nodes/cisrapport/nl
Meetfrequentie	2-jaarlijks
Kwaliteitsbeoordeling	Internationaal vergelijkbaar
Reeds gebruikt in andere documenten	N.v.t.

Benaming	Aantal gesteunde ondernemingen
Soort indicator	Outputindicator

Berekeningswijze	Som van het unieke aantal ondernemingen waaraan steun toegekend in (huidig jaar-1) via onderzoeks- en ontwikkelingsprojecten
Bron	VLAIO-jaarverslag https://www.vlaio.be/nl/over-ons/jaarverslagen Tab "Steun" Subtab "Innovatiesteun, mandaten en collectieve projecten"
Meetfrequentie	Jaarlijks
Kwaliteitsbeoordeling	N.v.t.
Reeds gebruikt in andere documenten	VLAIO-jaarverslag

ISE "Wetenschapspopularisering- en communicatie"

Benaming	Algemene interesse in wetenschap
Soort indicator	Effectindicator
Berekeningswijze	Bevraging i.k.v. Wetenschapsbarometer. De Wetenschapsbarometer 2023 werd uitgevoerd door iVOX bij 1300 respondenten. Ook 203 werkgevers, 300 leerkrachten, 917 ouders en 573 leerlingen werden bevraagd
Bron	iVox https://www.ewi-vlaanderen.be/nieuws/resultaten-wetenschapsbarometer-2023
Meetfrequentie	Jaarlijks
Kwaliteitsbeoordeling	N.v.t.
Reeds gebruikt in andere documenten	N.v.t.

Benaming	Vertrouwen in wetenschap
Soort indicator	Effectindicator
Berekeningswijze	Bevraging i.k.v. Wetenschapsbarometer. De Wetenschapsbarometer 2023 werd uitgevoerd door iVOX bij 1300 respondenten. Ook 203 werkgevers, 300 leerkrachten, 917 ouders en 573 leerlingen werden bevraagd
Bron	iVox https://www.ewi-vlaanderen.be/nieuws/resultaten-wetenschapsbarometer-2023
Meetfrequentie	Jaarlijks
Kwaliteitsbeoordeling	N.v.t.
Reeds gebruikt in andere documenten	N.v.t.